ପିଲାଙ୍କ ଭାଗବତ

ବା

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ କଥା

ବସୁଦେବ ଦେବକୀଂକର ବାହାଘର

—କଂସର ମରଣ ଭୟ—

ଯମୁନାକୂଳରେ ଦିଲ୍ଲୀଠାରୁ ଦକ୍ଷିଣ-ପୂର୍ବ ଆଡ଼କୁ ମଥୁରା ବୋଲି ସହର ଅଛି । ସେହି ମଥୁରାରେ ବହୁକାଳ ପୂର୍ବେ ଯଦୁବଂଶର ଶୂରସେନ ବୋଲି ଜଣେ ବଡ଼ ରାଜା ଥିଲେ । ସେଥିପାଇଁ ସେ ଦେଶକୁ ଶୂରସେନ ଦେଶ ବୋଲି କହୁଥିଲେ । କେତେ ଦିନ ପରେ ଭୋଜବଂଶର ଉଗ୍ରସେନ ଏହି ମଥୁରାରେ ରାଜା ହେଲେ । ତାଂକର କଂସ ବୋଲି ଗୋଟିଏ ପୁଅ, ଆଉ ଉଗ୍ରସେନଂକ ଭାଇ ଦେବକଂକର ଦେବକୀ ବୋଲି ଗୋଟିଏ ସୁଂଦରୀ ଝିଅ ଥିଲା ।

ଉଗ୍ରସେନ ବଡ଼ ପ୍ରତାପୀ ରାଜା ଥିଲେ । ଗୋପପୁରର ଗୋପାଳ (ଗଉଡ଼) ରାଜା ନଂଦ ଓ ଯଦୁବଂଶର ଅନ୍ୟ ରାଜାମାନେ ତାଂକର ଅଧୀନ ଥିଲେ । ଏହି ଅଧୀନ ରାଜାମାନଂକ ମଧ୍ୟରେ ବୃଷ୍ଣି ବା ଶୂରବଂଶର ବସୁଦେବଂକ ସଂଗେ ଦେବକୀଂକର ବାହାଘର ହେଲା । ଉଗ୍ରସେନ ଓ କଂସ ଦୁହେଁ ଦେବକୀଂକ ଭାରି ଦେଖି ପାରୁଥିଲେ ।

ବାହାଘରଟି ଭାରି ଜାକଜମକରେ ହେଲା । ରଜା ଝିଅ ସଂଗେ ରଜା ପୁଅର ବାହାଘର ! କାହାରି କିଛି ନିଅଂଟ ନାହିଁ । ସମସ୍ତେ ଆନଂଦରେ ଭୋଜି ଖାଇଲେ । କେତେ କାଂଗାଳଂକୁ ଚାଉଳ, ଲୁଗା, ଧନ, ରତ୍ନ ବଂଟା ହେଲା । ଉଗ୍ରସେନ ଜୋଇଂଙ୍କ କେତେ ଯୌତୁକ ଦେଲେ । କେତେ ହାତୀ, କେତେ ଘୋଡ଼ା, କେତେ ରଥ, ବସୁଦେବ ଯଉତୁକ ପାଇଲେ ତାହା ଗଣି ହେବ ନାହିଁ । ରଥମାନଂକରେ ସବୁ ସୁଂଦର ସୁନା କାମ । ରଥ ପତାକା ତଳେ ସୁନା କଳସ । ପତାକାରେ କେତେ ସୁନା ଶଙ୍ଖ । ତାହା ଛଡ଼ା କେତେ ଦୁହାଳୀ ଗାଈ, କେତେ ଦାସ ଦାସୀ, ସବୁ ନେଇ ବସୁଦେବ ଦେବକୀଂକ ସଂଗେ ରଥରେ ଚଢ଼ି, ବରକନ୍ୟା ହୋଇ ଘରକୁ ଫେରିଲେ । ଉଗ୍ରସେନ ବରକନ୍ୟା ସଂଗେ କେତେ ବାଟ ଆସି କାଂଦି କାଂଦି ବିଦା ହୋଇ ଘରକୁ ଗଲେ । କଂସ ଭଉଣୀ ଭିଣୋଇଂକ ସଂଗେ ରଥରେ ବସି ଘୋଡ଼ାଂକୁ ଉଡ଼ାଉ ଥାଏ । ସଅଳ ଘରକୁ ଫେରିବାକୁ ତାର ମନ ହେଲା ନାହିଁ । ଭଉଣୀ ଭିଣୋଇଂକୁ ତାଂକ ଘରେ ଛାଡ଼ିଦେଇ ଯିବାକୁ, ସେ ସାଂଗେ ସାଂଗେ ରଥରେ ଆସିଲା ।

ଆଗେ ଆଗେ ଶଂଖ, ଘଂଟା, ବାଇଦ, ବଡ଼କାଠ, ଦୁଂଦୁଭି, ତୂରୀ, ସବୁ ଘୋର କୋଳାହଳରେ ବାଜୁଛି । ତା' ପଛେ ବସୁଦେବ ସୁଂଦର ସୁନା ଛୁଆଣୀ ରଥରେ ଦେବକୀଂକ ସେନ ବସିଚଂତି । କଂସ ସେହି ରଥରେ ଛାଟ ଧରି ଘୋଡ଼ା ଚଳାଉଛି । ପଛରେ ଯଉତୁକ, ରଥ, ହାତୀ, ଘୋଡ଼ା, ଗାଈ, ଦାସ, ଦାସୀ, ହଜାର ହଜାର ଚାଲିଚଂତି । ଧୂଳି ଆକାଶକୁ ଉଠୁଛି । ଶବ୍ଦ ଗହଳରେ କାନ ଫାଟି ଯାଉଚି, ହଠାତ୍ ଏ ସବୁ ଶବ୍ଦକୁ ବୁଡ଼ାଇ ଆକାଶରୁ ଶବ୍ଦ ଶୁଭିଲା,—

"ଆରେ ମୂର୍ଖ କଂସ, ତୁ ଯେଉଁ ଦେବକୀର ରଥ ବୋହୁଛୁ, ତା ପେଟରେ ଆଠ ଗର୍ଭ ବେଳକୁ ଯେଉଁ ପୁଅ ହେବ, ସେ ତତେ ମାରିବ ।"

ଏ କଥା ଶୁଣିଲାକ୍ଷଣି କଂସର ଜ୍ଞାନ ହଜିଗଲା । ସେ ଭଉଣୀକି ଆଉ ଦେଖି ପାରିଲା କଣ ! ରଥ ଉପରେ ଠିଆ ହୋଇଯାଇ, ବାଁ ହାତରେ ଭଉଣୀର ଚୁଟି ଧରି, ଖୋଲରୁ ଖଂଡା କାଢ଼ି, ଭଉଣୀକି ସେହିଠାରେ ହାଣି ଦିଖଂଡ କରି ଦବାକୁ ବାହାରିଲା । ବସୁଦେବଂକୁ ଆଉ ବୁଦ୍ଧି ଦିଶିଲା ନାଇ । ସେ କଂସକୁ ବୁଝାଇ କହିଲେ, "କଂସ, ଏ କି କଥା ? ତୁମେ ବୀର । ବୀରମାନେ ତୁମକୁ ପ୍ରଶଂସା କରଂତି । ଭୋଜ ବଂଶର ତୁମେ ଯଶ ରଖିଚ । ଏବେ ଆପଣା ଭଉଣୀକି ହାଣିବ ! ଏ କ'ଣ ତୁମକୁ ସୁଂଦର ଦିଶିବ ? ବିଚାର କର, ଏକେ ଦେବକୀ ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକ, ପୁଣି ସେ ତୁମର ଭଉଣୀ—ଆଜି ପୁଣି ତାର ବିବାହ ଦିନ । ତୁମେ ବିଚାରୁଚ, 'ଏହାକୁ ମାରି ପକାଇଲେ ଏକାବେଳକେ ବିପତ୍ତି ଗଲା । ଆଉ ଏହାର ଗର୍ଭ ହେବ କାହୁଁ ଯେ, ଆଠଗର୍ଭ ବେଳକୁ ଜନ୍ମ ହେବା ପିଲା ମତେ ମାରିବ ।' 'ପୁଣି ବିଚାରଦେଖ, ଯେବେ ମାରିବାର ଥିବ, କିଏ ତା ଅନ୍ୟଥା କରିବ ? ନ ମରିବାର କିଛି ଔଷଧ ନାଇ । ଯେ ଜନ୍ମ ହୋଇଚି, ସେ ଦିନେ ହେଲେ ନିଶ୍ଚେ ମରିବ । ଆଜି ହେଉ, ଶହେ ବର୍ଷରେ ହେଉ; ସମସ୍ତଂକୁ ନିଶ୍ଚେ ମରିବାକୁ ହେବ । ତୁମେ କାହା ହାତରେ କେବେ ମରିବ ବୋଲି ଶୁଣି, ଆଜି ବାହାଘର ଦିନରେ ଏ ସାନ ଭଉଣୀକି ମାରୁଚ ? ଏହାକୁ ତୁମେ କେତେ ସୁଖ ପାଅ ! ଏହାର ଚୁଟି ଧରି ଖଂଡା ଉଠାଇବାକୁ ତୁମ ହାତ ଯାଉଛି କିପରି ? ଆହା ! ତୁମ ଭଉଣୀ ମୁହଁଟି ଶୁଖାଇ ଦେଇ କଳାକାଠ ପଡ଼ିଗଲାଣି । ଏହା ଦେଖି ତୁମକୁ ଟିକିଏ ବାଧ ନାଇ ! ସ୍ତ୍ରୀକୁ ହାଣିବାକୁ ତୁମର ପୁଣି ହାତ ଯିବ ! ତୁମ ପରି ବୀର— ଏ ପରି ପଦାର୍ଥକୁ ମାରିବ ବା କିପରି ? ତୁମ ଯୋଗ୍ୟ କାମ ଏ ନୁହେଁ କଂସ !"

କଂସ ବଡ଼ କଠୋର ଲୋକ ! ବସୁଦେବଂକ କଥାରେ ସେ ଭୁଲିଲା ନାଇ । ପୁଣି ହାଣିବାକୁ ବସିଲା । ବସୁଦେବଂକ ପ୍ରାଣ ବହୁତ ବିକଳ ହେଲା । ବସୁଦେବ ବିଚାରିଲେ, "ଆଚ୍ଛା, ଦେବକୀର ପୁଅ ହେଲେ କଂସକୁ ମାରିବ । ମୁଁ ଏବେ ଦେବକୀର ପୁଅ ଯାକ କଂସକୁ ଦେବାକୁ କହେ । ପରେ ଯାହା ଭାଗ୍ୟରେ ଥିବ ଦେଖାଯିବ । ଏ ବିପତ୍ତି କାଳ ଆଗ ବଂଚିଯାଉ ।"

ଏକଥା ବିଚାରି, ମନକୁ ଠିକ୍ କରି, ହସ ହସ ହୋଇ, କଂସକୁ କହିଲେ, "ଆଚ୍ଛା ଭାଇ କଂସ, ଆକାଶରୁ ଯାହା ଶୁଭିଲା, ସେଥିରେ କିଛି ଦେବକୀ ନିଜେ ତୁମକୁ ମାରିବା କଥା ନାଇ । ଦେବକୀର ପୁଅ ସିନା ତୁମଂକୁ ମାରିବ ! ହେଲା, ମୁଁ କହୁଛି, ଦେବକୀର ଯେତେ ପୁଅ ହେବ, ସବୁ ଜନ୍ମ ହେଲା ମାତ୍ରେ ତୁମକୁ ଦେବ । ତୁମେ ସେ ପୁଅମାନଂକୁ ଯା ଇଚ୍ଛା ତା କରିବ । ମୁଁ ଏହା ସତ୍ୟ କରୁଛି । ତୁମେ ଆଉ ଦେବକୀ କି ହାଣି ପକାଅ ନାଇ ।"

ବସୁଦେବଂକର ଏକଥା ଶୁଣି କଂସ ମନ ଟିକିଏ ମାନିଲା । ସେ ଭଉଣୀ ଚୁଟି ଛାଡ଼ିଦେଇ, ଖଂଡାକୁ

ଖୋଳରେ ରଖି ଦେଲା । ବସୁଦେବ ଦେବକୀଙ୍କ ଘେନି ଆନନ୍ଦରେ ଘରକୁ ଆସିଲେ ।

ବସୁଦେବ ଦେବକୀଙ୍କର ବର୍ଷକୁ ବର୍ଷ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ହୋଇ ଆଠଟି ପୁଅ ଓ ଗୋଟିଏ ଝିଅ ହୋଇଥିଲା । ସେଥିରେ ଯାହା ଯାହା ଘଟିଥିଲା, ତାହା କୁହା ଯାଉଅଛି ।

ପହିଲ ବର୍ଷ ଦେବକୀଙ୍କର କୀର୍ତ୍ତିମାନ ବୋଲି ଗୋଟିଏ ପୁଅ ହେଲା । ବସୁଦେବ ତ ପୁଅ ସବୁଙ୍କୁ କଂସକୁ ଦେବେ ବୋଲି ସତ୍ୟ କରିଛନ୍ତି । ଏବେ ଆଉ ଉପାୟ କଣ ? ସତ୍ୟ କଲାଠୋଉଁ ତ କଥା ସରିଲା । ପୁଅଟିକ ତ ନେଇ କଂସକୁ ଦବାକୁ ହବ । ଦୁଃଖରେ ବସୁଦେବଙ୍କ ବୁକୁ ଫାଟି ଯାଉଥାଏ । ବସୁଦେବ ପୁଅଟିକ ଧରି, କଂସ ପାଖରେ ଯାଇ ପହଞ୍ଚିଲେ । କଂସକୁ ପୁଅଟିକ ଦବାରୁ କଂସ ବଡ଼ ସଂତୋଷ ହେଲା । ତା ମନ ଟିକଏ ଭଳି ଗଲା ।

ସେ କହିଲା, "ହେ ବସୁଦେବ, ଆପଣ ଏ ପୁଅଟିକ ଘେନି ଘରକୁ ଫେରି ଯାଂତୁ । ଏ ତ ପହିଲ ଗର୍ଭର ପୁଅ । ଏ ତ ମତେ ମାରିବ ନାଇ । ଆପଣଂକର ଆଠଗର୍ଭ ବେଳକୁ ଯେ ପୁଅ ହବ, ସେ ସିନା ମତେ ମାରିବ । ଏ ପୁଅଟିରେ ମୋର କିଛି କାମ ନାଇ ।"

ବସୁଦେବ ପୁଅଟିକ ଘେନି ଘରକୁ ଫେରିଲେ ସତ, କିଂତୁ ତାଂକ ମନ ଖୁସୀ ହେଲା ନାଇ । ଏକେତ କଂସ ଦୟାରେ ପୁଅଟି ପାଇଲେ, ଏ ଅପମାନ ତାଂକୁ ବାଧିଲା । ପୁଣି ସେ କଂସକୁ ଚିହ୍ନିଥିଲେ, ଜାଣିଥିଲେ, କଥା କଥାକେ ତା' ମନ ବଦଳି ଯାଇପାରେ । ଆଜି ପୁଅଟି ଫେରାଇ ଦେଇଚି, କାଲି ପୁଣି କ'ଣ ବିଗୁଡ଼ି ଧରେଇ ନବ । ଦୁଷ୍ଟ ଦୁରାତ୍ମା ଲୋକଂକ କଥାରେ କୁ' ଠିକ୍ ?

ସତକୁ ସତ, କଂସର ଏ ସଂତୋଷ ବହୁତ ଦିନ ରହିଲା ନାଇ । ଦିନେ ନାରଦ ମୁନି ସ୍ବର୍ଗରୁ କଂସ ପାଖକୁ ଆସିଥିଲେ । ସେ କଂସକୁ କହିଲେ, "କଂସ, ପୂର୍ବେ କାଳନେମୀ ବୋଲି ଯେଉଁ ଅସୁରକୁ ବିଷ୍ଣୁ ମାରିଥିଲେ, ତୁମେ ସେହି ଅସୁର । କଂସ ହୋଇ ଜନ୍ମ ପାଇଛ । ତୁମକୁ ମାରିବା ପାଇଁ ବସୁଦେବଂକ ଘରେ ବିଷ୍ଣୁ ଜନ୍ମ ହେବେ । ଏ ଯେଉଁ ଗୋପର ନଂଦବଂଶ ଓ ବସୁଦେବ ପ୍ରଭୃତି ଯଦୁବଂଶର ଲୋକଂକୁ ଦେଖୁଛ, ଏ ସମସ୍ତେ ତୁମର ଶତ୍ରୁ; ଏମାନେ ସମସ୍ତେ ଦେବତା । ଆଗ ମଂତରେ ଆସି ଜନ୍ମ ହୋଇ, ବିଷ୍ଣୁଂକ ଜନ୍ମକୁ ଅପେକ୍ଷା କରିଛଂତି ।"

ନାରଦଂକ ପେଟରେ ତ କଥା ରହେ ନାଇ । ଆସି ସବୁ କହିଗଲେ । କଂସ କିଂତୁ କରେ କ'ଣ ? ଏବେ ତାକୁ ସବୁ ଆଡ଼େ ବିପତ୍ତି ଦିଶିଲା । ସେ ସାଂଗେ ସାଂଗେ ବସୁଦେବ ଦେବକୀଂକ ଆଣି ହାତ ଗୋଡ଼ରେ ବେଡ଼ି ପକାଇ, ଆପଣା ଘରେ କଇଦୀ କଲା ।

ସେହିଦିନୁ ଯଦୁବଂଶ, ନଂଦବଂଶ ଲୋକଂକୁ ଏପରିକି ନିଜ ଭାଇ ବଂଧୁ କୁଟୁଂବମାନଂକୁ ଶତ୍ରୁ ବୋଲି ବିଚାରିଲା । ଯଦୁ, ଭୋଜ, ଅଂଧକ—ଏ ସବୁ ବଂଶର ରାଜା ଯେ ନିଜର ବାପ, ଉଗ୍ରସେନ, ତାଂକୁ ମଧ୍ୟ ଆଣି, କଇଦୀ କରି ପକାଇ, ବାଛି ବାଛି ଦୁଷ୍ଟ ସୈନ୍ୟ ସେନାପତି-ମାନଂକୁ ଘେନି, ଆପେ ମଥୁରାରେ ରାଜା ହୋଇ ବସିଲା ।

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ-ଜନ୍ମ

କଂସ ଏବେ ଖୋଜି ଖୋଜି ଦୁଷ୍ଟ ଦୁରାତ୍ମା, ଦୁର୍ଦାଂତ;ରାଜାମାନଂକ ସାଂଗେ ସାଂଗ ହେଲା । ମଗଧର ରାଜା ଜରାସଂଧ କଂସପକ୍ଷରେ ରହିଲା । ଆଉ ପ୍ରଲଂବ, ବକ, ଚାଣୁର, ତୃଣାବର୍ତ୍ତ, ଅଘ, ମୁଷ୍ଟିକ, ଅରିଷ୍ଟ,

ଦ୍ୱିବିଦ, ପୂତନା, କେଶୀ, ଧେନୁକ ପ୍ରଭୃତି ଦୁଷ୍ଟ ଲୋକମାନଂକୁ ବାଛି ବାଛି ପାଖରେ ରଖିଲା । ବାଣ, ଭୌମ, ପ୍ରଭୃତି ରାଜାଂକୁ ଆପଣାର କରି, ଯାଦବ (ଯଦୁବଂଶ ଲୋକ) ମାନଂକୁ ଭାରି ପୀଡ଼ା ଦେଲା । ଯାଦବମାନେ ପୀଡ଼ା ପାଇ କିଏ କୁରୁକ୍ଷେତ୍ର, କିଏ କେକୟ, କିଏ ଶାଲ୍ୱ, କିଏ ବିଦେହ, କିଏ କୋଶଳ—ଏହିପରି ନାନା ଦେଶକୁ ପଳାଇଗଲେ । କେହି କେହି ମଧ୍ୟ କଂସର ଆଜ୍ଞାକାରୀ ହୋଇ, ପାଖରେ ପଡ଼ି ରହିଲେ । ଏଣେ ବର୍ଷକୁବର୍ଷ ଗୋଟିଏ ଲେଖାଏଁ—ଏହିପରି ଦେବକୀଂକର ଛ' ବର୍ଷରେ ଛଅଟି ପୁଅ ହେଲା । କଂସ ଅଣ୍ଟୁଂଡ଼ି ଶାଳରୁ ନେଇ ସେମାନଂକୁ ମାରି ପକାଉ ଥାଏ । ପହିଲି ପୁଅଟିକି ପୁଣି ନେଇ ସେ ଆଗରୁ ମାରି ସାରିଥିଲା, ସେ କଥା କହିବା ଦରକାର ନାଇ ।

ଦେବକୀଂକର ସପ୍ତମ ଗର୍ଭରେ ବିଷ୍ଣୁଂକର ଆଶ୍ରୟ ଶେଷଦେବ ମନୁଷ୍ୟ ରୂପରେ ଜନ୍ମିବାର କଥା । କଥା ଅଛି, ଦଶମାସ ପୂରି ନ ହେଉଣୁ ଦେବକୀଂକର ଏ ଗର୍ଭ ନଷ୍ଟ ହୋଇଗଲା ବୋଲି ସମସ୍ତେ ଜାଣିଲେ । କିଂତୁ ପ୍ରକୃତରେ ସେ ଗର୍ଭ ନଷ୍ଟ ହୋଇ ନାଇ । ବସୁଦେବଂକର ରୋହିଣୀ ବୋଲି ଆଉ ଗୋଟିଏ ଭାର୍ଯ୍ୟା ଥିଲା । ମାୟାରେ ସେ ଗର୍ଭ ରୋହିଣୀଂକ ପେଟକୁ ଚାଲିଗଲା । ରୋହିଣୀ ଯାଇ ବ୍ରଜପୁର (ଗୋପନଗର)ରେ ରହିଲେ । ସେହି ଗର୍ଭଂରୁ ବଳରାମ ଜନ୍ମ ହୋଇଥିଲେ । ସେଥିପାଇଁ ବଳରାମ କୃଷ୍ଣଂକର ବଡ଼ ଭାଇ ହେଲେ ।

ଏବେ ଦେବକୀଂକର ଅଷ୍ଟମ ଗର୍ଭ ସଂଚାର ହେବା ମାତ୍ରକେ, ଦେବକୀ ବଡ଼ ସୁନ୍ଦରୀ ଦିଶିଲେ । ତାଂକ ଦେହରୁ ଗୋଟାଏ ତେଜ ବାହାରିଲା । ସବୁବେଳେ ତାଂକ ମୁହଁରେ ହସ ଦେଖାଗଲା । କଂସ ଦିନେ ଆସି ଏ ସବୁ ଦେଖି, ତାକୁ ତାଜବ୍ ଲାଗିଲା । ସେ ବିଚାରିଲା, ‘ଏଇଥର ନିଶ୍ଚେ ଦେବକୀ ପେଟରେ ବିଷ୍ଣୁ ଅଛଂତି । ଏ ଗର୍ଭରେ ଯେ ଜନ୍ମ ହବ, ସେଇ ଏକା ମୋ ଶତ୍ରୁ । ଏବେ ଦେବକୀକି ମାରିଦେଲେ, ସବୁ ନିକାଶ୍ ।’

ଏ କଥା ବିଚାରି, ପୁଣି ପଛେଇ ଗଲା, ‘ଦେବକୀ ମାଇପି ଲୋକ, ପୁଣି ଭଉଣୀ, ତାକୁ ମାରିବି କିପରି ? ମାଇଲେ ଅଧର୍ମ ହେବ, ଅପଶ ହେବ ।” ଏହିପରି କେତେ ସାତପାଂଚ ବିଚାରି, ଦେବକୀଂକୁ ସେ ଆଉ ମାଇଲା ନାଇ । ପିଲା ଜନ୍ମହେବା ଦିନକୁ ଚକାଇ ବସିଲା ।

କଂସ ଯେ ଖାଲି ପିଲା ଜନ୍ମହେବା ଦିନକୁ ଚକାଇ ବସିଥିଲା, ସେତିକି ନୁହେଁ । ସେହିଦିନୁ ସବୁବେଳେ ସେ ବିଷ୍ଣୁଂକ କଥା ଭାବି ଭାବି ଘରେ ବାହାରେ ସବୁଆଡ଼େ, ବସିବା, ଚେଇଁବା, ଶୋଇବା, ସବୁବେଳେ—ତାକୁ ସବୁଆଡ଼େ ବିଷ୍ଣୁମୟ ଦିଶିଲା । ସବୁବେଳେ ତା'ର ମନରେ ଭୟ ହେଲା, ଯେପରିକି ବିଷ୍ଣୁ ମଂଚରେ ଜନ୍ମ ହୋଇ ତାକୁ ମାରି ପକାଉଚଂତି ।

ଏଣେ ଦେବକୀଂକ ଗର୍ଭରେ ବିଷ୍ଣୁ ରହିବାରୁ, ଦେବତା ଓ ଦେବର୍ଷିମାନେ ଆସି, ସବୁବେଳେ ସ୍ତୁତି କରୁଥାଂତି । ତାଂକୁ ସବୁ କେହି ଦେଖିପାରେ ନାଇ । କେବେ କେବେ ଦେବକୀ ଦେଖିପାରି, ବଡ଼ ସୁଖୀ ହୁଅଂତି ।

ଏହିପରି କୃଷ୍ଣଂକ ଜନ୍ମ ହେବା ଦିନ ଆସି ପହଂଚିଲା । ଆକାଶ ପରିଷ୍କାର ହୋଇଗଲା, ତାରା ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଦିଶିଲା । ସୁଗନ୍ଧ ପବନ ଧୀରେ ଧୀରେ ବହିଲା । ସମସ୍ତଂକୁ ଆନଂଦ ଲାଗିଲା । ଦୁଷ୍ଟ ଲୋକର ମନ ଶାଂତ ହୋଇଗଲା । ନଦୀ, ପର୍ବତ, ଗଛ, ପତ୍ର, ପଶୁପକ୍ଷୀ ମନୁଷ୍ୟ ଯେନ ପୃଥିବୀ ଯେପରିକି ହସିଉଠିଲା ।

ରାତି ଅଧ, ନଈ ଗର୍ଜୁଛି, ଧୀରେ ଧୀରେ ମେଘ ଘୋଟାଇ ଆସି ବର୍ଷା ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ଚାରିଆଡ଼ ଘୋର ଅନ୍ଧାର—ପବନ ଓ ବର୍ଷାର ଧୀର ଝଙ୍କାର ଶବ୍ଦ—ସେତିକିବେଳେ କଇଦୀ ଘର ଭିତରେ ଭଗବାନ୍ ବିଷ୍ଣୁ, ବାଳକ ରୂପରେ ଦେବକୀଙ୍କ ଗର୍ଭରୁ ବାହାରି, ତାଙ୍କ କୋଳରେ ଦେଖାଦେଲେ ।

ବସୁଦେବଙ୍କର ହାତ ଗୋଡ଼ରେ ବେଡ଼ି ପଡ଼ିଛି । କଇଦୀ ଘରର ଦୁଆର ସବୁ ଲୁହା କଳଣୀରେ ବନ୍ଦ ହୋଇଛି । ଦୁଆରୀମାନେ ବାହାରେ ଯମ ପରି ଜଗି ଠିଆ ହୋଇଚନ୍ତି । ଦେବକୀ ଓ ବସୁଦେବ ଦେଖିଲେ, ପିଲାଟି ତଳେ ପଡ଼ୁ ପଡ଼ୁ ଅନ୍ଧାର କଇଦୀ ଘର ଆଲୁଅ ହୋଇଗଲା । ସେ ପିଲାଟିକି ସଫା ଦେଖି ପକାଇଲେ । ତାଙ୍କୁ ଲାଗିଲା, ପିଲାଟିର ଚାରୋଟି ହାତ, ଶଙ୍ଖ, ଚକ୍ର, ଗଦା, ପଦ୍ମ ଧରିଛି, ପିଲାଟି ପୀତାମ୍ବର ଯଥା ପିନ୍ଧିଛି, ତାର ମୁଣ୍ଡରେ ମୁକୁଟ, ହାତରେ କଙ୍କଣ ଓ ବେକରେ ପଦକ ଅଛି ।

ଦୁହେଁଯାକ ଏହା ଦେଖି, ବିଷ୍ଣୁ ବୋଲି ଜାଣି, ପିଲାକୁ କେତେ ସ୍ତୁତି କଲେ, କେତେ ଆନନ୍ଦରେ ଗଦ୍‌ଗଦ୍ ହେଲେ । ମୁହୂର୍ତ୍ତକ ପାଇଁ କଇଦୀ ଘର କଥା, କଂସ କଥା, ସବୁ ଭୁଲିଗଲେ ।

ରହୁଁ ରହୁଁ ପୁଣି ସବୁକଥା ମନେ ପଡ଼ିଲା । ଏପରି ବାଳକ ପାଏ କିଏ ? ଆହା, ଏ ଭାଗ୍ୟ କେତେ ବଡ଼ ! ଏହିକ୍ଷଣି ତ କଂସ ଖବର ପାଇ ଆସି, ପିଲାଟିକି ମାରି ପକାଇବ । ଏହା ଭାବି, ବସୁଦେବ କଇଁ କଇଁ ହୋଇ, ପିଲାଟି ଆଗେ କାନ୍ଦି ପକାଇଲେ । ସେତିକି-ବେଳେ ବସୁଦେବଙ୍କୁ ଜଣାଗଲା—ପିଲାଟି ଯେପରି କହୁଛି,—

"କିଛି ଭୟ ନାହିଁ, ତୁମେ କିଛି ନ ବିଚାରି, ମତେ ଏହିକ୍ଷଣି ନେଇଯାଇ, ଗୋପ ନଗରର ଗଉଡ଼ରାଜା ନନ୍ଦଙ୍କ ଭାର୍ଯ୍ୟା ଯଶୋଦାଙ୍କ କୋଡ଼ରେ ଛାଡ଼ିଦିଅ । ଯଶୋଦାଙ୍କର ଏହି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଗୋଟିଏ ଝିଅ ଜନ୍ମ ହୋଇଚି । ସେ ଝିଅଟି ଜନ୍ମ କରସାରି, ଅଜ୍ଞାନ ହୋଇ ପଡ଼ିଚନ୍ତି । ତାଙ୍କ ଘରେ ସମସ୍ତେ ଶୋଇଚନ୍ତି । ତୁମେ ସେହି ଝିଅଟି ନେଇଆସି ଦେବକୀଙ୍କ କୋଳରେ ଥୋଇ ଦେଇ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ହୁଅ ।"

ବସୁଦେବଙ୍କୁ ଆଉ ବିଚାରିବାକୁ ବେଳ କାହିଁ ? ଫଗେ ଫଗେ ପିଲାଟିକି ଧରିଲେ । କି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ! ପିଲାଟିକି ଧରିବେ ବୋଲି ହାତରୁ ହାତର ବେଡ଼ି ଫିଟି ଗୋଡ଼ରୁ ଅଲଗା ହୋଇ ପଡ଼ିଗଲା । ଯେଉଁ ବାଟେ ସେ ପିଲାକୁ ଧରି ଚାଲିଲେ, ସେ ବାଟ ଆଲୁଅ ହୋଇଗଲା । କଇଦୀଘରର ଦୁଆରର ଲୁହା କଳଣୀ ସବୁ ଅଲଗା ହୋଇ, ଦୁଆର ମେଲା ହୋଇଗଲା । ଜଗୁଆଳମାନଙ୍କୁ ସେତିକିବେଳକୁ ନିଦ ଝାଙ୍କ ହେଲା । ସେମାନେ ଅଜ୍ଞାନ ହୋଇ ଶୋଇ ପଡ଼ିଲେ । ବାହାରକୁ ବାହାରିଲାକ୍ଷଣି, ଦେଖିଲେ କାହୁଁ ଗୋଟାଏ ବଡ଼ ସାପ ଆସି ତାଙ୍କ ଉପରେ ଛତାପରି ସହସ୍ରେ ଫଣା ଟେକି ଫଗେ ଫଗେ ଚାଲିଲା । ପିଲା ଉପରେ, କି ତାଙ୍କ ଉପରେ, ଟୋପାଏ ହେଲେ ପାଣି ପଡ଼ିଲା ନାଇ ।

ଗୋପକୁ ଯିବା ବାଟରେ ଯମୁନା ନଈ । ବରଷାରେ ବଢ଼ିଯାଇ, ଯମୁନା ଦୁଇକୂଳ ଖାଇ ଚାଲିଚି ! ବସୁଦେବ ପାରହେବେ କିପରି ? କିନ୍ତୁ ସେ ଚିନ୍ତା ବସୁଦେବଙ୍କର ନାଇ । ସେ ବାଟରେ ଚାଲିଗଲା ପରି ଯମୁନାରେ ପଶିଗଲେ । ସତକୁ ସତ ଯମୁନା ଶୁଖିଗଲା । ପାଣିରେ ବସୁଦେବଙ୍କର ଆଣ୍ଠୁ ସୁଦ୍ଧା ଓଦା ହେଲା ନାଇ ।

ନନ୍ଦ ଘରେ ପହଞ୍ଚି ବସୁଦେବ ଦେଖିଲେ, ସମସ୍ତେ ନିଘୋଡ଼ ଶୋଇଚନ୍ତି । ବସୁଦେବଙ୍କ ପାଇଁ

ଦୁଆର ସବୁ ଫିଟିଗଲା । କାଠ ଦିଶିଗଲା । ବସୁଦେବ ଦେଖିଲେ, ଅଂଦର ମହଲରେ ନଂଦଂକ ସ୍ତ୍ରୀ ଯଶୋଦା ଝିଅଟିଏ ଜନ୍ମ କରିପକାଇ ଅଜ୍ଞାନ ହୋଇ ପଡ଼ିଛଂତି । ବସୁଦେବ ପୁଅଟି ଥୋଇଦେଇ ଝିଅଟି ନେଇ, ଯେଉଁ ବାଟେ ଯାଇଥିଲେ, ସେହି ବାଟେ ଫେରି ଆସିଲେ । ତାଂକ ପଛେ ପଛେ କଇଦୀ ଘରର କବାଟ ସବୁ ଆଗପରି ପଡ଼ିଗଲା ।

ଝିଅଟି ଦେବକୀଂକ କୋଳରେ ଥୋଇଦେଲାକ୍ଷଣି ହାତ ଗୋଡ଼ରେ ମନକୁ ବେଡ଼ି ଲାଗିଗଲା ।

ଯୋଗମାୟା ସଂବାଦ

କଂସର ମଂତ୍ରଣା

ଝିଅଟି ଆସି ଦେବକୀଂକ ଶେଯରେ ପଡ଼ିଲାକ୍ଷଣି 'କୁଆଁ' 'କୁଆଁ' ହୋଇ, କାଂଦି ଉଠିଲା । ସଂଗେ ସଂଗେ ବାହାରେ ଜଗୁଆଳମାନଂକ ନିଦ ଭାଂଗିଗଲା । ସେମାନେ ଦଉଡ଼ି ଯାଇ, କଂସକୁ ଖବର ଦେଲେ, "ଦେବକୀଂକର କଣ ଗୋଟିଏ ହେଲାଣି ?"

କଂସ ତ ଦେବକୀର ପିଲା ଜନ୍ମ ହେବା ପାଇଁ ଚାହିଁ ବସିଥିଲା । ଅଂଠୁଏ ଉଚ୍ଚ ଲହୁଣୀପରି ଶେଯରେ ମଧ୍ୟ ତାକୁ ଭଲ ନିଦ ଲାଗୁ ନଥିଲା । ସେ ଏକଥା ଶୁଣି ତର ତର ହୋଇ ଉଠି, ପାଗ ବାଂଧିବାକୁ ନାହିଁ, ହୋସଡ଼ା ଧରିବାକୁ ନାହିଁ, ସେହିପରି ଏକକାନିଆ ହୋଇ ଲଂବେ ଲଂବେ ଦେବକୀ ବସୁଦେବଂକ ଘରକୁ ଚାଲିଲା ।

ଦେବକୀ ଦୂରରୁ ଭାଇକି ଚାହିଁଲେ; ଭାଇର ଭୟଂକର ମୂର୍ତ୍ତି ଦେଖି ତାଂକୁ ଡର ମାଡ଼ିଲା । ଏହିକ୍ଷଣି ତ ପିଲାଟିକି ମାରି ପକାଇବ ! ଦେବକୀ କରିବେ କଣ ? ତାଂକୁ ଆଉ ବୁଦ୍ଧି ଦିଶିଲା ନାହିଁ । ସେ ସାଂଗେ ସାଂଗେ କାଂଦି କାଂଦି ଭାଇ ଗୋଡ଼ତଳେ ପଡ଼ି କହିଲେ—

"ମୋ ଭାଇ କଂସ, ମୁଁ ତୁମ ସାନ ଭଉଣୀ; ମୁଁ ରାଜା ଝିଅ, ତୁମ ପରି ରଜାର ଭଉଣୀ—କିନ୍ତୁ ମୋ କପାଳେ ଏଇ ଦୁଃଖ ଲେଖିଥିଲା ! ସାତୋଟି ପୁଅ ମାରିଚ । ଏଇଟି ଝିଅଟିଏ, ପୁଅ ନୁହେଁ । ଏଇଟିକି ମାରନାଇ । ଆହା କେଡ଼େ ସୁଂଦର ମୁହଁ, ଏଇଟି ବଡ଼ ହେଲେ, ତୁମ ପୁଅ ସାଂଗେ ବାହାଘର କରିବା । ଝିଅଟିଏ ମାରି ତୁମର କି ଲାଭ ହେବ ! ଭାଣେଜୀ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ ଦୟାକର, ରାଜା ତୁମେ ।"

କଂସ ଏକଥା କିଛି ନ ଶୁଣି, ଝିଅଟିକୁ ଓଟାରି ଆଣିବାକୁ ଅଂତୁଡ଼ିଶେଯକୁ ହାତ ବଢ଼ାଇଲା । ଦେବକୀ ଆଉ କରିବେ କଅଣ ? ଝିଅଟିକୁ ଗୋଟାଇ ପୋଟାଇ କୋଳରେ ପୂରାଇ ଦେଲେ । କାଂଦି କାଂଦି ଭାଇ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁଥାଂତି । କଂସକୁ ତ ମୋହ ଘୋଟିଛି ! ତାକୁ କି ଏ କାଂଦ ଦିଶୁଛି ? ତାର ଏତେବେଳେ ଭଉଣୀ ଭାଣେଜୀ କ'ଣ ? ଭଉଣୀ କୋଳରୁ ଝିଅଟିକି ଧରି ଓଟାରି ନେଲା । ଦେବକୀ ଥରି ଥରି ପଡ଼ିଗଲେ ।

କଂସ ଝିଅର ଦୁଇଗୋଡ଼ ଧରି ମୁଂଡଉପରେ ବୁଲାଇ ବୁଲାଇ, ଗୋଟିଏ ପଥରରେ କଚାଡ଼ି ଦେଲା । ସେ କି ପଥରରେ ଛେଚା ହୋଇ ମରିବା ଝିଅ ? ସେ ତ ନିଜେ ବିଷ୍ଣୁଂକର ଯୋଗମାୟା । କଂସକୁ ଠକିବାପାଇଁ ଜନ୍ମ ହୋଇ ଥିଲେ । ଚାହୁଁ ଚାହୁଁ ଝିଅଟି କଂସ ହାତରୁ ଖସିଯାଇ, ଆକାଶରେ ହାଜର !

କଂସ ଏବେ ଆକାଶକୁ ଚାହିଁ ଦେଖିଲା, ଆଉ ପିଲାଝିଅ ନାହିଁ । ନିଜେ ଯୋଗମାୟା ଦେବୀ କେତେ

ଅଳଂକାର କେତେ ଅସ୍ତ୍ର ଶସ୍ତ୍ର, କେତେ ଭକ୍ତ ଯେମିତି ଶୂନ୍ୟରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇଚାଂନ୍ତି । ସେ ରୂପଦେଖି, କଂସର ଆଖି ଝଲସି ଗଲା । କଂସକୁ ଶୁଭିଲା,—

"ଆରେ, ମତେ ମାରି ଲାଭ କଣ ? ତତେ ଯେ ମାରିବେ ସେ ନିଜେ ବିଷ୍ଣୁ; ମଂତରେ ଜନ୍ମ ହୋଇ ସାରିଲେଣି । ଆଉ ଦେବକୀ, ବସୁଦେବଙ୍କୁ କଇଦ କରି, ଗଂଜଣା ଦେଇ, କିଛି ଲାଭ ନାଇ । ଏବେ ତାଂକଠାରେ ଭଲ ବୁଦ୍ଧି କର ।"

ଏ କଥା ଶୁଣି, କଂସର ଜ୍ଞାନ ପଶିଗଲା । ସେ ଟିକିଏ ଥକ୍କା ହୋଇ ଠିଆ ହୋଇଗଲା । ତା'ପରେ ପୂର୍ବକଥା ସବୁ ତାର ମନେ ପଡ଼ିଲା । ବିଚାରିଲା, ଭଉଣୀର ଏତେ ପୁଅ ଝିଅ ମାରିଲି । ଭଉଣୀ ଭିଣୋଇଂକ କଇଦ କଲି । କିଛି ହେଲନାଇ ।

ସେଠାରୁ ଆସି କଂସ ଭଉଣୀ ଭିଣୋଇଂକ କଇଦରୁ ଛାଡ଼ିଦେଲା । ଭଉଣୀକି କହିଲା,—

"ମା ଦେବକି, ମୁଁ ତୋ'ର କେତେ ଅକାର୍ଯ୍ୟ କଲି । ତୁ ଆଉ ଦୁଃଖ କରନା, ମୋତେ କ୍ଷମା ଦେ । ତୋ' ପୁଅ ଝିଅ ଯାକ ମୁଁ ମାରିଛି । ମୁଁ କ'ଣ କରିବି ? ନିଜେ କାଳେ ମରିଯିବିବୋଲି ଡରି, ଏତେ ଅନ୍ୟାୟ କଲି । ତୁ ଆଉ ସେ କଥା ଭାଳନା । ସଂସାରରେ ଯେ ଜନ୍ମ ହଉଚି, ସେ ତ ମରୁଛି । କେତେ ପିଲା ଜନ୍ମ ହୋଇ ମଧ୍ୟ ମରୁଚାଂନ୍ତି । ଏକଥା ବିଚାରି ଜାଣିବା ଲୋକେ, କେହି ମରିଗଲେ, ଦୁଃଖ କରଂନ୍ତି ନାଇ । ତୁ ଆଉ ଦୁଃଖ କରନା, ମୋ ଉପରେ ରାଗ ରଖନା । ଭାଇ ବୋଲି ମୋ ମୁହଁକୁ ଚାହାଁ । ମୁଁ କଣ କରିବି ! ମୋ' ପ୍ରକୃତିଟା ତ ଏଇପରି ଖରାପ ହୋଇ ଯାଇଚି ।"

ଏହିପରି ବୁଝାଇ ସୁଝାଇ ବସୁଦେବଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ କେତେ କହିଲା । ବସୁଦେବ, ଦେବକୀ ବିହେଁ ଟିକିଏ ସଂତୋଷ ହେଲେ; କିଂତୁ କଂସର ତ ଦୁଷ୍ଟମନ । ସେ ଏତିକରେ ଥଂଡା ହେବ କିପରି ? ଯୋଗମାୟା କହିଲାବେଳୁ ତା ମନରେ ବଡ଼ ଦକ୍କା ପଶିଗଲାଣି । ସେ ଏବେ ପାଖରେ ଥିବା, ସବୁ ଦୁଷ୍ଟ ଲୋକଂକୁ ଡାକି ବିଚାର କରି ବସିଲା ।

ଦୁଷ୍ଟ ଲୋକମାନେ ସବୁ କଥା ଶୁଣି, କେତେ ବିଚାର ଦେଲେ । ଦୁଷ୍ଟ ଲୋକଂକୁ ସବୁବେଳେ ମଂଦ ବୁଦ୍ଧି ଦିଶେ । ଭଲ କଥା ସେ କହିବେ କୁଆଡୁ ? ଏହିପରି ମଂଦକାର୍ଯ୍ୟ କରିବାରୁ ତ ସେମାନଂକୁ ନପାରୁ କରିବା ପାଇଁ, ବିଷ୍ଣୁ ଦେବତାମାନଂକୁ ଯେମିତି ଜନ୍ମ ହଉଚାଂନ୍ତି ।

ସେମାନେ ସବୁ ଶୁଣି ସାରି କହିଲେ,—

"ମହାରାଜ, ଡରିବାର କଣ ଅଛି ? ଆପଣ ଆଜ୍ଞା ଦିଅଂନ୍ତୁ, ଦଶଦିନ ଭିତରେ ଯେତେ ପିଲା ଜନ୍ମ ହୋଇଚାଂନ୍ତି, ସମସ୍ତଂକୁ ମାରି ନିପାତ କରି ଦବୁଁ । ଆଉ ଦେବତାମାନଂକୁ ଭୟ କଅଣ ! ଆଂମେମାନେ ଯୁଦ୍ଧ କଲାବେଳେ, ଦେବତାମାନେ ତ ଠିକଣା ପଡ଼ଂନ୍ତି ନାଇ । ଆପଣ ଧନୁ ଧଇଲେ କେଉଁ ଦେବତା ବା ଠିଆ ହୁଏ ! ତେବେ ଗୋଟିଏ କଥା, ଦେବତାମାନଂକର ବଡ଼ ବଳ ଧର୍ମକାର୍ଯ୍ୟ; ଆଉ ଧର୍ମକାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିବା ଲୋକମାନେ । ଆପଣ ଆଜ୍ଞାଦିଅଂନ୍ତୁ, ଯେତେ ଯାଗ, ଯଜ୍ଞ, ଦାନ, ପୁଣ୍ୟ, ଭକ୍ତ, ଗୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣ— ସମସ୍ତଂକୁ ଆମେମାନେ ରାଜ୍ୟରୁ ଧ୍ୱଂସ କରିଦେବୁ । ଆଉ ଦେବତା ମାନବଂକର କି ବଳ ରହିବ ! ବିଷ୍ଣୁ ବା କି ବଳ ଯେମିତି ଆପଣଂକୁ ମାରିବାକୁ ଆସିବେ । ଧର୍ମ ତୁଟି ଗଲେ ତ ବିଷ୍ଣୁଂକ ବାହା ଛିଡ଼ି ପଡ଼ିବ ।"

କଂସକୁ ଏ ମଂତ୍ରଣା ଭାରି ସୁଖ ଲାଗିଲା । ସେ ସବୁ କଥାରେ ହଁ ଭରି ଦେଇ ଟିକିଏ ଆଶ୍ୱାସ ପାଇଲା ।

ନଂଦଂକର ଉତ୍ସବ

ବସୁଦେବଂକ ସଂଗେ ଦେଖା

ବ୍ରଜପୁର ରଜା ନଂଦ, ପୁଅ ହବାର ଖବର ଶୁଣିଲେ । ସେ ବୁଢ଼ା ହୋଇ ଯାଇଥିଲେ । ଶେଷକାଳକୁ ପୁଅଟିଏ ହେଲା । ଏଥିରେ ତାଂକର ଯେ କେତେ ଆନଂଦ ହୋଇଥିବ, ତା' କହିବା ଦରକାର ନାଇ । ସେ ସକାଳୁ ବ୍ରଜପୁରର ଗୋପମାନଂକ ମଧ୍ୟରେ ଉତ୍ସବ ଲଗାଇ ଦେଲେ । ଧାନ, ଚାଉଳ, ମୁଗ, ବସ୍ତ୍ର, ଗାଈ, ସୋରିଷ ତେଲ ପ୍ରମାଣରେ ଅଣାଇ ବାଂଟିବା ପାଇଁ କୁଢ଼ାଇ ଦେଲେ । ଯେ ଯାହା ମାଗିଲା, କାହାକୁ ଧାନ, କାହାକୁ ଧନ, କାହାକୁ ବସ୍ତ୍ର––ଯାହା ଯାହାକୁ ମନହେଲା, ଦେଲେ । ରଜ୍ୟ ଲୋକେ ମହା ଆନଂଦରେ, ଉତ୍ସବରେ ଲଗିଗଲେ । ଗାଈ ଯାକ ସବୁ ହଳଦୀ ଲଗାଇ ଗାଧୁଆଇ ପୂଜା କଲେ । ନଂଦଂକ ଦୁଆରେ ତୁରୀ, ଭେରୀ, ଦୁଂଦୁଭି ବାଇଦ, ବଡ଼କାଠ ବାଜି ଉଠିଲା; ଚହଳ ପଡ଼ିଗଲା, ନଂଦଂକର ପୁଅ ହୋଇଛି । ସେ ପୁଅ ପୁଣି ଏଡ଼େ ସୁଂଦର ! ସେପରି ପିଲା କେହି କେବେ ଦେଖିନାଇ । ଗୋପୀ (ଗଉଡୁଣୀ) ମାନେ ଶୁଣୁ ଶୁଣୁ ପିଲାକୁ ଦେଖିବାକୁ ଅଥୟ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ । ଯେ ଯେଉଁ ସଜେ ଥିଲା, ସେ ସେଇ ସଜେ ପିଲା ଦେଖିବା ପାଇଁ ଯଶୋଦାଂକ ଇଂତୁଡ଼ିଶାଳ ଆଡ଼କୁ ଚାଲିଲା । କିଏ ମୁଂଥା ସଜାଡ଼ିବା ପାଇଁ ହାତରେ ଦର୍ପଣ ଧରିଥିଲା, କିଏ ଗାଧୋଇବା ପାଇଁ ଅଧେ ହଳଦୀ ଲଗାଇ ଥିଲା, କିଏ ମୁଂଡରେ ଫୁଲ ଖୋସୁଥିଲା, କିଏ ପିଲାକୁ ଖାଇବାକୁ ଦଉଥିଲା, କିଏ ନିଜେ ଖାଇ ବସିଥିଲା, ସମସ୍ତେ ସେହି ସଜେ କୋଳାହଳ କରି ଯଶୋଦାଂକ ଘରକୁ ଚାଲିଲେ । ଚାଲିଲାବେଳେ କାହା ଚୁଡ଼ି ଫିଟି ଯାଉଛି; କାହା ଲୁଗା ଖସି ଯାଉଛି, କାହା ଅଳଂକାର ପଡ଼ି ଯାଉଛି, କାହାର କୁଣିସି କଥାକୁ ଖାତର ନାଇ । ନୂଆ ପୁଅ ଦେଖିବାକୁ ସମସ୍ତେ କୋଳାହଳ କରି ଦୌଡ଼ିଲେ ।

ସମସ୍ତେ ଆସି ପିଲାଟିକି ଚୁମ୍ବି ଦେଇ ଆନଂଦରେ ଭାଳ ପଡ଼ିଲେ । ସମସ୍ତେ ଆଶୀର୍ବାଦ ଅଜାଡ଼ି ଦେଲେ । କିଏ ନାକ, କିଏ ମୁହଁ, କିଏ ହାତ, କିଏ ପିଠି ଗୋଟି ଗୋଟି କରି ଗୋପୀମାନେ ଦେଖି ଦେଖି, କେତେ ପ୍ରଶଂସା କଲେ ।

ଏଣେ ରୋହିଣୀ ବ୍ରଜପୁରେ ନଂଦଘରେ ଥିଲେ । ସେ ଆଜ ନୂଆ ଲୁଗା ପିଂଧି; ଅଳଂକାର ଭରି, ମହୋତ୍ସବରେ ମାତିଗଲେ । ଭଲ ଯାକ କେତେ ଭାଟ ଆସି ଦୁଆରେ ଗୀତ ବୋଇଲେ । ରାତି ଅଧଯାଏ ଗୋପପୁର ଆନଂଦରେ ନାଚିଲା ।

ନଂଦ ଗୋପପୁରର ରଜା ସତ, କିଂତୁ କଂସର ଅଧୀନ । ବର୍ଷକୁବର୍ଷ ସେ କଂସକୁ ଖଜଣା ଦିଅଂତି । ଏବେ ସେହି ଖଜଣା ଦବାର ବେଳ ଆସିଲା । ନଂଦ, ଆଉ କେତେ ଗୋପଂକୁ ରଜ୍ୟରେ ସବୁ କାର୍ଯ ବୁଝିବା ପାଇଁ ରଖାଇ ଦେଇ, ନିଜେ ଖଜଣା ଘେନି, ମଥୁରାକୁ ଆସିଲେ ।

ବସୁଦେବ ଶୁଣା ପାଇଲେ, ନଂଦ ଖଜଣା ଦେବାକୁ ଆସି ମଥୁରାରେ ଅଛଂତି । ଆନଂଦରେ ତାଂକ ଗୋଡ଼ ଆଉ ତଳେ ଲଗିଲା ନାଇ । ସେ ସାଂଗେ ସାଂଗେ ଆସି, ନଂଦ ଯେଉଁ ଘରେ ଥିଲେ, ସେହି ଘରେ ପହଂଚି ଗଲେ ।

ଦେଖିଲାକ୍ଷଣି ଦୁହେଁ ଆନଂଦରେ କୁଂଢିଆକୁଂଢି ହୋଇ ଗଦ୍‌ଗଦ ହୋଇଗଲେ । ବସୁଦେବ କହିଲେ, "ଭାଇ ନଂଦ, ଆପଣଂକର ଏ ବୟସରେ ଗୋଟିଏ ବାଳକ ହୋଇଛି—ଶୁଣି ବଡ଼ ଆନଂଦ ହେଲା । ଭଗବାନ କରଂତୁ, ସେ ବାଳକଟି ଦୀର୍ଘଜୀବୀ ହେଉ । ମୋର ରୋହିଣୀ ଆପଣଂକ ପୁରରେ ଅଛି । ସେ ତା' ପୁଅଟି ସେନି ଭଲ ଅଛି ତ ? ଆପଣଂକ ପୁଅ କଥା ପଚାରିବି କାହିଁକି ? ସେ ତ ଭଲଥିବ । ଖଜଣା ଦଉ

କାମ ତ ସରିଗଲାଣି । ଆଉ ଏଠାରେ ରହିବା ଦରକାର କ'ଣ ? ଆପଣ ବେଗେ ଘରକୁ ଯାଂ'ନ୍ତୁ । ନୂଆ କଅଁଳା ପୁଅ, କେତେବେଳେ କ'ଣ ଭଲମଂଦ ଥାଏ, ରାଜ୍ୟରେ କିଛି ଅନିଷ୍ଟ ଘଟିପାରେ, ଆପଣ ପାଖରେ ଥିଲେ ସବୁ ଭଲ ।"

ନଂଦ ରାଜା ଏହା ଶୁଣି ଆଉ ମଥୁରାରେ ନ ରହି, ଗୋପପୁରକୁ ଚାଲି ଆସିଲେ ।

ପୂତନା

ନଂଦ ବସୁଦେବଂକ କଥାରେ ଘରକୁ ଫେରିଲେ ସତ, କିଂତୁ ବସୁଦେବଂକର ଶେଷ କଥା ପଦଟି ତାଂକ ମନରେ ଲାଗି ରହିଥାଏ । 'କଅଁଳା ପିଲା, କେତେବେଳେ କ'ଣ ହୋଇପାରେ; ବ୍ରଜପୁରରେ କିଛି ଅନିଷ୍ଟ ହୋଇପାରେ' ଏ କଥା ପଦଟି ବାଟଯାକ ସେ ଭାବୁଥାଂନ୍ତି । ଚିନ୍ତୁଥାଂନ୍ତି, 'ବସୁଦେବ ଏପରି କଥା କାହିଁକି କହିଲେ !"

ସତକୁ ସତ, ଏଣେ କଂସ କଥାରେ ପୂତନା ବୋଲି ଗୋଟାଏ ରାକ୍ଷସୀ ରାଜ୍ୟ ଯାକ କଅଁଳା ପିଲା ସବୁ ମାରି ମାରି ବୁଲୁଚି । ଦିନେ ସେହି ପୂତନା ଗୋଟିଏ ସୁଂଦରୀ ମାଇକିନିଆ ପରି ହୋଇ, ବ୍ରଜ-ପୁରରେ ଆସି ପହଂଚିଥିଲା ।

ପୂତନା ରାକ୍ଷସୀ—ମାୟାରେ ସେ କେତେ ପ୍ରକାର ବେଶ ହୋଇପାରେ । ବ୍ରଜପୁରକୁ ଆସିଲା ବେଳକୁ ସେ ଗୋଟିଏ ଅତି ସୁଂଦରୀ ଯୁବତୀ ପରି ଦେଖା ଯାଉଛି । ମୁଂଡରେ ସୁଂଦର ବେଣୀ ଲଂବିଛି । ସେ ବେଣୀରେ ମଲ୍ଲୀମାଳ ସବୁ କେଡ଼େ ଚମତ୍କାର ! ବଡ଼ ବଡ଼ ସ୍ତନ, ପିଲାଂକୁ ଖୁଆଇବା ପାଇଁ ଦୁଧ ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇଛି । ଜଂଘ, ପିଠି ସବୁ ଗୋଲ, ସୁଂଦର ! ଅଂଟାଟି ସରୁ । ଖଂଡେ ପାଟ ପିଂଧିଛି । ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଅଳଂକାର ସବୁ ପିଂଧି ଜକ୍‌ଜକ୍ ଦିଶୁଛି । ଆଖି ବୁଲାଇ ବୁଲାଇ, ଟିକିଏ ମୁରୁକି ହସା ଦେଇ, ପୂତନା ଆସି ବ୍ରଜପୁରେ ପଶିଲା । ବ୍ରଜପୁର ଲୋକମାନେ ତା' ଚାଲି, ଭଂଗି, ଆଖି, ହସ, ଦେଖି ଭୁଲିଗଲେ । ପୂତନା ଯଶୋଦାଂକ ଇଂତୁଡ଼ିଶାଳରେ ପଶିଲା । ଯଶୋଦା, ରୋହିଣୀ ଦୁହେଁ ସେଠାରେ ଥିଲେ । ପୂତନାକୁ ଦେଖି ସେମାନେ ଭାରି ଖୁସୀ ହେଲେ । ପୂତନା ପିଲାଟିକି ଦେଖି, ମା'ଠୁ ବଳି, ପିଲାଟିକି ଚୁମ୍ବି ଆଦର ଦେଖାଇଲା । ଅତି ଆଦରରେ କୁଂଢାଇ ପକାଇ, ଦୁଧ ଦେବ ବୋଲି, ପିଲା ମୁହଁଟିକି ନେଇ ସ୍ତନରେ ଲଗାଇ ଦେଲା । ରୋହିଣୀ ଯଶୋଦାଂକୁ ଏହା ଦେଖି ଭାରି ସୁଖ ଲାଗିଲା । ସେମାନେ ମା' ହୋଇ ସୁଦ୍ଧା ଏତେ ସ୍ନେହ ଦେଖାଇ ପାରୁ ନଥିଲେ ।

ପୂତନା ସ୍ତନରେ ବିଷ ଥିଲା; କିଂତୁ ଯଶୋଦାଂକ ପୁଅ ବିଷରେ ମରିବା ପିଲା ନୁହେ । ପୁଅଟି ଦି'ହାତ ବଢ଼ାଇ ପୂତନା ଦୁଧକୁ ଧରି ମୁହଁ ଲଗାଇ ଶୋଷି ଦେଲା । ଆଉ ପୂତନାର ଗତି କଣ ? ପିଲାଟି ତା' ଦୁଧ ଶୋଷିବାରୁ, ତା' ଭିତରେ ଷୋଳ ଶିର ଦୁହିଁ ହୋଇ ଆସିଲା । ତା' ପ୍ରାଣ ବିକଳ ହେଲା । ହାତ, ଗୋଡ଼ରୁ ପ୍ରାଣ ଛୁଟି ଆସିଲା ପରି ଲାଗିଲା । ପୂତନା ଜାଣିଲା ଦୁଧ ଦେଇ ଏ ପିଲାକୁ ମାରିବା ସହଜ କଥା ନୁହେ । ତା' ଦେହଯାକ ଛଟ୍‌ପଟ୍ ହେଲା । ବ୍ୟାକୁଳ ହୋଇ, 'ସେତିକି ହଉ, ସେତିକି ହଉ' ବୋଲି ପିଲାର ମୁହଁ ଦୁଧରୁ ଯେତେ ଛଡ଼ାଇଲା, ପିଲା ଆଉ ନ ଛାଡ଼େ !

ରହୁଁ ରହୁଁ ପୂତନା ଆଖି ତରାଟି ଦେଲା । ତା' ହାତ ଗୋଡ଼ରୁ ଜୀବ ଛାଡ଼ିଗଲା । ଦେହରୁ ଝାଳ ବୋହିଲା । ପ୍ରାଣ ବିକଳରେ ସେ ଡକା ପକାଇଲା ଓହୋ ! ସେ ଡାକ କି ଭୟଂକର ! ବଜ୍ର ପରି ତାହା

ବ୍ରଜପୁର ଯାକ କଂପାଇ ଦେଲା । ନଈ, ପର୍ବତ ସବୁ କଂପି ଉଠିଲା । ଆକାଶ ପାତାଳ—ଚାରିଆଡ଼ ସେ ଶବ୍ଦରେ କଂପିଗଲା ପରି ଲାଗିଲା ।

ଧୁଡ଼ୁଁ ଧୁଡ଼ୁଁ ରାକ୍ଷସୀ ତଳେ ପଡ଼ିଗଲା । ତା' ପାଟି ଆଁ ହୋଇଗଲା । ମୁଂଡବାଳ ଫିଟିମୁକୁଳା ହୋଇ ତଳେ ଲୋଟିଲା । ହାତ ଗୋଡ଼ ଘୁଣ୍ଟୁ ଘୁଣ୍ଟୁ ମାଟି ଖୋଳି ହୋଇଗଲା । ଶେଷକୁ ହାତ ଗୋଡ଼ ରହିଗଲା । ଘର ଛାଡ଼ି ବାହାରେ ଯାଇଁ ପଡ଼ି, ପୂତନାର ପ୍ରାଣ ଗଲା ।

ଏବେ ଆଉ ପୂତନାର ସୁଂଦର ରୂପ ନାଇ । ରାକ୍ଷସୀର ମୂର୍ତ୍ତିର ଏବେ ଦେଖା ପଡ଼ିଗଲା । ସେ କି ଅସୁଂଦର, କି ବିକଟାଳ ! ମୁହଁରେ ଲଂଗଳ ଲୁହାପରି ଦାଂତ, ନାକ ଦିଓଟା ପର୍ବତ ଗୁହାପରି । ପାହାଡ଼ ପରି ଯୋଡ଼ାଏ ସ୍ତନ, ବାଳଗୁଡ଼ାକ ତଂବାପରି କଅଁଶ । ହାତ ଗୋଡ଼ ତାଳଗଛ ପରି; ଅଂଧାରିଆ କୂଅପରି ଖୋଳେ ଖୋଳେ ଆଖି । ଜଂଘ ନଈ ବଂଧପରି । ଖରାଦିନ ଶୁଖିଲା ଖାତପରି ପେଟ ପଶିଯାଇଛି ।

ସମସ୍ତେ ଏହା ଦେଖି ତାଜବ୍ ହୋଇଗଲେ । ପୂତନା ଗୋଟାଏ ଭଂଗା ପାହାଡ଼ ପରି ମରିପଡ଼ିଛି । ଯଶୋଦାଂକ ପୁଅ, ହସି ହସି ତା ଛାତିଉପରେ ପଡ଼ି ଖେଳୁଛି । ତର ତର ହୋଇ ଯଶୋଦା ରୋହିଣୀ ଆଉ ଆଉ କେତେ ଗୋପୀ ଦୌଡ଼ିଯାଇ, ପିଲାଟିକି ନେଇ ଆସିଲେ । ଡାହାଣୀଟାଏ ପିଲାକୁ ଗ୍ରାସୁଥିଲା ବୋଲି କେତେ ଉମଗୁର କଲେ । କିଏ ଗୋରୁ ଲାଂଗୁଡ଼ରେ ପିଲାକୁ ଝାଡ଼ିଲା । କିଏ ମଂତ୍ରକରି, ଜଡ଼ି ପୂରାଇ, ତେଉଁରିଆ ଆଣି ଅଂଟାରେ ବାଂଧିଦେଲା । ସମସ୍ତେ ମିଶି ଗୋରୁ ଚଳିରେ ପିଲାଟିକି ସ୍ନାନ କରାଇ ଦେଲେ । ତା' ଉପରୁ ଆଂପ ସ୍ନାନ କଲେ । କିଏ କେତେ ମଂତ୍ରପଢ଼ି ପିଲାକୁ ଝାଡ଼ିଲା । କେତେ ଦେବାଦେବୀଂକ ନାମ ଧରି ପିଲାକୁ କେତେ ଆଶୀର୍ବାଦ କଲେ । ତା ଉପରୁ ଯଶୋଦା କୋଳରେ ଧରି ପିଲାଟିକୁ ଦୁଧ ଦେଲେ ।

ଏଣେ ନଂଦ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଗୋପିମାନେ ବ୍ରଜପୁରରେ ପଶି ଜାଣିଲେ, ବସୁଦେବ ଯାହା କହୁଥିଲେ, ସତ । ବସୁଦେବଂକୁ ମନେ ମନେ କେତେ ପ୍ରଶଂସା କଲେ । ତା, ଉପରୁ ରାକ୍ଷସୀର ମୂର୍ତ୍ତିର ଦେଖି, ସମସ୍ତେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଗଲେ । କୁରାଢ଼ିରେ ତାକୁ ଖଂଡ ଖଂଡ କରି ହାଣି ପୋଡ଼ିବାକୁ ନେଲେ ।

କୃଷ୍ଣ ପୂତନାର ସବୁ ବିଷ ଶୋଷି ନେଇ ଥିଲେ । ତା ଦେହ ଭଲ ମଣିଷର ଦେହପରି ଧୁହୁଁ ଧୁହୁଁ ଜଳିଗଲା । ମୂର୍ତ୍ତିର ପୋଡ଼ାହେଲା ବେଳେ ବ୍ରଜପୁରର ଲୋକମାନେ ସେଠାରେ ଆସି ଜମିଲେ । ନଂଦ ସବୁ କଥା ଶୁଣି ପୁଅଟିକି ନେଇ କୋଳରେ ଧଇଲେ । ହାତ ଗୋଡ଼ ସବୁ ଛୁଇଁ ଗଲେ, କେତେ ଆଦର କରି ଟିକିଏ ଶାଂତ ହେଲେ ।

ଶକଟ ଭଂଗ

ପୁଅର ଉଠିଆରି ଦିନ ଆସି ପହଁଚିଲା । ଆଜି ଯଶୋଦାଂକର ଭାରି ଆନଂଦ । ପିଲାଟି ଇଂତୁଡ଼ି ଶାଳରୁ ବାହାରିବ, ଗାଧୋଇବ । ବେଳ ହୋଇ ଗଲାରୁ କେତେ ଗୋପୀ ଆସି ଜୁଂଡ ହେଲେ, ପିଲାକୁ ଗାଧୁଆଇ ଦେଲେ । ସେଦିନ ଭାରି ଉତ୍ସବ । କେତେ ଦାନ, ପୁଣ୍ୟ ହେଲା—କେତେ ବାଇଦ ବାଜିଲା । ଭଲ ବ୍ରାହ୍ମଣମାନେ ଆସି ପିଲାକୁ ଆଶୀର୍ବାଦ କରି ଦକ୍ଷିଣା ନେଇ ଗଲେ । ଗୋପ ଗୋପୀମାନେ ଦିନଯାକ ଉତ୍ସବ କୋଳାହଳରେ ମାତିଗଲେ ।

ଦୁଧ, ଦହି, ଲହୁଣୀ ବୋହିବା ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ଶଗଡ଼ ଅଗଣାରେ ଥୁଆ ହୋଇଥିଲା । ସେହି ଶଗଡ଼

ତଳେ ଗୋଟିଏ ଦୋଳି ବାନ୍ଧି, ପିଲାଟିକି ଗାଧୋଆଇ, ଶୁଆଇ ଦେଲେ । ସମସ୍ତେ ଉତ୍ସବରେ ମାତିଛନ୍ତି । ପିଲାଟି ଆଡ଼କୁ କାହାରି ନଜର ନାହିଁ । ପିଲାଟି କାନ୍ଦିଲା । ଉତ୍ସବ ଗୋଳମାଳରେ ସେ କାନ୍ଦ କେହି ଶୁଣି ପାରିଲେ ନାହିଁ । କେତେବେଳ ଉପରୁ ପିଲାଟି କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ଗୋଡ଼ ହାତ ଛାଟିଲା । ଗୋଡ଼ ଛାଟିଲା ବେଳକୁ, ଗୋଡ଼ ଯାଇ ସେହି ଶଗଡ଼ରେ ବାଜିଲା ।

କି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ! କେତେ ଦିନର ପିଲା ! କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ଗୋଡ ଛାଟିଦେଲା ! କିନ୍ତୁ ସେହି ଗୋଡବାଜି ଶଗଡ଼ଟି ଏକାବେଳକେ ଫଟ କରି ଭାଙ୍ଗିଯାଇ ଚୂନା ହୋଇ ଗଲା !

ଭାରି ଗୋଟାଏ ଶବ୍ଦ ହେଲା । ଯେତେ ଗୋପ ଗୋପୀ ସେଠାରେ ଥିଲେ, ସମସ୍ତେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ଚାହିଁଲେ । ଦେଖି, ସମସ୍ତେ କିଛି ବୁଝି ପାରିଲେ ନାହିଁ । ଶଗଡ଼ଟା ମନକୁ ବା କିପରି ପଡ଼ିଗଲା— କେହି କିଛି ଅନୁମାନ କରି ପାରିଲେ ନାହିଁ ।

ପିଲାଟି କାନ୍ଦି ଗୋଡ଼ ଛାଟିଲାବେଳେ, ଶଗଡ଼ ପାଖେ କେତେଗୁଡ଼ିଏ ଗଉଡ଼ ପିଲା ଠିଆ ହୋଇଥିଲେ । ସେମାନେ ସବୁ ଦେଖିଥିଲେ; କିନ୍ତୁ ସେମାନଙ୍କ କଥାରେ ଗୋପଗୋପୀମାନେ ସହଜରେ ବିଶ୍ୱାସ କରୁଚନ୍ତି କେତେକେ ! ଏ କି ବିଶ୍ୱାସ କରିବାର କଥା !

ଯଶୋଦା ବିଚାରିଲେ, ପୁଅକୁ କିଏ ଛୁଇଁଛି । ପୁଅଟି କାନ୍ଦୁଥିଲା, ତାକୁ ନେଇ କୋଳରେ ଧଇଲେ । ବ୍ରାହ୍ମଣ ମାନଙ୍କୁ ଡକାଇ ପିଲାକୁ କେତେ ଆଶୀର୍ବାଦ କରାଇଲେ; କେତେ ଝାଡ଼ିଲେ । ଭକ୍ତ ବ୍ରାହ୍ମଣମାନଙ୍କୁ ସେଥିପାଇଁ କେତେ ଦାନ ପୁଣ୍ୟ କଲେ । ଏହିପରି ସେ ଉତ୍ସବର ଦିନଟି କୋଳାହଳ, ଦାନ ପୁଣ୍ୟରେ କଟିଗଲା ।

ତୃଣାବର୍ତ୍ତ ବଧ

ଯଶୋଦାଙ୍କ ବିଶ୍ୱରୂପ ଦର୍ଶନ

ଦିନେ ଯଶୋଦା ପୁଅଟିକି ଦୁଧ ଦଉଛନ୍ତି; ହଠାତ୍ ପୁଅଟି ତାଙ୍କୁ ଭାରି ଓଜନ ଜଣା ପଡ଼ିଲା । ଗୁହୁଁ ଗୁହୁଁ ଗୋଟାଏ ପଥରପରି ପୁଅଟି ଓଜନ ହୋଇଗଲା । ଯଶୋଦା ଆଉ ଧରିପାରିଲେ ନାହିଁ । ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ତଳେ ଥୋଇଦେଲେ । ପୁଣି ପୁଅକୁ କିଏ ଛୁଇଁଲା ବୋଲି ବିଚାରି, ମନେ ମନେ ଭଗବାନଙ୍କୁ ଧ୍ୟାନ କଲେ ।

ଏତିକି ବେଳକୁ ପିଲାଟିକି ମାରିବାପାଇଁ କଂସ ତୃଣାବର୍ତ୍ତ ବୋଲି ଗୋଟାଏ ରାକ୍ଷସକୁ ପଠାଇଥିଲା । ରାକ୍ଷସ ଆସି ମାୟାରେ ଗୋଟାଏ ଖଡ଼ିଆଭୂତ ଲଗାଇ ଦେଲା । ଧୂଳିସବୁ ପବନରେ ବୁଲି ବୁଲି, ଆକାଶକୁ ଉଠିଲା । ଚାରିଆଡ଼ ଅନ୍ଧାର ହୋଇଗଲା । ଯଶୋଦା ସେହି ଅଧାଂରରେ ଚାରିଆଡ଼େ ଦେଖିଲା ବେଳକୁ, ପୁଅଟି ଯେଉଁଠି ରଖିଥିଲେ, ସେଠି ନାହିଁ, କୁଆଡ଼କୁ ଯାଇ ନ ପାରି, କିଛି ଦେଖି ନ ପାରି, ଆବାକାବା ହୋଇ, ରହିଗଲେ । ଏତିକି ବେଳକୁ ଉପରୁ ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ ହୋଇ ପଥର ବରଷା ହେଲା । ବ୍ରଜପୁର ଲୋକମାନେ ବଡ଼ ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ ।

ଏ ସବୁ ଦେଖି ଯଶୋଦା ବ୍ୟାକୁଳ ହୋଇ, ହେ ହେ କାନ୍ଦିଲେ । ପବନ ଟିକିଏ ଥଣ୍ଡା ହେବାରୁ, କାନ୍ଦ ଶୁଣି ଗୋପ ଗୋପୀମାନେ ଆସି, ପହଂଚ ଦେଖିଲେ, ପୁଅଟି ନାହିଁ । ଯଶୋଦାଙ୍କ ସଂଗେ ସମସ୍ତେ ମଧ୍ୟ କାନ୍ଦିଲେ ।

ଏଣେ ତୃଣାବର୍ତ୍ତ ପିଲାଟିକୁ ନେଇ, ଆକାଶରେ କେତେ ବାଟ ଉଠିଗଲା । ତା' ପରେ କ୍ରମେ କ୍ରମେ ପିଲାଟି ତାକୁ ଭାରି ଓଜନ ଲାଗିଲା । ଗୁହୁଁ ଗୁହୁଁ ତା

ବୁକୁ ଉପରେ ଗୋଟାଏ ପର୍ବତ ଚପିହେଲା ପରି ତାକୁ ଜଣାଗଲା । ଶେଷକୁ ସେ ସମ୍ଭାଳି ନ ପାରି, ପିଲାଟିକୁ ଫିଂଗି ଦବାକୁ ବସିଲା; କିଂତୁ ସେ ପିଲା କି ଫିଂଗିହେଲେ ପଡ଼ିଯିବା କିଂତୁ ! ପିଲା ସେତେବେଳକୁ ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ଯାଇ ତୃଣାବର୍ତ୍ତର ବେକ ଧରି ସାରିଲାଣି । ଏବେ ତୃଣାବର୍ତ୍ତର ଆଉ ସ୍ଥିର କଣ ? କ୍ରମେ ନିଶ୍ୱାସ ବଂଦ ହୋଇ ଗୋଡ଼ ହାତରୁ ପ୍ରାଣ ଛାଡ଼ି ଆସିଲା, 'ଗଁ ଗଁ' ଶବ୍ଦ କରି ବ୍ରଜପୁର ଭିତରେ ଗୋଟାଏ ପଥର ଉପରେ ଦୁମ୍ କରି ପଡ଼ିଲା, ତା'ର ହାତ ଗୋଡ଼ ଗୁଂଡ଼ ହୋଇଗଲା ।

ଗୋପ ଗୋପୀମାନେ ଏତେବେଳଯାଏ କାଂଦୁଥିଲେ । ସ୍ଥିରି ସ୍ଥିରି ତାଂକ ଆଗରେ, ଗୋଟାଏ ରାକ୍ଷସର ମୃତ୍ୟୁର ଉପରେ ପୁଅଟି ହସି ହସି ଖେଳୁଚି । କି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ! ଗୋପୀମାନେ ତରତର ହୋଇ ତାକୁ ନେଇଆସି ଯଶୋଦାଂକ ହାତେ ଦେଲେ । ପୁଅର କିଛି ହୋଇ ନାଇ ଦେଖି, ନଂଦ ଯଶୋଦା ଓ ଗୋପୀମାନେ ଭାରି ଖୁସି ହେଲେ । ସମସ୍ତେ କହିଲେ, "ରାକ୍ଷସ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ ପିଲାକୁ ମାରିବ ବୋଲି ଆସିଥିଲା; ଏବେ ଆପଣା ଦୋଷରେ ଆପେ ମଲା । ନଂଦ ଯଶୋଦା ସବୁବେଳେ ଧର୍ମ ପୁଣ୍ୟରେ ଥାନ୍ତି । ତାଂକର କିଏ ଅକାର୍ଯ୍ୟ କରିପାରେ ?"

ପୁଣି ଥରେ ଯଶୋଦା ପୁଅକୁ କାଖରେ ଧରି, ଦୁଧ ଦୁହୁଁ ଥିଲେ । ମଝିରେ ମଝିରେ ପୁଅ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ ତାଂକ ପ୍ରାଣ ପୂରି ଉଠୁଥିଲା । ସେତିକବେଳେ ପୁଅଟି ଗୋଟିଏ ହାଇ ମାରିଦେଲା । ପୁଅର ମୁହଁ ଭିତରେ ଯଶୋଦାଂକ ଆଖି ପଡ଼ିଲା । ଯଶୋଦା ଚାହିଁ ଅବାକ୍ ! ପୁଅ ମୁହଁ ଭିତରେ ତାଙ୍କୁ ସ୍ୱର୍ଗ, ମର୍ତ୍ତ, ପାତାଳ, ସୂର୍ଯ୍ୟ, ଚଂଦ୍ର, ଅଗ୍ନି, ବାୟୁ, ସମୁଦ୍ର, ପର୍ବତ, ନଦୀ, ଜଂଗଲ, ପଶୁ, ପକ୍ଷୀ, ଗଛ, ମଣିଷ—ସବୁ ଦିଶିଗଲା । ଯଶୋଦା ଏ ସବୁ ଦେଖି କଂପିଗଲେ । ତାଂକ ଆଖି ବୁଜି ହୋଇଗଲା । କ'ଣ ଦେଖିଲେ, ସେ ବୁଝି ପାରିଲେ ନାଇ, ଅନେକ ବେଳଯାଏ ଆଖି ବୁଜି, ସେ କଥା ଭାବିଲେ ।

———

ନାମକରଣ

ମହର୍ଷି ଗର୍ଗ ଯଦୁବଂଶର ପୁରୋହିତ । ବସୁଦେବ ଗର୍ଗଂକୁ ଡାକି, ଆପଣାର ଦୁଇ ପୁଅଂକ କଥା ଭିନ୍ନ କରି କହି, ତାଂକୁ ନଂଦଂକ ଘରକୁ ପଠାଇ ଦେଲେ ।

ମହାରାଜା ନଂଦ ଋଷି ଗର୍ଗଂକୁ ଦେଖି, ବଡ଼ ଆଦର କଲେ । ପିଢ଼ା ପାଣି ଦେଇ, ଚର୍ଚ୍ଚା କରି କହିଲେ, "ମହର୍ଷି, ମୋର କି ଭାଗ୍ୟ, ଆପଣଂକୁ ପାଦ ମୋ ଘରେ ପଡ଼ିଲା ! ମୋର କେଡ଼େ ପୁଣ୍ୟ ! ଆପଣଂକର କ'ଣ ଆଜ୍ଞା ହଉଚି ଜାଣେ ନାଇଁ; ମାତ୍ର ଆପଣ ଯଦୁବଂଶର ପୁରୋହିତ । ଆପଣଂକ ଗତ, ବର୍ତ୍ତମାନ, ଅନାଗତ ତିନକାଳର କଥା ଜଣା । ମୋ ଘରେ ଯୋଡ଼ିଏ ବାଳକ ଅଛଂତି । ସେମାନଂକର ନାଁ ଦିଆ ହେବ । ଆପଣ ମତେ ଅନୁଗ୍ରହ କରି ସେ କର୍ମ କରି ଦିଅଂତୁ । ଆପଣଂକ ଦୟାରେ ମୁଁ କୃତାର୍ଥ ହେବି ।"

ଗର୍ଗ ସବୁ ଶୁଣି କହିଲେ—"ମହାରାଜ, ପିଲାଂକ ନାମ-କରଣ କର୍ମ କରିବାକୁ ମୋର କିଛି ଆପତ୍ତି ନାଇ; କିଂତୁ ସମସ୍ତେ ଜାଣଂତି, ମୁଁ ଯଦୁବଂଶର ପୁରୋହିତ । ବସୁଦେବଂକ ପିଲାଂକୁ ମାରିବା ପାଇଁ କଂସ ଜଗିଚି, କାଳେ ପିଲାଂକ ନାମ-କରଣ ମୁଁ କଲେ କଂସ କିଛି ସଂଦେହ କରିବ ! ତେବେ ତ ଆପଣଂକର ବହୁତ ଅକାର୍ଯ୍ୟ ହବ । ପିଲା ଦିଓଟିଂକୁ କଂସ କାଳେ ମାରିପକାଇବ !"

ନଂଦ ସେ କଥା ମାନିଲେ ନାଇ । ନଂଦ କହିଲେ, "ମୋ ଘର କଥା କାହିଁକି କଏ ଜାଣିବ ? ଆପଣ କିଛି ଭୟ କରଂତୁ ନାଇ । କର୍ମଟି କରି ଦିଅଂତୁ ।"

ଋଷିଂକର ତ ସେଇଆ ଇଚ୍ଛା ଥିଲା । ଋଷି ସେଥିରେ ରାଜି ହେଲେ । ନାମ କରଣ କର୍ମ ଆରଂଭ ହେଲା । ପ୍ରଥମେ ରୋହିଣୀଂକ ପୁଅଂକର ନାଁ ଦିଆ ହେଲା ।

ଗର୍ଗ କହିଲେ, "ଏ ରୋହିଣୀର ପୁଅ ସମସ୍ତଂକୁ ଆରାମ ଦେବେ । ତେଣୁ ଏହାଂକର ଗୋଟିଏ ନାମ ହେଲା 'ରାମ' । ଏ ପୁଣି ଭାରି ବଳୁଆ ହେବେ । ତେଣୁ ଯାଂକର ଆଉ ଗୋଟିଏ ନାମ 'ବଳ' । ଏହାଛଡ଼ା ଏ ସମସ୍ତଂକୁ ପ୍ରେମରେ ଓଟାରିବେ ବା ଆକର୍ଷଣ କରିବେ । ସେଥିପାଇଁ ଯାଂକର ଆଉ ଗୋଟିଏ ନାମ ହବ 'ସଂକର୍ଷଣ' ।"

ତା'ପରେ ଯଶୋଦାଂକ ପୁଅକୁ ଦେଖି, ଗର୍ଗ କହିଲେ, "ଏ ପିଲା ସାମାନ୍ୟ ପିଲା ନୁହେଁ । ଯାଂକର ଯୁଗକୁ ଯୁଗ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ରୂପରେ ଜନ୍ମ ହୁଏ । ଏବେ ଦେଖୁଛ ଏହାଂକ ଦେହ କଳା । ସେଥିପାଇଁ ଏହାଂକ ନାମ ହେଲା 'କୃଷ୍ଣ' । ବସୁଦେବଂକ ସଂଗେ ଏହାଂକର କିଛି ସଂପର୍କ ରହିବାର କଥା । ସେଥିପାଇଁ ଯାଂକର ଆଉ ଗୋଟିଏ ନାମ ଦିଆଗଲା 'ବାସୁଦେବ' ।

ତା'ପରେ ଋଷି କୃଷ୍ଣଂକର ଅନେକ ମହିମା ବର୍ଣ୍ଣନା କରି ନଂଦଂକୁ କହିଲେ, "ମହାରାଜ, ଏ ଶିଶୁଟିକି ପିଲାଦିନେ ସବୁବେଳେ ଲୁଚାଇ କରି ରଖିଥିବେ ।" ଏହିପରି ନାମକରଣ କାର୍ଯ୍ୟ ଶେଷ ହେଲା ।

ବାଲଲୀଳା

ରାମ, କୃଷ୍ଣ ଦିହେଁ କ୍ରମେ ଗୋଡ଼ମେଇ ଗୋଡ଼ମେଇ ଶେଯରୁ ତଳକୁ ଯାଇ, ଧୂଳି ବୋଳି ହେଲେ । ଥାକୁଲ୍ ଥାକୁଲ୍ ପିଲାଟିମାନ ଗୋଡ଼ମେଇ ଗଲାବେଳେ, ହାତ ଗୋଡ଼ ବେକରେ ଅଳଂକାର ସବୁ ଝୁଣୁ ଝୁଣୁ ବାଜୁଥାଏ, ସମସ୍ତେ ବଡ଼ ଖୁସୀ ହୋଇ ଦେଖୁଥିଂତି । କେତେବେଳେ, ପିଲାଟିମାନ ଗୋଡ଼ମେଇ ଗୋଡ଼ମେଇ, କିଛିଦୂର ଯାଆଂତି, ସତେ ଡରିଗଲା ପରି ପୁଣି ଫେରି ଆସଂତି । କେତେବେଳେ ମା'ମାନେ ପଛରେ ଧରିବାକୁ ଗୋଡ଼ାଇ ଥାଂତି । ପିଲାଦିହେଁ ଥରେ ପଛକୁ ଚାହିଁ, ହସି ହସି ପଳାଇ ଯାଉଥାଂତି ।

କ୍ରମେ ପିଲା ଦିଓଟି ଠିଆ ହୋଇ, କାଂଥ ବାଡ଼ ଧରି ଚାଲିଲେ । କାଂଥ ବାଡ଼ ଛାଡ଼ି ଦେଇ, ହସି ହସି କିଛି ଦୂରକୁ ଚାଲିଯାଇ ମା' କୋଳକୁ ପଳାଇ ଆସଂତି । ଚାଲୁ ଚାଲୁ ପଡ଼ିଯାଂତି; ହସି ହସି ପୁଣି ଉଠଂତି ।

ଟିକିଏ ଭଲ କରି ଚାଲି ଶିଖିଲାରୁ, ସେମାନେ ବାହାରକୁ ବାହାରି, କେତେବେଳେ ବାଛୁରିଂକ ଲଂଗୁଡ଼ ଧରି ଓଟାରଂତି । ତାଂକର ଏ ସବୁ କ୍ରୀଡ଼ା ଦେଖି, ଗୋପ ଗୋପୀମାନେ ବଡ଼ ଖୁସୀ ହେଉଥାଂତି । ସମସ୍ତେ ତାଂକୁ ଜଗିଥାଂତି । କାଳେ ଗାଈ ଭୁଷିଦେବ, ପାଣିରେ ପଡ଼ିଯିବେ, କଂଟା ମାଡ଼ିବେ—ଏଇ ଭାବନାରେ ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ, ଯଶୋଦା ଆଦି ଗୋପୀମାନେ ସବୁବେଳେ ଜଗିଥାନ୍ତି ।

କୃଷ୍ଣ ଟିକିଏ ବଡ଼ ହୋଇ, ଭଲକରି ଚାଲି ପାରିଲାରୁ ବଡ଼ ଉପଦ୍ରବ ଆରଂଭ କଲେ । ନଇଖଇଆ ପଲ୍ଲୀଂକପରି ସବୁବେଳେ ଲୋକଂକ ଘରେ ସବୁ ଘାଂଟି

ପକାଂତି । ଯଶୋଦାଂକ ପାଖେ କେତେ ଗୋପୀ ଆସି କେତେ ଗୁହାରି କରୁଥାଂତି, ଯଶୋଦାଂକୁ ବଡ଼ ଖୁସୀ ଲାଗୁଥାଏ ।

କିଛିଦିନ ପରେ, କୃଷ୍ଣ ବଡ଼ ଦୁଷ୍ଟାମି ଆରଂଭ କଲେ । କାହାର ଗାଈ ଦୁହାଁ ହୋଇ ନାଇ, କୃଷ୍ଣ ଆଗରୁ ଯାଇ, ବାଛୁରି ଫିଟାଇ ଦିଅଂତି । ଘରବାଲା ବ୍ୟସ୍ତ ହେଲେ, ହସି ହସି ପଳାଂତି । କାହା ଘରୁ ଲୁଚି ହୋଇ ଲୁଚି କରି ଦୁଧ, ଦହି ଲହୁଣୀ ଖାଇ ଯାଂତି । ଆପେ ଖାଇ ନ ପାରିଲେ, ମାଂକଡ଼ଂକୁ ଡାକିକରି ଦିଅଂତି । ସେଥିରେ ନ ସରିଲେ, ପଛକୁ ଆଠିକାମାନ ଆଣି, ଦୁଆରି ମୁହଁରେ ଛେଚି ଦିଅଂତି । କାହା ଘରେ ଯାଇ ଶୋଇଥିବା ପିଲାକୁ ଚୁମୁଟି କରି କଂଦାଂତି ।

ବେଳେ ବେଳେ ଦୁଧ ହାଂଡିରେ ହାତ ନପାଇଲେ, ପିଡ଼ାରେ ଉଠି, ବାଡ଼ିରେ ହାଂଡି କଣା କରି, କଣା ତଳେ ଆଁ କରି ଦିଅଂତି । କେତେ ଗୋପୀ ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ଆସି, ଯଶୋଦାଂକ ଆଗେ କେତେ ଗୁହାରି କରୁଥାଂତି ।

ଦିନେ ଗୋପୀମାନେ ଆସି, ଯଶୋଦାଂକୁ କହିଲେ, "ଦେଖ ରାଣି, ତୁମ ପୁଅ ଯାଇ, ସବୁ ଚୋରି କରିବ, କହିଲେ ଆମକୁ ବକିବ ! ଆମେ ଯେବେ କହିବୁ, 'ଆମ ଘରେ ଏତେ ନରଖିଆ କାମ କାହିଁକି କରୁଚ ?' ତୁମ ପୁଅ କହିବ, 'ତୁମରି କି ଘର ? ଏ ମୋ' ଘର ।' ଏହା କହି ଦିଅଂକ ଘରେ ବସି, ହସିବ । ପୁଅକୁ ଟିକିଏ ଜବତ୍ କର ।"

ଗୋପୀମାନେ ଏଇପରି ଗୁହାରି କରୁଥାଂତି । କୃଷ୍ଣ କିଛି ନଜାଣିଲା ପରି ଡରି ଡରି ମା' ପାଖରେ ବସିଥାଂତି । ଯଶୋଦା ଆଉ ପୁଅକୁ ଯବତ୍ କରିବେ କ'ଣ—ପୁଅକୁ ଚାହିଁ ଦେଲାକ୍ଷଣି ତାଂକ ପ୍ରାଣ ପୂରିଯାଏ ।

ଦିନେ ସାଙ୍ଗମାନଂକ ସଂଗେ କୃଷ୍ଣ ଖେଳୁଚଂତି । ଆଉ କେତେ ପିଲା ଖେଳୁଚଂତି । କେତେ ଗୁଡ଼ିଏ ପିଲା ଯଶୋଦାଂକ ପାଖକୁ ଦଉଡ଼ି ଆସି କହିଲେ, "ଦେଖ ଦେଖ ମା, ତୁମ ପୁଅ ମାଟି ଖାଇ ଯାଉଛି ।"

ଯଶୋଦା ଶୁଣିକରି ଦଉଡ଼ି ଯାଇ, କୃଷ୍ଣଂକ ହାତ ହଠାତ୍ ଧରି ପକାଇଲେ ।

କୃଷ୍ଣ ସତେ ମାଆଂକଠାରୁ ମାଡ଼ ଖାଇବେ ବୋଲି ଡରିଲା ପରି, କୁଚୁ କୁଚୁ କରି ଚାହିଁ, ଛିଡ଼ା ହେଲେ ।

ଯଶୋଦା ପୁଅ' ଦେଖି କହିଲେ, "ବାପ, ଛି ! ଏପରି କାହିଁକି କରୁଚୁ ? ମାଟି କାହିଁକି ଖାଇଲୁ ? ହେଇଟି ବଳରାମ, ଆଉ ପିଲାମାନେ ସମସ୍ତେ କହୁଚଂତି, ତୁ ମାଟି ଖାଇଲୁ ।" କୃଷ୍ଣ କହିଲେ, "ମା ଏସବୁ ପିଲେ ମିଛ କହୁଚଂତି । ମୁଁ କେବେ ମାଟି ଖାଇନି, ଏବେ ବି ଖାଇନି, ହେଇଟି ମୋ ଆଁ ଦେଖ ।"

ଯଶୋଦାଂକ ଆଗରେ କୃଷ୍ଣ ଆଁ କରି ଦେଲେ; ଯଶୋଦା ଚାହିଁ ଦେଇ ଅବାକ୍ । ଯଶୋଦା ଦେଖିଲେ, ପୁଅ ମୁହଁ ଭିତରେ ସ୍ୱର୍ଗ, ମର୍ତ୍ତ, ପାତାଳ, ଗଛ, ଲତା, ନଦୀ, ସମୁଦ୍ର, ପଶୁ, ପକ୍ଷୀ, ମନୁଷ୍ୟ, ଜୀବଜଂତୁ ସବୁ ଦିଶୁଛି । ଯଶୋଦା ଚାହିଁ ଦେଇ ଆଖି ବୁଜିଦେଲେ । ତାଂକୁ ଲାଗିଲା, ସେ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖୁଚଂତି ।

ଯଶୋଦା କେତେ କଥା ଭାବିଗଲେ । କେତେବେଳ ଉତ୍ତାରୁ ପୁଣି ସ୍ଥିର ହୋଇ କୃଷ୍ଣଂକୁ କୁଂଢ଼ାଇ ପକାଇ କାଖେଇ ପକାଇଲେ ।

ଯାମଳାର୍ଜୁନ

ଦିନେ ଯଶୋଦା ଦାସଦାସୀମାନଙ୍କୁ କାମରେ ଲଗାଇ ଦେଇ, ଆପେ ପୁଆଇଁ ଦହି ଘସି ବସିଲେ । ସେତିକି ବେଳକୁ କୃଷ୍ଣଙ୍କର ଦୁଧ ଖାଇବାକୁ ମନ ହେଲା । କୃଷ୍ଣ କି ଠିକଣା ରଖିବା ପିଲା ! ଯଶୋଦାଙ୍କ ଦହି ଘସା ସେତିକି ହେଲା । ସେ ପୁଅକୁ କୋଳରେ ଧରି ଦୁଧ ଦେଇ ବସିଲେ ।

ଆଗରେ ଚୁଲି ଉପରେ ଦୁଧହାଣ୍ଡି ବସିଥିଲା । ସେତିକିବେଳକୁ ଦୁଧ ଉତୁରି ପଡିଲା । ଯଶୋଦା ତରତର ହୋଇ, ପୁଅକୁ ତଳେ ଥୋଇ ଦେଇ, ଦୁଧ ହାଣ୍ଡି ପାଖକୁ ଗଲେ ।

କୃଷ୍ଣଙ୍କ ମନରେ ଭାରି ରାଗ ହୋଇଗଲା । ସେ କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ଗୋଟିଏ ଶିଳପା ଧରି, ଆଗ ଦହିହାଣ୍ଡିଟି ଭାଙ୍ଗିଦେଲେ, ତା'ପରେ ଘର ଭିତରେ ପଶି; ଲହୁଣୀଯାକ ସବୁ ଖାଇଗଲେ ।

ଯଶୋଦା ଦୁଧକୁ ଚୁଲିରୁ କାଢ଼ି, ଗୋଟିଏ ଶିକାରେ ରଖିଦେଇ, ଦହିହାଣ୍ଡି ପାଖକୁ ଆସି ଦେଖିଲେ, ପୁଅ ଦହିହାଣ୍ଡି ଭାଙ୍ଗି ଦେଇ ଉପୁରେ ପଳେଇଛି । ହସି ହସି ଯଶୋଦା କହିଲେ, "ଆଚ୍ଛା କରିଛି; ମୋ ପୁଅ ନହେଲେ, ଯା' କିଏ କରନ୍ତା !"

ପୁଅକୁ ଖୋଜି ଖୋଜି, ଯଶୋଦା ଲହୁଣୀ ଘରକୁ ଗଲାବେଳକୁ ଦେଖିଲେ, ପୁଅ ପିଢ଼ାଉପରେ ପିଢ଼ା ପକାଇ ଲହୁଣୀଯାକ ଯେତା ଖାଇବାର ଖାଇ, ବାକତକ ମାଙ୍କଡଙ୍କୁ ଦେଉଛି । ଯଶୋଦା ପୁଅକୁ ଧରିବାପାଇଁ ଧୀରେ ଧୀରେ ପଛଆଡ଼ୁ ଆସିଲେ । କୃଷ୍ଣ ଯା' ଜାଣିପାରି, ପିଢ଼ା ଉପରୁ ଡେଇଁପଡ଼ି, ଦଉଡ଼ ଦଉଡ଼ ପଳାଇଲେ । ଯଶୋଦା ପଛେ ପଛେ ଗୋଡ଼ାଇଲେ ।

ଯଶୋଦା କୃଷ୍ଣଙ୍କ ପଛରେ କେତେ ଦଉଡ଼ିବେ ! ତାଙ୍କ ଚୁଟି ଫିଟି ଗଲାଣି । ଆଉ ଦଉଡ଼ ପାରୁ ନାହାଁନ୍ତି । ମୁଣ୍ଡରୁ ଫୁଲଗୁଡାକ ବାଟଯାକ ପଡ଼ ଯାଉଛି; କିନ୍ତୁ ତଥାପି ସେ ଧରିବାପାଇଁ ଦଉଡ଼ୁଛନ୍ତି । ଶେଷକୁ ଯାଇ ପୁଅକୁ ଧରି ପକାଇଲେ ।

କୃଷ୍ଣ ଧରା ପଡ଼ିଯାଇ, କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ଆଖି ମକଚୁଥାନ୍ତି । ଆଖି କଜଳ ଯାକ ଲାଗି, ମୁହଁଟି କଳା ହୋଇଗଲାଣି । ମଝିରେ ମଝିରେ ଡରି ଡରି ଟିକିଏ ଟିକିଏ ମାଙ୍କୁ ଚାହିଁ ଦେଉଛନ୍ତି । ମା' ହାତରେ ଗୋଟିଏ ବାଡ଼ି ଧରି, ଆଉ ମାରୁ ନାହାଁନ୍ତି, ଖାଲି ପୁଅକୁ ବକୁଛନ୍ତି ।

ଶେଷକୁ ଯଶୋଦା ବାଡ଼ିଟି ଫିଙ୍ଗିଦେଇ, ଗୋଟିଏ ଦଉଡ଼ି ଧରି, କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ବାନ୍ଧି ପକାଇବେ ବୋଲି ବସିଲେ ।

ସେବକାଳେ ଢିଙ୍କି ନ ଥିଲା । ଗୋଟିଏ ମୋଟା ପଥର କୁଣ୍ଡରେ ହାତରେ କାଠ ପାହରଣି ଧରି ଲୋକେ ଧାନ ହେଉରିକା କୁଟୁଥିଲେ । ତାକୁ ଉଦୁଖଳ ବୋଲି କହୁଥିଲେ ।

ଯଶୋଦାଙ୍କର ମନ, ପୁଅ ଅଣ୍ଟାରେ ଦଉଡ଼ି ବାନ୍ଧି ସେହି ଉଦୁଖଳରେ ବାନ୍ଧି ରଖିବେ । ଗୋଟିଏ ଦଉଡ଼ି ଆଣି ପୁଅକୁ ବାନ୍ଧିଲେ ।

ଏ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ କଥା କିଏ ଶୁଣିଛ ! ଯଶୋଦା ଦଉଡ଼ିରେ କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ବାନ୍ଧୁଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଦଉଡ଼ିଟି ଅଣ୍ଟାକୁ ପାଉନାହିଁ । ଦି'ଅଙ୍ଗୁଳ ନଅଣ୍ଟ ହେଉଛି । ଯଶୋଦା ପୁଣି ଦଉଡ଼ି ଯୋଡ଼ୁଛନ୍ତି । ସେ ପୁଣି ଦି'ଅଙ୍ଗୁଳ ନଅଣ୍ଟ । ଯଶୋଦା ପୁଣି ଦଉଡ଼ି ଯୋଡ଼ିଲେ । ପୁଣି ସେଇଆ ।

ସମସ୍ତେ ସ୍ତବ୍ଧ ଅବାକ୍ । ଯଶୋଦା ଖଂଡକୁ ଖଂଡ ଦଉଡ଼ି ଯୋଡ଼ୁଛଂନ୍ତି, ଦଉଡ଼ି କୃଷ୍ଣଂକ ଅଂଟାକୁ ପାଉ ନାଇ । ଶେଷକୁ କୃଷ୍ଣ କଣ ବିଚାରିଲେ ଦଉଡ଼ିଟି ପାଇଲା । ଯଶୋଦା ତାଂକୁ ବାଂଧି ଦେଇ, କାମ କରିବାକୁ ଚାଲିଗଲେ ।

ଯେଉଁଠାରେ କୃଷ୍ଣ ବଂଧା ହୋଇଥିଲେ ତାଆଗେ ବଡ଼ ଯାଂଆଳା ଅର୍ଜୁନ ଗଛ ଥାଏ । ମା ବାହାରି ଯିବାରୁ, କୃଷ୍ଣ ଚୁହାଁ ଚୁହାଁ କରି, ଦଉଡ଼ିରେ ଉଦୁଖଳକୁ ଓଟାରି ଓଟାରି ଯାଇ ସେଇ ଯାଆଁଳା ଅର୍ଜୁନ ଗଛ ସଂଧିରେ ପଶିଲେ । କୃଷ୍ଣ ଦି'ଗଛ ସଂଧିରେ ପଶି, ଆର ପାଖକୁ ଚାଲିଗଲେ । ଉଦୁଖଳ ଘୋଷାରିଲା ବେଳକୁ ସେ ଯାଇ ପାରିଲା ନାଇ—ଦି'ଗଛ ସଂଧିରେ ଅଟକି ଗଲା ।

କୃଷ୍ଣ ଗଛ ସହିତ ଉଦୁଖଳଟାକୁ ଭିଡିଦେଲେ । ଭଡ଼ ଭଡ଼ ହୋଇ ନିର୍ଜୀବ ଦ୍ରୁମ ଯୋଡ଼ାକ ଯାକ ଏକାବେଳକେ ଉପୁଡ଼ି ପଡ଼ିଲା ।

ଚୁହୁଁ ଚୁହୁଁ ସେହି ଗଛ ଭିତରୁ ଯୋଡ଼ିଏ ପୁରୁଷ ବାହାରି, କୃଷ୍ଣଂକୁ ପ୍ରଣାମ କରି ଆକାଶରେ ମିଶିଗଲେ ।

କଥା ଅଛି, କୁବେର ବୋଲି ଜଣେ ଦେବତାଂକର ଯୋଡ଼ିଏ ପୁଅ ଥିଲେ । ସେ ଶାପ ପାଇ ଯୋଡ଼ିଏ ଯାଆଁଳା ଅର୍ଜୁନ ଗଛ ହୋଇ, ଶହେ ବର୍ଷ କାଳ ଯଶୋଦାଂକ ଦୁଆରେ ବଢ଼ିଥିଲେ । ଆଜି କୃଷ୍ଣ ଗଛ ଦିଓଟି ଉପାଡ଼ି ଦବାରୁ, ଦିହେଁଯାକ ଉଦ୍ଧାର ପାଇ, ସ୍ୱର୍ଗକୁ ଚାଲିଗଲେ ।

ଗଛ ଦି'ଟା ଉପୁଡ଼ି ପଡ଼ିବାର ଶବ୍ଦ ଶୁଣି ନଂଦ, ଯଶୋଦା, ଆଉ କେତେ ଗୋପ ଗୋପୀ ଦଉଡ଼ି ଆସିଲେ । ଦେଖିଲା ବେଳକୁ, ଗଛ ଦିଓଟି ଉପୁଡ଼ି ପଡ଼ିଛି । କୃଷ୍ଣ ଅଂଟାରେ ଉଦୁଖଳ ବାଂଧି ଦି'ଗଛ ମଝିରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ଉଦୁଖଳକୁ ଓଟାରୁଛଂନ୍ତି ।

ସମସ୍ତେ ତାଜବ୍ ହୋଇଗଲେ । କେହି କିଛି ବୁଝି ପାରିଲେ ନାଇ । ଯେଉଁ ପିଲେ ସେଠାରେ ଗଛ ଉପୁଡ଼ିଯିବା ଓ ଦେବତା ଦିଓଟି ବାହାରି ଆକାଶକୁ ଯିବାର ଦେଖିଥିଲେ, ସେମାନେ କହିଲେ । କେତେ ଲୋକ ସତ କଲେ; କେତେ ଲୋକ ମିଛ କଲେ । କିଂତୁ ମିଛ କରି ହବ କ'ଣ ? ଗଛ ତ ଭାଜିଛି । କୃଷ୍ଣ ତ ଉଦୁଖଳ ଘେନି ତା ଭିତରେ ପଶିଛଂନ୍ତି ।

ନଂଦ ଦଉଡ଼ି ଫିଟାଇ ଦେଇ, ପୁଅକୁ କାଖେଇ ପକାଇଲେ । ଆଉ ଆଉ ମାନେ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହୋଇ ଯେଝା ଘରକୁ ଗଲେ ।

ବୃଂଦାବନ-ବାସ

କ୍ରମେ କୃଷ୍ଣ, ବଳରାମ ଦିହେଁ ଗୋପ ପିଲାଂକ ସଂଗେ ଘରୁ ବାହାରି, ଖେଳିବାକୁ ଗଲେ । ବାହାରେ ଖେଳୁ ଖେଳୁ କେତେବେଳେ ଧୂଳିରେ ଗଡ଼ି ଗଡ଼ି ଧୂଳି ଧୂସର ହୋଇ ଘରକୁ ଆସଂନ୍ତି, କେତେ-ବେଳେ ବା ଯମୁନା ନଈ କୂଳରେ ଗୋପପିଲାଂକ ସଂଗେ ଖେଳୁଖେଳୁ ଖାଇବାବେଳେ ଗଡ଼ିଯାଏ । ଯଶୋଦା ଖୋଜି ଖୋଜି ଯାଇ, ପୁଅକୁ ଡାକି ଆଣଂନ୍ତି ।

ଦିନେ କୃଷ୍ଣଂକର ଜନ୍ମଦିନ ହୋଇଥିଲା । ସେଦିନ ସକାଳୁ କୃଷ୍ଣ, ବଳରାମ ଗୋପପିଲାଂକ ସଂଗେ ଯମୁନା କୂଳରେ ଖେଳୁଛଂନ୍ତି—ଘରକୁ ଆସିବାକୁ ମନେ ନାଇ । ଯଶୋଦା ଖୋଜି ଖୋଜି ଯାଇ ପୁଅକୁ ଓ ବଳରାମଂକୁ ଡାକି ଆଣିଲେ । ଆଉ ଆଉ ଗୋପ ପିଲାଂକୁ ଘରକୁ ଯିବାପାଇଁ, କହିଦେଲେ । କୃଷ୍ଣଂକ ଦିହ ଯାକ ଧୂଳି ବୋଳା ହୋଇଥିଲା । ସ୍ନାନ କରାଇ ଦେଇ ଅଳଂକାର ପିଂଧାଇ ଦେଇ ଜନ୍ମଦିନ କଲେ ।

ନଂଦ ଯଶୋଦା ଦିହେଁ କୃଷ୍ଣ ନ ଖାଇଲେ କେବେ ଖାଆଂନ୍ତି ନାଇ । ସବୁବେଳେ କୃଷ୍ଣଂକୁ ଜୀବନ

କରୁଥାନ୍ତି । ଆଉ ଆଉ ଗୋପମାନେ ମଧ୍ୟ କୃଷ୍ଣଂକୁ ଭଲ ଦେଖିପାରୁଥିଲେ । କୃଷ୍ଣଂକର ଥରକୁ ଥର ଏପରି ବିପତ୍ତିମାନ ଘଟିବାର ଦେଖି, ସମସ୍ତେ ବଡ଼ ବ୍ୟାକୁଳ ହେଉଥାନ୍ତି ।

ଦିନେ ସବୁ ଗୋପଯାକ ବସି ବିଚାର କଲେ, “ଏବେ କ'ଣ କରିବା ? ବ୍ରଜପୁରରେ ଥରକୁ ଥର ବଡ଼ ବିପତ୍ତି ପଡ଼ୁଛି । କୃଷ୍ଣଂକ ଉପରେ କେତେ ଉପଦ୍ରବ ହଉଛି । ସେ ଦିନ ପୁତନା ଆସି ଯାହା କରୁଥିଲା, ସେଥିରେ କି ଆଉ ରକ୍ଷା ଥିଲା ? ଶଗଡ଼ଟି ଦଇବରୁ କୃଷ୍ଣଂକ ଉପରେ ପଡ଼ିଲା ନାଇ । ଭଗବାନଂକ ଅନୁଗ୍ରହରୁ କୃଷ୍ଣ ଏସବୁ ବିପତ୍ତିରୁ ରକ୍ଷା ପାଇଲେ । ସେ ଦିନ ସମସ୍ତଂକ ଆଗରେ ଖଂଡିଆ ଭୂତ ପରି କାହୁଁ ଏକ ଦଇତ୍ୟ ଆସି, କୃଷ୍ଣଂକୁ ଘେନି ଆକାଶକୁ ଗଲା । ଭାଗ୍ୟରୁ କୃଷ୍ଣ ରକ୍ଷା ପାଇଗଲେ । ଏଡ଼େ ଏଡ଼େ ଅର୍ଜୁନ ବୃକ୍ଷ ଭିତରେ କୃଷ୍ଣ କିପରି ପଡ଼ିଥିଲେ, ସେ କଥା ତ ସମସ୍ତେ ଜାଣ !”

ଉପାନଂଦ ବୋଲି ଜଣେ ବୁଢ଼ା ଗୋପ (ଗୋପାଳ) ଏସବୁ କଥା ବୁଝାଇ କହି, ସମସ୍ତଂକୁ କହିଲେ । ସେ ପୁଣି କହିଲେ;—

ଯେତେବେଳ ଯାଏ, ବ୍ରଜପୁରରୁ ଏ ସବୁ ବିପତ୍ତିମାନ ନ ଯାଇଛି, ସେତେଦିନ ଯାଏଁ, ପିଲାଂକୁ ଘେନି ଆମମାନଂକର ଆଉଠାଏ ଯାଇ ରହିବା ଉଚିତ । ମୁଁ ଗୋଟିଏ କଥା କହିବି । ସମସ୍ତେ ମନଦେଇ ଶୁଣ, “ଏଇ ଅଳ୍ପ ଦୂରରେ ଯେଉଁସବୁ ବଣ ଅଛି, ତା ଭିତରେ ବୃଂଦାବନଟି ସବୁଠାରୁ ଭଲ । ସେଠାରେ ଗଛ ଗୁଡ଼ିକ କେଡ଼େ ସୁଂଦର ! ବାଘ, ଭାଲୁ ନାହାନ୍ତି । ପାହାଡ଼ ଅଛି । ଗୋରୁ ଚରାଇବାପାଇଁ ସୁଂଦର ଜାଗା ସବୁ ଅଛି । ସେଇଠାକୁ ଯାଇ, ରହିବା ଠିକ୍ ହବ । ମୋ ମନ ହଉଛି ଚାଲ୍, ସମସ୍ତେ ଆଜ ସେଠାକୁ ଚାଲିଯିବା । ଯେବେ ସମସ୍ତଂକ ମନକୁ ପାଉଛି, ତେବେ ଗୋରୁ, ଗାଈ ସବୁ ସେଠାକୁ ପଠାଇ ଦିଅ ।”

ଏକଥା ସମସ୍ତଂକ ମନକୁ ପାଇଗଲା । ସମସ୍ତେ ବୃଂଦାବନ ଯିବାପାଇଁ, ସଜାଡ଼ି ହେଲେ । ଶଗଡ଼-ମାନଂକରେ ପିଲା, ବୁଢ଼ା, ମାଇପେ ବସିଲେ; ଜିନିଷ ପତ୍ର ସବୁ ଲଦା ହେଲା । ଗୋପାଳମାନେ ଧନୁ ବାଣ ଧରି, ତୂରୀ ଭେରୀ ସବୁ ବଜାଇ, ପୁରୋହିତମାନଂକୁ ଘେନି ସଂଗେ ସଂଗେ ଚାଲିଲେ ।

ସମସ୍ତେ ଯାଇ, ବୃଦାଂବନରେ ପହଂଚି, ରହିବାର ଜାଗା ଘର ସବୁ ତିଆରିକରି ପକାଇଲେ । ଏଣେ କୃଷ୍ଣ ବଳରାମ ସୁଂଦର ଯମୁନାକୂଳ, ତା' ଉପରେ ବୃଂଦାବନ, ବଣ ମଝିରେ ଗୋବର୍ଦ୍ଧନ ପର୍ବତ, ବଣଯାକ ସୁଂଦର ସୁଂଦର ଲତାକୁଂଜ ସବୁ ଦେଖି, ଭାରି ଖୁସୀ ହେଲେ ।

———

ବତ୍ସ, ବକ ଓ ଅଘାସୁର ବଧ

ବୃଂଦାବନକୁ ଆସିଲା ବେଳକୁ କୃଷ୍ଣ ଟିକିଏ ବଡ଼ ହୋଇ ଯାଇଥିଲେ । ଏବେ ସୁଂଦର ବଣ ଦେଖିଲେ । ଯମୁନାନଈ, ଗୋବର୍ଦ୍ଧନ ପର୍ବତ, କେତେ ମୟୂର କେତେ ପଶୁ ପକ୍ଷୀ ବଣରେ ବୁଲୁଥାନ୍ତି । ସାନ ଗଉଡ଼ପିଲାମାନେ ସାନ ସାନ ବାଛୁରୀ ଚରାଇବାକୁ ବଣକୁ ଯାନ୍ତି । କୃଷ୍ଣ, ବଳରାମ ଏବେ ସେମାନଂକ ସଂଗେ ବାଛୁରୀ ଚରାଇବାକୁ ବଣକୁ ଗଲେ ।

ବାଛୁରୀମାନଂକୁ ଚରିବାକୁ ଛାଡ଼ି ଦେଇ, ଗଉଡ଼ ପିଲାଂକ ସାଂଗେ କେତେ ପ୍ରକାର ବେଶ ଧରି, କୃଷ୍ଣ କେତେ ଖେଳ କୌତୁକ କରୁଥାନ୍ତି । କେତେବେଳେ ସାଂଗମାନଂକ ସଂଗେ ବଂଶୀ ବଜାନ୍ତି । ଫୁଲ ତୋଳି

ସମସ୍ତେ ଆପଣା ଆପଣା ଉପରକୁ ଫୋପଡ଼ା ଫୋପଡ଼ି ହୁଅଂତି । କେତେବେଳେ ଗୋଡ଼ର ନୂପୁରମାନ ଝୁଣୁଝୁଣୁ କରି ବଜାଇ ନାଚଂତି; କେତେବେଳେ ପୁଣି ଷଂଢ ହୋଇ ଲଢ଼ାଲଢ଼ି ହୁଅଂତି । କେତେବେଳେ ହଂସ ମୟୂର ପରି ଚାଲଂତି, ବୋବାଂତି ।

ଥରେ ଏହିପରି ବାଛୁରୀଂକୁ ଚରିବାକୁ ଛାଡ଼ି ଦେଇ, କୃଷ୍ଣ ପିଲାଂକ ସଂଗେ ଖେଳୁଚଂତି; ଗୋଟେ ଅସୁର ବାଛୁରୀ ପରି ବେଶ ହୋଇ, ସେମାନଂକ ପାଖେ ଆସି ପହଂଚିଲା । କୃଷ୍ଣ ସେ କଥା ଜାଣିପାରି, ବଳରାମଂକୁ ଦେଖାଇ ଦେଲେ; କିଂତୁ ଆପେ ଅସୁର ଆଗେ ସତେ ନ ଜାଣିଲା ପରି ଠିଆ ହୋଇଥାଂତି । ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ କୃଷ୍ଣ ଅସୁର ପାଖକୁ ଗଲେ । କୌତୁକରେ ତା'ର ପଛଗୋଡ଼, ଲଂଗୁଡ଼ ଧରି ଏକାବେଳେକେ ଉପରକୁ ଟେକି ଦେଲେ । ତାପରେ ତାକୁ ବୁଲାଇ ବୁଲାଇ, ଗୋଟାଏ ବଡ଼ କଇଥ ଗଛ ଉପରକୁ ଫିଂଗିଦେଲେ ।

ଅସୁରଟି ଏବେ ଜଣା ପଡ଼ିଗଲା । ଗୋଟାଏ ବଡ଼ ପଥର ପରି, ସେ କଇଥ ଗଛ ଉପରେ ପଡ଼ିଯିବାରୁ କଇଥ ଗଛ ଏକାବେଳେକେ ମୂଳରୁ ଉପୁଡ଼ି ଝମ୍‌ଝମ୍ ହୋଇ ତଳେ ପଡିଗଲା । ସବୁ ପିଲାଗୁଡ଼ିକ ଚାହିଁ ଅବାକ୍ ହୋଇଗଲେ ? ସମସ୍ତେ ଭାରି ଖୁସୀ ହେଲେ ।

କୃଷ୍ଣ ପ୍ରତିଦିନ ଗଉଡ଼ ପିଲାଂକ ସାଂଗେ ସକାଳୁ ଖାଇବା ଜିନିଷ ସାଂଗରେ ନେଇ, କ୍ରମେ ବାଛୁରୀ ଘିନି ଟିକିଏ ଦୂର ବଣକୁ ଏବେ ସାହସ କରି ଯାଉଥାଂତି । ସବୁ ପିଲାଂକ ସଂଗେ ସେହିପରି ଖେଳୁଥାଂତି ।

ଥରେ ଖରାବେଳେ ବାଛୁରୀମାନଂକୁ ଗୋଟାଏ ପୋଖରୀରେ ପାଣିପିଆଇ ଆପେ ପାଣି ପିଇବେ ବୋଲି, ସେହି ପୋଖରୀକି ଗଲେ । ସମସ୍ତେ ପୋଖରୀରେ ପାଣି ପିଉଚଂତି, ଦେଖିଲେ, ପୋଖରୀ କୂଳେ ଅଳ୍ପ ଦୂରରେ ଧଳା ହୋଇ, ଗୋଟାଏ ଅଧା ପାହାଡ଼ ପରି, କଣ ଗୋଟାଏ ଜଂତୁ ବସିଚି । ପିଲାଗୁଡ଼ିକୁ ଭାରି ଡର ମାଡ଼ିଲା ।

ସମସ୍ତେ ଦେଖିଲେ, ଧଳା ପଥର ନୁହେଁ । ବଗପରି ଗୋଟାଏ ମହାଜଂତୁ ବସିଚି । ଏଇଟି ବକାସୁର । କଂସ କଥାରେ କୃଷ୍ଣଂକୁ ଖାଇବା ପାଇଁ ଆସିଥିଲା ।

ଚାହୁଁ ଚାହୁଁ ଦୂରରୁ ପାଟି ମେଲା କରି ସେ ବଗ ଟପ୍ କରି କୃଷ୍ଣଂକୁ ଗିଳି ଦେଲା । ବଳରାମ, ଆଉ ପିଲାଗୁଡ଼ିକ ସମସ୍ତେ ଚାହିଁଚଂତି, ତାଂକ ଦେହରୁ ପ୍ରାଣ ଛାଡ଼ିଗଲା ପରି ତାଂକୁ ଲାଗୁଚି । ସମସ୍ତେ ଭୟ ଓ ଦୁଃଖରେ ଅଜ୍ଞାନ ପରି ହୋଇଗଲେ ।

କିଂତୁ କୃଷ୍ଣ ତ ସାମାନ୍ୟ ପିଲା ନୁହଂତି । ତାଂକୁ ଖାଇଯିବ, ଏଡ଼େ ଗର୍ବ ପୁଣି କାହାର ? ବଗ ପାଟିଟି ବୁଜି ଦେଇ କୃଷ୍ଣଂକୁ ଗିଳିଲାବେଳକୁ କୃଷ୍ଣ ଆଉ ତୋଟିରେ ନ ଗଲଂତି । ଚାହୁଁ ଚାହୁଁ ତା'ର ବେକ, ତାଳୁ, ସବୁ ଭିତରେ ନିଆଁ ମାଡ଼ିଲା ପରି ଜଳି ଉଠିଲା । ସେ ଗିଳିଲା ପରି, ଛୁଂଚାଡ଼ି ଛୁଂଚାଡ଼ି କୃଷ୍ଣଂକୁ ଥଂଟ ବାଟେ ଗଳାଇ ପକାଇଲା ।

କୃଷ୍ଣ ବକ ତୁଂଡରୁ ଗଳିପଡ଼ି ତଳେ ଛିଡ଼ା ହୋଇଗଲେ । ତାଂକ ଦେହରେ ଟିକିଏ ହେଲେ କୁଣିପିଠେଇଁ ଖଂଡିଆ ହୋଇ ନାଇ । ବଗ ପୁଣି ଆଁ କରି ତାଂକୁ ଧରିବାକୁ ଗଲା । ଚାହୁଁ ଚାହୁଁ କୃଷ୍ଣ ବଗର ଦି'ଫାଳ ଥାକ ପାଟି ଦି'ହାତରେ ଧରି କୁଟା ଚିରିଲା ପରି ବଗଟିକି ଚିରି ପକାଇଲେ ।

ଏବେ ବଳରାମ ଓ ଆଉ ଆଉ ପିଲାଂକ ଦେହରେ ପ୍ରାଣ ପଶିଲା । ସମସ୍ତେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଗଲେ ଓ ଭାରି ଆନଂଦ ହେଲେ ।

ଗୋଠରେ ବାଛୁରୀମାନେ କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ଓ ପିଲାଙ୍କୁ ନ ଦେଖି ସେପରି କି ଭାରି ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲେ । ଏବେ ସମସ୍ତେ ଆନନ୍ଦରେ ନାଚି ନାଚି ଖେଳିଖେଳି ଘରକୁ ଫେରିଲେ ।

ଗାଁରେ ଗୋପ ଗୋପୀମାନେ ଏ କଥା ଶୁଣି, ଭାରି ଖୁସୀ ହେଲେ । କୃଷ୍ଣଙ୍କ କଥା ଭାବି ଭାବି, ସମସ୍ତେ ଭାରି ଆଶ୍ଚର୍ଯ ହେଲେ । ବୁଝିଲେ କୃଷ୍ଣ ସାମାନ୍ୟ ପିଲା ନୁହଁନ୍ତି ।

ଆଉ ଦିନେ ପିଲାଙ୍କ ସଂଗେ ବଣଭୋଜି କରିବେ ବୋଲି, ପିଲାଙ୍କୁ ଡାକି, ଗାଈ ବାଛୁରୀ ଘିନି, ସିଂଘା ବଜାଇ ବଜାଇ ବଡ଼ ବଣ ଆଡ଼କୁ ଗଲେ । ହଜାର ହଜାର ପିଲା ସେ ଦିନ ସିଂଘା, ବଇଁଶୀ, ବେତ ଘିନି, ଶିକାମାନଙ୍କରେ ଖାଇବା ଜିନିଷ ସବୁ ଧରି, କୃଷ୍ଣଙ୍କ ପଛେ ପଛେ ଗଲେ ।

ସମସ୍ତେ ଦଳ ଦଳ କରି ବାଛୁରୀ ବାଂଟି ନେଇ, ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ କୁଂଜ ଧରି ଆପଣା ଆପଣା ଗୋଠୁଟିମାନ ତିଆରି ବସିଲେ ।

ବାଟରେ କିଏ କାହା ଶିକା ଚୋରାଇନେଇ, ଦୂରରେ ଫିଂଗି ଦେଉଥାଏ; ପୁଣି ଧରା ପଡ଼ିଗଲେ ହସି ହସି ଫେରାଇ ଦିଏ । କିଏ କାହା ସିଂଘା ବଇଁଶୀ ଲୁଚାଇ ଦେଉଥାଏ, କୃଷ୍ଣ ବଣ ଦେଖି ଦେଖି ଦୂରକୁ ବାହାରି ଗଲେ । ପିଲେ କିଏ ଆଗେ ଯାଇ, କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ବଣ ଦେଖାଇ ଦେବି ବୋଲି, ଜିଦ୍ ପକାଉଥାଂନ୍ତି । କିଏ ସିଂଘା, କିଏ ବଇଁଶୀ ବଜାଉଥାଂନ୍ତି । କିଏ ଭଅଁର ପରି ଗୁଣୁଗୁଣୁ ହୋଇ ଫୁଲ ପଛେ ଦଉଡ଼ ଥାଏ । କିଏ କୁଂଜ ଭିତରେ ଲୁଚି ଲୁଚି, କୋଇଲି ପରି ବୋବାଇ କୋଇଲିକି ଉଲୁଡାଉ ଥାଏ । କିଏ ସେ ହଂସ ସଂଗେ ଥାକୁଲୁ ଥାକୁଲୁ ହୋଇ ଦଉଡ଼ୁ ଥାଏ । କିଏ ସେ ବଗ ପରି ତୁନି ହୋଇ ଯାଇ, ପୋଖରୀ କୂଳେ ମାଛକୁ ଚାହିଁ ଛପି କରି ବସୁଥାଏ । କିଏ ମୟୂରମାନଙ୍କ ସଂଗେ ନାଚୁଥାଏ । କିଏ ଛକି ଛକି ଯାଇ ମାଙ୍କଡ଼ ପିଲାଙ୍କ ଲାଂଗୁଡ଼ ଧରି ଓଟାରୁ ଥାଏ । କିଏ ମାଙ୍କଡ଼ ସଂଗେ ଡାଳମାଙ୍କୁଡ଼ି ଖେଳୁଥାଏ । କିଏ ସୁଅ ଭିତରେ ବେଂଗ ପରି ଭାସୁଥାଏ । କିଏ ସେ ପାଣିରେ ଆପଣାର ଛାଇ ଦେଖି, ଖତେଇ ହଉଥାଏ । କିଏ ସେ ପାଟି କରି ଦୂରରୁ ପ୍ରତିଧ୍ୱନି ଶୁଣି, ତାକୁ ବକୁଥାଏ । ଏହିପରି କୃଷ୍ଣଙ୍କ ସଂଗେ ପିଲଗୁଡିକ ଭାରି ଆନନ୍ଦରେ ବଣରେ ଖେଳୁଥାଂନ୍ତି ।

ଏବେ ବେଳ ଗଡ଼ି ଆସିଲା । ସମସ୍ତେ ଘରକୁ ଲେଉଟୁଚନ୍ତି । ଏତିକିବେଳେ ଅଘ ବୋଲି ଗୋଟାଏ ଅସୁର ଆସି ପହଂଚିଲା ।

ଏହି ଅଘ ପୂତନା ଓ ବକାସୁର ଦୁହିଂକର ଭାଇ । କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ମାରିବା ପାଇଁ କଂସ ଏହି ଅଘକୁ ପଠାଇଥିଲା । କୃଷ୍ଣ ପୂତନା ଓ ବକକୁ ମାରିଥାଂନ୍ତି । ଅଘ ମନରେ ସେ କଥା ଜଳୁଥାଏ । ସେ ଏବେ ସଂଧ୍ୟାବେଳ ଦେଖି, ମନେ ମନେ ବିଚାରିଲା—'ବଜାତ୍ ପିଲା, ଆଜି ଉଚିତ ପାଇଚି; ତୁ ଆଜି ଯିବୁ କୁଆଡ଼େ । ତତେ, ତୋ ସାଙ୍ଗଡ଼ ପିଲାଙ୍କୁ, ବାଛୁରୀଙ୍କ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଆଜି ଚଟଣୀ କରିବି ଇହ । ତମକୁ ମାଇଲେ, ଆଉ ବ୍ରଜପୁର ଲୋକେ ଯାହା ବଂଚିବେ, ତା' ମତେ ଜଣା ଅଛି । ମୋ ଭାଇ, ଭଉଣୀଙ୍କ ମାରି ତାଂକ ବଂଶ ବୁଡ଼େଇଚୁ । ଆଜି ତମକୁ ସବୁ ଖାଇ, ତୁମ ବଂଶ ରଫା ଦଫା କରିବି । ତେବେ ଯାଇ, ମୋ ନା' ଅଘ ।

ଏହା ବିଚାରି, ଅସୁର ମାୟାରେ ଆପେ ପର୍ବତ ପରି ଗୋଟେ ଅଜଗର ସାପ ହୋଇଗଲା ଏବଂ ବଡ଼ ପର୍ବତ ଗୁହା ପରି ଗୋଟେ ଆଁ କରି, ବାଟରେ ପଡ଼ି ରହିଲା । ବାପ୍‌ରେ ବାପ୍ ! ସେ ଯୁ ଆଁ, ତଳପାଟି ମାଟିରେ

ଓ ଉପର ପାଟି ମେଘରେ ! ଦାଂତଗୁଡ଼ାକ ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ସାନ ସାନ ପାହାଡ଼ ପରି । ଆଁ ଭିତର ମେଘୁଆ ଅମାବାସ୍ୟା ରାତିପରି ଅଂଧାର ! ଜିଭ ଦେଖିଲେ ଜଣା ଯାଉଛି, ଗୋଟାଏ ବଡ଼ ଗଡ଼ିକ ରାସ୍ତା । ଉପରେ ଆଖି ଦିଓଟା ଦେଖିଲେ, ଲାଗୁଛି ସତେ ଅବା ବଣରେ ଦପ୍ ଦପ୍ ହୋଇ ଯୋଡ଼େ ନିଆଁ ଜଳୁଛି । ସେ ନିଶ୍ୱାସ ମାରିଲା ବେଳକୁ ତାତିଲା ପବନରେ ବତାସ ବୋହି ଆସୁଛି ।

ବ୍ରଜ ପିଲାମାନେ ଦୂରରୁ ସେ ଅଜଗର ମୁହଁ ଦେଖି ବୃଂଦାବନର ଗୋଟିଏ ଭଲ ଜାଗା ବୋଲି ଭାରି ଖୁସୀ ହୋଇଗଲେ । ସମସ୍ତେ ଖେଳ ଖେଳ ସେଇ ଆଡ଼କୁ ଆସିଲେ । ପାଖକୁ ଆସି ଦେଖିଲେ —ଆରେ, ଏ ତ ଆଚ୍ଛା ସୁଂଦର ଜାଗାଟିଏ ! ଏ ସାପ କଣ ଆମକୁ ଖାଇବାକୁ ଆଁ କରିଛି କି ! ସୁହୁଁ ସୁହୁଁ ପାଟି, ଦାଂତ, ଜିଭ, ଆଖି ସବୁ ତାଂକୁ ଜଣା ପଡ଼ିଗଲା । ସମସ୍ତେ ଜାଣି ପାରିଲେ, ସାପ ପେଟ ଭିତରୁ ନିଶ୍ୱାସରେ ପଚ୍ଚାମାଂସ ଗଂଧ ବାହାରୁଛି । ଆଉ ଉପାୟ କ'ଣ ?

କିଂତୁ କୃଷ୍ଣ ସାଂଗରେ ଅଛଂତି । ବକାସୁର ତ ଠିକଣା ପଡ଼ିନାଇ । ଏ ସାପଟା କ'ଣ କରିବ ? ସ୍ୱା ଭାବ ସମସ୍ତେ କୃଷ୍ଣଂକ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ, ହସି ହସି, ତାଳି ମାରି ମାରି, ସାପ ଆଁ ଭିତରକୁ ପଶିଲେ ।

କୃଷ୍ଣ ଏବେ ଜାଣିଲେ, ଏ ସାପ ନୁହେ, ଗୋଟେ ରାକ୍ଷସ । କୃଷ୍ଣ ଏହା ଜାଣିପାରି ଟିକିଏ ପଛକୁ ରହିଗଲେ । ଆଉ ଆଉ ଗଉଡ଼ ପିଲା, ଗାଈ, ବାଛୁରି-ମାନେ ସମସ୍ତେ ସାପ ଆଁ ଭିତରେ ପଶିଗଲେ । କୃଷ୍ଣ ପଶିନାହାଂତି, ସାପ ତ ପାଟି ବୁଜି ପାରୁନାଇ । ସମସ୍ତେ ଜିଭ ବାଟେ ତା' ପେଟି ଆଡ଼କୁ ଚାଲିଛଂତି, କିଂତୁ ସେ କୃଷ୍ଣଂକ ପାଇଁ ଚାହିଁ ରହିଥାଏ । କୃଷ୍ଣ ସବୁ ଚିଂତି ଶେଷକୁ ତା' ପାଟି ଭିତରେ ପଶିଲେ ।

ସାପ ପାଟି ବୁଜିଦେଲା । କଂସର ଚର ସେଠାରେ ଥିଲା । ବେଗେ ଦଉଡ଼ିଯାଇ, କଂସକୁ ଖବର ଦେଇ-ଦେଲା, କଂସ ଭାରି ଖୁସୀ ।

ଏଣେ କୃଷ୍ଣ ତ ସାପ ପେଟରେ ପଶି ଜୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଯିବା ଜିଂତୁ ନୁହଂତି ! କୃଷ୍ଣ କ'ଣ ମାୟା କରିଦେଲେ, ଗାଈ, ବାଛୁରି ପିଲା ସମସ୍ତେ ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ପାହାଡ଼ ପରି ବଡ଼ ହୋଇଗଲେ । ସାପ ଆଉ ଗିଳୁଛି କେତେକେ ?

ସାପ ଏବେ ଛଟ୍‌ପଟ୍ ହେଲା । ତା' ପେଟରେ ପବନ ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇଗଲା । ଡୋଳା ଆଖିରୁ ବାହାରି ପଡ଼ିଲା । ଛଟ୍‌ପଟ୍ ହୋଇ ଟିକିକ ପରେ, ସାପର ପ୍ରାଣ ଉଡ଼ିଗଲା ।

ଫେର୍ କୃଷ୍ଣଂକ କୌଶଳରେ ସମସ୍ତେ ଜିଅଂତା ହୋଇ, ସାପ ପେଟରୁ ବାହାରିଲେ ।

କୃଷ୍ଣଂକୁ ପାଟିରେ ରଖି ସାପଟି ମଲା । ତା' ଦେହରୁ ଗୋଟିଏ ଉଜ୍ୱଳ ହୋଇ ତେଜ ବାହାରି କୃଷ୍ଣଂକ ଦେହରେ ମିଶିଗଲା । କୃଷ୍ଣଂକୁ ମାରିବାକୁ ଆସି ସେ ଉଦ୍ଧାର ପାଇଗଲା ।

ସେହି ବୃଂଦାବନ ଭିତରେ ସେ ସାପର ଶୁଖିଲା ଚମ ବହୁଦିନ ଯାଏ ପଡ଼ିଥିଲା । ଗଉଡ଼ ପିଲାମାନେ ସେହି ମଲା ସାପର ତୁଂଣ୍ଡରେ ପଶି, ପୁଣି ବାହାରି ବହୁଦିନ ଯାଏ କୃଷ୍ଣ ଯେପରି କରିଥିଲେ ସେହିପରି ଖେଳୁଥାଂତି ।

ଅଘାସୁରକୁ ମାରିଲାବେଳେ କୃଷ୍ଣଂକୁ ମୋଟେ ଛ ବରଷ !

ବଣଭୋଜି

ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କ ମାୟା

ଅଘାସୁର ମୁହଁରୁ ବାହାରି, ସମସ୍ତେ ଯାଇ ଗୋଟିଏ ପୋଖରୀ କୂଳରେ ପହଞ୍ଚିଲେ । ପୋଖରୀ କୂଳଯାକ ସୁନ୍ଦର ବାଲି, ଦେଖିଲେ ପିଲାଙ୍କର ଖେଳିବାକୁ ମନ ହେବ । ପୋଖରୀରେ ପଦ୍ମ ଫୁଲ ଫୁଟିଛି । କେତେ ଚଢ଼େଇ, ଭଅଁର, ମହୁମାଛି ସବୁ ଉଡ଼ି ବୁଲୁଛନ୍ତି । କୃଷ୍ଣ କହିଲେ, "ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଭୋକ କରିବଣି । ଆସ ଏଇଠି ବସି ଖାଇବା । ବାଛୁରୀ ଗୁଡ଼ିକଙ୍କୁ ପାଣି ପିଆଇ ଛାଡ଼ିଦିଅ, ସେମାନେ ଚରୁଥାନ୍ତୁ ।"

ସବୁ ପିଲାଯାକ ଖୁସିରେ ବାଛୁରୀଯାକ ଆଣି, ପାଣି ପିଆଇ, ତାଙ୍କୁ ନେଇ ଟିକିଏ ଦୂରରେ ଚରିବାକୁ ଛାଡ଼ିଦେଇ ଆସିଲେ । ତା' ପରେ ଆପଣା ଆପଣା ଶିକା ଗୁଡ଼ିକ ଥୋଇ, କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ମଝିରେ ବସାଇ ସରଲହୁଣୀ, ଦୁଧ, ଦହି, ସବୁ କାଢ଼ି ପକାଇଲେ । କିଏ ପଦ୍ମଫୁଲ ଆଣି, ପାଖୁଡ଼ାଗୁଡ଼ିକ ଛିଣ୍ଡାଇ, ତଳେ ପକାଇ, ତା ଉପରେ ବାଢ଼ିଲା, କିଏ କଅଁଳ ପତ୍ର ପକାଇଲା । କିଏ ଶିକା ଧରି ଖାଇବସିଲା । କିଏ ଗଛର ଛାଲରେ ବାଢ଼ିଲା, କିଏ ଅବା ପଥର ଉପରେ ବାଢ଼ିଲା । ସମସ୍ତେ କୋଳାହଳ କରି ଖାଇ ବସିଲେ । କିଏ କାହାକୁ ଖୁଆଇ ଦେଉଥାଏ, କିଏ କାହାଠାରୁ ଛଡ଼ାଇ ନେଉଥାଏ । ସମସ୍ତେ ଭାରି ଖୁସି !

ଏଣେ ବାଛୁରୀ ଗୁଡ଼ିକ ଘାସ ଖୋଜି ଖୋଜି ଦୂରକୁ ବାହାରି ଗଲେଣି । କାହାକୁ ଜଣା ନାଇ । ଶେଷକୁ କିଏ ଜଣେ କହିଦେଲା, "ଆରେ ବାଛୁରୀଯାକ ସବୁ ପଳେଇଲେଣି ରେ !"

ପିଲା ଗୁଡ଼ିକ ଏବେ କରନ୍ତି କ'ଣ ? ସମସ୍ତେ ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ଉଠିବାକୁ ବସିଲେ । କୃଷ୍ଣ ତ ନିଜେ ଭଗବାନ୍ । ଅସୁର ମାରିବେ ବୋଲି ଜନ୍ମ ହୋଇଛନ୍ତି । ତାଙ୍କୁ କୌଣସି କଥା ଅଜଣା ନାଇ । ସେ କହିଲେ, 'ଆଚ୍ଛା, କିଛି ଚିନ୍ତା ନାଇ । ସମସ୍ତେ ବସ, ଖାଅ । ମୁଁ ସବୁ ବାଛୁରୀଯାକ ଖୋଜି ଘେନି ଆସୁଛି ।"

ଏହା କହି, ହାତରେ ଗୁଡ଼ିଏ କଅଁଳ ଘାସ ଧରି ପର୍ବତ, ଗୁହା, କୁଞ୍ଜ, ସବୁ ଆଡ଼େ କୃଷ୍ଣ ବାଛୁରୀ ଖୋଜି ବୁଲିଲେ ।

ବାଛୁରୀ ସେ ପାଇବେ କାହୁଁ ? ନିଜେ ବ୍ରହ୍ମା କୃଷ୍ଣଙ୍କ ମହିମା ଟିକିଏ ଦେଖିବା ପାଇଁ ଏଣେ ବାଛୁରୀଯାକ, ତେଣେ ଗଉଡ଼ ପିଲାଯାକ ସବୁ ଘେନିଯାଇ, କେଉଁଠାରେ ଲୁଚାଇ ଦେଇ ଚାଲି ଯାଇଛନ୍ତି ।

କୃଷ୍ଣ ବାଛୁରୀ ଖୋଜି ନ ପାଇ, ପୋଖରୀ କୂଳକୁ ଆସି ଦେଖିଲେ, ସାଙ୍ଗ ପିଲାଗୁଡ଼ିକ ବି ନାହାନ୍ତି । କେତେବେଳ ଯାଏ ତାଙ୍କୁ ଖୋଜିଲେ । କାହାକୁ କୁଆଡ଼େ ନ ପାଇ, ଶେଷକୁ ବୁଝି ପାରିଲେ—ନିଜେ ବିଧାତା (ବ୍ରହ୍ମା) ଏ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଛନ୍ତି । ଆଚ୍ଛା, ହଉ ।

ଗୋଟିଏ କୌତୁକ କରିବା ପାଇଁ, କୃଷ୍ଣ ନିଜେ ମାୟା କଲେ । ସେ ନିଜେ ଈଶ୍ୱର ଯେ ସ୍ୱର୍ଗ, ମର୍ତ୍ତ, ପାତାଳ, ଗଛ, ପତ୍ର, ପର୍ବତ, ସମୁଦ୍ର, ତରୁ, ଲତା, ପଶୁ, ପକ୍ଷୀ, ମନୁଷ୍ୟ, ଗ୍ରହ, ତାରା, ସବୁ ସୃଷ୍ଟି କରିଛନ୍ତି, ସବୁଥିରେ ବ୍ୟାପି ରହିଛନ୍ତି —ସେ ଇଚ୍ଛିଲେ ସବୁ କରି ପାରନ୍ତି, ସବୁ ହୋଇ ପାରନ୍ତି । ସବୁ କେଉଁଠାରେ ଲୁଚାଇ ଦେଇ ପାରନ୍ତି । ସେହି ତ ନିଜେ କୃଷ୍ଣ ହୋଇ ଜନ୍ମ ହୋଇଛନ୍ତି, ତାଙ୍କ ହାତେ କୁ କଥା ନ ହେବ !

ସେ ଏବେ ମାୟାରେ ଆପଣା ଦେହରୁ ସବୁ ସାଙ୍ଗ, ସବୁ ବାଛୁରୀ ବାହାର କରି ପକାଇଲେ । ଆଗେ

ବାଛୁରୀ ହେଲେ, ଆପେ ଗଉଡ଼ ପିଲା ହେଲେ, ଆପେ କୃଷ୍ଣ ହେଲେ; ଏହିପରି ହୋଇ ଆସି ଗାଁରେ ପହଂଚିଲେ । ବାପ ମା'ମାନେ ପିଲାଂକୁ ଦେଖି, ବାଛୁରୀମାନଂକୁ ଦେଖି, ଭାରି ଖୁସି ! କେହି କିଛି ଜାଣିଲେ ନାଇ ।

ପ୍ରତିଦିନ ସକାଳୁ ସବୁ ପିଲେ ସେହିପରି ବାଛୁରୀ ନେଇ ବଣକୁ ଯାଂତି, ପୁଣି ଖେଳି ବୁଲି ସଂଜବେଳକୁ ବାଛୁରୀ ଘିନି ଘରକୁ ଆସଂତି । ବରଷେ କାଳ ଏହିପରି ଚାଲିଗଲା ।

କିଂତୁ ଏ ବରଷକଯାକ ବ୍ରହ୍ମାଂକୁ ମୁହୂର୍ତ୍ତେ । ବ୍ରହ୍ମାଂକୁ ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ହେଲେ ମଂଚରେ ବରଷେ ହୁଏ ବୋଲି କଥା ଅଛି ।

ମୁହୂର୍ତ୍ତକ ପରେ ବ୍ରହ୍ମା ଆସି, ଏସବୁ କଥା ଦେଖି ଭାରି ଆନଂଦ ହେଲେ । ଗଉଡ଼ ପିଲା ଓ ବାଛୁରୀଗୁଡ଼ିକ ଫେରେ ବାହାର କରି ଦେଲେ । କୃଷ୍ଣଂକୁ ମନେ ମନେ କେତେ ସ୍ତୁତି କଲେ ।

ଏଣେ କୃଷ୍ଣ ଯେତେ ଗଉଡ଼ ପିଲା, ବାଛୁରୀ ଦେହରୁ ବାହାର କରିଥିଲେ, ସେହିଁ ସେହିଁ ସବୁ କୁଆଡ଼େ ଉଭେଇ ଗଲେ । କେହି କିଛି ଜାଣି ପାରିଲେ ନାଇ ।

ପିଲା ଓ ବାଛୁରୀଯାକ ବରଷେ କାଳ ଶୋଇପଡ଼ି ଥିଲେ ସତ; କିଂତୁ ତାଂକୁ କିଛି ଜଣାନାଇ । ସେମାନେ ଆସି କୃଷ୍ଣଂକୁ ଘେରିଗଲେ । ସେଇ ପୋଖରୀ କୂଳେ ସମସ୍ତେ ଅଛଂତି । ସମସ୍ତେ କୃଷ୍ଣଂକୁ କହିଲେ, "ଭାଇ କୃଷ୍ଣ, କେତେ ବେଗେ ବାଛୁରୀଗୁଡ଼ିକ ଖୋଜି ଆଣିଲୁ । ଆସ, ଏବେ ଆମ ସାଂଗେ ଖାଅ । ତୁମେ ଗଲାବେଳୁ ଆମର କିଛି ଖାଇବାକୁ ମନ ହେଉ ନାଇ ।"

କୃଷ୍ଣ ସବୁ ଶୁଣି, ଟିକିଏ ହସି ହସି ମଝିରେ ଯାଇ ବସି, ତାଂକ ସାଂଗରେ ଖାଇଲେ । ବେଳବୁଡ଼ ଆସିଲାରୁ, ସମସ୍ତେ ବାଛୁରୀ ଘିନି ଘରକୁ ଆସିଲେ । ଆସିଲାବେଳେ ବାଟରେ ସେହି ମଲା ଅଜଗରକୁ ମଧ୍ୟ ଦେଖି ଆସିଲେ ।

ଆସିଲା ବେଳେ ସବୁ ଧନ ପରି କୃଷ୍ଣଂକ ଦେହ-ଯାକ ଧୂଳିଧୂସର ହୋଇଥିଲା । ମୁଂଡରେ ମୟୂର ଚଂଦ୍ରିକାର ମୁକୁଟ, ଦେହଯାକ ଫୁଲର ଅଳଂକାର । ସାଂଗେ ସାଂଗେ ଗଉଡ଼ ପିଲାଗୁଡ଼ିକ ନାଚି ନାଚି, ଗୀତ ଗାଇ ଗାଇ, ଚାଲିଚଂତି । ସମସ୍ତେ ଗାଁକୁ ଆସିଲେ । ପିଲାଯାକ ସମସ୍ତେ କୃଷ୍ଣ କିପରି ଅଜଗରକୁ ମାରିଥିଲେ ସେ କଥା ଗାଆଁରେ କହିଲେ । ଘରେ ଘରେ ଆନଂଦ, ଉତ୍ସବ ଲାଗିଲା ।

—*—

ଧେନୁକ ବଧ

କୃଷ୍ଣଂକୁ ଛ ବରଷ ପୂରିଗଲା । ବଳରାମଂକୁ ମଧ୍ୟ ସାତବର୍ଷ ହେଲା । ଏବେ ସେମାନେ ବାଛୁରୀଂକ ସାଂଗେ ଗାଈ, ଷଂଢ ସମସ୍ତଂକୁ ଚରାଇ ପାରିବେ । ନଂଦ ପ୍ରଭୃତି ଗୋପମାନେ ଏଣିକି ତାଂକୁ ଗାଈ, ବାଛୁରୀ ସବୁ ଚରାଇବା ପାଇଁ ଦେଲେ । ଏବେ ଗାଈ, ବାଛୁରୀ ଘେନି ଦୁଇ ଭାଇଯାକ ଶ୍ରୀଦାମ, ସୁବଳ, ତୋକକୃଷ୍ଣ ପ୍ରଭୃତି ଗଉଡ଼ପିଲାମାନଂକ ସାଂଗରେ ବଣକୁଯାଉଥାଂତି । ବୃଂଦାବନ ବଡ଼ ସୁଂଦର ବନ । ସେଠାରେ ସମସ୍ତେ କେତେ ଖେଳଂତି, କେତେ ନାଚଂତି, କେତେ ଫୁଲ ତୋଳଂତି, କେତେ ପ୍ରଜାପତି ପଛରେ ଗୋଡ଼ାଂତି । ବଣ ହସି ଉଠୁଥାଏ ।

କେତେବେଳେ ଖେଳି ଖେଳି ନାଚି ନାଚି ବଳରାମଂକ ଗୋଡ଼ ବଥା କଲେ କୃଷ୍ଣ ବସି ଗୋଡ଼

ଘଷିହଉଅଂନ୍ତି; ଜଂଘ ମାଂଡ଼ କରି ବଳରାମଂକୁ ଶୁଆଂନ୍ତି । ସବୁ ଗଉଡ଼ ପିଲାଯାକ ଭାରି ଖୁସୀ ହୋଇ କୃଷ୍ଣ ବଳରାମଂକ ସେବା କରୁଥାଂନ୍ତି ।

ଦିନେ ଗଉଡ଼ ପିଲାମାନେ କୃଷ୍ଣ ବଳରାମଂକୁ କହିଲେ, "ରାମ, ତୁମର ତ ଭାରି ବଳ ହେଲାଣି । କୃଷ୍ଣ ତ ବି କେତେ କେତେ ଦୁଷ୍ଟମାନଂକୁ ମାରି ପକାଉଛଂନ୍ତି । ଏଇ ପାଖରେ ଗୋଟିଏ ତାଳବଣ ଅଛି । କେତେ ତାଳ ପାଚିଛି; କେତେ ଝଡ଼ି କରି ତଳେ ପଡୁଛି; କିଂନ୍ତୁ ଧେନୁକ ବୋଲି ଗୋଟାଏ ଦୁଷ୍ଟ ସେ ବଣକୁ ଆପଣାର ବୋଲି ମାଡ଼ି ବସିଛି । ସେ ଗୋଟାଏ ଅସୁର । ସବୁବେଳେ ଗଧ ପରି ହୋଇ ବୁଲୁଥାଏ । ତାର ଭାଇ ବଂଧୁ, କୁଟୁଂବ ସବୁ ସେହିପରି ଦୁଷ୍ଟ, ଭାରି ବଳୁଆ । ସେମାନେ ତା ପାଖେଥାଂନ୍ତି; ମଣିଷ ମାରି ଖାଆଂନ୍ତି । ସେଥିପାଇ ସେଠାକୁ କେହି ଯାଂନ୍ତି ନାଇ । ଫଳଗୁଡ଼ାକ ସବୁ ତଳେ ପଡ଼ି, ସଢ଼ି ଯାଉଛି । ଏଇ ଦେଖ, ପବନରେ ତାଳ ବାସନା ଆସୁଛି । ଆମେ କେମିତି ସେ ତାଳ ଖାଆଂନ୍ତୁ ।"

ରାମ କୃଷ୍ଣ ଦିହେଁ ଏହା ଶୁଣି ହସିଲେ ଏବଂ ସମସ୍ତଂକୁ ଘେନି ସେହି ତାଳ ବଣକୁ ଗଲେ । ବଳରାମ ହୁଂଡ଼ା ଆଦମ୍ । ଆଗ ଯାଇ, ଗୋଟାଏ ତାଳଗଛ ମୂଳରୁ ଧରି ଖଂବ ହଲାଇଲା ପରି, ଝଡ଼ି ଝଡ଼ି କରି ହଲାଇ ଦେଲେ । ଦୁମ୍ ଦାମ୍ ପାଚିଲା ତାଳ-ସବୁ ଝଡ଼ି ପଡ଼ିଲା ।

ଧେନୁକ ଶବ୍ଦ ଶୁଣି, ଗୋଟାଏ ଗଛ ଉପାଡ଼ି, କାଂଧରେ ପକାଇ, ହାତରେ ବଡ଼ ବଡ଼ ପଥରଖଂଡମାନ ଘେନି ଚମକି ଆସିଲା । ଆସିଲାବେଳେ ଭାରି ରଡ଼ି କରୁଥାଏ । ସେ ରଡ଼ିରେ ଆକାଶ, ପାତାଳ କଂପିଗଲା ।

ସେ ଅସୁର ଆସି ପହଂଚି, ବୁଲି ପଡ଼ି ପଛ ଗୋଡ଼ରେ ବଳଦେବଂକ ଛାତିକି ଯୋଡ଼ାଏ ଶକତ୍ ନାଡ଼ ପକାଇଲା, ପୁଣି ବଳରାମଂକ ପଛ ଆଡ଼କୁ ବୁଲିଯାଇ ଖେଁ ଖେଁ କରି ଆଗ ଗୋଡ଼ ଦିଓଟାରେ ତାଂକ ଉପରକୁ ଚଢି ବସିଲା ।

ବଳରାମ ସେକଥା ଖାତିରି କରିବେ କାହିଁ ? ଚଟ୍ କରି ତା'ର ଗୋଡ଼ ଦିଓଟା ଧରି ପକାଇ, ତାକୁ ମୁଂଡ ଉପରେ ବୁଲାଇ ବୁଲାଇ, ଗୋଟେ ତାଳଗଛ ଅଗକୁ ଫିଂଗିଦେଲେ । ଅସୁର ସେଇଠେକେ ନିକାଶ୍ । ତାଳ ଗଛଟା ବି ଅସୁରର ମୁର୍ଦ୍ଦାର ଘିନି, ମଡ଼ ମଡ଼ ହୋଇ ଭାଜି ପଡ଼ିଲା । ସେ ତାଳଗଛ ପଡ଼ି, ଆଉ ଆଉ ଗଛ ସବୁ ଭାଜିଗଲା । ଭାରି ଶବ୍ଦ ହେଲା ।

ଧେନୁକାସୁରର ଯେତେ ଭାଇ, ବଂଧୁ, କୁଟୁଂବ ଥିଲେ, ସମସ୍ତେ ଆସି ପହଂଚିଗଲେ । ରାମ, କୃଷ୍ଣ ଦୁହେଁ ଯାହାକୁ ଆଗରେ ପାଇଲେ, ତାକୁ ଗୋଡ଼ ଧରି ବୁଲାଇ ଫିଂଗିଲେ । ରହୁଁ ରହୁଁ ସେଠା ଅସୁର ବଂଶ ନିକାଶ୍ ।

ଗଉଡ଼ ପିଲାଯାକ ଆନଂଦରେ ତାଳ ଖାଇଲେ । ସେହିଦିନଠାରୁ ସମସ୍ତେ ସେ ବଣକୁ ଗଲେ । ଗୋରୁ ମଧ ଯାଇ ସେଠାରେ ଚରିଲେ । ବୃଂଦାବନର ଗୋଟାଏ ବଡ଼ ଅପଉଡ଼ି ଗଲା ।

ସେଦିନ ଘରକୁ ଫେରିଲାବେଳେ ସମସ୍ତଂକର କି ଆନଂଦ ! ଯଶୋଦା ରୋହିଣୀଂକ ଆନଂଦ କଥା କହିବ କିଏ ? ଆସିଲାକ୍ଷଣି, ପୁଅ ଦୁଇଟିଂକ କୁଂଢାଇ ଉଠାଇ କାଖକୁ ନେଲେ, ଦିହ ଝାଡ଼ିଦେଲେ । ସୁବାସ ତେଲ ଲଗାଇ ଗାଧୋଇ ଦେଲେ । ଲୁଗା ପିଂଧାଇ, ଚଂଦନ, ଅଳଂକାରରେ ମଂଡି ଦେଲେ । ଖା'ଇବାକୁ ଦେଇ, ପାନ ଦେଇ, କୋଡ଼ରେ ଘିନି ମହା ଆନଂଦରେ ଶୋଇଲେ ।

କାଳୀୟ-ଦଳନ

ଆଉଦିନେ କୃଷ୍ଣ ଗାଈ ବାଛୁରୀ ନେଇ, ସାଂଗମାନଂକ ସାଂଗେ ବୃଂଦାବନ ଭିତରକୁ ଚାଲିଗଲେ । ସେ ଦିନ ବଳରାମ ସାଂଗରେ ଯାଇ ନାହାଂନ୍ତି । ବଣ ଭିତରେ ଭାରି ଖରା ହୋଇଗଲା ।

ସମସ୍ତଂକୁ ଭାରି ଶୋଷ କଲା । ଗଉଡ଼ ପିଲାଯାକ ଯାଇ, କାଳଂଦୀରୁ ପାଣି ପିଇଦେଲେ । କୃଷ୍ଣ ଏ କଥା ଜାଣି ନାହାଂନ୍ତି । ପାଣି ପିଇଦେଇ, ସମସ୍ତେ ଗୋଟି ଗୋଟି ହୋଇ ତଳ ପଡ଼ି, ଅଜ୍ଞାନ ହୋଇଗଲେ ।

ସେମାନେ ଯେଉଁ ପାଣି ପିଇଲେ, ସେଥିରେ ବିଷ ଥିଲା । କୃଷ୍ଣ ତାହା ବୁଝି ପାରିଲେ । ସାଂଗମାନଂକୁ ଯାଇ, ସଚେତ କରିଦେଲେ । ତାଂକୁ ସତେ ନିଦରୁ ଉଠିଲା ପରି ଲାଗିଲା ।

କୃଷ୍ଣ ଦେଖିଲେ, କାଳଂଦୀର ସେହି ଜାଗାରେ କାଳୀୟ ବୋଲି ଗୋଟାଏ କାଳସର୍ପ ଥାଏ । ସେ ସାପର ବିଷ ଭାରି ଟାଣ । ଏପରି କି ଚଢ଼େଇମାନେ ଉପରେ ଉଡ଼ିଗଲା ବେଳେ ସେ ବିଷ ଜାଳାରେ ମରି, ପାଣି ଭିତରେ ପଡ଼ି ଯାଆଂନ୍ତି । କୂଳ ଗଛମାନଂକରେ, ସେ ବିଷପାଣି ଫେଣ ଯାଇ ବାଜିବାରୁ ଗଛ ସବୁ ମରି ଛୁଡ଼ା ହୋଇଥାଏ । ଆଉ ଜୀବଜଂତୁ କଥା କହିବା କାହିଁକି ? ଯେ ସେଠାକୁ ଯାଏ, ସେ ଆଉ ବଂଚି ଫେରି ଆସେ ନାଇ ।

କୃଷ୍ଣ ଦେଖିଲେ, ଏ ଦୁଷ୍ଟ ସାପ ବହୁତ ଅକାର୍ଯ୍ୟ କରୁଛି; ଯା'କୁ ନ ମାରିଲେ ମଂଗଳ ନାଇ; ଭିତରୁ ଭିତରୁ ତାଂକୁ ରାଗ ବଢ଼ିଗଲା । ସେ ଏବେ ଗୋଟାଏ ଗଛରେ ଚଢ଼ି, ଦୁମ୍‌କରି ପାଣି ମଝିକି ଡେଇଁ ପଡ଼ି ପହଁରିଲେ ।

ପଦ୍ମ-ପୋଖରୀରେ ହାତୀ ପଶି, ଯେପରି ଘୁଷାଂଡ଼ି ଦିଏ, କୃଷ୍ଣ ସେ ହ୍ରଦ ଜଳ ସେଇପରି ଘୁଷାଂଡ଼ି ଦେଲେ । ମଝିରେ ମଝିରେ ଭାରି ପାଟି କରୁଥାଂନ୍ତି ।

କାଳୀୟ ନାଗ ପାଣିରେ ଥିଲା । ତା ଆସ୍ଥାନ କଂପିଗଲା । ସେ ରାଗରେ ପାଣି ଉପରକୁ ଫଣା ଟେକି ଦେଇ, ଚାହିଁଲା ବେଳକୁ ଦେଖିଲା, ଗୋଟିଏ ସୁକୁମାର ସୁଂଦର ପିଲା—କି ସୁଂଦର ଲୁଗା, ଅଳଂକାର ଗୁଡ଼ିଏ ପିଂଧି ସତେ ଅବା କୁଳୁକୁଳୁ ହୋଇ ପହଁରୁଛି ।

ବଡ଼ ଜଂତୁଟାଏ ଦେଖିଥିଲେ ଅବା କାଳୀୟ ଟିକିଏ ଖାତିରି କରିଥାଂତା । କଅଁଳିଆ ପିଲାଟିଏ ଦେଖି, ତା'ର ରାଗ ଆହୁରି ବଢ଼ିଗଲା । ସେ ହଜାରେ ଫଣା ଟେକି, ଆସି କୃଷ୍ଣଂକୁ ଚାରିଆଡ଼ୁ ଗୁଡ଼ାଇ ଦେଇ ଦାଂଶିଲା ।

ଏଣେ ସାଂଗ ପିଲାଯାକ କଦଂବ ଗଛରେ ଚଢ଼ି ଦେଖୁଥିଲେ । ତଳେ ଯାଇ ବାଛୁରୀଗୁଡ଼ିକ ଛୁଡ଼ା ହୋଇ ବଲ ବଲ କରି ଚାହିଁଚଂନ୍ତି । ବିଷ-ପାଣି ଭିତରକୁ କୃଷ୍ଣ ଡେଇଁ ପଡ଼ିଲେ ଦେଖି ସମସ୍ତେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ଚାହିଁଥିଲେ । ଏବେ ଦେଖିଲେ, କାଳୀୟ ନାଗ ଆସି ତାଂକ ଦେହରେ ଗୁଡ଼ାଇ ହୋଇ ଦାଂଶୁଛି, କୃଷ୍ଣ କିଛି କରୁ ନାହାଂନ୍ତି ।

ସମସ୍ତେ ବ୍ୟାକୁଳ ହୋଇ ଭୋ ଭୋ କାଂଦିଲେ । ଗାଈ ବାଛୁରୀଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ କାଂଦିଲାପରି ଚାହିଁ ଛୁଡ଼ା ହୋଇଥାଂନ୍ତି । ଏଣେ ଗାଁରେ ବ୍ରଜପୁର ଲୋକେ, କାହିଁକି କେଜାଣି, କେତେ ଅମଂଗଳ ଦେଖିଲେ । ବିନା ମେଘରେ ତାଂକୁ ବଜ୍ର ଶୁଣାଗଲା । ଦିନୁଟାରେ ଆକାଶରୁ ତାରା ଖସିଲା ପରି ଲାଗିଲା । ଭୂମିକଂପ ହେଲାପରି ସମସ୍ତଂକୁ ଜଣାଗଲା । ସେମାନେ ଜାଣିଲେ କ'ଣ ଅମଂଗଳ ହେଲା ।

ବୁଝି ବୁଝି କୃଷ୍ଣ ଆଜି ବଳରାମଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ ନାହାନ୍ତି । ତାଙ୍କ ମନ ଆହୁରି ଅଧିକ ବ୍ୟାକୁଳ ହେଲା । ସମସ୍ତେ କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ଖୋଜିବା ପାଇଁ ବଣକୁ ଦଉଡ଼ିଲେ ।

ସମସ୍ତେ ବ୍ୟାକୁଳ ହେଉଥାନ୍ତି ସତ; କିନ୍ତୁ ବଳରାମ ତ କୃଷ୍ଣଙ୍କ ମହିମା ଜାଣନ୍ତି; ସେ କାହିଁକି ବ୍ୟାକୁଳ ହେବେ ? ସେ ଟିକିଏ ଟିକିଏ ହସୁଥାନ୍ତି, କାହାକୁ କିଛି କହୁ ନ ଥାନ୍ତି ।

ସମସ୍ତେ କୃଷ୍ଣଙ୍କ ପାଦଚିହ୍ନ ଖୋଜି ଖୋଜି ଯମୁନା କୂଳରେ ଆସି ପହଞ୍ଚି, ଦେଖିଲେ, କୃଷ୍ଣ ପାଣିରେ ଭାସୁଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ଦେହରେ ସାପ ଗୁଡ଼ାଇ ହୋଇ, ଫଣା ଟେକିଛି । କୃଷ୍ଣଙ୍କର ଆଉ କିଛି ଚେଷ୍ଟା ନାହିଁ । ଏଣେ ସାଙ୍ଗ ପିଲାଗୁଡ଼ିକ ମୋହ ହୋଇ, ତଳେ ପଡ଼ି ଗଲେଣି । ଗାଈ, ବାଛୁରି କାନ୍ଦୁଛନ୍ତି । ଏହା ଦେଖି ତାଙ୍କୁ ଆଉ ବୁଦ୍ଧି ଦିଶିଲା ନାହିଁ । ଚାରିଆଡ଼ ଅନ୍ଧାର ଦେଖା ଗଲା ।

ଯଶୋଦା "ମୋ ବାପ, କାହିଁକି ପାଣିକି ଗଲୁରେ" ବୋଲି କାନ୍ଦି ଉଠିଲେ । ଏହା ଦେଖି, ଆଉ ଗୋପ ଗୋପୀମାନେ ଭୋ ଭୋ ହୋଇ କାନ୍ଦିଲେ । ପୁଣି କେହି କେହି ଯଶୋଦାଙ୍କୁ ବୁଝାଇ ବସିଲେ, "ଦୁଧଖିଆ ପିଲାବେଳେ କୃଷ୍ଣ ପୂତନା, ବକ, ଅଘ ପ୍ରଭୃତି ବଡ଼ ବଡ଼ ରାକ୍ଷସଙ୍କୁ ମାରିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କର କିଛି ହେବ ନାଇ । ମା, ତୁମେ କାନ୍ଦ ନାଇ ।"

ନନ୍ଦ ପ୍ରଭୃତି ଗୋପମାନେ କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ଘେନି ଆସିବେ ବୋଲି, ବ୍ୟାକୁଳ ହୋଇ ପାଣିରେ ପଶି ଯାଉଥିଲେ । ବଳରାମ ଯାଇ, ତାଙ୍କୁ ମନା କରି ଫେରାଇ ଆଣିଲେ ।

ଏଣେ କୃଷ୍ଣ ଗୁହୁଁ ଗୁହୁଁ ଆପଣାକୁ ବଡ଼ କରି ଦେଲେ । ସାପ ଗୁଡ଼େଇ ହୋଇଥିଲା—ଫିଟିଗଲା । ସାପକୁ ବଡ଼ କାଟିଲା । ସେ ଫଣା ଗୁଡ଼ାକ ମଧ୍ୟ କାଢ଼ିନେଲା । ବ୍ୟାକୁଳ ହୋଇ ଫଣା ସବୁ ଉପରକୁ ତଳକୁ କରୁଥାଏ । 'ଫଁ' 'ଫଁ' ନିଶ୍ୱାସ ମାରି ବିଷ ଗାଳି ପକାଉଥାଏ । ନିଆଁ ପରି ଆଖି କରି କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ଚାହିଁଥାଏ ।

ରାଗରେ ତାର ମୁହଁ ଅଙ୍ଗାର ପରି କଳା ହୋଇଗଲା । କୃଷ୍ଣ ପହଁରି ପହଁରି ବୁଲୁଥାନ୍ତି । ସାପ ଖାଲି ରାଗିଯାଇ, ଜିଭ କାଢ଼ି କାଢ଼ି ଫଣା ଦେଖାଉଥାଏ । ଦଂଶିବି ବୋଲି ପୁଣି କୃଷ୍ଣଙ୍କ ପଛେ ପଛେ ଗୋଡ଼ାଉ ଥାଏ । ଏପରି ବୁଲି ବୁଲି କ୍ରମେ ସାପର ବଳ ଖସି ଆସିଲା ।

କୃଷ୍ଣ ବେଳ ଜାଣି, ଝଟ୍ କରି ତା'ର ଗୋଟାଏ ଫଣା ଧରି, ଓହଳାଇ ଦେଇ, ତା' ଫଣା ଉପରେ ଚଢ଼ିଗଲେ । ଚଢ଼ିଯାଇ ଫଣାରୁ ଫଣା ଉପରେ ନାଚି ଯାଉଥାନ୍ତି ।

ସେ ନାଚ ଦେଖିବାକୁ କେଡ଼େ ସୁନ୍ଦର । କୃଷ୍ଣଙ୍କ ରଙ୍ଗପାଦ ଫଣା ମଣିରେ ପଡ଼ି, ଫଣାଗୁଡ଼ିକ ଚକ୍ ଚକ୍ ତଂବା ପରି ଦେଖାଯାଉଥାଏ । କୃଷ୍ଣ ନାଚିଗଲା ବେଳେ ଗୋଟିକ ଗୋଟି ଫଣା ଲଇଁଯାଇ, ପୁଣି ଉଠିଯାଉଥାଏ ।

ସାପ ଆଉ ସହିବ କେତେ ? କ୍ରମେ ତା ମୁହଁରୁ ରକ୍ତ ବାହାରି ପଡ଼ିଲା । ଶେଷକୁ ସାପ ମୋହ ହୋଇ ପଡ଼ିଗଲା ।

ଥରକୁ ଥର ସାପ ପୁଣି ଫଣା ଟେକୁଥାଏ; ଥରକୁ ଥର କୃଷ୍ଣ ପୁଣି ତା' ଫଣା ଉପରେ ନାଚି ଯାଉଥାନ୍ତି । ଶେଷକୁ ସାପ ଆଉ ବଳ ଦେଖାଇଲା ନାହିଁ । କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ସେ ଚିହ୍ନି ପାରିଲା—ଜାଣିପାରି ତାଙ୍କଠାରେ ଶରଣ ପଶିଲା । ପରେ ସେ ସାପର ଭାର୍ଯ୍ୟାମାନେ ଆସି କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ବହୁତ ଜଣାଣ କଲେ । କୃଷ୍ଣ ତ ନିଜେ

ଭଗବାନ୍ । ଦୋଷୀ ଶରଣ ପଶିଲେ, କ୍ଷମା ଦେବା ତାଂକର କାର୍ଯ୍ୟ । ସେ ଏବେ କହିଲେ, "କାଳୀୟ, ତୁମେ ଏବେ ଜ୍ଞାତି, କୁଟୁଂବ, ପୁଅ, ମାଇପ ନେଇ ସମୁଦ୍ରକୁ ଯାଅ । ଏଠାରେ ଆଉ ତୁମେ ରହି ପାରିବ ନାଇ । ଆଜିଠାରୁ ମଣିଷ, ଗାଈ, ଗୋରୁ, ଏ ନଦୀରୁ ଜଳ ଖାଇବେ । ମୁଁ ଆଜ ତୁମ ଫଣାରେ ନାଚିଲି । ଏଇ ପାଦଚିହ୍ନ ତୁମ ମୁଂଡରେ ବରାବର ରହିବ । ଲୋକେ ଦେଖି ଜାଣିବେ ।"

ସାପମାନେ ମହା ଆନଂଦରେ କୃଷ୍ଣଂକୁ ସ୍ତୁତି କରି, କେତେ ମଣି, ରତ୍ନ ଅଳଂକାର ତାଂକୁ ଦେଇ, ସମୁଦ୍ର ଆଡ଼କୁ ଚାଲିଗଲେ ।

କୃଷ୍ଣ ହ୍ରଦରୁ ଆସି, ସାଂଗମାନଂକ ପାଖେ ପହଂଚିଲେ । ମା, ବାପ କୃଷ୍ଣଂକୁ ଆନଂଦରେ ଗଦ୍‌ଗଦ୍ ହୋଇ କୁଂଢ଼ାଇ ପକାଇଲେ । ସମସ୍ତେ ଭାରି ଖୁସି ହେଲେ । ପିଲାଯାକ ଗୀତ ଗାଇ ଗାଇ ନାଚି ନାଚି ବାପ ମାଂକୁ ନେଇ ସେହି ରାତି କାଳଂଦୀ କୂଳରେ ରହିବାକୁ ଠିକ୍ କଲେ ।

ସେ ରାତିରେ ପୁଣି ଏକ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଘଟଣା ଘଟିଥିଲା । କାଳୀୟର ଗୋଟିଏ ସାଂଗ କଂସ କଥାରେ ଆସି ବଣରେ ଚାରିପାଖେ ନିଆଁ ଜାଳି ଦେଲା । ସମସ୍ତେ ଦେଖିଲେ, ମୁହୂର୍ତ୍ତକେ ଗୋପୀ, ଗୋପାଳ, ଗାଈ, ଗୋରୁ, ବାଛୁରୀ, ପିଲା, ସମସ୍ତେ ପୋଡ଼ି ଯିବେ । ଆଉ ଉପାୟ କଣ ? କିଂତୁ କୃଷ୍ଣ ଥିଲେ କି ଉପାୟ ନାଇ !

କୃଷ୍ଣ ଖେଳନା ପରି ଗୋଟିଏ ଆଁ କରିଦେଲେ; ସବୁ ନିଆଁ ଯାକ ଆସି ତାଂକ ପାଟିରେ ପଶିଗଲା ପରି ଲାଗିଲା । ଦେଖିଲା ବେଳକୁ ବଣରେ ଆଉ ନିଆଁ ନାଇ କି ଧୂଆଁ ନାଇ ।

ପ୍ରଲଂବ-ବଧ

ଏହିପରି ଗୋପପିଲାଯାକ ରାମକୃଷ୍ଣଂକ ସାଂଗେ ସବୁ ଦିନେ ଗାଈ, ବାଛୁରୀ ଘିନି ବଣକୁ ଆସଂତି । ପିଲାଂକ ପାଖେ କୃଷ୍ଣ ଗୋଟିଏ ସାଂଗ ପିଲା, ସବୁବେଳେ ଖେଳ, ସବୁବେଳେ ହସ, କୌତୁକ । କେତେବେଳେ ପିଲା ଯାକ ଗୋଡ଼ିଆ ଗୋଡ଼ି ଖେଳଂତି । କେତେବେଳେ ରଜା, ମଂତ୍ରୀ, ସାଧବ, କଟୁଆଳ ହୋଇ ଖେଳଂତି । କେତେବେଳେ ଲୁଚକାଳି ଖେଳଂତି । ମହା ଆନଂଦରେ ବଣଯାକ ବୁଲୁଥାଂତି ।

ସେ ବଣରେ ଏବେ ଆଉ ଖରା, ବରଷା, ଶୀତ ନାଇ । କୃଷ୍ଣ ଯୁ' ବଣରେ ଖେଳିବେ, ସେ ବଣରେ ସବୁବେଳେ ବସଂତ ! ଫୁଲ ଫୁଟୁଚି, ପ୍ରଜାପତି ଉଡ଼ୁଚି, ନୂଆ ପତ୍ର ବାହାରୁଚି । ବର୍ଷ ଆଦ୍ୟରୁ ପ୍ରାଂତଯାଏ, କେତେବେଳେ ହେଲେ, ବଣରେ ବୁଲିବାକୁ ଟିକିଏ କଷ୍ଟ ହୁଏ ନାଇ ।

ଏହିପରି ସମସ୍ତେ ଦିନେ ଗୋରୁ ଚରାଇ ଚରାଇ ଖେଳୁଚଂତି, ଏତିକିବେଳେ ରାମକୃଷ୍ଣଂକୁ ମାରିବାକୁ ନେବା ପାଇଁ, କଂସ ପ୍ରଲଂବ ବୋଲି ଗୋଟାଏ ଦାନବକୁ ପଠାଇଲା ।

ସେ ଦାନବ ଭାରି ମାୟା ଜାଣେ । ସେ ଗୋଟିଏ ଗଉଡ଼ ପିଲା ହୋଇ ସମସ୍ତଂକ ସାଂଗେ ଆସି ଖେଳିଲା ।

କୃଷ୍ଣ ଦେଖିଲାକ୍ଷଣି, ବେଶ୍ ବୁଝି ପାରିଲେ, ସେ ଗଉଡ଼ ପିଲା ନୁହେ । ଭାବିଲେ ଆଚ୍ଛା ହଉ, ତୁ ଖେଳ୍ ।

କୃଷ୍ଣ ପିଲାମାନଂକୁ ଡାକି କହିଲେ, "ଆସ, ଆମେ ଆଜି ଦୁଇଦଳ ହୋଇ ଲଢ଼ାଲଢ଼ି ଖେଳିବା । ପିଲାଯାକ ଦି' ଦି' ଜଣ ହୋଇ, ଆସି, ବାଂଟି ହୋଇଗଲେ । ଗୋଟିଏ ପଟରେ କୃଷ୍ଣ, ଆଉ ଗୋଟିଏ ପଟରେ

ବଳରାମ । ଏହିପରି ଖେଳ ଲାଗିଗଲା, ଖେଳରେ କଥା ରହିଲା, ଯେ ଯାହାକୁ ହରାଇଦବ, ସେ ତାକୁ ଘୋଡ଼ା କରି ତା' ଉପରେ ଚଢ଼ିବ ।

ଆଗରେ ପର୍ବତ ତଳ ଆଡ଼କୁ ଗୋଟାଏ ବରଗଛ ଥିଲା । କଥା ରହିଲା, ହାରିଲାପିଲା ଘୋଡ଼ା ହୋଇ, ସେ ବରଗଛ ଯାଏ ଜିଣିଲା ପିଲାଂକୁ ବୋହିବ ।

ଖେଳ ଲାଗିଗଲା । ଶେଷକୁ ଯେ ହାରିଲା, ସେ ଜିଣିଲା ପିଲାକୁ କାଂଧରେ ବସାଇ ବରଗଛ ଯାଏ ବୋହିଲା । ପ୍ରଲଂବକୁ ବଳରାମ ଜିଣିଲେ । ପ୍ରଲଂବ ଏବେ ବଳରାମଂକୁ କାଂଧରେ ବସାଇ ବରଗଛ ଆଡ଼କୁ ଗଲା ।

ସମସ୍ତେ ଏବେ ଭାବୁଥାଂତି, ବରଗଛଠାରୁ ହଟେଁ ଫେରିବେ; କିଂତୁ ପ୍ରଲଂବ ଆଉ ଫେରିବ କଅଁ ? ସେ କ୍ରମେ ବରଗଛଠାରୁ ଦୂରକୁ ଯାଇ, ବଳଦେବଂକୁ ନେଇ ଆକାଶକୁ ଉଠିଲା ।

ଏବେ ପ୍ରଲଂବ ଆଉ ଗାଈଜଗା ପିଲା ନୁହେଁ, ସେ ବଡ଼ ମୂର୍ତ୍ତି ଧରିଲାଣି ।

ବଳଦେବ ଟିକିଏ ଟିକିଏ ହସୁଥିଲେ; କିଂତୁ ଯେତେବେଳେ ଦେଖିଲେ, ପ୍ରଲଂବ ନ ଫେରି ଆକାଶକୁ ଉଠିଲା, ସେତେବେଳେ ତା' ମୁଂଡକୁ କରି ଏକ ମୁଥ ବସାଇ ଦେଲେ । ସେତିକିରେ ଅସୁରର ମୁଂଡ ଗୁଂଡା । ରକ୍ତ ବାଂତି କରି, ଗଁ ଗଁ ହୋଇ ହୁମ୍ କରି ପ୍ରଲଂବ ତଳେ ପଡ଼ିଗଲା । ସେତିକିରେ ସେ ଶେଷ୍ ।

ବଳଦେବ ଫେରି ଆସିଲାରୁ ସାଂଗସାକ ତାଂକୁ କୁଂଢାଇପକାଇ, ଭାରି ପ୍ରଶଂସା କଲେ । ସମସ୍ତେ ଆନଂଦରେ ଗୀତ ଗାଇ ଗାଇ, ଘରକୁ ଆସିଲେ ।

ଆଉ ଦିନେ, ସମସ୍ତେ ଗାଈ ଛାଡ଼ିଦେଇ, ଖେଳୁଥାଂତି । ଗାଈଗୁଡ଼ିକ ଚରି ଚରି କ୍ରମେ ମୁଂଜାଟବୀ ବୋଲି ଗୋଟାଏ ଦୂର ବଣକୁ ଚାଲିଗଲେ । ସେଠାରେ ଭାରି ଖରା । ତାଙ୍କ ଭାରି ଶୋଷ କଲା । ସେମାନେ ଆଉ ଚାଲି ପାରିଲେ ନାଇ ।

ଏଣେ ପିଲାଏ ଖେଳ ସାରି ଦେଖିଲେ ଆଉ ଗାଈ ନାହାଂତି; ବହୁତ ଖୋଜିଲେ, ଗାଈ ପାଇଲେ ନାଇ । ବହୁତ ଖୋଜି, ଚରାଚିହ୍ନ ଦେଖି, ଆସି ଦୂରରେ ମୁଂଜାଟବୀ ଦେଖିଲେ । କୃଷ୍ଣ ନାଁ ଧରି ଗାଈଂକ ଡାକିଲେ । କୃଷ୍ଣ ଡାକିଲେ, ଗାଈ ସାକ ଚାଲି ଆସଂତି; ମାତ୍ର ଆଜି ଖାଲି ହଂବା, ହଂବା, କରି ଛିଡ଼ା ହେଲେ । କେହି ଆସିଲେ ନାଇ ।

କ୍ରମେ ପିଲାସାକ ଯାଇ ମୁଂଜାଟବୀରେ ପହଂଚିଲେ । ଭାରି ଶୋଷ । ଏତିକିବେଳେ ବଣରେ ନିଆଁ ଲାଗି, ଚାରିଆଡ଼େ ଘୋଟିଗଲା । ସମସ୍ତେ କୃଷ୍ଣଂକ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁଲେ । କୃଷ୍ଣ ତ ଆଉଥରେ ଦାବାନଳ ପିଇଥିଲେ । ଆଜି ପିଇଯିବା କିଛି ଅଧିକ କଥା ନୁହେଁ । ଆଁ କରିଦେଲେ, ନିଆଁ ସାକ ତାଂକ ପାଟିରେ ପଶିଯାଇ, ଉଭେଇ ଗଲା । ପିଲାସାକ ସମସ୍ତେ କୃଷ୍ଣଂକର ଏ ମହିମା କୀର୍ତ୍ତନ କରି କରି ଆନଂଦରେ ଫେରିଲେ ।

ଅନ୍ନଭିକ୍ଷା

ଦିନେ ଗୋରୁ ଚରାଉ ଚରାଉ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ବଳରାମ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସାଂଗମାନଂକ ସଂଗେ ବୃଂଦାବନ ନିକୁଂଜ ଛାଡ଼ି ବହୁତ ଦୂରକୁ ଚାଲିଗଲେ । ଭାରି ଖରା ହୋଇଥିଲା । ସମସ୍ତଂକୁ ଭାରି ଶୋଷ କଲା । ପାଖରେ ପାଣି ନାଇ ।

କୃଷ୍ଣ ସେଠାରୁ କୌଶଳ କରି, ଗଛମାନଂକୁ ଦେଖାଇ ସମସ୍ତଂକୁ କଥା କହିବାରେ ଲାଗିଲେ । କୃଷ୍ଣ କହିଲେ—

"ହେ ତୋକକୃଷ୍ଣ, ହେ ଅଂଶୁ, ହେ ଶ୍ରୀଦାମ, ହେ ସୁବଳ, ହେ ଅର୍ଜୁନ, ହେ ବିଶାଳ, ହେ ବୃଷଭ, ହେ ଓଜସ୍ୱି, ହେ ଦେବପ୍ରସ୍ଥ, ହେ ବରୁଥପ, ସମସ୍ତେ ମୋ କଥା ଶୁଣ । ଏ ଗଛମାନଂକୁ ସମସ୍ତେ ଦେଖୁଚ । ଏମାନଂକର କି ସୌଭାଗ୍ୟ ! ଏମାନେ ଖାଲି ପରର ଉପକାର କରିବା ପାଇ ବଂଚିଚଂନ୍ତି । ଖରା, ବର୍ଷା, ଶୀତ, ପବନ ସବୁ ସହୁଚଂନ୍ତି । ଯ୍ୟାଂକ ଦୁଃଖରେ ଆଶ୍ରା ହବାପାଇ କେହି ନାଇ । କିଏ ଛାଇ ପାଇଁ, କିଏ ପତ୍ର ପାଇଁ, କିଏ ଫଳ ପାଇଁ ଯ୍ୟାଂକ ପାଖକୁ ଆସୁଚଂନ୍ତି । କେହି ନିରାଶ ହୋଇ ଫେରୁ ନାହାଂନ୍ତି । ତାଂକର ପତ୍ର, ଫୁଲ, ଫଳ, ଛାଇ, ମୂଳ, ବକଳ, କାଠ, ଗଂଧ, କ୍ଷୀର, ପାଉଁଶ, ଅଂଗାର ପ୍ରଭୃତି ଯାହା କିଛି ସଂପତ୍ତି ଅଛି, ସବୁ ପର ପାଇଁ । ମଣିଷମାନେ, ଯ୍ୟାଂକଠାରୁ ଶିଖିବା ଉଚିତ । ପ୍ରାଣ, ଅର୍ଥ, ବୁଦ୍ଧି, ବାକ୍ୟ ପ୍ରଭୃତି ଯାହା କିଛି ମନୁଷ୍ୟର ଅଛି, ସେ ସବୁ ପରର ଉପକାରରେ, ପରର କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲଗାଇ ପାରିଲେ, ମନୁଷ୍ୟ ଧନ୍ୟ ହୁଏ ।"

ଏହିପରି ବୃକ୍ଷମାନଂକର ଗୁଣ ବର୍ଣ୍ଣନା କରି ବୁଲୁ ବୁଲୁ ଯମୁନା କୂଳ ହୋଇଗଲା । ସେଠାରେ ସମସ୍ତେ ମନଇଚ୍ଛା ପାଣି ପିଇଲେ । କୂଳ ଛାଇରେ ବସି ଗୋରୁମାନଂକୁ ଚରିବାକୁ ଛାଡ଼ିଦେଲେ ।

ଏ ମଧ୍ୟରେ ସାଂଗପିଲାମାନଂକୁ ଭାରି ଭୋକ କଲା । ସେ ଆସି ରାମକୃଷ୍ଣଂକୁ କହିଲେ, "ଆମମାନଂକୁ ଭାରି ଭୋକ କଲାଣି, ତୁମେ କିଛି ଉପାୟ କର ।"

କୃଷ୍ଣ କହିଲେ, "ହେଇଟି ପାଖରେ କେତେ-ଗୁଡ଼ିଏ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଅଂଗୀରସ ବୋଲି ଗୋଟାଏ ଯଜ୍ଞ କରୁଚଂନ୍ତି । ସେ ବ୍ରାହ୍ମଣଯାକ ମୁହଁରେ ଖାଲି ବେଦ ମାରୁଚଂନ୍ତି ବୋଲି, ପଟାଟୋପ କରୁଚଂନ୍ତି; କିଂନ୍ତୁ ପ୍ରକୃତରେ ବେଦତତ୍ତ୍ୱ ତାଂକୁ କିଛି ଜଣା ନାଇ । ବ୍ରାହ୍ମଣ ବୋଲି ଅହଂକାର ଭାରି । ଅନ୍ୟକୁ ଘୃଣା କରିବାକୁ ବାଘ; କିଂନ୍ତୁ ପ୍ରକୃତରେ ତାଂକର ଜ୍ଞାନ ନାଇ । ସେମାନେ ସ୍ୱର୍ଗକୁ ଯିବେ ବୋଲି ଯଜ୍ଞ କରୁଚଂନ୍ତି । ତୁମେ ଯାଅ, ମୋ ନାଁ କହିବ, ଭାଇଂକ ନାଁ କହିବ । ଆମେମାନେ କହୁଚୁ ବୋଲି ତାଂକୁ ଅନ୍ନ ମାଗିବ ।"

ଗଉଡ଼ ପିଲାଯାକ ଯ୍ୟା' ଶୁଣି, ଯଜ୍ଞ ପାଖକୁ ଯାଇ, ପ୍ରଣିପାତ କରି, କହିଲେ, "ହେ ବ୍ରାହ୍ମଣମାନେ, ଶ୍ରୀରାମ ଓ କୃଷ୍ଣ ଗାଈ ଚରାଇ ଚରାଇ ଏ ଯଜ୍ଞ ସ୍ଥାନ ପାଖରେ ପହଂଚିଚଂନ୍ତି । ସେମାଂନଙ୍କୁ ଭାରି ଭୋକ କରୁଚି । ସେମାନେ ଆପଣମାନଂକଠାରୁ ଅନ୍ନଭିକ୍ଷା କରିବାକୁ ଆମମାନଂକୁ ପଠାଇଚଂନ୍ତି । ଆପଣମାନଂକୁ ଧର୍ମତତ୍ତ୍ୱ ସବୁ ଜଣା । ଯେବେ ଆପଣମାନଂକ ମନରେ ଶ୍ରଦ୍ଧା ହଉଚି, ତେବେ ଆମମାନଂକୁ ଅନ୍ନ ଦିଅଂନ୍ତୁ । କ୍ଷୁଧାରେ ଲୋକ ଅନ୍ନ ମାଗିଲେ, ତାକୁ ଅନ୍ନ ଦେଲେ, ଧର୍ମ ହୁଏ । ସେଥିରେ କିଛି ଏ ଯାଗ କାର୍ଯ୍ୟରେ ବାଧା ପଡ଼ିବ ନାଇ ।"

କିଂନ୍ତୁ ସେ ବ୍ରାହ୍ମଣମାନେ କେତେ ପରିଶ୍ରମ କରି, କେତେ ବାଧା ନ ମାନି, ଯଜ୍ଞ କରୁଚଂନ୍ତି, ଫଳରେ ସ୍ୱର୍ଗ ପାଇବେ ବୋଲି ଭାବୁଚି, ଅହଂକାରରେ ସମସ୍ତଂକ ଉପରକୁ ଗୋଟାକ ସାତଟା ହଉଚଂନ୍ତି । ପ୍ରକୃତ ଯଜ୍ଞ ଓ ଧର୍ମତତ୍ତ୍ୱ ତାଂକୁ କ'ଣ ଅବା ଜଣା ଅଛି ! ମାତ୍ର ସମସ୍ତଂକଠାରୁ ଆପଣାକୁ ବେଶି ଜ୍ଞାନୀ ବୋଲି ଭାବୁଚି, ଆଉ କାହାକୁ ଖାତିର କରୁ ନାହାଂନ୍ତି । ଗଉଡ଼ ପିଲା ଗୁଡାଂକ କଥା ସେ ଶୁଣିବେ କିଆଁ ? ଗଉଡ଼ ପିଲାଂକ ଭିତରେ ଯେ ସ୍ୱୟଂ ଭଗବାନ୍ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଥାଇ ପାରଂନ୍ତି, ଏ କଥା ତାଂକୁ ଜଣା ପଡ଼ିବ କିଆଁ ?

ସେମାନେ ଗଉଡ଼ ପିଲାଙ୍କ କଥା କାନେଇଲେ ନାଇ, କି ତାଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁଲେ ନାଇ ।

ପିଲା ଗୁଡ଼ିକ ମୁହଁ ଶୁଖାଇ, ଫେରି ଆସି ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ସବୁ କଥା କହିଲେ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଏହା ଶୁଣି, ଟିକିଏ ହସି ହସି କହିଲେ, "ଆଚ୍ଛା, ଏଥିପାଇଁ ଏତେ ମୁହଁ ଶୁଖାଉଚ କାହିଁକି ? ଯେ ଭିକ୍ଷା କରିବାକୁ ଯାଏ ତାକୁ କିଏ ହଁ କରିବ, କିଏ ନାଇ କରିବ, କିଏ ଆଦର କରିବ, କିଏ ବା ଗାଳିଦେବ—ସେଥିରେ ଅଭିମାନ କରିବା ଠିକ୍ ନୁହେ । ଆଚ୍ଛା, ତୁମେମାନେ ଗୋଟିଏ କଥା କର । ସେଇ ବ୍ରାହ୍ମଣମାନଙ୍କ ମାଇପିମାନେ ସେ ବ୍ରାହ୍ମଣମାନଙ୍କ ପରି ନୁହଁନ୍ତି । ସେମାନେ ଭାରି ଭଲ । ତାଙ୍କ ମନରେ ରାଗ, ଅହଂକାର ନାଇ । ସେମାନେ ଧର୍ମ ଅଧର୍ମ ବୁଝି ପାରନ୍ତି । ଲୋକଙ୍କ ଦୁଃଖ ଜାଣି ପାରନ୍ତି । ଭୋକ, ଶୋଷ ଚିହ୍ନନ୍ତି । ଯାଅ, ତାଙ୍କୁ ମାଗିଲେ ସେ ଅନ୍ନ ଦେବେ ।"

ସେଠାରୁ ଗଉଡ଼ ପିଲାଗୁଡ଼ିକ ପୁଣି ସେ ଯାଗ ସ୍ଥାନକୁ ଯାଇ, ଯେଉଁଠି ସେ ମାଇପିମାନେ ଥିଲେ, ସେଠାରେ ପହଂଚ, ଆଗ କରି ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ପ୍ରଣାମ କରି, କହିଲେ;—

"ଏହି ଯଜ୍ଞଭୂମି ପାଖେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଗାଈ ଚରାଉଚନ୍ତି । ସେ ଆମକୁ ତୁମମାନଙ୍କ ପାଖକୁ ପଠାଇଲେ । ସେ ତାଙ୍କ ବଡ଼ଭାଇ ବଳରାମ, ଆଉ ଆମେ ସମସ୍ତେ ଭାରି ଭୋକ ହବାରୁ କିଛି ଖାଇବାକୁ ମାଗୁଚୁ । ତୁମମାନଙ୍କ ପାଖକୁ ସେ ଆମମାନଙ୍କୁ ପଠାଇଚନ୍ତି । ତୁମେମାନେ ଆମକୁ କିଛି ଅନ୍ନ ଭିକ୍ଷା ଦିଅ ।"

ମାଇପିମାନେ ବାସ୍ତବିକ୍ ଲୋକଙ୍କ ପେଟ କଥା ଜାଣନ୍ତି । ତାଙ୍କର ଜାତି,ଧର୍ମ ବିଚାରନାଇ । ସେ ପୁଣି ଲୋକଙ୍କଠାରୁ ଭଗବାନ୍ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ କଥା କେତେ ଶୁଣିଥିଲେ । କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ଦେଖିବା ପାଇଁ ତାଙ୍କ ମନ ବ୍ୟାକୁଳ ହେଉଥିଲା । ତାଙ୍କର ସ୍ୱାମୀ, ପୁଅ, ବାପ, ଭାଇ, ସମସ୍ତେ ତାଙ୍କୁ ମନା କରୁଚନ୍ତି । ସେ କିଛି ନ ଶୁଣି, ହାତରେ ଥାଳୀମାନଙ୍କରେ ଅନ୍ନ ଧରି, ନିଜେ ଯାଇ କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ଦେବାପାଇଁ, ନଈ ଯେପରି ସମୁଦ୍ରକୁ ଦଉଡ଼େ, ସେହିପରି ଦଉଡ଼ିଲେ ।

ସେମାନେ ଯାଇ ପହଂଚିଲାବେଳକୁ ଭଗବାନ୍ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଭାଇଙ୍କ ସଂଗେ ଅଶୋକ ନିକୁଂଜରେ ବୁଲୁଚନ୍ତି । ସେତିକି ବେଳକୁ ଜାଣି, ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ନଟବର ବେଶ ହୋଇଚନ୍ତି । ଶ୍ୟାମଳ ଦେହରେ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ପୀତାଂବର ପିନ୍ଧିଚନ୍ତି । ବେକରେ ବନମାଳା (ଜଂଘ ପର୍ଯ୍ୟଂତ ଲଂବିଥିବା ବଡ଼ ଫୁଲମାଳା) ଲଂବିଚି । ମୁଂଡରେ ମୟୂରଚଂଦ୍ରିକାର ମୁକୁଟ । ଦେହସାରା ସୁଂଦର କଅଁଳ ପତ୍ର ସ୍ଥାନେ ସ୍ଥାନେ ଖଂଜାହୋଇ ଅଳଂକାର ହୋଇଚି । ଦୁଇ କାନରେ ଦିଓଟି ପଦ୍ମ ଫୁଲ । ଗୋଚ୍ଛ ଗୋଚ୍ଛ ବାଳସବୁ ଆସି, ଗାଲ ଉପରେ ସୁଂଦର ଶୋଭା ଦେଲା ପରି ପଡ଼ିଚି । ଏହିପରି ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଗୋଟିଏ ଗଉଡ଼ ପିଲା କାନ୍ଧରେ ହାତ ପକାଇ,କୌତୁକରେ ନାଚୁଚନ୍ତି ।

ବ୍ରାହ୍ମଣୀମାନେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ କଥା କେତେ ଶୁଣିଥିଲେ । ଆଜ ତାଙ୍କୁ ରୂପରେ ଦେଖି, ସେମାନେ ସବୁ ସଂସାର ଦୁଃଖ ଭୁଲିଗଲେ । କୃଷ୍ଣ ସେମାନଙ୍କୁ ଦେଖି, ଆନଂଦରେ ହସି ହସି କହିଲେ, "ତୁମେମାନେ ବଡ଼ ଭାଗ୍ୟବତୀ, ଏତେ ଲୋକ ମନାକଲେ ମଧ୍ୟ, ମତେ ଦେଖିବା ପାଇଁ ଏତେଦୂର ଆସିଚ । ବହୁତ ବାଧିଥିବ; ଟିକିଏ ବସିଯାଅ । ତୁମେମାନେ ବାସ୍ତବିକ୍ ଧର୍ମ ଜାଣ । କେହି କଷ୍ଟ ପାଇଲେ, ତୁମେ ସେ କଷ୍ଟରେ ଦୁଃଖ କରି ଜାଣ । ତୁମର ସେଥିରେ କିଛି ଲାଭ ନ ଥାଏ । ବୁଝି ରଖ, ଏହିପରି ଲାଭ ନ ଥାଇ, ପରର ସେବାକଲେ, ଭଗବାନ୍ ସଂତୋଷ ହୁଅନ୍ତି । ଯେଉଁମାନେ ସ୍ୱର୍ଗ

ପାଇବେ ବୋଲି, ଏତେ କଷ୍ଟରେ ଯଜ୍ଞ କରୁଚଂନ୍ତି, ସେ ଭଗବାନଂକୁ ଚିହ୍ନିବେ କୁଆଡ଼ୁ ? ତୁମେମାନେ କୃତାର୍ଥ ହୋଇଅଛ । ଏବେ ଯାଗ ସ୍ଥାନକୁ ଯାଅ । ତୁମର ଧର୍ମରେ ତୁମର ସ୍ୱାମୀ, ପୁଅ, ବାପ, ଭାଇମାନେ ପବିତ୍ର ହେବେ । ସେଥିରେ ତାଂକର ଯାଗ କାର୍ଯ ପ୍ରକୃତ ଧର୍ମ କାର୍ଯ୍ଯ ହେବ ।"

ବ୍ରାହ୍ମଣୀମାନେ ଭଗବାନ୍ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଂକୁ ଦେଖି, ସବୁ ଭୁଲି ଯାଇଥିଲେ । ସେମାନଂକର କୃଷ୍ଣଂକୁ ଛାଡ଼ି, ଆଉ କୁଆଡ଼େ ଯିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ନାଇ । ସେମାନେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଂକ ଗୋଡ଼ତଳେ ପଡ଼ି କହିଲେ, "ଆପଣଂକୁ ଦେଖିଲା ଉତ୍ତାରୁ ଆଉ ଘରକୁ ଯିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହଉନାଇ । ପୁଣି ଆମର ସ୍ୱାମୀ, ପୁଅ, ବଂଧୁ ବାଂଧବମାନେ ବହୁତ ମନା କରୁଥିଲେ । ଆମେ ନ ମାନି ଆସିଚୁ; ସେମାନେ ହୁଏତ ଆମମାନଂକୁ ଆଉ ଘରେ ପୁରେଇବେ ନାଇ ।"

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ କହିଲେ, "ତୁମମାନଂକ ଜୀବନ ଧନ୍ୟ ହୋଇଚି । ଆଉ ଏଠାରେ ରହିବା ଦରକାର ନାଇ । ଯାଅ, ତୁମ ସ୍ୱାମୀ, ପୁଅ, ବାପ, ଭାଇ, ବଂଧୁକୁଟୁଂବ, କେହି ତୁମକୁ କିଛି କହିବେ ନାଇ । ମୋ ପାଖରେ ସବଂଦା ରହିବା କିଛି ଦରକାର ନାଇ । ସବୁବେଳେ ଭଗବାନଂକୁ ଚିଂତା କଲେ, ହେଲା । ଯେ ସବୁବେଳେ ଭଗବାନଂକୁ ଧ୍ୟାନ କରେ, ସେ ଭଗବାନଂକୁ ପାଏ ।"

ବ୍ରାହ୍ମଣୀମାନେ ଏହା ଶୁଣି, ପୁଣି ଯାଗ ସ୍ଥାନକୁ ଆସିଲେ । ସତକୁ ସତ, ତାଂକ ସ୍ୱାମୀ, ପୁଅ, ବାପ, ଭାଇ, ବଂଧୁ ବାଂଧବମାନେ କେହି ଆଉ କିଛି କହିଲେ ନାଇ ।

ଏଣେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ସମସ୍ତଂକ ସାଂଗରେ ବସି, ଭିକ୍ଷାର ଅନ୍ନ ମହା ଆନଂଦରେ ଖାଇଲେ । ଗଉଡ଼ ପିଲାସାକ ଭାରି ସଂତୋଷ ହେଲେ ।

ପରେ ବ୍ରାହ୍ମଣମାନେ ଏ ସବୁ କଥା ଜାଣି ପାରି ବଡ଼ ଦୁଃଖ କଲେ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଂକ ପ୍ରତି ଅନାଦର କରିବାରେ ତାଂକର ପାପ ହେଲା ବୋଲି ଜାଣି ଆପଣାକୁ ବହୁତ ଧିକ୍‌କାର ଦେଲେ । ନିଜେ ପଇତା ପକାଇ, ଏତେ ଜପ ତପ କର୍ମ କରି, ସେମାନେ ମନୁଷ୍ୟ ଦେହରେ ଭଗବାନଂକୁ ଚିହ୍ନି ପାରିଲେ ନାଇ, ଅଥଚ ତାଂକ ମାଇପେ ତାହା ଜାଣିପାରିଲେ । ଏକଥା ବିଚାରି ସମସ୍ତେ ବଡ଼ ବ୍ୟାକୁଳ ହେଲେ । ତାଂକର ପୁଣି ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଂକୁ ଦେଖିବାର ଇଚ୍ଛା ହେଲା ସତ, କିଂତୁ କଂସ ଭୟରେ ସେମାନେ ତାଂକ ପାଖକୁ ଆଉ ଆସି ନ ଥିଲେ ।

ଗୋବର୍ଧନ ଧାରଣ

ବ୍ରଜପୁର ଲୋକେ ପ୍ରତିବର୍ଷ ଗୋଟିଏ ଇଂଦ୍ର ଯଜ୍ଞ କରଂନ୍ତି । ସେଥିରେ ଇଂଦ୍ରଂକର ପୂଜା ହୁଏ । ଇଂଦ୍ର ବର୍ଷା କରିବେ । ତାଂକୁ ସଂତୁଷ୍ଟ କଲେ, ଭଲ ବର୍ଷା ହବ । ସେଥିରେ ଲୋକେ ଖୁସିରେ ରହିବେ । ସେଥିପାଇଁ ଇଂଦ୍ରଯଜ୍ଞ କରା ହୁଏ ।

ଏବର୍ଷ ଇଂଦ୍ର ଯଜ୍ଞ କରିବା ପାଇଁ ସବୁ ଜୋଗାଡ଼ ଧୂମ୍‌ଧାମ୍ ଲାଗିଛି । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ସବୁ ଦେଖି, ବାପ ନଂଦ-ରାଜାଂକୁ ଆସି ପଚାରିଲେ, "ବାପା, ଏତେ ମହୋତ୍ସବର ଜୋଗାଡ଼ ଲାଗିଛି କିଆଁ ? କାହାପାଇଁ ଯଜ୍ଞ ହବ ? ସେଥିରେ କି ଲାଭ ହେବ ? କିଏ ଏ ଯଜ୍ଞ କରିବ ? ଆପଣ ଏ ଯୁ' ଯଜ୍ଞ କରୁଚଂନ୍ତି, ଏ କ'ଣ ଶାସ୍ତ୍ର ଅନୁସାରେ ହଉଚି, ନା ଲୋକାଚାର ଗୋଟିଏ ଏପରି ଚଳି ଆସିଚି ବୋଲି ହଉଚି ! ମୋତେ ସବୁ ଫିଟାଇ କରି କହଂନ୍ତୁ ।"

ନଂଦରାଜା କହିଲେ, "ବାବୁ କୃଷ୍ଣ ଦେଖ, ଏ ଯେ ମେଘ ସବୁ ଦେଖୁଚ, ଏ ସବୁ ଇଂଦ୍ର ଦେବତା ବୋଲି

ଈଶ୍ୱର । ଯେଉଁ ପାଣି ବର୍ଷା ହୋଇ ଲୋକଙ୍କ ଜୀବନ ରକ୍ଷେ, ଏଇ ମେଘମାନେ ତାହା ବର୍ଷନ୍ତି । ମେଘ ବେଶି ବର୍ଷିବ ବୋଲି ଯଜ୍ଞ କରି ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ସନ୍ତୋଷ କରାହୁଏ । ଆମେମାନେ ସେଥିପାଇଁ ଏଇ ଇନ୍ଦ୍ର ଯଜ୍ଞ ଯୋଗାଡ଼ କରୁଚୁ । ଦେବତାମାନେ ସନ୍ତୋଷ ନ ହେଲେ ମନୁଷ୍ୟ ନିଜେ କିଛି କରିପାରେ ନାଇ । ଏଇ ବର୍ଷାର ଦେବତା ଇନ୍ଦ୍ର । ସେଥିପାଇଁ ଆମମାନଙ୍କ ନିଜ ମଙ୍ଗଳ ନିମନ୍ତେ ଏଇ ଯଜ୍ଞ କରା ହଉଚି । ପୁଣି ବହୁକାଳରୁ ଏ ଇନ୍ଦ୍ର ଯଜ୍ଞ ହୋଇ ଆସୁଚି । ଆଜି ନ କଲେ ମଙ୍ଗଳ ହବ ନାହିଁ ।”

କୃଷ୍ଣ ଏ ସବୁ ଶୁଣି, ଇନ୍ଦ୍ରକୁ ରଗାଇବା ପାଇଁ ବାପାଙ୍କୁ କହିଲେ “ବାପା, ଯେ ଯାହା କରିବ, ସେ ତା’ ପାଇବ । ଭଲ କାମ କଲେ, ଭଲ ଫଳ ପାଇବ । ସୁଖ, ଦୁଃଖ, ମଙ୍ଗଳ, ଭୟ, ସବୁ କର୍ମଫଳରେ ମିଳେ । ଯେବେ କର୍ମର ଫଳ ନିଜେ ଫଳିବ ତେବେ ଦେବତାର ଦରକାର କ’ଣ ? ଯଦି ଦେବତା କର୍ମଫଳ ଦେବେ, ତେବେ ଆଉ ଆଉ ଭଲ କର୍ମ କଲେ ହୁଏ । ପୂର୍ବ ଜନ୍ମରୁ ଯେଉଁ କର୍ମ ହୋଇ ଅଛି, ତା’ର ଫଳ ନିଶ୍ଚେ ମିଳିବ । ତାକୁ ତ ଦେବତା କିଛି ବଦଳାଇ ଦେଇପାରିବେ ନାଇ । ତେବେ ଇନ୍ଦ୍ରପୂଜା କରି ଲାଭ କଣ ? କର୍ମର ତ ଫଳ ହୁଏ, ତେବେ କର୍ମର ପୂଜା କଲେ ହେଲା । ଆମେମାନେ ବନବାସୀ; କୋଠାବାଡ଼ି ଧନ ରତ୍ନ ଦରକାର ନାଇ । ଅତଏବ ଇନ୍ଦ୍ରଯଜ୍ଞ ପାଇଁ ଯାହା ସବୁ ଯୋଗାଡ଼ କରା ହୋଇ-ଅଛି, ସେ ସବୁ ଆମର ଦେବତା ପରି ହେଉଚନ୍ତି ଯେଉଁ ଗାଈ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ପର୍ବତ, ସେଇମାନଙ୍କ ପୂଜାରେ ଲାଗୁ । ଆପଣମାନେ ଖାଇବା ପିଇବାକୁ ଯୋଗାଡ଼ କରନ୍ତୁ, ପିଠାପଣା ତିଆରି କରନ୍ତୁ, ବ୍ରାହ୍ମଣେ ହୋମ କରନ୍ତୁ ତାଙ୍କୁ ଖାଇବାକୁ ଦିଅ । ଦକ୍ଷିଣା ଦିଅ । ଦରିଦ୍ର ଚଣ୍ଡାଳମାନଙ୍କୁ ଯେତେ ପାରୁଚ ଦାନ କର । ଗାଈଙ୍କ ସୁନ୍ଦର ଘାସ ଖାଇବାକୁ ଦେଇ ସନ୍ତୋଷ କର । ପର୍ବତକୁ ପୂଜା କର । ତା’-ପରେ ଆମେ ସବୁ ଉତ୍ସବ କରି ଭଲ ଲୁଗା, ଅଳଙ୍କାର, ସବୁ ପିନ୍ଧି ପର୍ବତ ଚାରିପାଖେ ବୁଲିବା । ବଣରେ ଖେଳିବା । ମୋର ଏଇଆ ମନ । ଆପଣଙ୍କର ଯଦି ମନ ହୁଏ, ଏଇଆ କରି ପାରନ୍ତି ।

ନନ୍ଦ ଓ ଆଉ ଆଉ ଗୋପମାନେ ଏକଥା ଶୁଣି, ତାଙ୍କ ମନକୁ ପାଇଗଲା । ଇନ୍ଦ୍ରପୂଜା ପାଇଁ-ଯାହା ସବୁ ସାମଗ୍ରୀ ଯୋଗାଡ଼ ହୋଇଥିଲା, ସେଥିରେ ବ୍ରାହ୍ମଣ, କାଙ୍ଗାଳ, ଗାଈ, ପର୍ବତ ଦେବତାଙ୍କର ପୂଜା ହୋଇଗଲା । ନିଜେ ଭଗବାନ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ପର୍ବତ ହୋଇ ସବୁ ଖାଇଲେ; ଏଣେ କୃଷ୍ଣ ହୋଇ ଖେଳିଲେ । ଯେଉଁମାନେ ଏଥିରେ ବିଶ୍ୱାସ ନ କଲେ ପର୍ବତରୁ ସାପ ବାହାରି ତାଙ୍କୁ ଖାଇଗଲା । ଏହିପରି ଇନ୍ଦ୍ରପୂଜାର ସବୁ ଯୋଗାଡ଼ ଗୋରୁ ପର୍ବତ ପୂଜାରେ ଶେଷ ହେଲା ।

ଇନ୍ଦ୍ର ଏହା ଜାଣି ଭାରି ରାଗିଗଲେ । ରାଗରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ସେ ଚିହ୍ନି ପାରିଲେ ନାହିଁ । ସବୁ ମେଘ-ଯାକଙ୍କୁ ଡାକି ଇନ୍ଦ୍ର କହିଲେ, “ଦେଖ, ମୁଁ ସବୁ ଦେବତାଙ୍କର ରାଜା ଇନ୍ଦ୍ର; ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଗୋଟାଏ ଗଉଡ଼ପିଲା ତା’ର ଏତେ ଗର୍ବ ! ତା’କଥାରେ ପଡ଼ି ପୁଣି ବ୍ରଜପୁର ଲୋକେ ମୋତେ ଅନାଦର କଲେ ! ତୁମେ ସବୁ ମେଘଯାକ ବ୍ରଜକୁ ଯାଅ । ସେଠାରେ ଯାଇ ଭାରି ବର୍ଷା କର । ଅଣଞ୍ଚାଶ ପବନଯାକ ତୁମ ସାଙ୍ଗେ ଯାଆନ୍ତୁ । ତୁମେ ଯାଇ ବର୍ଷା ବତାସ କରି ସେମାନଙ୍କର ସବୁ ଗାଈଙ୍କ ନାଶ କର । ମୁଁ ମୋର ଐରାବତ ହାତୀରେ ବସି ବ୍ରଜପୁର ସଂହାର କରିବା ପାଇଁ ତୁମ ପଛେ ପଛେ ଯାଉଚି ।”

ବାପରେ ବାପ୍ ! ଏବେ ଆଉ ରକ୍ଷା କାହିଁ ? ବୃନ୍ଦାବନ ମେଘ ଅନ୍ଧାରରେ ରାତି ପରି ହୋଇ

ଗଲା । ଅଣଂଗୁଣ ପବନପାଣି ବୋହିଲା । ବର୍ଷା, ବତାସୀ, ବଜ୍ରାଘାତ, ଘଡ଼ଘଡ଼ି ଦେଖି ମନେ ହେଲା, ସତେ ଅବା ପ୍ରଳୟ ହୋଇଯିବ । ବର୍ଷା ସଂଗେ ବଡ଼ ବଡ଼ କୁଆପଥର ସବୁ ପଡ଼ି ଘର ଦ୍ୱାର ଭାଂଗି ଦେଲା । ଭୂମି ସବୁ ପାଣିରେ ପୂରିଯାଇ, ସମୁଦ୍ର ପରି ଦିଶିଲା । ଗାଈ ବାଛୁରୀଂକ କାତ ଲାଗିଯିବା ବେଳ ହେଲା । ଗଉଡ଼ମାନଂକ୍ର ଆଉ ବୁଦ୍ଧି ଦିଶିଲା ନାହିଁ । ସମସ୍ତେ କୃଷ୍ଣଂକୁ ଚାହିଁଚଂତି; କୃଷ୍ଣ କ'ଣ କରିବେ ?

କୃଷ୍ଣ ସେମାନଂକୁ ଟିକଏ ଚାହିଁଲେ । ବିଚାରିଲେ, ଏ ତ ବର୍ଷାକାଳ ନୁହେଁ, ଏତେ ବର୍ଷା କଆଁ ? ସେ ଏବେ ଇଂଦ୍ରଂକର ଏ କୁଚକ୍ର ବୁଝି ପାରିଲେ । ମନେ ମନେ କ'ଣ ବିଚାରିଲେ । ସେଠାରୁ ଆସି ପିଲାଏ ଯେପରି ଛତା ଟେକି ଧରଂତି, ସେହିପରି ଗୋବର୍ଧନ ପର୍ବତଟାକୁ ଗୋଟେ ହାତରେ ଟେକି ଦେଇ, ଉପରେ ଧରି ଦେଲେ ଓ ବ୍ରଜପୁର ଲୋକଂକୁ କହିଲେ, "ଆଉ ଭୟ ନାଇ, ମୁଁ ଧରିଥିବା ଯାକ ପର୍ବତ କେବେ ଛଡ଼ି ଯିବ ନାଇ । ତୁମେମାନେ ପିଲା, ମାଇପେ, ଗାଈ ସମସ୍ତେ ରହ ।"

ଏହା ଶୁଣି, ସମସ୍ତେ ଯାଇ ପର୍ବତ ତଳେ ରହିଗଲେ । ବର୍ଷାମଂତେ ବର୍ଷା ହଉଚି, ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ କଥା ! ସାତ ଦିନ, ସାତ ରାତି ନ ଖାଇ, ନ ପିଇ, ନ ଶୋଇ, କୃଷ୍ଣ ସେ ପର୍ବତ ଟେକି ଧରିଚଂତି । ଇଂଦ୍ର ଆଉ କରିବେ କ'ଣ ?

ଇଂଦ୍ରଂକ ଗର୍ବ ଛାଡ଼ିଗଲା । ସେ ବାଧ୍ୟ ହୋଇ, ମେଘ ପବନ ସବୁ ଫେରାଇ ନେଲେ । ଏବେ ଆକାଶ ନିର୍ମଳ ହୋଇଗଲା । ଖରା ପଡ଼ିଗଲା । କୃଷ୍ଣ ସମସ୍ତଂକୁ ଡାକି କହିଲେ, "ବର୍ଷା, ପବନ ଛାଡ଼ିଲାଣି; ଏବେ ସମସ୍ତେ ଘରକୁ ଯାଅ ।"

ସମସ୍ତେ ଘରକୁ ଆସିଲେ । ବୁଢ଼ା ବୁଢ଼ୀମାନେ କୃଷ୍ଣଂକୁ କୁଂଢାଇ ପକାଇ ଆଶୀର୍ବାଦ କଲେ । କୃଷ୍ଣ ଖେଳିଲା ପରି ଗୋବର୍ଧନ ପର୍ବତଟିକୁ, ଯେଉଁଠାରେ ଥିଲା ସେଇଠାରେ ନେଇ ଥୋଇଦେଲେ ।

ଇଂଦ୍ର ଏବେ କୃଷ୍ଣଂକୁ ଚିହ୍ନିଲେ । ସେ ନିଜେ ଆସି, କୃଷ୍ଣଂକର ବହୁତ ସ୍ତୁତି କଲେ । ଏଣେ ଗୋପଗୋପୀମାନେ କୃଷ୍ଣଂକର କେତେ କେତେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ କାମ ଦେଖିଥିଲେ । ଏବେ ଏ'କୁ ଦେଖି, ତାଂକ ମନ ଏକାବେଳକେ କ'ଣ ହୋଇଗଲା । ବୁଢ଼ା ବୁଢ଼ା ଗଉଡ଼ସବୁ ନଂଦଂକୁ ଆସି କହିଲେ, "ମହାରାଜ, ତୁମର ଏ ପୁଅ ସାମାନ୍ୟ ପିଲା ନୁହେଁ । ଏ ଜଣେ ମହାପୁରୁଷ ବୋଲି ଆମମାନଂକ ମନରେ ସଂଦେହ ହେଉଚି ।"

ନଂଦ ଏ କଥା ଶୁଣି ସେମାନଂକୁ କହିଲେ, ଆପଣମାନେ ଆଉ କିଛି ସଂଦେହ କରଂତୁ ନାଇ । ମହର୍ଷି ଗର୍ଗ ନା' ଦେଲାବେଳେ କହିଥିଲେ, ଏ କୃଷ୍ଣ ଯୁଗେ ଯୁଗେ ଏହିପରି ଦୁଷ୍ଟଂକୁ ଦମନ କରିବାପାଇଁ ପୃଥିବୀରେ ଜନ୍ମ ହୁଅଂତି । ଏ ପୂର୍ବେ କୌଣସି ସମୟରେ ବସୁଦେବଂକ ପୁଅ ଥିଲେ । ତେଣୁ ଗର୍ଗ 'ବାସୁଦେବ' ବୋଲି ଏହାଂକର ଆଉ ଗୋଟିଏ ନା' ଦେଇଚଂତି । ଏ ପୁଅର ଯେତେ ଗୁଣ, ତା ଜ୍ଞାନୀମାନେ ମଧ୍ୟ ଭଲକରି ଜାଣଂତି ନାଇ । ଯାହା ହେଉ, ଏ ବାଳକ ଆମ ଗୋପ ଗୋପୀମାନଂକର ମଂଗଳକାର୍ଯ୍ୟ କରିବେ । ତାଂକ ଆଶ୍ରାରେ ଥାଇ, ସବୁ ବିପତ୍ତିରୁ ରକ୍ଷାପାଇବା । କିଛି ଚିଂତା ନାଇ ।"

ନଂଦଂକଠାରୁ ଏ ସବୁ କଥା ଶୁଣି, ଗୋପାଳମାନେ ବଡ଼ ଖୁସୀ ହେଲେ । ସେ ଦିନଠାରୁ କୃଷ୍ଣଂକ କାର୍ଯ୍ୟରେ ସେ ଆଉ ବେଶି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲେ ନାଇ ।

ଆଉ ଦିନେ ନଂଦ ରାଜା ଏକାଦଶୀ ଉପବାସ ସାରି, ରାତି ନ ପାଉ କାଳିଂଦୀରେ ସ୍ନାନ କରିବାକୁ ଗଲେ । ରାତିରେ ବରୁଣ ଦେବତା ଜଳ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି । ରାତିରେ ପାଣିରେ ପଶିବାରୁ ବରୁଣଦେବତାଂକର ଅପମାନ ହେଲା । ବରୁଣଂକ ଲୋକେ ନଂଦଂକୁ ଧରି ଜଳ ଭିତରକୁ ନେଇଗଲେ । ଉପରେ ଯେଉଁମାନେ ଥିଲେ, ସେମାନେ ଏହା ଦେଖି, ବଡ଼ ବ୍ୟାକୁଳ ହୋଇ ରାମ କୃଷ୍ଣଂକୁ ଡାକ ପକାଇଲେ ।

କୃଷ୍ଣ ଆସି ଜଳ ଭିତରେ ପଶିଗଲେ । ବରୁଣ ଦେବତା ଭଗବାନ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଂକୁ ଦେଖି, ବହୁତ ଆନଂଦରେ ସ୍ତୁତି କଲେ ଏବଂ ତାଂକ ସାଂଗେ ନଂଦଂକୁ ଛାଡ଼ିଦେଲେ । ଗୋପୀମାନେ ପୁଣି ନଂଦ ଓ କୃଷ୍ଣଂକୁ ଦେଖି ଭାରି ଖୁସି ହେଲେ ।

ବିଦ୍ୟାଧର ସର୍ପ

ଶଂଖଚୂଡ଼ କଥା

ଫଗୁଣ ମାସରେ ଗୋପୀମାନେ 'ଶିବରାତ୍ରି' ଉତ୍ସବ କରନ୍ତି । ସମସ୍ତେ ଶଗଡ଼ରେ ବସି, ଉତ୍ସବ କରିବା ପାଇଁ ଅଂବିକା ବୋଲି ଗୋଟିଏ ବଣକୁ ଗଲେ । ସେଠାରେ ପଶୁପତି ଦେବ ଓ ଅଂବିକା ଦେବୀଂକର ପୂଜା କରି, ଉପବାସରେ ସରସ୍ୱତୀ ନଦୀକୂଳରେ ରହିଲେ । ସେ ଦିନ ସରିଗଲା । ତହିଁଆର ଦିନ ରାତିରେ ସମସ୍ତେ ଶୋଇଛଂତି—ଗୋଟାଏ ସାପ ଆସି, ନଂଦ ରାଜାଂକୁ ଗିଳିବାରେ ଲାଗିଲା । ନଂଦ ରାଜା ବଡ଼ ବ୍ୟାକୁଳ ହୋଇ କୃଷ୍ଣଂକୁ ଡାକିଲେ । ସବୁ ଗଉଡ଼ ଯାକ ଜଳଂତା କାଠ ନେଇ ସେ ସାପ ଦେହରେ ମାଡ଼ିଲେ । ତଥାପି ସେ ନଂଦଂକୁ ଛାଡ଼ିଲା ନାଇ । ଶେଷକୁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଯାଇ, ସେ ସାପକୁ ଗୋଟାଏ ଗୋଇଠା ମାଇଲେ ।

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଂକ ଗୋଡ଼ ବାଜିଲାକ୍ଷଣି, ସେ ସାପଟି ଗୋଟିଏ ସୁଂଦର ପୁରୁଷ ହୋଇ, ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଂକ ଆଗେ ପ୍ରଣାମ କରି ଛିଡ଼ା ହେଲା । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ପଚାରିଲେ, "ଏଡ଼େ ସୁଂଦର ପୁରୁଷ ତୁମେ କିଏ ? ସାପ ହୋଇ ବୁଲୁଥିଲ କାହିଁକି ?"

ପୁରୁଷ କହିଲେ, "ହେ ଭଗବାନ୍ ! ମୁଁ ଗୋଟିଏ ବିଦ୍ୟାଧର ଥିଲି । ମୋ ନାଁ ଥିଲା—ସୁଦର୍ଶନ । ମୁଁ ବଡ଼ ସୋହାଗରେ ବଢ଼ିଥିଲି । ମୋ ରୂପ ବଡ଼ ସୁଂଦର ଥିଲା । ମୁଁ ଅନେକ ସମୟରେ ବିମାନରେ ବସି ବୁଲୁଥାଏ । ଦିନେ ବୁଲୁବୁଲୁ, କେତେ ଗୁଡ଼ିଏ ଋଷିଂକୁ ଦେଖିଲି । ସେମାନେ ସବୁ ଅଂଗୀରସ ମହର୍ଷିଂକର କୁଟୁଂବ । ତପସ୍ୟା କରି, ତାଂକ ଦେହ, ପେଟ ଶୁଖି ଯାଇଛି । ସେମାନେ ସବୁ କାଳିଆ କୋତରା ହୋଇ ଯାଇଛଂତି । ସ୍ୟା’ ଦେଖି ମୁଁ ତାଂକୁ ଥଟ୍ଟା କଲି । ସେମାନେ ବିରକ୍ତ ହୋଇ ମତେ ଶାପ ଦେଇ, ସାପ କରି ଦେଲେ । ଏବେ ଆପଣଂକ ପାଦ ଲାଗି ମୋର ସେ ଶାପ ଖଂଡନ ହେଲା । ଏବେ ବୁଝି ପାରୁଛି, ସେ ବ୍ରାହ୍ମଣମାନେ ମୋତେ ଶାପ ଦେଇ ନ ଥିଲେ; ବର ଦେଇଥିଲେ । କାହିଁକି ନା,—ତାଂକଠାରୁ ଶାପ ପାଇଥିବାରୁ ଆପଣଂକ ଚରଣ ଦର୍ଶନ ହେଲା ।"

ସୁଦର୍ଶନ ବିଦ୍ୟାଧର ଏହିପରି ଆପଣାର ଚରିତ ସବୁ କହି ସାରି କୃଷ୍ଣଂକର କେତେ ସ୍ତୁତି କଲା । ପୁଣି ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ କହିବାରୁ ସେ ସ୍ୱର୍ଗକୁ ଗଲା ।

ଆଉ ଦିନେ ବଣ ଭିତରେ ଗୋପୀମାନେ ରାମକୃଷ୍ଣଂକୁ ନେଇ ବୁଲୁଥିଲେ । ରାମ କୃଷ୍ଣ ଦୁହେଁ ବଂଶୀ ବଜାଇ, ସଂଗୀତ କରି ନାଚିଲେ । ସେ ନାଚ ଦେଖି, ସେ ସଂଗୀତ ଶୁଣି, ଗୋପୀମାନେ ସବୁ

ଭୁଲିଗଲେ । ତାଂକର ଆଉ ଘରକୁ ଫେରି ଆସିବାକୁ ମନେ ନାହିଁ; ରାତି ହୋଇଗଲା ।

ଏତିକିବେଳେ ବେଳ ଜାଣି ଶଂଖଚୂଡ଼ ବୋଲି କୁବେର ଦେବତାଂକର ଜଣେ ଚାକର ସେଠାରେ ପହଂଚି, ଗୋପୀମାନଂକୁ ଘେନି ବାହାରି ଯିବ ବୋଲି ବସିଲା ! ଗୋପୀମାନଂକର ଏବେ ଜ୍ଞାନ ପଶିଲା । ଅଂଧାର ରାତି ତାଂକୁ ଡର ମାଡ଼ିଲା । ସେ କୃଷ୍ଣଂକୁ ଡାକାଇଲେ । ରାମକୃଷ୍ଣ ଦହେଁ ଏବେ ନାଚ, ଗୀତ ଛାଡ଼ି ସିଅଡ଼କ ରହିଲେ । ରହୁଁ ରହୁଁ ଯୋଡ଼େ ତାଳଗଛ ଉପାଡ଼ି ଦହେଁ ସେ ଶଂଖଚୂଡ଼କୁ ମାରିବାକୁ ଦଉଡ଼ିଲେ । ଶଂଖଚୂଡ଼ ଦେଖିଲା ସାକ୍ଷାତ୍ ଯମ ପରି ରାମକୃଷ୍ଣ ଦହେଁ ଦଉଡ଼ିଚଂତି ।

ତା' ପ୍ରାଣକୁ ଭୟ ହେଲା । ସେ ଗୋପୀଂକ ଛାଡ଼ି ପଳାଇଲା । ଏବେ ରାମ ଗୋପୀମାନଂକୁ ଜଗି ରହିଲେ । କୃଷ୍ଣ ସେହି ଶଂଖଚୂଡ଼ର ପିଛା ଧରିଆଂତି । ଶେଷକୁ ତା' ପାଖରେ ହାବୁଡ଼ି, ଏକ ନିର୍ଘାତ ଗୁମ୍ପୁଡ଼ା ଦେଲେ ତା ମୁଂଡରେ ଗୋଟିଏ ସୁଂଦର ମଣିଥିଲା । ଏକ ଗୁମ୍ପୁଡ଼ାକେ ମଣିକ ଦେଇ ତା' ମୁଂଡଟି କୃଷ୍ଣଂକ ପାଖେ ହାଜର । ଗଂଡଟି ଅଲଗା ହୋଇଗଲା ।

କୃଷ୍ଣ ମଣିଟି ଆଣି ବଡ଼ଭାଇ ବଳରାମଂକ ହାତରେ ଦେଲେ ।

ଅରିଷ୍ଟ-ବଧ

କଂସ ନାରଦ ସଂବାଦ

କୃଷ୍ଣ ଏହିପରି ବ୍ରଜପୁର ଲୋକଂକ ସଂଗେ ଭାରି ଖୁସିରେ ଥାଂତି । ଦିନେ ଅରିଷ୍ଟ ବୋଲି ଗୋଟାଏ ଅସୁର ଷଂଢ ହୋଇ, ଗୋଠ ଭିତରେ ପଶିଲା । ଓହୋ ! ସେ କି ବିକଟାଳ ଷଂଢ !

ଗର୍ଜନ କରି, ଗୋଡ଼ ବାଡ଼େଇଲା ବେଳେ ଭୂମିକଂପ ପରି ହେଉଚି । ଲାଂଗୁଡ଼ ଉପରକୁ ଟେକି ଦଉଡ଼ ଦଉଡ଼ ଶିଂଘରେ ଘର କାଂଥ ସବୁ ତାଡ଼ି ଫୋପାଡ଼ି ଦଉଚି । ବେଳେ ବେଳେ ହଗି, ମୁତି ପକାଉଚି ।

ତା'ର ଗର୍ଜନ ଶୁଣି, ଲୋକଂକର ଭାରି ଭୟ ହେଲା । କେତେ ଗାଈ ଓ ଗୋପୀମାନଂକ ପେଟରୁ ପିଲା ଖସି ପଡ଼ିଲା ।

ଏଡ଼େ ଷଂଢ କେବେ ଦେଖା ନ ଥିଲା । ପିଠି ଉପର କକୁଦ ଗୋଟେ ପାହାଡ଼ ପରି ଦିଶୁଚି । ତା ପିଠି ମେଘକୁ ଲାଗିଲା ପରି ଦିଶୁଚି ।

ବ୍ରଜପୁର ଲୋକେ ଏହା ଦେଖି ଭାରି ଡରିଗଲେ । ଶୁଣୁଁ ଶୁଣୁଁ କୃଷ୍ଣ ଆସି, ଅସୁର ଆଗରେ ଠିଆ ହୋଇ କହିଲେ, "ଆରେ ଅସୁର, ଏତେ ତେଜ ଦେଖାଉଚୁ କାହିଁକି ? ତୁମରି ଭଳି ଦୁଷ୍ଟ ଜୀବଂକୁ ମାରି, ସଂସାର ରକ୍ଷା କରିବାକୁ ଆମମାନଂକର ଜନ୍ମ ହୋଇଚି"— ଏହା କହି ଖାତରି ନ କଲା ପରି, ଅସୁର ଆଗରେ ଠିଆ ହେଲେ ।

ଅସୁର ରାଗ ହୋଇ, ଶିଂଘ ଦୁଲାଇ ଦୁଲାଇ ଲାଂଗୁଡ଼ ଟେକି ଦଉଡ଼ିଲା । ସମସ୍ତଂକ ଆଖି ବୁଜି ହୋଇଗଲା । ତଳେ ତା ଖୁରା ବାଜି ମାଟି ସବୁ ଉପରକୁ ଉଠିଲା । ଗଂଡଆଭୂତ ପରି ପବନ ବହି, ମେଘ ସବୁ ଭୁଲି ଗଲା ।

କୃଷ୍ଣ ହସି ହସି ତା'ଶିଂଘ ଦିଓଟା ଧରି ପକାଇ, ଏକାବେଳକେ ତାକୁ ପଛକୁ ଫିଂଗି ଦେଲେ । କେତେ

ଦୂରରେ ଯାଇ, ଷଂଢଟି କାତ ହୋଇଗଲା । ପେଟରେ ଉଠି, ଫଁ ଫଁ ହୋଇ ଦଉଡ଼ି ଆସିଲା । ଏଥର କୃଷ୍ଣ ତା' ଶିଂଘ ଦୁଇଟା ଧରି ଭଡ଼ଭାଡ଼୍ ଭାଂଗିଦେଲେ । ଗୋଟେ ଗୋଇଠା ମାରି ତାକୁ ତଳେ ପକାଇ ଦେଇ, ତା'ର ଶିଂଘରେ ତାକୁ ବାଡ଼େଇଲେ । ଅସୁରଟି ପ୍ରାଣ ବିକଳରେ ହଗି ମୁତି ପକାଇଲା । ତା'ର ମୁହଁ ବାଟେ ଭକ ଭକ୍ ରକ୍ତ ବାହାରିଲା । ତା'ର ପ୍ରାଣ ଉଡ଼ିଗଲା ।

ଅରିଷ୍ଟାସୁର ମଲାପରେ ଭଗବାନ୍ ଦେବର୍ଷି ନାରଦ କଂସ ପାଖେ ଆସି ପହଂଚି, ତାକୁ ସେ ଖବର ଦେଲେ ଏବଂ ପୁଣି କହିଲେ —

"ହେ କଂସ, ରାମ କୃଷ୍ଣ ଦୁହେଁ, ତୁମେ ଯେତେ ଲୋକଂକୁ ପଠାଇଲ ସେ ସମସ୍ତଂକୁ ମାରିଲେ ? ତୁମେ କ'ଣ ଜାଣ ନାଇ, ଦେବକୀଂକ ଆଠଗର୍ଭ ବେଳକୁ ଏଇ କୃଷ୍ଣ ଜନ୍ମ ହୋଇଚଂନ୍ତି । ଯଶୋଦା ଯେଉଁ ଝିଅ ଜନ୍ମ କରିଥିଲେ, ତାକୁ ଆଣି ଦେବକୀଂକ ପାଖେ ଥୋଇ ଦେଇ ତୁମକୁ ଠକିଚଂନ୍ତି । ପୁଣି ବସୁଦେବଂକର ରୋହିଣୀ ବୋଲି ଯେ ସ୍ତ୍ରୀ ବ୍ରଜପୁରରେ ଅଛଂନ୍ତି ଶ୍ରୀରାମ ତାଂକର ପୁଅ । ତୁମକୁ ଡରି, ବସୁଦେବ ଆପଣାର ଦୁ'ପୁଅ ଯାକଂକୁ ନେଇ, ବ୍ରଜପୁରରେ ନଂଦ ରାଜାଂକ ପାଖେ ରଖିଚଂନ୍ତି ।"

ଏ କଥା ଶୁଣୁଶୁଣୁ ରାଗରେ କଂସକୁ ଚାରିଆଡ଼ ଅଂଧାର ଦିଶିଲା । ସେ ଗୋଟାଏ ଖଂଡା ଧରି, ସେଇକ୍ଷଣି ବସୁଦେବଂକୁ ହାଣି ପକାଇବ ବୋଲି ବସିଥିଲା । ନାରଦ ମନା କଲେ । ତଥାପି ସେ ବସୁଦେବ, ଦେବକୀ, ଦୁହିଂକର ହାତ ଗୋଡ଼ ଲୁହା ଶିକୁଳିରେ ବାଂଧି ପୁଣି କଇଦ କରି ପକାଇଲା ।

———

କେଶୀ ନିସୂଦନ

କଂସର ଦରବାର

ନାରଦ ଗଲାରୁ, କଂସ କେଶୀ ବୋଲି ଗୋଟିଏ ଅସୁରକୁ ଡାକି କହିଲା, "ହେ କେଶୀ, ତୁମେ ରାମକୃଷ୍ଣ ଦୁ'ଭାଇଂକୁ ମାରି ପାରିବ ? ଆଉ ଡେରି କଲେ ଚଳିବ ନାଇ, ବେଗେ ଯାଇ ତାଂକୁ ମାର ।" ଏହା କହି, କେଶୀକି ବ୍ରଜପୁରକୁ ପଠାଇ ଦେଲା ।

କଂସର ପ୍ରାଣଭୟ ହୋ'ଇ ଗଲାଣି । କେଶୀକି ପଠାଇ ସାରି, ସେ ମୁଷ୍ଟିକ, ଚାଣୁର, ସଲ, ତୋସଲ ପ୍ରଭୃତି ମଂତ୍ରୀମାନଂକୁ ଏବଂ ବଡ଼ ବଡ଼ ହାତୀଆଳ-ମାନଂକୁ ପାଖକୁ ଡାକି କହିଲା—

"ତୁମେମାନେ ମନ ଦେଇ ମୋ କଥା ଶୁଣ । ନଂଦରାଜାଂକ ଘରେ ରାମକୃଷ୍ଣ ବୋଲି ଯେଉଁ ବାଳ ଦୁଇଟି ଅଛଂନ୍ତି, ସେ ଦୁହେଁ ଯାକ ବସୁଦେବଂକ ପୁଅ । ତାଂକରି ହାତେ ମୁଁ ମରିବି । ଏ କଥା ଦେବର୍ଷି ନାରଦ କହିଗଲେ ।"

ଏହା ଶୁଣୁ ଶୁଣୁ ମୁଷ୍ଟିକ, ଚାଣୁର ପ୍ରଭୃତି ଖୋସାମଦିଆମାନେ ସେହିକ୍ଷଣି ବ୍ରଜପୁରକୁ ଯାଇ, ପିଲା ଦୁଇଟାଂକୁ ମାରି ଦେଇ ଆସିବେ ବୋଲି, ତେଜ ଦେଖାଇଲେ । କଂସ କହିଲା, "ଆଚ୍ଛା, ଥଂଡା ହୁଅ । ଏଇଲାଗେ ବ୍ରଜପୁରକୁ ଯିବା ଦରକାର ନାଇ । ମୁଁ କେଶୀକି ପଠାଇଛି । ଆଉ କ'ଣ ଉପାୟ ବିଚାର କର । ରାମକୃଷ୍ଣ ଦୁହିଁକି ଏଠାକୁ ଆଣି, ଆମ ମାଲଂକ ସଂଗେ ଲଢ଼ିବାକୁ କହି, ତାଂକୁ କପଟରେ ମାରିବା, ସେ ବିଷୟରେ ଯୋଗାଡ଼ କର । ମାଲ ଲଢ଼େଇ ଜାଗାରେ ତୁମେମାନେ ଗୋଟିଏ ସଭାମଂଚ ତିଆରି କର । ଲଢ଼ାଇ ହେବା ଜାଗାରେ ଚାରିପଟେ ଉଚରେ ସେ ମଂଚଟି ବଂଧା ହୋଇଥିବ । ସେଠାରେ ଦେଖଣା-

ହାତୀମାନେ ବସି, ତୁମ ସଂଗେ ରାମକୃଷ୍ଣଂକ ଲଢ଼େଇ ଦେଖିବେ । ଏହାର ଦୁଆରରେ 'କୁବଳୟା ପୀଡ଼' ବୋଲି ଆମର ଯେ ହାତୀ ଅଛି, ତାକୁ ରଖ । ଆଗରୁ ଯଦି, ସେହି ହାତୀ ମଡ଼ାଇ ତାଂକୁ ମାରି ପାରି, ତେବେ ତୁମର ଲଢ଼ାଇ କରିବା ଦରକାର ହେବ ନାହିଁ । ଏହି ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶୀ ତିଥିରେ ସେ ଲଢ଼ାଇ ଜାଗାରେ ଧନୁର୍ଯଜ୍ଞ ଆରଂଭ କର । ସେହି ଯଜ୍ଞରେ ରୁଦ୍ରଦେବଂକୁ ସଂତୁଷ୍ଟ କରିବା ପାଇଁ ପୂଜା କରି, ଯେତେ ପାରି, ସେତେ ପଶୁଂକୁ ବଳିଦଅ ।"

ଏହିପରି ସବୁ ବିଷୟ ଠିକ୍ ହୋଇଗଲା । ଏବେ ରାମକୃଷ୍ଣଂକୁ ମଥୁରାକୁ ଅଣାଇବାକୁ ହେବ । କଂସ ଅକ୍ରୂରଙ୍କୁ ପାଖକୁ ଡାକିଲା । ଅକ୍ରୂର ବସୁଦେବଂକ ଭାଇଆଳି । କୃଷ୍ଣଂକ କୁଟୁଂବ । ଖାଲି କଂସକୁ ଡରି ତା'ପାଖେ ପଡ଼ିଥାଂତି ।

କଂସ ତାଂକୁ ଡାକି କହିଲା, "ହେ ଅକ୍ରୂର, ଆପଣଂକପରି ବଂଧୁ ମୋର ଆଉ କିଏ ଅଛି ? ଆପଣ ମୋର ଆଶ୍ରା ହୋଇ ଏଠାରେ ଅଛଂତି । ମୁଁ ଧନୁର୍ଯଜ୍ଞ କରିବି । ଆପଣ ଏବେ ସେଥିପାଇଁ ବ୍ରଜପୁରକୁ ଯିବେ । ଆପଣ ବଡ଼ ବୁଦ୍ଧିମାନ୍ ଲୋକ । କୌଣସି ଫିକର୍ କରି ବସୁଦେବଂକ ପୁଅ ଯୋଡ଼ିକ ଏଠାକୁ ଆଣିବେ । ଆଉ ଡେରି କଲେ ଚଳିବ ନାହିଁ । ଆପଣଂକୁ ବେଗେ ଯିବାକୁ ହେବ । ଆପଣଂକୁ ବେଗେ ଯାଇଁ, ରାମକୃଷ୍ଣ ଦୁହିଂକ ଓ ଗୋପାଳମାନଂକୁ ନିମଂତ୍ରଣ କରି ମଥୁରାକୁ ଆଣଂତୁ । ଧନୁର୍ଯଜ୍ଞ ସଭାର ଦୁଆରରେ ହାତୀ ଥିବ । ସେ ରାମକୃଷ୍ଣଂକୁ ଆଗ ମାରିବ । ସେଥିରେ ରାମକୃଷ୍ଣ ନ ମଲେ, ଭିତରେ ମାଲମାନେ ତାଂକ ସଂଗେ ଲଢ଼ି, ତାଂକୁ ମାରିଦେବେ । ସେ ଦି'ଭାଇ ମଲେ, ତା'ପରେ ବସୁଦେବ ଓ ତାଂକ ବଂଧୁ କୁଟୁଂବଂକୁ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ କରି ମାରିବା ସହଜ ହେବ । ଏପରିକି,ମୋର ବୁଢ଼ାବାପ ଉଗ୍ରସେନ ଏବେବି ପୁଣି ରାଜ୍ୟ ପାଇବ ବୋଲି ମନେ ଭାବୁଛି । ତା' ଭାଇ ଦେବକ ବି ତା' ସାଂଗରେ । ସେ କେହି ମୋର ଭଲ ଲୋଡ଼ଂତି ନାହିଁ । ସେମାନଂକୁ ବି ମାରିବି । ତୁଂଭେ ମୋର ବଡ଼ ଆପଣାର ଲୋକ । ସେଥିପାଇଁ ତୁମକୁ ଏ ସବୁ କଥା କହୁଛି । ତୁମେ ଜାଣ ମହାବୀର ଜରାସଂଧ, ଦ୍ୱିବିଦ, ଶଂବର, ନରକ, ବାଣ ଏମାନେ ସମସ୍ତେ ମୋ' ପକ୍ଷରେ ଅଛଂତି । ତାଂକ ସାହାଯ୍ୟରେ ସମସ୍ତଂକୁ ମାରି, ମୁଁ ଏକାରେ ସବୁ ପୃଥିବୀ ଭୋଗ କରିବି । ତୁମେ ତ ମୋ' କଥା ଜାଣୁଚ, ଆଉ ଅଧିକ କ'ଣ କହିବି ?"

ଅକ୍ରୂର ଏହାସବୁ ଶୁଣି କହିଲେ, "ରାଜା, ତୁମେ ମରିବ ନାହିଁ ବୋଲି ଏସବୁ ଉପାୟ କରୁଚ; କିଂତୁ ଏଥିରେ ଫଳ ହେଲାପରି ଲାଗୁ ନାହିଁ । ମନୁଷ୍ୟ ସବୁ ଭାବୁଛି ଥାଏ; କିଂତୁ ଦଇବ ଯାହା କରେ, ସେଇଆ ହୁଏ । ଆପଣ ସବୁ ଯୋଗାଡ଼ କରଂତୁ; କିଂତୁ ଫଳରେ ଭଲ ହୋଇପାରେ, ମଂଦ ହୋଇ-ପାରେ; ସେଥିପାଇଁ ସାବଧାନ ଥାଆଂତୁ । ମନୁଷ୍ୟ କେତେ କଣ ଭାବୁଥାଏ, ଦଇବ ଥରକୁ ଥର ଭାଗିଂଦିଏ । ଆଶାକରି ଫଳ ନ ପାଇଲେ ମନୁଷ୍ୟର ଭାରି ଦୁଃଖ ହୁଏ । ଅତଏବ ଉପାୟ କଲାବେଳେ, ଗୁଡ଼ାଏ ଆଶା କରିବା ଠିକ୍ ନୁହେ । ହଉ, ସେ କଥାରେ କ'ଣ ଅଛି ? ଏବେ ଆପଣ ଯାହା ଆଜ୍ଞା ଦେଲେ, ମୁଁ ତାହା କରିବି ।"

ସେଠାରୁ କଂସ ରାଜପୁର ଭିତରକୁ ଗଲା ଓ ଅକ୍ରୂର ଆପଣା ଘରକୁ ଆସିଲେ ।

ଏଣେ କେଶୀ ଗୋଟିଏ ବିକଟାଳ ଘୋଡ଼ାରୂପ ଧରି, ପବନ ବେଗରେ ଯାଇ, ବ୍ରଜପୁରେ ପହଂଚିଲା । ସେ ଯାଇ, ବ୍ରଜପୁର ଭିତରେ ଭାରି ଉଡ଼ୁକରି ପ୍ରଜ୍ଞେ କଂପାଇ ଦେଲା । କୃଷ୍ଣ ଏହା ଦେଖି ଆସି, ତା

ଆଗରେ ଛିଡ଼ାହେଲେ । କେଶୀ ସିଂହପରି ଗର୍ଜନ କରି, କୃଷ୍ଣଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ମିଶିଗଲା ।

ଲାଗିଲା—ଯେପରି ଆକାଶ ପାତାଳ ଖାଇଯିବ । ବେକ ଭାଙ୍ଗିକରି ମୁଣ୍ଡ ବୁଲାଇ ବୁଲାଇ, ଆସି କୃଷ୍ଣଙ୍କ ଉପରେ ଯୋଡ଼ାଏ ନାତ ମାଇଲା । କୃଷ୍ଣଙ୍କର କିଛି ହେଲା ନାଇ ।

କୃଷ୍ଣ ପଛଆଡ଼କୁ ବୁଲିଯାଇ ତା’ ପଛଗୋଡ଼ ହଟିଟି ଧରି, ତାକୁ ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ବୁଲାଇ ବୁଲାଇ ଫିଙ୍ଗିଦେଲେ । ପୁଣି ସେ ଉଠି ଚମକି ଆସୁଥାଏ; ପୁଣି କୃଷ୍ଣ ଫିଙ୍ଗି ଦେଉଥାନ୍ତି । ଏହିପରି କୃଷ୍ଣ କେତେବେଳ ଖେଳିଲେ ।

ଶେଷକୁ ଘୋଡ଼ାଟି ପ୍ରାଣ ବିକଳରେ ଆସି କାମୁଡ଼ିବାକୁ ବସିଲା । କୃଷ୍ଣ ହସି ହସି, ତା’ ପାଟି ଭିତରେ ଜୋରରେ ହାତଟି ପୂରାଇ ଦେଲେ । ସେ କାମୁଡ଼ିବାକୁ ବସିଲା ବେଳକୁ ତା ଦାନ୍ତପାକ ଛଡ଼୍‌ଛଡ଼୍ ଭାଙ୍ଗିଗଲା ।

କୃଷ୍ଣ ତା’ ପେଟ ଭିତର ଯାଏ, ହାତ ଭର୍ତ୍ତି କରି ଦେଲେ । ଧୀରେ ଧୀରେ ଜଳବୁନ୍ଦ ପରି ପେଟ ଫୁଲିଇ ଗଲା—ଆଖି ତରାଟି ହୋଇଗଲା ଓ ହଗି ମୁତି ପକାଇ, ଘୋଡ଼ାଟି ମରିଗଲା । କୃଷ୍ଣ ଖେଳିଲା ପରି, ହାତଟି ତା’ ପେଟ ଭିତରୁ କାଢ଼ି ଆଣିଲେ ।

କୃଷ୍ଣ ନାରଦ ସଂବାଦ

ବ୍ୟୋମାସୁର କଥା

କେଶୀ ମରିବା ପରେ ନାରଦ ପୁଣି ଆସି କୃଷ୍ଣଙ୍କ ପାଖେ ହାଜର୍ । କୃଷ୍ଣ ଯାହା ଯାହା କରିଛନ୍ତି, କୃଷ୍ଣ ଯେ ନିଜେ ଭଗବାନ୍, ସେ ଦୁଷ୍ଟ ଦଇତ୍ୟମାନଙ୍କୁ ମାରି, ଶିଷ୍ଟମାନଙ୍କୁ ପାଳନ କରିବେ ଏବଂ ପରେ ଯେଉଁ ସବୁ ଅଦ୍ଭୁତ କଥାମାନ କରିବେ, ବନେ ବୃନ୍ଦାବନ ମଧ୍ୟରେ ଯାଇ କପରି ମାଲ, ଘୋଡ଼ା, ହାତୀ, ଚାଣୁର, ମୁଷ୍ଟିକ ପ୍ରଭୃତିଙ୍କୁ ମାରି, କଂସକୁ ମଧ୍ୟ ମାରିବେ, ପରେ କପରି ଶଂଖ, ଯବନ, ମୁର, ନରକ ପ୍ରଭୃତିଙ୍କୁ ମାରିବେ ଏବଂ ତା’ ପରେ ଯାହା ଯାହା କରିବେ ସବୁ କୀର୍ତ୍ତନ କରି, କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ଗୁଡ଼ାଏ ସ୍ତୁତିକରି ଚାଲିଗଲେ ।

କୃଷ୍ଣଙ୍କର ଆଉ ଗୋଟିଏ ଲୀଳା ଏଠାରେ କୁହା ଯାଉଅଛି । ଦିନେ କୃଷ୍ଣ ଗଉଡ଼ ପିଲାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଗୋରୁ ଚରାଉ ଚରାଉ କିଏ ମେଂଢା ହେଲା, କିଏ ମେଂଢା ଜଗୁଆଳୀ ହେଲା, କିଏ ମେଂଢା ଚୋରିକଲା—ଏହିପରି ମେଂଢାଚୋର ଖେଳୁଥିଲେ । ଏତିକିବେଳେ ମୟଦାନବର ପୁଅ ବ୍ୟୋମାସୁର ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ଅନିଷ୍ଟ କରିବାପାଇଁ, ଆପେ ଗୋଟିଏ ଗଉଡ଼ ପିଲା ହୋଇ, ମେଂଢା ବୋଲି ଗଉଡ଼ ପିଲାମାନଙ୍କୁ ଗୋଟି ଗୋଟି କରି ଚୋରିକଲା । ଏହିପରି ପିଲା ମାନଙ୍କୁ ଚୋରିକରି ନେଇ, ଦୂରରେ ଗୋଟିଏ ଗାତ ଭିତରେ ଭର୍ତ୍ତିକରି ଗାତ ମୁହଁରେ ଗୋଟିଏ ଯବରଦସ୍ତ ପଥର ମଡ଼ାଇ ଦେଲା ।

ଆଉ ମୋଟେ ଚାରୋଟି କି ପାଂଚୋଟି ପିଲା ବାକି ଥାଆନ୍ତି । ସେମାନେ ମେଂଢା ହୋଇ ଚରୁଥାନ୍ତି । ପୁଣି ସେ ଅସୁର ମେଂଢା ବୋଲି ଆଉ ଗୋଟିଏ ପିଲା ଚୋରାଇବାକୁ ଆସିଲା । କୃଷ୍ଣ ଏତିକିବେଳେ ଜାଣିପାରି କେଁ କିନା ତା ତୋଟି ଧରିଲେ । ଧୀରେ ଧୀରେ ସେ ପିଲାଙ୍କୁ ଗୁଡ଼ି, ପାହାଡ଼ ପରି ଗୋଟାଏ ବିକଟାଳ ଅସୁର ହୋଇ, କୃଷ୍ଣଙ୍କ ହାତ ଛଡ଼ାଇବା ପାଇଁ ଛଟ୍-ପଟ୍ ହେଲା । କୃଷ୍ଣଙ୍କ ହାତ ଛଡ଼ାଇବା ତ ସହଜ ନୁହେ ! ତା’ର ନିଃଶ୍ୱାସ ବନ୍ଦ ହୋଇ ଆସିଲା । କୃଷ୍ଣ ତାକୁ ତଳେ ପକାଇ ତୋଟି ଚିପି ଦେଲେ । ଛଟପଟ ହୋଇ ସେ ମରିଗଲା ।

ସେଠାରୁ କୃଷ୍ଣ ଗାଡ଼ପାଖକୁ ଯାଇ ପଥରଟା ଫିଙ୍ଗିଦେଲେ । ଗଉଡ଼ ପିଲାଙ୍କୁ ଗାଡ଼ ଭିତରୁ କାଢ଼ି, ନେଇ ଘରକୁ ଆସିଲେ ।

ଅକ୍ରୂର ରାମକୃଷ୍ଣ ଓ ଗୋପମାନଙ୍କୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରିନେଲେ

ଅକ୍ରୂର କଂସ ପାଖରୁ ଘରକୁ ଗଲେ । ତହିଁ ଆରଦିନ ରାତି ନ ପାହୁ, ରଥ ଚଢ଼ି ବୃନ୍ଦାବନ ଅଡ଼କୁ ଚାଲିଲେ । ଅକ୍ରୂର ଏକେ କୃଷ୍ଣଙ୍କର ଆପଣାର ଲୋକ । ନିଜେ ବଡ଼ ଧାର୍ମିକ ଓ ଜ୍ଞାନୀ । ତାଙ୍କୁ କୃଷ୍ଣଙ୍କ ମହିମା ଜଣା । ବାଟରେ ଗଲାବେଳେ କୃଷ୍ଣ ଛଡ଼ା ତାଙ୍କର ଆଉ କିଛି ଚିନ୍ତା ନାହିଁ । ସତେ କଣ, କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ଆଜି ସେ ଦେଖିବେ ! ଏ କଥା ଭାବୁଥିବାବେଳେ, ତାଙ୍କ ରୋମ ଟାଙ୍କୁରି ଉଠୁଛି; ଆଖି ଛଳ ଛଳ ହୋଇ ଯାଉଛି । ସବୁଆଡ଼େ ତାଙ୍କୁ ଖାଲି ମଙ୍ଗଳ ଚିହ୍ନମାନ ଦେଖା ଯାଉଛି । ସେ ଖାଲି ଭାବୁଛନ୍ତି କୃଷ୍ଣଙ୍କର ଶ୍ୟାମଳ ଦେହ କେଡ଼େ ସୁନ୍ଦର ହୋଇଥିବ ! ସେ କେଡ଼େ ସୁନ୍ଦର ହସୁଥିବେ ! ପିଲା ମୁହଁରେ କୁଞ୍ଚି କୁଞ୍ଚିକା ବାଳ ଗୁଡ଼ିକ କି ସୁନ୍ଦର ହୋଇ ପଡ଼ିଥିବ !

ବାଟଯାକ ଖାଲି ଏଇ କଥା ଭାବୁଥାଆନ୍ତି । ତାଙ୍କୁ ଆଉ ବାଟ ଜଣା ପଡ଼ିବ କୁଆଡ଼ୁ ? କେତେବେଳେ ବାଟବଣା ହୋଇ, ଆଉ ଗୋଟେ ଆଡ଼େ କେତେ ବାଟ ଚାଲି ଯାଉଥାନ୍ତି; ପୁଣି ବୁଲି ବୁଲି ଠିକ୍ ବାଟକୁ ଆସୁଥାନ୍ତି । ଏହିପରି ବୁଲି ବୁଲି ବୃନ୍ଦାବନ ପାଖେ ଆସି ପହଞ୍ଚି, ବୃନ୍ଦାବନରେ ଗାଈ ଗୋରୁଙ୍କ ପାଦଚିହ୍ନ, ରାମକୃଷ୍ଣଙ୍କ ପାଦଚିହ୍ନ ଦେଖି, ରଥରୁ ଓହ୍ଲାଇ ପଡ଼ିଲେ । ସେ ପାଦଚିହ୍ନର ଧୂଳିଆଣି ମୁଣ୍ଡରେ ଲଗାଇଲେ । ଶେଷକୁ ବେଳ ବୁଡ଼ିଗଲା ବେଳକୁ ଯାଇ, ଗୋଠ ଭିତରେ ପହଞ୍ଚି, ରାମକୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ଦେଖିଲେ । ସ୍ପର୍ଶ ଦେଇ, ତାଙ୍କ ପ୍ରାଣ ପୂରିଗଲା ।

ରାମ ଦେଖିବାକୁ ଗୋରା । କୃଷ୍ଣ ଶ୍ୟାମଳ । ଦୁହେଁ ଯେ ଯୋଡ଼ିଏ ଗୁଣ୍ଠିଣିହାଣ୍ଡି ପରି । ଅକ୍ରୂର ଦେଖିଲା ବେଳକୁ ଦୁହେଁ ବସି ଗାଈ ଦୁହୁଁଛନ୍ତି ।

ଅକ୍ରୂରଙ୍କ ମନ ଆଉ ରହିଲା ନାହିଁ । ଦୂରରୁ ରଥରୁ ଓହ୍ଲାଇ ପଡ଼ି, ଲମ୍ଫେ ଲମ୍ଫେ ଯାଇ, ସେ ରାମକୃଷ୍ଣଙ୍କ ଗୋଡ଼ତଳେ ପଡ଼ିଗଲେ । ଆନନ୍ଦରେ ଆଖି ଛଳ ଛଳ ହୋଇଗଲା; ସେ କହିଲେ, "ମୁଁ ଅକ୍ରୂର; ଆପଣମାନଙ୍କୁ ପ୍ରଣାମ କରୁଅଛି ।"

ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ବଳରାମ ତାଙ୍କ ହାତ ଧରି ଉଠାଇ ପକାଇଲେ । ତାଙ୍କ ହାତ ଯୋଡ଼କ ଧରି, ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ, ଆଦରରେ ତାଙ୍କୁ ନନ୍ଦଙ୍କ ଘରକୁ ନେଇ ଆସିଲେ ।

ଘରେ ଆସି ପହଞ୍ଚି, 'ଆପଣଙ୍କର ସବୁ ଭଲ ତ, ବୋଲି ପଚାରି, ବସିବାକୁ ଆସନ ଦେଲେ; ଆପେ ହାତରେ ଅକ୍ରୂରଙ୍କ ଗୋଡ଼ ଧୋଇଦେଲେ । ଆପଣା ହାତରେ ଅତିଥି ଚର୍ଚ୍ଚା ସମସ୍ତ କଲେ । ପରେ ଏତେ ବାଟ ଚାଲି ଆସିଛନ୍ତି—ବାଧୁଥିବ ବୋଲି ଚଅଁର ଧରି ବିଞ୍ଚି, ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ କଥାବାର୍ତ୍ତା କଲେ ।

ଏ ମଧ୍ୟରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଯାଇ, ଥାଳିରେ ତାଙ୍କ ପାଇଁ ଖାଇବା ଜିନିଷ ଆଣି ଆପେ ବାଢ଼ିଦେଲେ । ଅକ୍ରୂର ଖାଇ ସାରିଲାରୁ, ତାଙ୍କୁ ଆଣି ପାନ ଦେଲେ । ଶେଷକୁ ନନ୍ଦ ମହାରାଜା ଅକ୍ରୂରଙ୍କ ପାଖକୁ ଆସି, କହିଲେ,—"ଆଜି ବଡ଼ ଭାଗ୍ୟ, ଆପଣ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେ । ଆପଣଙ୍କର ସବୁ ଭଲ ଅଛି କି ନାହିଁ ବୋଲି ପଚାରିବି କ'ଣ ? କଂସ ରାଜ୍ୟରେ ତ ଘର କରିଛନ୍ତି । ଆଉ ଭଲ କିଏ ହେଲା !"

ତା' ପରେ କୃଷ୍ଣ ବାପ, ମା'ଙ୍କ କଥା ପଚାରି ବୁଝିଲେ। କହିଲେ, "ଆପଣମାନଙ୍କୁ କଂସ ଏତେ ଦୁଃଖ ଦଉଚି। ଆହା ! ମୋ' ବାପ, ମା' ମୋରି ପାଇଁ କେତେ ଦୁଃଖ ପାଉଚନ୍ତି । ମୋରିପାଇଁ ତାଙ୍କର ସବୁ ପୁଅ ମାଇଲା—ମୋରି ପାଇଁ ମଧ ତାଙ୍କୁ କଇଦୀ କରିଚି । କାହାକୁ ପଚାରି ଏ ସବୁ କଥା ବୁଝିଥାନ୍ତି । ଭାଗ୍ୟକୁ ଆପଣ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେ; ନୋହିଲେ କେତେ କାମରେ ଆସିଚନ୍ତି—କହନ୍ତୁ।

ଅକ୍ରୁର କଂସର ଦୁଷ୍ଟାମି କଥା—ବସୁଦେବଙ୍କୁ ମାରିବାକୁ ବାହାରିବା କଥା—ତା'ପରେ ନେସବୁ ରାମକୃଷ୍ଣ ଦୁହିଁଙ୍କ ମାରିବାକୁ କଂସ କପରି ଧନୁର୍ଯଜ୍ଞର ଯୋଗାଡ଼ କରି, ତାଙ୍କୁ ନବାକୁ ପଠେଇଚି, ସବୁ କଥା ଗୋଟି ଗୋଟି କରି କହିଗଲେ।

ତା' ପରେ କୃଷ୍ଣ କପରି ଜନ୍ମ ହେଲେ—ବ୍ରଜପୁରକୁ ଆସିଲେ—ସବୁ ଯାହା ନାରଦ କଂସ ଆଗେ କହିଥିଲେ, ତାହା କ୍ରମେ କ୍ରମେ କହିଗଲେ।

କୃଷ୍ଣ, ବଳରାମ ଧନୁର୍ଯଜ୍ଞକୁ ଯିବା କଥା ଶୁଣି ଭାରି ଖୁସୀ। ସବୁ ଗୋପମାନଙ୍କୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ ଅଛି—ସେଥିରେ ସେ ଆଉରି ଖୁସୀ ହେଲେ, ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଡାକ କହିଦେଲେ, "ସମସ୍ତେ ଶଗଡ, ବଳଦ ଠିକଣା କରି, କାଲି ସକାଳୁ ସଜ ହୁଅ। ଦହି, ଦୁଧ, ଲହୁଣୀ ଯିଏ ଯାହା ପାଉଚ—ନଅ। କାଲି ସକାଳୁ ସମସ୍ତେ ମଥୁରାକୁ ଯିବା। ଦହି, ଦୁଧ ହେଉରିବା ରଜାଙ୍କୁ ଭେଟି ଦେଇ ଆନନ୍ଦରେ ଧନୁର୍ଯଜ୍ଞ ଦେଖିବା।"

ଗାଁ ଗାଁ ବୁଲି, ଲୋକେ ବ୍ରଜପୁର ଯାକ ଖବର ଦେଇଗଲେ। ସମସ୍ତେ ସଜ ହେଲେ।

ପୁରୁଷମାନେ କୃଷ୍ଣଙ୍କ ସଂଗେ ମଥୁରାକୁ ଯିବେ; କିଂନ୍ତୁ ମାଇପେ ତ କେହି ଯିବେ ନାଇ । ସେମାନେ କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ଛାଡ଼ି ରହିବେ କପରି ? କୃଷ୍ଣ ସେ ତାଙ୍କର ପ୍ରାଣ ! ସେମାନେ ଏ ଖବର ଶୁଣି, ସମସ୍ତେ ବ୍ୟାକୁଳ ହୋଇ କାନ୍ଦିଲେ। କୃଷ୍ଣ ବାହାରିଗଲେ ସେ ରହିବେ କପରି ? ବାହାରିଗଲେ ସେ ବା ଆଉ ଫେରି ଆସିବେ କିଆଁ ?

ସକାଳ ହେଲା—ସମସ୍ତେ ରଥରେ ଚଢ଼ି, ବଳଦ ଓଡ଼ାଇ ଦେଲେ। ଗୋପୀମାନେ ନିରାଶ । ସେମାନେ କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି, କୃଷ୍ଣଙ୍କ ରଥ ପଛରେ ଗୋଡ଼ାଇଲେ। ଶେଷକୁ କୃଷ୍ଣ ରଥ ରଖି, ଗୋପୀମାନଙ୍କୁ କହିଲେ, "କିଛି ବ୍ୟସ୍ତ ହୁଅ ନାଇ; ମୁଁ ପୁଣି ଫେରି ଆସିବି । କେବେ ଆସିବି ଖବର ଦେବି।" ଏ କଥା ଶୁଣି ଗୋପୀମାନେ ଟିକିଏ ଥଣ୍ଡା ହେଲେ ସତ; କିଂନ୍ତୁ ତାଙ୍କ ମନ ପ୍ରାଣ ସବୁ କୃଷ୍ଣଙ୍କ ସାଂଗେ ସାଂଗେ ମଥୁରାକୁ ଗଲା। ସେମାନେ ଛବିପିଟୁଲା ପରି ରଥକୁ ଚାହିଁ ରହିଲେ। କ୍ରମେ ରଥ ଆଉ ଦେଖା ନ ଯିବାରୁ, କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ଘରକୁ ଫେରିଲେ।

ରଥ ଯାଇ, ଯମୁନା କୂଳେ ପହଞ୍ଚିଲା। କୃଷ୍ଣ ଓ ବଳରାମ ରଥରୁ ଓହ୍ଲାଇ ଯମୁନାରେ ଯାଇ, ମୁଣ୍ଡିଏ ମୁଣ୍ଡିଏ ପାଣି ପିଇଲେ; ତା' ପରେ କୂଳରେ ଟିକିଏ ବୁଲି, ପୁଣି ରଥକୁ ଆସିଲେ। ଅକ୍ରୁର ତା'ପରେ, ଯାଇ ଯମୁନା ଭିତରେ ସ୍ନାନ କରି ବସିଲେ । ସେ ତ ସବୁବେଳେ କୃଷ୍ଣଙ୍କ କଥା ଭାବୁଥାନ୍ତି । ଈଶ୍ୱର ବୋଲି କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ଧ୍ୟାନ କରୁଥାନ୍ତି;—ସେହି ନାମ ଜପ କରୁଥାନ୍ତି। ସେ ପାଣିରେ ବୁଡ଼ଗଲାକ୍ଷଣି, ତାଙ୍କୁ ଲାଗିଲା, ପାଣିଭିତରେ ରାମକୃଷ୍ଣଙ୍କର ଯୁଗଳମୂର୍ତ୍ତି ଚକ୍ ଚକ୍ ଦିଶୁଚି। ସେ ପାଣିରୁ ଉଠି ପଡ଼ିଲେ; ଭାବିଲେ, ମୋର କ'ଣ ଭ୍ରମ ହେଲା ! ପୁଣି ପାଣି ଭିତରେ ମୁଣ୍ଡ ବୁଡ଼ାଇ ଦେଲେ। ଏଥର ରାମକୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ଆଉ ପାଣି ଭିତରେ ପିଲାକରି ଦେଖିଲେ ନାହିଁ। ସେ ଏଥର କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ଚତୁର୍ଭୁଜ ବିଷ୍ଣୁ ରୂପରେ ଏବଂ ବଳରାମଙ୍କୁ

ତାଂକ ପାଖରେ ସହସ୍ରେ ଫଣା ଟେକ ଅନଂତଦେବ ରୂପରେ ଶୋଇଥିବାର ଦେଖିଲେ ।

ସେ ରୂପ ଦେଖି କେତେବେଳଯାଏ ଅକ୍ରୂର ଭୋଳ ହୋଇଗଲେ । ତାଂକର ପ୍ରେମ ଝାଂକୁରି ଉଠିଲା । ଆନଂଦରେ ଆଖିରୁ ଲୁହ ଗଡ଼ି ପଡ଼ିଲା । ସେ ସେହି ପାଣି ଭିତରେ ଭଗବାନଂକୁ ପ୍ରଣାମ କରି, କେତେବେଳ ଯାଏ ସ୍ତୁତି କଲେ ।

ତା'ପରେ ସ୍ନାନ ସାରି, ରଥକୁ ଆସିଲେ । କ୍ରମେ ରଥ ଯାଇ ସଂଧ୍ୟାବେଳକୁ ମଥୁରାରେ ପହଂଚିଲା । ମଥୁରା ଲୋକେ କୃଷ୍ଣ ଆସିବେ ବୋଲି, ଆଗରୁ ଖୁସି ବସିଥିଲେ । ସମସ୍ତେ ଦାଂଡକୁ ବାହାରି ପଡ଼ିଲେ ।

ଆଗରୁ ନଂଦ ପ୍ରଭୃତି ଗୋପମାନେ ପହଂଚି, ମଥୁରା ପାଖ ଫୁଲବଗିଚାରେ ବସା କରିଥିଲେ । କୃଷ୍ଣ ସେଇଠି ପହଂଚି, ଅକ୍ରୂରଂକୁ କହିଲେ, "ଆମେ ହି'ଆଇ ଆଜି ରାତିରେ ଏଠାରେ ରହୁଚୁ ; ଏ ବଗିଚାର ଶୋଭା ଦେଖିବୁ । ଆପଣ ଆଗ ମଥୁରାକୁ ଯାଇ, ଖବର ଦିଅଂତୁ ।"

ଅକ୍ରୂରଂକର ଆଉ କୃଷ୍ଣଂକୁ ଛାଡ଼ି ଯିବାର ଇଚ୍ଛା ନାଇ । ସେ କହିଲେ, "ମୁଁ ଆଉ ଏକା ହୋଇ ଯିବି କିପରି ? ଆପଣ ସମସ୍ତ ଗୋପଂକୁ ଘେନି ଆସଂତୁ । ଆଜି ମୋ ଘରେ ରହିବେ ।"

କୃଷ୍ଣ କହିଲେ, "ଅକ୍ରୂର, ଏ କିପରି କଥା ? ଯାଦବମାନେ କଂସଠାରୁ ଏତେ ପୀଡ଼ା ପାଉଚଂତି । ମୁଁ ଆଗେ ଯାଦବଂକ କାର୍ଯ କରିବି ବୋଲି କରୁଣଚି । ଆପଣ ମୋତେ ଆଜି ଘରକୁ ଡାକୁଚଂତି । ମୁଁ ଦିନେ ଦିନା ଅବସରେ ଯାଇ, ଆପଣଂକ ଘରେ ପହଂଚିବି; କିଂତୁ ଆଗ କଂସ ସାଂଗେ ଦେଖା ନ କରି, ଆପଣଂକ ଘରକୁ ଯିବାଟା ସୁଂଦର ହବ ନାଇ ।"

ଅକ୍ରୂର ଆଉ କିଛି ନ କହି କଂସ ଘରକୁ ଗଲେ । ଆଉ ରାମକୃଷ୍ଣ ଆସି ବଗିଚାରେ ଥିବା କଥା କଂସକୁ ଜଣାଇ ଦେଇ ପରେ ଆପଣା ଘରକୁ ଗଲେ ।

ରାମକୃଷ୍ଣଂକର ମଥୁରା ଦେଖା

ଧୋବା, ତଂତୀ, ସୁଦାମ, କୁବ୍ଜା ଓ ଧନୁର୍ଭଂଗ

ସେହିଦିନ ଉପରଓଳି ରାମକୃଷ୍ଣ ଆଉ ସବୁ ଗଉଡ଼ ପିଲାଂକୁ ଘେନି ମଥୁରା ଦେଖିବା ପାଇଁ ବୁଲି ବାହାରିଲେ । ଆଗ ଗୋଟାଏ ବଡ଼ ଗଡ଼ଖାଇ, ଖାଇ ଗମ୍ଭୀର ହୋଇଚି; ପାଣି ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇଚି । ଗଡ଼ ଚାରିପଟେ— ପାଖେ ପାଖେ ସହରର ଗୃହପାଖେ ବୁଲିଚି । ଗୋଟିଏ ଦୁଆର ପାଖ ବାଟରେ ସେ ଗଡ଼ଖାଇ ଡେଇଁଲେ, ଗଡ଼ର ଦୁଆର । ଦ୍ୱାର ଉପରେ ତୋରଣ । ଦ୍ୱାରରେ ସୁନା ଲୁଆଣି ହୋଇଚି । ଦ୍ୱାରଟି ବଡ଼ ଉଚ୍ଚ ଓ ଓସାର । ସେହି ଦୁଆର ବାଟେ ସମସ୍ତେ ମଥୁରା ଭିତରକୁ ପଶିଲେ ।

ମଥୁରାରେ ଧନ, ରତ୍ନ, ସବୁ ପୂରା । କେଉଁଠାରେ ତଂବା, ପିତଳରେ ତିଆରି ହୋଇଥିବା ବଡ଼ ବଡ଼ ଧାନ କୋଠିମାନ ଲଂବିଚି । ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ହାତୀଶାଳ, ଘୋଡ଼ାଶାଳ ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ବଡ଼ ବଡ଼ ଗାଁପରି । ଠାଏ ଠାଏ ଧନୀ ଲୋକଂକ ଘର ପଛଆଡ଼େ ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ସୁଂଦର ବଗିଚା ଅଛି ।

ଏହା ସବୁ ଦେଖି ଦେଖି, ସମସ୍ତେ ଆସି ରାଜଦାଂଡରେ ପହଂଚିଲେ । ଦୁଇପାଖେ ସମାନ କୋଠାଘର, କୋଠା ଦେହରେ ସୁନା, ରୁପା, ମଣି, ମାଣିକ୍ୟ

ଖଂଜା ହୋଇଚ । ଘର ଆଗରେ ବଇଠକ୍‌ଖାନା ବାରଂଡା ସବୁ ଧଳା, କଳା, ମଣି ସ୍ଫଟିକରେ (ମାରବଲ୍ ବା ମଲମଲ ପଥର) ଛିଆଣ୍ଡ ହୋଇଚ । ବାରଂଡା ଉପରେ ବଡ଼ ବଡ଼ ପଂଜର । ପଂଜର ଉପର କାଂଥ ସବୁ ମଣିରତ୍ନରେ ସୁଂଦର ହୋଇ, ବାହାରକୁ ବାହାରିଚ । ପାରା, ମୟୂରମାନେ ତା' ଉପରେ ଖେଳୁଚଂତି ।

ଲୋକଂକ ଘର ସବୁ ସାଜସଜାରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ! ଦ୍ୱାରେ ଦ୍ୱାରେ ଗୁଉଳଗଦା ଉପରେ ଦୁଧର ପୂର୍ଣ୍ଣ କୁଂଭ ! ତା ଉପରେ ଫୁଲ, ଚଂଦନ, କୁଂଭ ଦେହରେ ପାଟ ଲୁଗା, କୁଂଭ ମୁହଁରେ ସୁଂଦର ପଣ ଉପରେ ଦୀପମାନ ଥୁଆ ହୋଇଚ । ଦ୍ୱାରେ ଦ୍ୱାରେ କଦଳୀ ନଡ଼ିଆ ଗଛ ସବୁ ପୋତା ହୋଇ ପତାକାମାନ ଉଡୁଚ ।

ରାମକୃଷ୍ଣ ଆସିଚଂତି ବୋଲି ଖବର ସହରରେ ବାଜିଗଲା । ମାଇପିମାନେ ଦେଖିବେ ବୋଲି ବ୍ୟାକୁଳ ହୋଇ, ପକ୍କା ଉପରେ ବାରଂଡାକୁ ଉଠିଗଲେ । ଆସିଲା ବେଳେ କାହାର ଲୁଗା ପିଂଧା ଠିକଣା ନାଇ; କିଏ ଗୋଡ଼ର ଅଳଂକାର ମୁଂଡରେ ପିଂଧିଚ; କିଏ ଗୋଟେ ହାତରେ କଂକଣ ପିଂଧି ଆର ହାତରେ ପିଂଧି ନାଇ; କିଏ ଗୋଟିଏ ଆଖିରେ କଜଳ ଗିନିଥିଲା, ସେତିକି ଗିନିଚ; କିଏ ଖାଉଥିଲା -- ଅଇଁଠା ହାତରେ ଦଉଡ଼ି ଆସିଚ; କିଏ ପିଲାକୁ କାଖରେ ଧରି, ଦୁଧ ଖିଆଇ ଖିଆଇ ଆସିଚ । ସବୁ ମାଇପିଯାକ ଅସି, ବାରଂଡାରେ ଠୁଂଳ ହୋଇଗଲେ ।

ରାମକୃଷ୍ଣଂକୁ ଦେଖି, ଉପରୁ ସମସ୍ତେ ହୁଳହୁଳି ଦେଇ ଫୁଲ ପକାଇଲେ ।

ବ୍ରାହ୍ମଣମାନେ ବାଟରେ ଗୁଉଳ, ମାଳ, ଚଂଦନ ଦେଇ ରାମକୃଷ୍ଣଂକର ଅଭ୍ୟର୍ଥନା କଲେ ।

ବାଟରେ ଯାଉ ଯାଉ, ରାମକୃଷ୍ଣ ଦେଖିଲେ, ଗୋଟିଏ ଧୋବା ସୁଂଦର ଲୁଗାମାନ ନେଇ, ରାଜା ଘରକୁ ଯାଉଚ । ରାମକୃଷ୍ଣ ହେଲେ ତ ପିଲା । ସେ ଏତେ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଅମର୍ଯ୍ୟାଦା ବୁଝିବେ କିଆଁ ? ସେ ଧୋବାକୁ କହିଲେ—

"ଆରେ ଧୋବା, ତମ ରଜା ଆମକୁ ନିମଂତ୍ରଣ କରି ଆଣିଚଂତି, ଆମକୁ ସେ ଲୁଗା ଦେ । ଆମେ ଭଲ ଲୁଗା ବାଛି ବାଛି ପିଂଧି, ରଜାଘରକୁ ଯିବୁ ।"

ସେ ତ କଂସଘର ଧୋବା ! କୁଆଡ଼ୁ ଯୋଡ଼େ ଗଉଡ଼ପିଲା ଆସି, ତାକୁ ରଜାଘର ଲୁଗା ମାଗୁଚଂତି ! ଶୁଣି ଶୁଣୁ ତା' ଦେହ ନିଆଁ ହୋଇଗଲା । ସେ କହିଲା, "ଆରେ ଟୋକାଏ, ଜାଣି ପାରୁନାହଁ, ବଣ ଜଂଗଲରେ ଗାଈ ଚରେଇବ, ତୁମକୁ ସହର ମର୍ଯ୍ୟାଦା, ରଜାଘର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଜଣା ପଡ଼ିବ କାହୁଁ ? ଏ ତ ରଜାଘର ଲୁଗା, ଗଉଡ଼ ପିଲା ପିଂଧିବା ଲୁଗା ନୁହେ ! ତୁମ ପିଂଧିବା ଲୁଗା ଇଏଥିରେ ନାଇ । ରଜାଘର ଲୁଗା ମାଗୁଚ । ଯାହା ତ କହିବାର କହିଲଣି, ଏବେ ଏଠାରୁ ପଳା । ନ ହେଲେ, ରଜା ଜାଣିଲେ, ଲୁଗା ମାଗିବାର ଝାଳ ବାହାରି ପଡ଼ିବ ।"

କୃଷ୍ଣ ଆଉ କହିବେ କ'ଣ ? ସାଂଗେ ସାଂଗେ ଧୋବାମୁଂଡରେ ହାତଟି ପକାଇ, ମୁଂଡଟି ମୋଡ଼ି ଗଂଡ଼ିରୁ ଅଲଗା କରି ଫିଂଗିଦେଲେ । ଧୋବା ସାଂଗେ ଆଉ ଯୁ ଲୋକମାନେ ଥିଲେ, ସେମାନେ ପ୍ରାଣ ନେଇ କୁଆଡ଼େ ପଳାଇଲେ !

ତା'ପରେ କୃଷ୍ଣ ସେ ଧୋବାଗଂଡିରୁ ଫିଟାଇ, ବାଛି ବାଛି ଦରକାର ଭଲ କେତେ ଲୁଗା ଧରି ବାକିତକ ଫିଂଗି ଦେଇ ଚାଲିଗଲେ ।

ଲୁଗାପାଟ ନେଇ, ଗୋଟିଏ ତଂତୀ ଘରେ ପହଂଚଲେ । ତଂତୀ ରାମକୃଷ୍ଣଂକୁ ଦେଖି, ଭାରି ଖୁସିରେ ତାଂକୁ ଲୁଗାମାନ ପିଂଧାଇ, ମାଲ ପରି ବେଶ ସଜାଡ଼ି ଦେଲା । ରାମକୃଷ୍ଣ ଦୁହେଁ ଯୋଡ଼ିଏ ଧଳା କଳା ଗୁଂଠୁଣି ହାତୀ ପରି ବାଂଡେ ବାଂଡେ ଚାଲିଲେ ।

ସୁଦାମା ବୋଲି ଗୋଟିଏ ମାଳୀ ଥିଲା । ତା'ଘରେ ଯାଇଁ ରାମକୃଷ୍ଣ ଦୁହେଁ ବ୍ରଜପିଲାଂକୁ ନେଇ ପହଂଚିଲେ । ସୁଦାମା ରାମକୃଷ୍ଣଂକୁ ଦେଖିଲାକ୍ଷଣି ଆଗେ ଗୋଡ଼ତଳେ ପଡ଼ି ପ୍ରଣାମ କଲା । ତାଂକୁ ଭାରି ଆଦରରେ ପାନ ଖାଇବାକୁ ଦେଇ, ପଚାରିଲା, "ଏ ଗରିବ ଆପଣଂକର କଅଣ କରିବ ବୋଲି ଆପଣମାନେ ଏଠାକୁ ବିରାଜମାନ କଲେ ?

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ କହିଲେ, "ଆଉ କିଛି ଲୋଡ଼ା ନାଇ, ଆମକୁ ଟିକିଏ ମାଳ ପିଂଧାଇ ସଜାଇ ଦିଅ ।" ସୁଦାମା ଭାରି ଆନଂଦରେ ଭଲ ଭଲ ମାଳ ଆଣି ସବୁ ପିଲାଂକୁ ସଜାଇ ଦେଲା । ତା' ପରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ତାକୁ ବହୁତ ଧନ ରତ୍ନ ଦେଲେ । ସୁଦାମା କହିଲା, "ମୋର ଧନରତ୍ନ କ'ଣ ହେବ ? ଆପଣ ସବୁବେଳେ ମୋ ମନେ ପଡ଼ୁଥିବେ, ମୁଁ ଆପଣଂକ ମନରେ ଥିବି, ଏତିକି ମାତ୍ର ମତେ କଲ୍ୟାଣ କରଂତୁ ।"

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଭାରି ଖୁସୀ ହୋଇ, ତାକୁ କଲ୍ୟାଣ କରି, ତା'ଘରୁ ବାହାରକୁ ଆସିଲେ ।

ଲୁଗା ପଟା ପିଂଧା ହୋଇଗଲା । ମାଳ ପଡ଼ିଗଲା, ଆଉ ଦରକାର କ'ଣ ? ଚଂଦନ ହେଉକା କିଛି ବାସନା ଦ୍ରବ୍ୟ ଲଗାଇଲେ ଭଲ ହୁଅଂତା !

ଏହା ଭାବୁଥ ଭାବୁଥ ଯାଉ ଯାଉ କୃଷ୍ଣ ଦେଖିଲେ, ଗୋଟିଏ କୁଜା ମାଇକିନିଆ, ତିନି ବାଂକରେ ହାଲି ହାଲି, ହାତରେ ଚଂଦନ ହେଉକା କେତେ ବାସନା ଜିନିଷ ଧରି, ରଜା ଘରକୁ ବାହାରିଚି । କୃଷ୍ଣ ତାକୁ ଦେଖି, ଭାରି ସରାଗରେ କହିଲେ, "ସୁଂଦରି, ତୁମେ କିଏ ? କାହାପାଇଁ ଏ ବାସନା ପଦାର୍ଥମାନ ନଉଚ ? ଆମକୁ ସବୁ କହ । ତୁମର ଭଲ ହେବ ।"

ଏ କଥା ଶୁଣି ସେହି ସୈରଂଧ୍ରୀ (ଯେଉଁମାନେ ବାସନା ଦ୍ରବ୍ୟରେ ବ୍ୟବସାୟ କରଂତି) କୁବ୍‌ଜା କହିଲା, 'ହେ ସୁଂଦରି, ମୋ ନା' ତ୍ରିବକ୍ରା; ମୁଁ କଂସ ରଜାଂକ ଦେହଲଗା ବାସନା ପଦାର୍ଥ ସବୁ ଦିଏ । ମୋ ବାସନା ପଦାର୍ଥରେ ସେ ଭାରି ଖୁସୀ ହୁଅଂତି । ବାବୁ, ତୁମେ କେଡ଼େ ସୁଂଦର ପିଲା ହୋଇଚ । ତୁମେ ଯେବେ କହିବ, ତୁମ ଦେହରେ ଏ ବାସନା ଜିନିଷ ସବୁ ଦେବି ।"

କୃଷ୍ଣ କହିଲାରୁ ସେ ରାମ କୃଷ୍ଣଂକ ଦେହରେ ସବୁପାକ ସୁଂଦର କରି ବୋଳିଦେଲା । କୃଷ୍ଣ ଦେହରେ ହଳଦିଆ ଓ ରାମଂକ ଦେହରେ ଉଜ୍ଜଳ ମାଳ ଅଗୁରୁ, ଚଂଦନ ସବୁ ଚିତ୍ର କରିଦେଲା । ଲହିଠାରୁ ଉପରକୁ ଦେହସାରା ସୁଂଦର-ଚଂଦନଚର୍ଚ୍ଚିତ ହୋଇ ପିଲା ଯୋଡ଼ିକ ଆହୁରି ସୁଂଦର ଦିଶିଲେ; ତଥାପି କୁବ୍‌ଜା ଛାଡ଼ିବାକୁ ନାଇ । ପୁଣି ଦେଖି ଦେଖି ବାସନା ଦ୍ରବ୍ୟମାନ ମିଶାଇ ଦେହସାରା ଚଂଦନ ଲିପୁଚି ।

ଦେହ ଚିତ୍ର କରିସାରିଲାରୁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ତାକୁ ବେଶ୍ ପୁରସ୍କାରଟିଏ ଦେଲେ । କୁବ୍‌ଜା ଚିତ୍ର କରିସାରି ତାଂକ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ ଠିଆ ହୋଇଛି, କୃଷ୍ଣ ଟିକିଏ ଚାହିଁଲେ; ତା'ର ଦୁଇ ଗୋଡ଼ ଧରି, ତାକୁ ତଳେ ପକାଇ ଦେଇ, ପିଠିରେ ଏକ ବିଧା ବସାଇ, ମୁହଁ ଧରି ଉଠାଇ ଦେଲେ । ସମସ୍ତେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ଚାହିଁ ଠିଆ ହୋଇଅଛଂତି, ଭାବୁଛଂତି—ଏ କି କଥା !

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଛାଡ଼ିଦେଲା କ୍ଷଣି, କୁବ୍‌ଜା ଉଠି, ଠିଆ ହୋଇଗଲା । ଏବେ ଆଉ କୁଜ କାହିଁ ? ଦେହର କୁଣିସି ଠା' ଟିକଏ ହେଲେ, ବଂକା ନାଇ । କୁବ୍‌ଜା ଗୋଟିଏ ଅପ୍‌ସରା ପରି ଦିଶିଲା ।

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଏତକ କରିସାରି, ଚାଲି ଯାଉଥିଲେ; କିଂତୁ କୁବ୍‌ଜା ଛାଡ଼ୁଚି କେମିତିକେ ? ସେ କୃଷ୍ଣଂକ ଲୁଗା ଧରି ଟାଣିଲା; କହିଲା, "ମତେ ଏତେ ଅନୁଗ୍ରହ କରି ଛାଡ଼ି ଚାଲିଯିବ କି ? ମୁଁ ତୁମକୁ ଛାଡ଼ି, ଆଉ କାହା ଧରି ରହିବି କିପରି ? ମୋ ଘରକୁ ଟିକଏ ଆସ । ଟିକଏ ମୋ ଘରେ ବସିଗଲେ, ମୁଁ ସ୍ୱର୍ଗ ଭୋଗ ପାଇବି ?"

ସବୁପିଲାଯାକ ଆଁ କରି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ଚାହିଁଚଂତି । କୃଷ୍ଣ ହସି ହସି କହିଲେ, "ଆଚ୍ଛା, କିଛି ଚିଂତା କର ନାଇ ସୁଂଦରୀ, ମୁଁ ଏବେ ବଂଧୁ ବାଂଧବମାନଂକ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ ଆସିଚି । ସେ କାମ ସରିଲେ ମନକୁ ଯାଇ, ଦିନେ ତମ ଘରେ ହାଜର୍ ହେବି ।"

ଏବେ କୃଷ୍ଣଂକ ପ୍ରତି ଲୋକଂକର ଆଦର କେତେ ବଢ଼ିଗଲାଣି । ବାଟରେ କିଏ ଆଣି ହାତରେ ପାନ ଦଉଚି, କିଏ ଝଂଶ ଦେଉଚି, କିଏ ମୁହଁକୁ ଟିକଏ ଚାହୁଁଚି, କିଏ ଗୋଟିଏ ପ୍ରଣାମ କରୁଚି—କୃଷ୍ଣ ବାହୁରିଲେ, "ଆଚ୍ଛା, ଆଜ ରାତିରେ ଧନୁର୍ଯଜ୍ଞର ଧନୁଟା ତେବେ ଦେଖିକରି ଫେରିବା ।"

ଲୋକଂକୁ ପଚାରିବାରୁ ଲୋକେ ଧନୁଥିବା ଜାଗାଟି ଦେଖାଇ ଦେଲେ । ରାମକୃଷ୍ଣ ଦିହେଁ ଧନୁଘରକୁ ପଶିଗଲେ; ସେ ଧନୁ ଦେଖିବାକୁ ଗୋଟାଏ ଇଂଦ୍ର-ଧନୁ ପରି । ତା' ଦେହରେ କେତେ ମଣି ମୁକ୍ତା ଖଂଜା ହୋଇଚି । କେତେ ଜଗୁଆଳ ତାକୁ ଜଗିଚଂତି । ଯଜ୍ଞରେ ସେ ଧନୁର ପୂଜା ହେଉଚି ।

ରାମକୃଷ୍ଣ ଦିହେଁ ଦେଖି ଦେଖି, ଧନୁପାଖକୁ ଗଲେ । ଜଗୁଆଳମାନେ ମନା କଲେ, ବାଧା ଦେଲେ, କିଂତୁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ କିଛି ନ ମାନି ଭ୍ରୁସ୍ କରି ପଶି ଯାଇ, ଧନୁଟାକୁ ଧଇଲେ ।

ଏବେ ସମସ୍ତେ ଚାହିଁଚଂତି । ହାଣ ଆଖିବାଡ଼ରେ ପଣି ଆଖି ଭାଂଗିଲା ପରି, ଧନୁରେ ଗୁଣ ଚଢ଼ାଇବାକୁ ଯାଇ, 'ମଡ଼୍' କରି ଧନୁଟାକୁ ଭାଂଗିଦେଲେ ।

ଜଗୁଆଳ ମାନେ ଭରି ରାଗିଯାଇ, କୃଷ୍ଣଂକ ପାଖକୁ ମେଣ୍ଟି ଅଇଲେ ।

ଏଣେ ଧନୁ ଭାଂଗିଗଲାବେଳେ ଭରି ଗୋଟାଏ ଶବ୍ଦ ହେଲା । କଂସ ଶୁଣା ପାଇଲା । ସାଂଗେ ସାଂଗେ କେତେ ଲୋକ ଖଂଡା, ତରବାରି, ଧନୁଶର ଧରି ରାମକୃଷ୍ଣଂକୁ ମାରିବାକୁ ଦଉଡ଼ି ଆସିଲେ । ସମସ୍ତେ ଆସି ରାମକୃଷ୍ଣଂକୁ ଘେରିଗଲେ ।

କୃଷ୍ଣଂକ ହାତେ ତ କିଛି ନାଇ । ସେ ଟେଇ ଭାଂଗା ଧନୁରୁ ଖଂଡେ ଧରି ଖାଲି ପିଟୁଥାଂତି । ଯେ ଆଗରେ ପଡ଼ିଲା, ତାକୁ ପାହାରେ ! ସେଇ ପାହାରେକେ ସେ ମରି ଶୋଇଚି !

ବଳରାମ ମଧ୍ୟ ଆଉ ଖଂଡେ ଧନୁରେ ପିଟି କେତେ ଲୋକ ମାଇଲେ ।

ଏ ମଧରେ ଖୁବ୍ ଅଂଧାର ହୋଇଗଲା । ସୂର୍ଯ୍ୟ କେତେବେଳୁଁ ବୁଡ଼ି ଗଲେଣି । ରାମକୃଷ୍ଣ ସେ ଲୋକତକ ମାରି ଦେଇ, ସହର ବାହାର ବଗିଚାକୁ ଆସି, ନଂଦ ହେରିକାଂକ ସଂଗେ ସେ ରାତି ରହିଲେ ।

କଂସ-ବଧ

କୃଷ୍ଣ ସେ ସଂଧ୍ୟାରେ ମଥୁରା ନଗରରେ ଯାହା ଯାହା କଲେ ସେ ସବୁ କଥା ଗୋଟି ଗୋଟି କରି କଂସ ସବୁ ଶୁଣିଲା । ତା' ମନରେ ଏବେ ଦକା ପଶିଗଲା, ତାକୁ ଆଉ ରାତିରେ ନିଦ ନାଇ । କେତେବେଳେ ନିଦ ଲାଗିଗଲେ, ବଡ଼ ମଂଦ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖୁଛି । ସପନରେ କେତେବେଳେ ମରିଯାଇଥିବା ଲୋକେ ତା ସଂଗେ ବୁଲୁଛଂନ୍ତି । କେତେବେଳେ ଗଧ ଉପରେ ଚଢ଼ି ସେ ଦକ୍ଷିଣ ଆଡ଼କୁ ଯାଉଛି । କେତେବେଳେ ଲଂଗଳା ହୋଇ, ତେଲ ଲଗାଇ; ମଂଦାର ମାଳ ପକାଇ ଗୋଟାଏ ପୁରୁଷ ତା ଆଗରେ ଠିଆ । ନିଦ ଭାଂଗିଯାଏ; ପୁଣି ସେହି ଚିଂତା ।

ଏହିପରି ଚିଂତା କରୁ କରୁ ସେ ରାତି ପାଇଲା । ସୂର୍ଯ୍ୟଦେବ ଟହ ଟହ ଚାହିଲା ସୁନାପରି ଥରି ଥରି ପୂର୍ବଆଡ଼େ ବାହାରିଲେ । ସଭାର ଉତ୍ସବ ଆରଂଭ ହୋଇଗଲା । ତୂରୀ, ଭେରୀ ବାଦ୍ୟମାନ ବାଜି ଉଠିଲା । ଯେଉଁ ମଂଚରେ ଦେଖଣାହାରିମାନେ ବସିବେ, ସେ ମଂଚମାନ ମାଳ, ପତାକା, ତୋରଣ ପ୍ରଭୃତିରେ ସଜ୍ଜା ହୋଇଗଲା । ସେ ମଂଚମାନଂକରେ ରାଜାମାନଂକର ଆସନ, ବ୍ରାହ୍ମଣମାନଂକର ଆସନ ସବୁ ଠିକ୍ ହେଲା । କଂସପାଇଁ ଗୋଟାଏ ଉଚ୍ଚ ସିଂହାସନ ସଜଡ଼ାହେଲା ।

ମଂଚ ତଳେ ଅଗଣାରେ ମାଲମାନେ ଯୁଦ୍ଧ କରିବାପାଇଁ ଠିକ୍ ହୋଇ ଠିଆ ହେଲେ । ଏଣେ ତୂରୀ, ଭେରୀ ବାଜୁଥାଏ । ମାଲମାନେ ଆନଂଦରେ ବାହୁରେ ଫୋଟକା ମାରି ବାହା ମୋଡ଼ୁଥାଂନ୍ତି । ଚାଣୁର, ମୁଷ୍ଟିକ, କୂଟ, ଶଳ, ତୋଶଳ ପ୍ରଭୃତି ବଡ଼ ବଡ଼ ମାଲ ସବୁ ଆସି ପହଂଚିଗଲେ ।

ସବୁ ଠିକ୍ଠାକ୍ ହୋଇ ଯିବାରୁ ନଂଦ ପ୍ରଭୃତି ଗୋପମାନଂକୁ ଡକା ହେଲା । ସେମାନେ ପହଂଚି, କଂସ ପାଖେ ଉପହାରମାନ ଥୋଇ, ଯେଝା ଆସନରେ ବସିଲେ ।

ସକାଳୁ ବାଇଦ ବାଜିବାର ଶୁଣି, ରାମକୃଷ୍ଣ ଦୁହେଁ ମନକୁ ଆସି, ସଭା ଦୁଆରେ ହାଜର । ସଭା ଘର ହାରରେ କୁବଳୟା ପୀଡ଼ ହାତୀକି ତା'ର ମାହୁଂତ ଅଂବଷ୍ଟ ଧରି, ଦୁଆର ଜଗିଛି ।

ରାମକୃଷ୍ଣ ସଭା ଘରକୁ ପଶିବାକୁ ଗଲାରୁ, ଅଂବଷ୍ଟ ସେ ହାତୀକି କୃଷ୍ଣଂକ ଆଡ଼କୁ ମଡ଼ାଇ ଦେଉଥାଏ । କୃଷ୍ଣ କହିଲେ, "ଅଂବଷ୍ଟ, ଆମମାନଂକୁ ସଭା ଭିତରକୁ ଛାଡ଼ିଦେ । ଦୁଷ୍ଟାମି କର ନା, ମଲା ଓଷୁଅ ବେକରେ ବାଂଧୁଛୁ କିଆଁ ?"

ଅଂବଷ୍ଟ ରାଗି ଯାଇ, ହାତୀକି ଆଂକୁଶ ମାରି କୃଷ୍ଣଂକ ଉପରି ଆଡ଼କୁ ମଡ଼ାଇ ଦେଲା । ହାତୀ କୃଷ୍ଣଂକୁ ଥୋଡ଼ପାହାରରେ ଗୁଡ଼ାଇ, ଟେକି ଦେଲା-ବେଳକୁ କୃଷ୍ଣ ଗଳି ପଡ଼ି ହାତୀ ପେଟ ତଳେ ଯାଇଁ ହାଜର୍ । ହାତୀ କୃଷ୍ଣଂକୁ ଧରିବାକୁ ଦଉଂଡି ହଉଥାଏ; କିଂତୁ କୃଷ୍ଣଂକୁ ପାଇବ କାହୁଁ ? ଶେଷକୁ ପେଟ ତଳେ ଥୋଡ଼ପାହାର ବୁଲାଇ କୃଷ୍ଣଂକୁ ଓଟାରିଲା ।

କୃଷ୍ଣ ସାଂଗେ ସାଂଗେ ହାତୀ ପିଠି ଆଡ଼କୁ ଖସି ଯାଇ ତା' ଲାଂଗୁଡ଼ ଧରି, ଓଟାରି ହାତୀଟାକୁ ପଚିଶ ହାତ ଦୂରକୁ ଘୁଷି ଦେଲେ । ହାତୀ ପୁଣି ଚମକି ଆସିଲା । ଏଥର କୃଷ୍ଣ ତା'ର ଲାଂଜ ଧରି, ତାକୁ ଯାଡ଼କ ସିଆଡ଼କ ଖାଲି ଓଟାରୁଥାଂନ୍ତି । ଶେଷକୁ ହାତୀ ବୁଲିପଡ଼ି ମୁହଁ ଦେଖାଇଲା । ସାଂଗେ ସାଂଗେ ତା ମୁହଁ ଉପରେ ଏକ ମୁଥ । ହାତୀ ଗୋଡ଼ାଇଲା, କୃଷ୍ଣ ଏଣେ ତେଣେ ପଳାଇଲେ । କୃଷ୍ଣ ଦଉଡ଼ୁ ଦଉଡ଼ୁ ଗୋଟାଏ ଖାଲ ଭିତରେ ପଡ଼ିଗଲେ । ହାତୀ ଟିକିଏ ତଳକୁ ଚଢ଼ିଯାଇ, କୃଷ୍ଣଂକୁ ନ ପାଇ, ରାଗରେ ମାଟି ଖୋଳି ପକାଇଲା ।

ଶେଷକୁ ହାର ମାନିଯାଇ, କୃଷ୍ଣଙ୍କ ପାଖରେ ଆସି ପହଂଚଗଲା । କୃଷ୍ଣ ତା'ର ଥୋଡ଼ିପାହାର ଧରି, ତାକୁ ଦୁମ୍ କରି ତଳେ ପକାଇ ଦେଇ, ତା ଉପରେ ଠିଆ ହୋଇଯାଇ ଦୁ' ହାତରେ ତା' ଦାଂତ ଯୋଡ଼ାଯାକ ଉପାଡ଼ି ଦେଲେ । ଏବେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ହାତରେ ହାତୀଦାଂତ ପଡ଼ିଗଲା । ଆଉ କି ଦେଖା ଅସ୍ତ୍ର ! ସେଇ ଦାଂତରେ ପିଟି ପିଟି ହାତୀ ଓ ଅଂବଷ୍ଠ ଦୁହିଁଙ୍କ ମୁହୂର୍ତ୍ତକ ଭିତରେ ନିକାସ୍ କରି ଦେଲେ ।

ଏବେ ସେଇ ହାତୀଦାଂତ ଧରି, ଦୁହେଁ ସଭା ଦୁଆରେ ପହଂଚିଲେ । ସମସ୍ତେ ଦେଖିଲେ କୃଷ୍ଣଂକ ମୁହଁରେ ବିଂଦୁ ବିଂଦୁ ଝାଳ ଲାଗିଛି । ଆଉ ପରେ କାଂଧରେ ହାତୀଦାଂତ ପକାଇ, କୃଷ୍ଣ ଆସି ପହଂଚଗଲେ । ସାଂଗରେ ବଳଦେବ, ଶ୍ରୀଦାମ ପ୍ରଭୃତି ଆଉ ଆଉ ଗଉଡ଼ପିଲେ ବି ଅଛଂତି ।

କଂସ ଭାରି ନିର୍ଦ୍ଦୟ ଓ ଗର୍ବୀ । ଏବେ କିଂତୁ ତା'ର ଆଉ ସେ ଗର୍ବ ନାଇ । ମଂଚ ଉପରୁ କଏ କେତେ ପ୍ରକାର ଭଂଗିରେ କୃଷ୍ଣଂକୁ ଦେଖି, କଥା କହୁଥାଂତି । କଏ କେତେ ପ୍ରଶଂସା କରୁଥାଏ; କିଂତୁ କଂସକୁ ସେ କଥା ବିଷପରି ଲାଗୁଥାଏ ।

କଂସପକ୍ଷ ଲୋକେ ସେ କଥା ଶୁଣି ରାଗରେ ଗରଗର ହେଲେଣି । ଏବେ ବଡ଼ ମାଲ ଚାଣୁର, ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଓ ଶ୍ରୀଦାମଂକୁ ଡାକି କହିଲା, "ଆପଣମାନେ ଭାରି ଯୁଦ୍ଧ କୌଶଳ ଜାଣିଲେଣି । ସେଇ ଯୁଦ୍ଧ କୌଶଳ ଦେଖିବା ପାଇଁ କଂସ ରାଜା ଆପଣମାନଂକୁ ଡକାଇଛଂତି । ଆପଣମାନେ ଯୁଦ୍ଧ କୌଶଳ ଦେଖାଇଲେ, ରାଜା ବଡ଼ ଖୁସୀ ହେବେ । ଆମେ ତ ଶୁଣିଛୁ, ଗାଈ ଚରାଇଲା ବେଳେ ବଣ ଭିତରେ ଗଉଡ଼ ପିଲାଂକ ସଂଗେ କେତେ ଲଢ଼ଂତି; କେତେ ଯୁଦ୍ଧ ଦେଖାଂତି । ଏବେ ଆସ ଆପଣମାନଂକ ସାଂଗେ ଆମେ ଏବେ ଲଢ଼ିବା—ରାଜାଂକୁ ଖୁସୀ କରିବା ।"

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ କହିଲେ, "ଶୁଣୁଛ, ତୁମେମାନେ ମାଲ, କଂସ ରାଜାଂକର ସେନାପତି । ସହରରେ ରହି ସଭ୍ୟ ହୋଇଛ । ଆମେ ରାଜାଂକ ପ୍ରଜା; ବଣୁଆ ଲୋକ;— ରାଜା ସେ ତମମାନଂକ ସଂଗେ ଆମକୁ ଲଢ଼ାଇବାକୁ ମନ କରିଛଂତି, ଏ ତ ରାଜାଂକ ଅନୁଗ୍ରହ; କିଂତୁ ଆମେମାନେ ବାଳକ । ଆମରି ପରି ବାଳକମାନଂକୁ ଡାକି, ଆମ ସଂଗେ ଲଢ଼ାଇଲେ ନ୍ୟାଯ୍ୟ ହେବ ।"

ଚାଣୁର କହିଲା, "ଆପଣ ବାଳକ ନୁହଂତି । ଆପଣଂକ ଭାଇ ବଳଦେବ ତ ଭାରି ମାଲ । ଆପଣ ତ କୁବଳୟା ପୀଡ଼ ହାତୀକି ହାତରେ ମାରି ଆସିଛଂତି । ଆମ ସଂଗେ ଆପଣମାନଂକୁ ଲଢ଼ିବାକୁ ହେବ । ଆପଣ ମୋ ସାଂଗେ ଲଢ଼ିବେ, ଆଉ ବଳଦେବ ମୁଷ୍ଟିକ ସାଂଗେ ଲଢ଼ିବେ ।"

ରୁହୁଁ ରୁହୁଁ କୃଷ୍ଣ, ବଳରାମ ତିଆରି ହୋଇଗଲେ । ମାଲ ଲଢ଼େଇ ଲାଗିଗଲା । ହାତକୁ ହାତ, ଗୋଡ଼କୁ ଗୋଡ଼ ସମାନ ରଖି, କଏ କେତେ ପ୍ରକାର ବୁଲି ଯାଉଥାଂତି । ଧରାଧରି ହୋଇ ଜଂଘରେ ଜଂଘ, ମୁଂଡରେ ମୁଂଡ ଗୁଣ୍ଡିରେ ଗୁଣ୍ଡି ଭିଡ଼ାଭିଡ଼ି ହୋଇ ପୁଣି ଖସିଯାଉଥାଂତି । କେତେବେଳେ ଉପରକୁ ଡେଇଁ ପଡ଼ୁଥାଂତି, କେତେବେଳେ ତଳେ ପଡ଼ୁଥାଂତି । କେତେବେଳେ ଆଗ ଆଡ଼େ, କେତେବେଳେ ପଛକୁ ବୁଲୁଥାଂତି । ଏହିପରି ଭାରି କୌଶଳରେ ଲଢ଼େଇ ଚାଲିଲା ।

କଏ କାହାକୁ ପକାଇ ଦେଇ, ହାତ, ଗୋଡ଼ ଧରି ଦୂରକୁ ଫିଂଗି ଦଉଥାଏ । କେତେବେଳେ କାହା ଧରି ଟେକି ଛାଡ଼ାକରି ବୁଲାଇ ଦଉଥାଏ, ସମସ୍ତେ କେତେ ଆଗ୍ରହରେ ଚାହିଁଥାଂତି । କେହି କେହି କହିଲେ, "ପିଲା

ଛୁଆଙ୍କ ସଂଗେ ଯୋଡ଼ାଏ ମାଲ ଲାଗିଚନ୍ତି; ଏତେଲୋକ ଏ ଅନ୍ୟାୟ ଯୁଦ୍ଧ ଦେଖୁଚନ୍ତି, କେହି କିଛି କହୁ ନାହାଁନ୍ତି । ଏଥିରେ ଆଉ ଧର୍ମ ରହିବ ନାହିଁ । ବସୁଦେବ, ଦେବକୀ ଏହା ଶୁଣି ବଡ଼ କାତର ହୋଇଗଲେ; କିନ୍ତୁ ଯୁଦ୍ଧ ଲାଗିଥାଏ । ବଜ୍ର ପରି କୃଷ୍ଣଙ୍କ ଦେହଲାଗି ଚାଣୁରର ବଳ ଖସି ଆସିଲାଣି । ଥରେ ତାହାର ମୋହ ହୋଇଗଲା । ମୋହରୁ ଉଠି ରାଗରେ କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ଆସି ମାଡ଼ି ବସିଲା ।

କୃଷ୍ଣ ତାକୁ ଉପରକୁ ଟେକି ଦେଇ ବୁଲାଇ ବୁଲାଇ ଛେଚି ଦେଲେ । ବଳଦେବ ସେହିପରି ଶେଷକୁ ମୁଷ୍ଟିକକୁ ଏକ ବ୍ରହ୍ମଚାପୁଡ଼ା ଦେଲେ । ମୁଷ୍ଟିକ ଭକ୍‌ଭକ୍ ରକ୍ତ ବାନ୍ତି କରି ପକାଇ ତଳେ ପଡ଼ିଗଲା । ଦୁହେଁ ମରିଯିବାରୁ କୂଟ, ଶଳ, ତୋଶଳ ପ୍ରଭୃତି ବଡ଼ ବଡ଼ ମାଲମାନେ ଆସି ରାମକୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ଘେରିଲେ । ବଳରାମ ଡେଙ୍ଗୁରି ହାତରେ ଚାପୁଡ଼େ ମାରି କୂଟକୁ ଶେଷ କଲେ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଏକା ଗୋଇଠାକେ ଶଳ, ତୋଶଳଙ୍କୁ ନିପାତ୍ କଲେ । ଆଉ ଆଉ ମାଲମାନେ ଏହା ଦେଖି ପ୍ରାଣ ଭୟରେ ପଳାଇଲେ ।

ଦେଖଣାହାରିମାନେ ତାଜୁବ୍ ହୋଇ ରହିଁଥାନ୍ତି । କଂସ ବାଇଦକାରିଆମାନଙ୍କୁ ବାଇଦ ବନ୍ଦ କରିବାକୁ କହି, ତା ପରେ ବଡ଼ ପାଟି କରି କହିଲା, "ଦେଖ ଏ ବସୁଦେବ ପୁଅଯୋଡ଼ାକ କି ଧୂର୍ତ୍ତ ! କି ଦୁଷ୍ଟ ! ଏଙ୍କୁ ବେଗେ ଧକ୍କା ଦେଇ, ଏ ରାଜପୁରରୁ ବାହାର କର । ଏଇ ଗଉଡ଼ ଗୁଡ଼ାକ ମତେ ମାରିବେ ବୋଲି ତାଙ୍କୁ ଲୁଚାଇ କରି ପାଳିଚନ୍ତି । ଗଉଡ଼ଙ୍କ ଘର ସବୁ ଲୁଟି କର । ଗଉଡ଼ ରାଜା ନନ୍ଦକୁ କଏଦ କର । ବସୁଦେବକୁ ଆଣି ମୋର ଆଗରେ ହାଣ । ଉଗ୍ରସେନ ମୋ' ବାପ ହେଲେ କ'ଣ ହବ ସେ ଭିତରେ ଭିତରେ ଏଇ କୃଷ୍ଣର ଭଲରେ ଥାନ୍ତି । ତାଙ୍କୁ ବେଗେ ମାର ।"

କୃଷ୍ଣ ଏହା ଶୁଣି, ମନେ ମନେ ରାଗିଗଲେ । ହୁହୁଁ ହୁହୁଁ ପିଲେ ଖେଳିଲା ପରି, ଡେଇଁ ଡେଇଁ ମଞ୍ଚା ଉପରେ ଉଠି, କଂସ ସିଂହାସନ ଉପରକୁ ଚଢ଼ିଲେ ।

କଂସ ଏହା ଦେଖି ଠିଆ ହୋଇ ଯାଇ, ଖଣ୍ଡା କାଢ଼ି ଦେଲା । କୃଷ୍ଣ ତା' ଆଗେ ଠିଆ ହୋଇ, କେତେବେଳଯାଏ ଏପାଖ ସେପାଖ ହେଲେ, ଭଣଜା ମାମୁଁ ପାଖେ ଅଳ କଲା ପରି ଆଗ ମୁଣ୍ଡକୁ ହାତ ବଢ଼ାଇ, ତା' ମୁକୁଟଟି ଫିଙ୍ଗି ଦେଲେ । ତା' ଉତାରୁ କୌଶଳରେ ଗୋଡ଼ ମାରି ଦବାରୁ କଂସ ମଞ୍ଚା ଉପରୁ ଦୁମ୍ କରି ତଳେ ପଡ଼ିଲା । ସତେ ମାମୁଁ ପଡ଼ିଗଲେ ଭଣଜା ବ୍ୟାକୁଳ ହେଲା ପରି 'ଆହା ! ମୋ ମାମୁ ପଡ଼ିଗଲେ' ବୋଲି କୃଷ୍ଣ ବେଗା ଉପରେ ପାହାଡ଼ ପଡ଼ିଲା ପରି କଂସଉପରେ ପଡ଼ିଗଲେ । କଂସ ତଳେ ପଡ଼ିଲା, କୃଷ୍ଣ ତା' ଉପରେ ପଡ଼ିଲେ । ସେତିକିରେ କଂସ ଶେଷ ।

ସବୁଆଡ଼େ ଚହଳ ପଡ଼ିଗଲା । କଙ୍କ ନ୍ୟଗ୍ରୋଧ ପ୍ରଭୃତି କଂସର ଆଠ ଭାଇ, ରାଗ ହୋଇ ଅସ୍ତ୍ର ଶସ୍ତ୍ର ଘେନି, କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ମାରିବାକୁ ଧାଇଁଲେ; କିନ୍ତୁ ସେମାନେ ବା କୃଷ୍ଣଙ୍କ ପାଖେ ଆଉ କେତେ ? ହୁହୁଁ ହୁହୁଁ ସବଂଶରେ କଂସ ଏବେ ନିପାତ !

କଂସ ମଲା ଉତ୍ତାରୁ

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ମଥୁରାରେ କ'ଣ କଲେ

କଂସ ମରିଯିବାରୁ ତା'ର ରାଣୀମାନେ ଶୁଣି ପାଇ, ଆସି ଶବ ପାଖେ ପହଞ୍ଚି ବ୍ୟାକୁଳ ହୋଇ ଭୂମିରେ

ପଡ଼ିଗଲେ । ତା’ ଉପରୁ ଉଠି, ଘୃଣାରେ ହାତମାରି କେତେ ଗୁଣ କାହ୍ନନ କାନ୍ଦିଲେ । କାନ୍ଦିଲାବେଳେ କେତେ କେତେ କହିଲେ, “କେତେ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ ଲୋକଙ୍କୁ କେତେ ପୀଡ଼ା ଦେଲ, ସେହି ପାପରୁ କ’ଣ ଏ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ହେଲ ?”

କୃଷ୍ଣ ସେଠାରୁ ଆସି, ମାଈଁମାନଙ୍କୁ କେତେ ବୁଝାଇଲେ । କହିଲେ, “ମରିବା ବଞ୍ଚିବା, କାହା ହାତରେ ନାହିଁ । ଏ ସଂସାରରେ ଯେ ଯେପରି କର୍ମ କରିବ, ସେ ସେପରି ଫଳ ପାଇବ । ଆଉ ଦୁଃଖ କରି କଣ ହେବ ?”

ଏହିପରି ବୁଝାଇସୁଝାଇ ସେମାନଙ୍କୁ ଟିକିଏ ଥଣ୍ଡାକରି କଂସ ଆଉ ତା ଭାଇମାନଙ୍କ ଶବଦାହ ପ୍ରଭୃତି କାର୍ଯ୍ୟ ରାଜ-ବିଧିରେ କରାଇଲେ ।

ବସୁଦେବ, ଦେବକୀ ହାତବେଡ଼ି, ଗୋଡ଼ବେଡ଼ି ପଡ଼ି, କଇଦାରେ ଥିଲେ । ସେମାନେ ସେହିପରି ବେଢ଼ି ପିନ୍ଧି ମଂଚା ଉପରେ ବସି, ଲଢ଼ାଇ ଦେଖୁଥିଲେ । କୃଷ୍ଣ, ବଳରାମ ଯାଇ, ସେ ଦୁହିଙ୍କୁ ଫିଟାଇ ଦେଲେ । ଫିଟାଇ ଦେଲାବେଳେ, ସେମାନେ ରାମକୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ଆଉ ପୁଅ ବୋଲି ବିଚାରି ପାରିଲେ ନାହିଁ । ସେମାନଙ୍କର ଏତେ ଆନନ୍ଦ ହେଲା ଯେ, ସେମାନେ ତାଙ୍କୁ ନିଜେ ମୁକ୍ତିଦାତା ଭଗବାନ୍ ବୋଲି ବିଚାରି ସ୍ତୁତି କଲେ । ତହୁଁ କୃଷ୍ଣ କହିଲେ, ‘ଆମର ବାପ ମା, ତମେ । ଏହି କଂସ ଯୋଗେ ଆମକୁ ପିଲାଦିନେ ମାଳ ପାରିନାହୁଁ; କିନ୍ତୁ ସବୁବେଳେ ଆମରି କଥା ବିଚାରି ବିଚାରି ପ୍ରାଣ ଧରିଚ । ଆମର ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ, ଆମେ ପିଲାଦିନେ ଆପଣମାନଙ୍କ ପାଖେ ରହି ଆପଣା ବାପ ମା’ ପାଳିଲେ କିପରି ସୁଖ ହୁଏ, ଜାଣିନାହୁଁ; କିନ୍ତୁ ଏ ଦେହ ଜନ୍ମ ଦେଇଚ ତୁମେମାନେ, କିପରି ସେବା କରି ଆମେ ତୁମକୁ ସଂତୋଷ କରିବୁଁ । ପୁଅ ହୋଇ ଯେ ବାପ ମା’ଙ୍କର ସେବା ନକଲା, ସେ ମରି, ପ୍ରେତଲୋକକୁ ଗଲେ ମଧ୍ୟ, ସେଠାରେ ନରକ ଦୁଃଖ ପାଏ । ଏ ସଂସାରରେ ପୁଅ ହୋଇ ଜନ୍ମ ହେଲେ, ବାପ, ମା, କୁଳବୃଦ୍ଧ, ଭାର୍ଯ୍ୟା, ପୁଅ, ଗୁରୁ, ଭିକ୍ଷୁକ, ଓ ଆଶ୍ରିତ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ସଂତୋଷ କରିବା ଉଚିତ । ତା’ ନକଲେ ପୁଅ ବଂଚି ଥାଉ, ମରିବା ବି ସେଇଆ । ଏତେଦିନ କଂସ ତୁମକୁ ଦୁଃଖ ଦେଲା, ଆମେମାନେ କିଛି କରିପାରି ନ ଥିଲୁ ବୋଲି, ମନ ଘାଂଟି ହେଉଥାଏ । ଆମ ପିଲା ଦିନ ବୃଥା ଗଲା । ତମ ସେବା କରି ପାରିଲୁ ନାହିଁ । ଆମର ବା କି ଦୋଷ ଥିଲା ? ଆପଣମାନେ ଏବେ ସଂତୋଷ ହୁଅନ୍ତୁ । ଆମକୁ କ୍ଷମା କରନ୍ତୁ ।”

ଏହା ଶୁଣି, ବସୁଦେବ ଦେବକୀଙ୍କ ଆଖି ଛଳଛଳ ହୋଇ, ତଳେ ଲୁହ ପଡ଼ିଗଲା । ରାମକୃଷ୍ଣଙ୍କୁ କୁଂଢାଇ ପକାଇ, ସେ ଆନଂଦରେ କାନ୍ଦିଲେ ।

ତା’ ଉପରୁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଆପଣାର ଅଜା କଂସର ବାପ ଉଗ୍ରସେନକୁ ଯାଦବଙ୍କର ରାଜା କରି ପୁଣି ସିଂହାସନରେ ବସାଇଲେ । ତାଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ କଂସ ବଂଦୀ କରିଥିଲା । ବଂଦୀଶାଳାରୁ ଫିଟାଇ ଆଣି, ସମସ୍ତଙ୍କ ଆଗେ କୃଷ୍ଣ କହିଲେ, “ଆପଣ ଆଜିଠାରୁ ରାଜା ହେଲେ, ଆମେମାନେ ପ୍ରଜା ହେଲୁ । ଆପଣଙ୍କ ଆଜ୍ଞା ଅନୁସାରେ ରାଜ୍ୟ ଚଳିବ ।”

କଂସ ଭୟରେ ଯେଉଁସବୁ ଜ୍ଞାତିକୁଟୁଂବ ଏଣେ ତେଣେ ବିଦେଶକୁ ପଳାଇଥିଲେ, କୃଷ୍ଣ ବୁଝିସୁଝି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ମଥୁରାକୁ ଡାକି ଆଣିଲେ । ଯାଦବ, ବୃଷ୍ଣି, ଅଂଧକ, ମଧୁ, ଦଶାର୍ହ ଓ କୁକୁର ବଂଶର ସମସ୍ତେ ମଥୁରାକୁ ଆସି ଯେଝା ଘରେ ରହିଲେ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଆଦର କରି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସଂତୋଷ କଲେ ।

ରାମକୃଷ୍ଣଂକୁ ପାଇ, ସମସ୍ତେ ହର୍ଷିତ ହୋଇଗଲେ । ମନ ଖୁସି ହବାରୁ, ସମସ୍ତଂକର ପୁଣି ବଳ ଆସିଗଲା, ଦଂଭ ହୋଇଗଲା, ମଥୁରାଯାକ ଆନଂଦ ଲୀଳା ଲାଗିଲା ।

ନଂଦରାଜା ଜନମଂଗଣରେ ମଥୁରାକୁ ଯାଇଥିଲେ । ରାମ ଓ କୃଷ୍ଣ ଏବେ ସେହି ନଂଦଂକ ପାଖକୁ ଆସି ତାଂକୁ ଆନଂଦରେ କୁଂଢାଇ ପକାଇ କହିଲେ, "ବାପା, ତୁମେ ଆମକୁ ଜନ୍ମକରି ନଥିଲ, କିଂତୁ ଏହା କେହି ଜାଣି ପାରି ନାହାଂତି । ତୁମେ ପୁଅ ପରି ଆମକୁ ପାଳିଚ, ତୁମେ ଜନ୍ମ କଲାଠାରୁ ବଡ଼ ! ଅଧିକ ସ୍ନେହ କରିଚ । ଆଉ ତୁମକୁ କ'ଣ ଅଧିକ କହିବୁଁ ! ଆପଣମାନେ ଏବେ ବ୍ରଜକୁ ଯାଂତୁ । ସେଠାରେ ମା' ଯଶୋଦା, ଆଉ ଆଉ ଜ୍ଞାତି କୁଟୁଂବମାନେ କେତେ ବ୍ୟାକୁଳ ହେଉଥିବେ । ଆମେ ଏଠାରେ କିଛିଦିନ ସବୁ ଠିକଠାକ୍ କରି, ପୁଣି ଯିବୁ ବୋଲି କହି, ସମସ୍ତଂକୁ ସଂତୋଷ କରିବେ ।"

ଏହା କହି ପରେ ତାଂକୁ ଲୁଗାପଟା, ଅଳକାଂର ଦେଇ, ସେମାନଂକୁ ବ୍ରଜକୁ ବିଦାୟ ଦେଲେ । ବିଦାୟ ହେଇ ଆସିଲାବେଳେ ନଂଦ ରାମକୃଷ୍ଣଂକୁ କୁଂଢାଇ କାଂଦୁଥାଂତି, ଆଉ ଛାଡ଼ୁପାରୁ ନ ଥାଂତି । ଶେଷକୁ ବହୁ କଷ୍ଟରେ ଛାଡ଼ି କାଂଦି କାଂଦି ବ୍ରଜଆଡ଼କୁ ଗଲେ ।

ଗୁରୁଗୃହ ବାସ

ଏତେଦିନ ପରେ ଏବେ ରାମକୃଷ୍ଣ ବସୁଦେବଂକ ଘରେ ରହିଲେ । ସେ କ୍ଷତ୍ରିୟ ପିଲା । କ୍ଷତ୍ରିୟମାନଂକ ବ୍ରତ-ବିଧିରେ ବସୁଦେବ ଦି'ପୁଅଂକୁ ବଡ଼ୁ ପ୍ରଭୃତି କରାଇଦେଲେ । ରାମକୃଷ୍ଣଂକ ପାଇଁ ସେ କେତେ କଥା ଯାଚିଥିଲେ, କେତେ ମାନସ କରିଥିଲେ, ସେ ସବୁ କଥା, ଆଉ ଆଉ କେତେ ଦାନ, ପୁଣ୍ୟ ପ୍ରଭୃତି ହୋଇଗଲା ।

ପରେ କୁଳ-ପୁରୋହିତ ଗର୍ଗ ରାମକୃଷ୍ଣଂକର ପାଠପଢ଼ା ବ୍ୟବସ୍ଥା କଲେ । ଅବଂତୀପୁରର ସଂଦୀପନି ଋଷି ଶିକ୍ଷାଗୁରୁ ଠିକ୍ ହେଲେ । ଶ୍ରୀରାମ ଓ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଯାଇ ତାଂକ ଆଶ୍ରମରେ ରହିଲେ ।

ସେକାଳେ ବିଧି ଥିଲା, ସାତବର୍ଷ ପରେ ବ୍ରାହ୍ମଣ, କ୍ଷତ୍ରିୟ, ବୈଶ୍ୟ ପିଲାମାନେ ବ୍ରତହୋଇ, ଗୁରୁଂକଘରେ ଯାଇ, ରହି ପାଠପଢ଼ୁଥିଲେ । ଗୁରୁଂକର ସେବାକରିବା, ଗୁରୁଂକର ଯାହା ଦରକାର ତାହାସବୁ ଆଣିଦବା, ଗୁରୁଂକର ସବୁପ୍ରକାର ଚାକରି କରିବା ସେକାଳେ ପାଠ ପଢ଼ା ଭିତରେ ଧରା ଯାଉଥିଲା । ଗୃହବାସ, ଗାଈ ଜଗିବାଠାରୁ ଖରକୋଳା, କାଠହଣା, ପାଣିବୁହା ପର୍ଯ୍ୟଂତ ସବୁଶିଷ୍ୟମାନେ ଗୁରୁଗୃହରେ ରହି ଶିଖୁଥିଲେ ।

ଏବେ ରାମକୃଷ୍ଣ ସେହିପରି ଗୁରୁଗୃହ ବାସ କରିବା ପାଇଁ, ସଂଦୀପନିଂକ ପାଖେ ପହଂଚିଲେ ।

ସଂଦୀପନି ତାଂକୁ ରଖିଲେ । କ୍ରମେ ବେଦ, ସଂହିତା, ଉପନିଷଦ ପ୍ରଭୃତି ସବୁ ପଢ଼ାଇଲେ । ମନୁ ପ୍ରଭୃତି ସ୍ମୃତିଶାସ୍ତ୍ର, ମୀମାଂସା ପ୍ରଭୃତି ଦର୍ଶନଶାସ୍ତ୍ର, ଯୁଦ୍ଧବିଦ୍ୟା, ସଂଧି ବିଗ୍ରହ, ଯାନ, ଆସନ, ଦ୍ୱୈଧ ଓ ଆଶ୍ରୟ, ଏହି ଛ'ପ୍ରକାର ରାଜନୀତି ରାମକୃଷ୍ଣଂକୁ ଶିକ୍ଷା ଦେଲେ । ସେମାନଂକର ରୂପ, ଗୁଣ, ସେବା ଦେଖି, ସଂଦୀପନି ଭାରି ସଂତୋଷ ହେଲେ ।

ପାଠପଢ଼ା ସରିଲେ, ସେବକାଳେ ଗୁରୁଂକୁ ଦକ୍ଷିଣା ଦେଇ ଆସିବାକୁ ହେଉଥିଲା । ଯେଝା ବଳକୁ ଗୃହିଁ, ସେ ଦକ୍ଷିଣା ଦଅଂତି ।

ରାମକୃଷ୍ଣଂକର ପଢ଼ା ସରିଲା । ସେମାନେ ଦକ୍ଷିଣା ଦବାକୁ କହିଲେ । କିଂତୁ ଗୁରୁ ସେମାନଂକ ଉପରେ ଏତେ ସଂତୋଷ ହୋଇଥିଲେ ଯେ ସେ କିଛି ଦକ୍ଷିଣା ନେବେ ନାହିଁ ବୋଲି କହିଲେ ।

ରାମକୃଷ୍ଣ କିନ୍ତୁ ବିଧି ଭୁଲିବେ କିପରି ? ସେମାନେ ଗୁରୁଙ୍କୁ ଦକ୍ଷିଣା ନେବାପାଇଁ କହିଲେ । ଶେଷକୁ ସାନ୍ଦୀପନ ଆପଣା ଭାର୍ଯ୍ୟା ସଙ୍ଗେ ବିଚାର କରି କହିଲେ, "ଆହେ ରାମକୃଷ୍ଣ, ଯେବେ ଦକ୍ଷିଣା ଦେବାକୁ ମନ କରୁଛ, ତେବେ ଗୋଟିଏ କଥା କହିବି; ତୁମମାନଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟ ବଡ଼ ଅଦ୍ଭୁତ । ତୁମେମାନେ ସେ କଥା କରି ପାରିବ ? ତୀର୍ଥ ସ୍ନାନ କରିବା ପାଇଁ ଥରେ ଆମେ ପ୍ରଭାସକୁ ଯାଇଥିଲୁ, ସ୍ନାନ କଲାବେଳେ ଆମ ପୁଅଟି ସେଠାରେ ସମୁଦ୍ରରେ ବୁଡ଼ି ମରିଛି । ସେଦିନଠାରୁ ଅପୁତ୍ରକ ହୋଇ ଆମେ ସଂସାରରେ ଅଛୁ । ଯେବେ ନିତାନ୍ତ ଦକ୍ଷିଣା ଦେବାକୁ ତମ ମନ ହେଉଛି, ତେବେ ସେହି ପୁଅଟିକି ଯମପୁରରୁ ଆଣି ଦିଅ ।"

ଏହା ଶୁଣି ରାମକୃଷ୍ଣ ଦୁହେଁ ରଥ ଚଢ଼ି ପ୍ରଭାସକୁ ଗଲେ । ସେଠାରେ ସମୁଦ୍ରକୁ ସ୍ମରଣ କଲାରୁ ସମୁଦ୍ର ଦେବତା ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେ । ସମୁଦ୍ର ରାମ କୃଷ୍ଣଙ୍କଠାରୁ ଏ ସବୁ କଥା ଶୁଣି, କହିଲେ, "ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ, ସାନ୍ଦୀପନଙ୍କ ପୁଅକୁ ମୁଁ ନେଇ ନାଇ । ମୋ ଭିତରେ ଶଙ୍ଖରୂପ ହୋଇ ଗୋଟିଏ ଅସୁର ଅଛି । ସେଇ ବ୍ରାହ୍ମଣ ପୁଅକୁ ନେଇଯାଇଛି ।"

ଏହାଶୁଣି ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ସମୁଦ୍ର ଭିତରେ ପଶି, ଶଙ୍ଖକୁ ମାରି ତା'ପେଟ ଦେଖିଲେ । ସେଠାରେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ପୁଅକୁ ନ ଦେଖି ମହାଶଙ୍ଖ ହାତରେ ଧରି କୂଳକୁ ଆସିଲେ ।

ତା'ପରେ କୃଷ୍ଣ ବଳରାମ ଦୁହେଁ ଯମପୁରେ ପହଞ୍ଚି ସେହି ଶଙ୍ଖକୁ ବଜାଇଲେ । ଯମ ଆସି, ହାତ ଯୋଡ଼ି ଠିଆ ହୋଇ ପଚାରିଲେ, "ଆପଣମାନେ କାହିଁକି ଆସିଲେ ? ମୁଁ ଆପଣମାନଙ୍କର କଅଣ କାମ କରିବି କହନ୍ତୁ ।"

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ କହିଲେ, "ଯମରାଜ, ତୁମେ ମୋ ଗୁରୁ-ପୁତ୍ରଙ୍କୁ ଆଣିଛ । ସେଥିରେ ତୁମର ଅବଶ୍ୟ ଦୋଷ ନାହିଁ; କିନ୍ତୁ ଆମେ ଏବେ କହୁଛୁ, ସେ ଗୁରୁପୁତ୍ରଙ୍କୁ ଏଠାକୁ ଆଣ ।"

ଯମ ଗୁରୁ-ପୁତ୍ରକୁ ଆଣି ପହଞ୍ଚିବାରୁ ରାମ କୃଷ୍ଣ ସେ ପୁଅକୁ ନେଇ ଘରେ ଆସି, ଗୁରୁଙ୍କ ଆଗେ ପ୍ରଣାମ କରି କହିଲେ, 'ଗୁରୁଦେବ, ଏଇ ଆପଣଙ୍କ ପୁଅକୁ ନିଅନ୍ତୁ । ଏଇ ସାମାନ୍ୟ ଦକ୍ଷିଣାମାତ୍ର ଦେଲୁ । ଆପଣ ତ ଆଉ କିଛି ନେଲେ ନାଇ । ଆପଣ ଯେଉଁ ବିଦ୍ୟା ଦାନ କରିଛନ୍ତି, ସେଥିପାଇଁ ଏ ଦକ୍ଷିଣା କିଛି ନୁହେଁ । ଆଉ କ'ଣ ମାଗିବେ—ମାଗନ୍ତୁ ।"

ଗୁରୁ କହିଲେ, "ବାବୁ ରାମ କୃଷ୍ଣ, ତୁମେ ଯେ ଦକ୍ଷିଣା ଆଜି ମୋତେ ଦେଲ, ସେଥିରେ ମୁଁ ତୁମର ମହିମା ବେଶ୍ ବୁଝିଲି । ଆଉ ମୋର ଦକ୍ଷିଣା ଦରକାର ନାଇ । ଏ ଦକ୍ଷିଣା ମୋର ବହୁତ ହେଲା । ଏବେ ଘରକୁ ଯାଅ, ପୃଥିବୀରେ ତମର ଯଶ ରହୁ ।"

ରାମ କୃଷ୍ଣ ଦୁହେଁ ବିଦାୟ ହୋଇ ପୁଣି ମଥୁରାରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେ । ବସୁଦେବ, ଦେବକୀ ଓ ମଥୁରାର ଲୋକେ ତାଙ୍କୁ ପୁଣି ଫେରି ଆସିବାର ଦେଖି, କିପରି ଖୁସି ହୋଇଥିବେ, ତା' ଆଉ କହିବା ଦରକାର ନାଇ ।

କୃଷ୍ଣ ଉଦ୍ଧବଙ୍କୁ ବ୍ରଜକୁ ପଠାଇଲେ

ଉଦ୍ଧବ ବୋଲି ମଥୁରାରେ ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ସାଧୁଲୋକ ଥିଲେ, ତାଙ୍କର ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କଠାରେ ଭାରି ସ୍ନେହ, ଭାରି ଭକ୍ତି । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଗୁରୁଗୃହରୁ ଫେରି ଆସି, ସେହି ଉଦ୍ଧବଙ୍କୁ ଡାକି କହିଲେ, "ଉଦ୍ଧବ, ମୁଁ ପିଲା

ଦିନଯାକ ବ୍ରଜପୁରରେ ବଢ଼ିଲି । ବାପା ନଂଦ,ମା ଯଶୋଦା, ଆଉ ଗୋପର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଲୋକେ ମତେ ବହୁତ ଝୁରୁଥିବେ । ତୁମେ ଏବେ ଟିକିଏ ବ୍ରଜପୁରକୁ ଯାଅ । ମୋ କଥା ସେମାନଂକୁ କହି ତାଂକୁ ସନ୍ତୋଷ କରି ଆସିବ ।”

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଂକ କଥା ଶୁଣି, ଉଦ୍ଧବ ଆଉ ବିଳଂବ ନ କରି ସାଂଗେ ସାଂଗେ ବ୍ରଜପୁରକୁ ବାହାରିଲେ । ବ୍ରଜ-ପୁରରେ ଆସି ପହଂଚିଲା ବେଳକୁ ବେଳ ବୁଡ଼ି ଆସୁଛି । ଗାଈଗୋଠମାନେ ଘରକୁ ଫେରୁଛଂନ୍ତି । ଗୋପାଳମାନେ ଗାଈମାନଂକୁ ଧରି, ଗୁହାଳକୁ ନବାପାଇଁ ବ୍ୟସ୍ତ ହେଉଚଂନ୍ତି । ଗୋଠରେ ବଂଶୀ ବାଜୁଛି । ଘରେ ଘରେ ଭାରି କୋଳାହଳ । ଗୋପ ଗୋପୀମାନେ ସଂଧ୍ୟାଦୀପ ଲଗାଇ, ଦେବପୂଜାରେ ଲାଗିଯାଇଚଂନ୍ତି ।

ଏହିପରି ଦେଖି ଦେଖି ଖୁସୀ ହୋଇ, ସେ ନଂଦଂକ ଘରେ ପହଂଚିଲେ । ନଂଦରାଜା ଉଦ୍ଧବଂକୁ ଦେଖିଲା-କ୍ଷଣି, ଘରୁ ଉଠି ଆସି, ତାଂକୁ କୁଂଢାଇ ପକାଇଲେ । ତା’ ପରେ ଭାରି ଆଦରରେ ତାଂକୁ ବସାଇ, ତାଂକର ଖାଇବା, ପିଇବା, ବସିବା, ଶୋଇବା—ସବୁ ଠିକ୍ କରିଦେଲେ । ତା ପରେ ପଚାରିଲେ—

“ମଥୁରା ଲୋକେ ଏବେ ଖୁସିରେ ଅଛଂନ୍ତି ତ ? ଆହା ! ଆମର ପ୍ରାଣଧନ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଏବେ ଆମକୁ ମନେ ପକାଉଚଂନ୍ତି ତ ? ମା’ ଯଶୋଦାଂକ କଥା ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ କେବେ କହଂନ୍ତି କି ? ଏଠା ସାଂଗ, ସୁଖ କଥା ତାଂକ ମନେ ପଡ଼େ ଟିକି ? ସେ କ’ଣ ଆଉ କେବେ ଏ ବ୍ରଜକୁ ଆସିବେ ନାହିଁ ? ଆହା ! ବ୍ରଜ ଭୂମିରେ କେତେ ବିପତ୍ତି ପଡ଼ିଲା । କୃଷ୍ଣ ଥିଲାକୁ ସିନା କିଛି ଜଣା ଗଲା ନାଇ । ସାତଦିନ କାଳ ଗୋବର୍ଦ୍ଧନ ପର୍ବତକୁ ହାତରେ ଟେକି ଧରି ସେ ଆମକୁ ରକ୍ଷା କଲେ ।”

ଏହିପରି ନଂଦ କେତେ କଥା କହି ଯାଉଥାଂନ୍ତି; ଯଶୋଦା ପାଖରେ ଥିଲେ । ସେ ଯା ଶୁଣି, କଇଁ କଇଁ ହୋଇ କାଂନ୍ଦି ପକାଇଲେ । ସ୍ନେହରେ ତାଂକ ସ୍ତନରୁ ଦୁଧ ବାହାରି ଲୁଗା ଓଦା ହୋଇଗଲା । ଉଦ୍ଧବ ଏହା ଦେଖି ଭାରି ଖୁସି ହେଲେ; କହିଲେ, “ମହାରାଜ ନଂଦ, ଆପଣମାନେ ରାମ କୃଷ୍ଣଂକୁ ପୁଅ କରି ପାଇଥିଲେ । ଆପଣମାନଂକ ପରି ଭାଗ୍ୟବାନ୍ ଆଉ କିଏ ଅଛି ? ସଂସାରରେ ଆପଣମାନଂକର ଅଧିକ ଦରକାର ଆଉ କଣ ଅଛି ? ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଂକର ଯାହା ଉପରେ ଟିକିଏ ଦୟା ହଉଚି, ସେ ଉଦ୍ଧାର ପାଇ ଯାଉଚି । ଆପଣମାନେ ନିଜେ ତାଂକୁ କାଖେଇ କୁଂଢେଇ ତାଂକ ଦେହରେ ଦେହ ମିଶାଇଚଂନ୍ତି । କୃଷ୍ଣ କି ଆପଣଂକୁ କେବେ ଛାଡ଼ି ପାରଂନ୍ତି ? ଅଳ୍ପଦିନ ମଧ୍ୟରେ ସେ ପୁଣି ବ୍ରଜକୁ ଆସି, ଆପଣମାନଂକୁ ଦେଖିବେ । ଆପଣମାନେ କିଛି ଦୁଃଖ କରଂନ୍ତୁ ନାଇ ।”

ଏହିପରି କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେଉ ହେଉ ସେରାତି ପାଇଗଲା । ସକାଳୁ ସବୁ ଗୋପ ଗୋପୀମାନେ ଆସି, ରୁଂଡହେଲେ । ଉଦ୍ଧବ ତାଂକୁ ପୁଣି ବୋଧଶୋଧ କରି, ସେଇ କଥା ସବୁ କହିଲେ ।

ଗୋପଗୋପୀମାନଂକଠାରେ ଉଦ୍ଧବ କେତେ ଚର୍ଚ୍ଚା ହେଲେ । କେତେ ଲୋକ ଆସି, କୃଷ୍ଣଂକ ସଂବଂଧରେ କେତେ ଅଭିମାନ କଥା କହିଲେ । ସେମାନେ କେହି କେହି କହିଲେ,“ରାଜା ବୁଢ଼ା ହୋଇଗଲେ,ପ୍ରଜାମାନେ ଆଉ ତାଂକୁ ପଚାରଂନ୍ତି ନାଇ; ପାଠ ସରିଗଲେ ଶିଷ୍ୟ-ମାନେ ଗୁରୁଂକୁ ଛାଡ଼ି ଚାଲିଯାଂନ୍ତି । ଦକ୍ଷିଣା ପାଇ ସାରିଲେ, ପୁରୋହିତମାନେ ଯଜମାନଂକୁ ଆଉ ପଚାରଂନ୍ତି ନାଇ । ଫଳ ସରିଗଲେ ପକ୍ଷୀମାନେ ଆଉ ଗଛ ପାଖକୁ ଆସଂନ୍ତି ନାଇ । ଖିଆ ସରିଲେ, ଅତିଥି ଗୃହୀର ଘର ଛାଡ଼ି ଚାଲିଯାଏ । ବଣ ପୋଡ଼ି ଗଲେ, ମୃଗମାନେ

ପଳାଂନ୍ତି । ଏହିପରି କୃଷ୍ଣଂକର ଆଉ ବ୍ରଜରେ କ'ଣ ଅଛି ? ସେ କାହିଁକି ଆସିବେ ?"

ଏହିପରି ଉଦ୍ଧବ ଗୋପୀମାନଂକଠାରୁ କେତେ କଥା ଶୁଣି, ତାଂକୁ ମଧ୍ୟ ବୁଝାଇ କହିଲେ । ସମସ୍ତଂକୁ ବୁଝାଇ ସୁଝାଇ ଉଦ୍ଧବ ପୁଣି ମଥୁରାକୁ ଫେରି ଆସିଲେ। ଆସିଲାବେଳେ ଗୋପ ଗୋପୀମାନେ କେତେ ଜିନିଷ ଉଦ୍ଧବଂକୁ ଉପହାର ଦେଲେ । କେତେକଥା କହି ପଠାଇଲେ, ଉଦ୍ଧବ ସବୁ ଉପହାର ନେଇ, ସବୁ କଥା ଶୁଣି, ମଥୁରାକୁ ଆସି, ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଂକୁ ସବୁ କଥା ଜଣାଇଲେ । ତା'ପରେ ବସୁଦେବ ଉଗ୍ରସେନଂକ ପାଇଁ ନଂଦ ଯାହାସବୁ ପଠାଇଥିଲେ, ତା' ସେମାନଂକୁ ଦେଲେ ।

———

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ କୁବ୍‌ଜା ଓ ଅକ୍ରୂରଂକ ଘରକୁ ଗଲେ

କଂସ ମରିବା ପୂର୍ବରୁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଯେଉଁ କୁବ୍‌ଜାକୁ ଦେଖି, ତା'ଠାରୁ ଚଂଦନ ପ୍ରଭୃତି ଲଗାଇ, ତା'ର ପିଠି ସିଧା କରିଥିଲେ, ସେହି କୁବ୍‌ଜା ସେତେବେଳେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଂକୁ ଆପଣା ଘରକୁ ଡାକିଥିଲା । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ସେତେବେଳେ ନ ଯାଇ 'ପରେ ଯିବି' କହିଥିଲେ । ଏବେ ସେ କଥା ତାଂକ ମନେ ପଡ଼ିଲା ।

କୁବ୍‌ଜା ସାମାନ୍ୟ ମାଇପିଟିଏ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ତାକୁ ଭୁଲି ନାହାଂତି । ସେ ଭାଇ, ସାଂଗ, ସଖା ସମସ୍ତଂକୁ ସେ କଥା କହିଲେ । ତା' ପରେ ଖୋଜି ଖୋଜି ଯାଇ କୁବ୍‌ଜା ଦୁଆରେ ପହଂଚିଲେ ।

କୁବ୍‌ଜା କୃଷ୍ଣ କଥା ଭାଳି ଭାଳି ଅଂଧ ହୋଇ ବସିଥିଲା । ସେ ଏବେ ଆଖି ପାଇଲା ପରି, ତାକୁ ଲାଗିଲା । ସେ ଭାରି ଆଦରରେ କୃଷ୍ଣଂକୁ ନେଇ ଆସନରେ ବସାଇଲା । ବହୁତ ଚର୍ଚ୍ଚା କଲା । କୃଷ୍ଣ ତା ସାଂଗେ ଆପଣା ଲୋକ ପରି କେତେ ଭାବ କଲେ, କେତେ ଆଳାପ କଲେ ।

ଶେଷକୁ ସେ କହିଲା, "ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ, ଏହିପରି ମୋ ମନ ସବୁବେଳେ ତମଠାରେ ଥାଉ । ଏହିପରି ତମେ ମତେ ଅନୁଗ୍ରହ କରୁଥିବ ।"

ଅକ୍ରୂର ବ୍ରଜରୁ କୃଷ୍ଣଂକୁ ଡାକି ଆଣିଲା ବେଳେ, ଆଗେ ଆପଣା ଘରେ ସେରାତି ରହିବା ପାଇଁ କହି-ଥିଲେ । କୃଷ୍ଣ ସେତେବେଳେ ନାହିଁ କରି, କାମ ସରିଲେ ପରେ ଯିବେ ବୋଲି କହିଥିଲେ । ସେ କଥା ମଧ୍ୟ କୃଷ୍ଣଂକ ମନେ ଥିଲା ।

ବଳରାମଂକୁ ନେଇ ଦିନେ ସେହିପରି ଅଚାନକରେ ଯାଇ, ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଅକ୍ରୂରଂକ ଦୁଆରେ ହାଜର୍ । କୃଷ୍ଣ ଅକ୍ରୂରଂକର ପୁତୁରା । ହେଲେ କ'ଣ ହେବ, ଅକ୍ରୂର କୃଷ୍ଣଂକର ଭାରି ଭକ୍ତ । ସେ କୃଷ୍ଣଂକୁ ସାକ୍ଷାତ୍ ଭଗବାନ୍ ବୋଲି ବିଚାରନ୍ତି ।

ସେ ରାମକୃଷ୍ଣଂକୁ ଦେଖିଲାକ୍ଷଣି, ଭାରି ଖୁସି ହୋଇଗଲେ । ତାଂକୁ ନେଇ, ଘରେ ବସାଇ ତାଂକ ଗୋଡ଼ ଧୋଇଦେଲେ । ତାଂକୁ କେତେ ସେବାକଲେ, କେତେ ସ୍ତୁତିକଲେ । କୃଷ୍ଣ ଶେଷକୁ କହିଲେ, "କକା, ଏ ମଥୁରାରେ ଆମର ଆପଣାର ହୋଇ ଅନେକ ଅଛଂତି; କିଂତୁ ଆପଣ ଆମ ପ୍ରତି ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ । ଆମର କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ ଆପଣ ସବୁବେଳେ ମନଦେଇଥାଂନ୍ତି । ଏବେ ଆପଣ ଟିକିଏ ହସ୍ତିନାପୁରକୁ ଯାଆଂନ୍ତୁ । ସେଠାରେ ଆମ ପିଉସୀ କୁଂତୀ ଅଛଂନ୍ତି । ସେ ଅଳ୍ପ ବୟସରେ ବିଧବା ହୋଇ ଗଲେ । ତାଂକର ପାଂଚୋଟି ପୁଅ; ସେ ପାଂଚୋଟି ଯାକ ପୁଅସେନ

ଏବେ ଆପଣା ଦେଢ଼ଶୁର ଧୃତରାଷ୍ଟ୍ରଂକ ପାଖେ ଅଛଂତି । ଧୃତରାଷ୍ଟ୍ର ଅଂଧ; କିଂତୁ ସାନ ଭାଇ ପାଂଡୁ ମରିଯିବାରୁ ସେ ଏବେ ନିଜେ ରାଜଗାଦିରେ ବସିଛଂତି । ତାଂକର ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ଆଦି ଶହେ ପୁଅ । ସେମାନେ ଭାରି ଦୁଷ୍ଟ । ତାଙ୍କ କଥାରେ ପଡ଼ି, ଧୃତରାଷ୍ଟ୍ର ଶୁଣିବାରେ ଆଉ ଭଲ ମଂଦ ବୁଝିପାରୁ ନାହାଂତି । ଆପଣ ନିଜେ ଯାଇ ଦେଖି ଆସଂତୁ, ପାଂଡୁ ଆଉ କୁଂତୀଂକ ପୁଅ ପାଂଡବ ପାଂଚ ଭାଇଂକ ଧୃତରାଷ୍ଟ୍ର କପରି ଚଳାଉଛଂତି । ଜାଣିଲେ ଆମେମାନେ ପାଂଡବମାନଂକ ପାଇଁ, କିଛି ହେଲେ, କରିବାର ଥିଲେ, କରିବୁ ।"

ଏହା ଶୁଣି ଅକ୍ରୂର ହସ୍ତିନାକୁ ଗଲେ ଏବଂ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଭାଇ ଓ ସାଂଗମାନଂକୁ ନେଇ ଆପଣା ଘରକୁ ଆସିଲେ ।

ଅକ୍ରୂର ହସ୍ତିନାକୁ ଗଲେ

ଅକ୍ରୂର କୁରୁବଂଶର ରାଜଧାନୀ ହସ୍ତିନାରେ ପହଂଚି ପ୍ରଥମେ ରାଜସଭାକୁ ଗଲେ; ସେଠାରେ ଭୀଷ୍ମ ଓ ଧୃତରାଷ୍ଟ୍ରଂକ ସଂଗେ ଦେଖାକରି ପରେ ବିଦୁରଂକ ସଂଗେ ନିଜ ଭଉଣୀ ପୃଥାଂକୁ (କୁଂତୀ) ଯାଇଁ ଭେଟିଲେ । ତା'ପରେ କୁଳବୃଦ୍ଧ ବାହ୍ଲୀକଂକ ସଂଗେ ସୋମଦତ୍ତ, ଦ୍ରୋଣ, କୃପ, କର୍ଣ୍ଣ, ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ, ଅଶ୍ୱତ୍ଥାମା, ପାଂଡବ ପାଂଚଭାଇ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବଂଧୁମାନଂକୁ ଦେଖା କଲେ ।

ସମସ୍ତେ ଅକ୍ରୂରଂକୁ ଦେଖି, ଭାରି ଖୁସୀ ହୋଇ, ଯଦୁବଂଶର ସମସ୍ତଂକ କଥା ଗୋଟି ଗୋଟି କରି ପଚାରି ବୁଝିଲେ । ଅକ୍ରୂର ମଧ୍ୟ ସମସ୍ତଂକୁ ତାଂକ ଭଲ ମଂଦ ପଚାରି ଗଲେ ।

ଏହିପରି ଆଦର ପାଇ, ଅକ୍ରୂର ଧୃତରାଷ୍ଟ୍ର ପାଂଡବଂକୁ କିପରି ଚଳାଉଛଂତି ବୁଝିବାପାଇଁ ହସ୍ତିନାରେ କେତେମାସ ରହିଲେ ।

ପୃଥାଂକ ପୁଅ ପାଂଡବ ପାଂଚଭାଇ ନିଜର ତେଜ, ବଳ, ବୀର୍ଯ୍ୟ—ଭଲ କଥାବାର୍ତ୍ତା ଓ ଆଚରଣରେ ପ୍ରଜାମାନଙ୍କର ବଡ଼ ପ୍ରିୟ ହୋଇଥିଲେ । ତାଂକର ଏହା ଦେଖି, ସହି ନ ପାରି, ଧୃତରାଷ୍ଟ୍ରଂକ ପୁଅମାନେ ଭୀମକୁ ବିଷ ଦେବା ଏବଂ ସେହିପରି ପାଂଡବଂକ ପ୍ରତି ଆଉ ଆଉ ଅନ୍ୟାୟ କଥା କେତେ କରିଥିଲେ । ପୃଥା ଓ ବିଦୁର ଦୁହେଁ ଗୋଟି ଗୋଟି କରି ସେ କଥା ସବୁ ଅକ୍ରୂରଂକୁ କହିଲେ ।

ଭାଇକୁ ଦେଖି ପୃଥା ବାପ, ମା' ଓ ବାପଘରର ଆଉ ଆଉ ଲୋକଂକ କଥା ପଚାରି ପଚାରି କାଂଦି ପକାଇଲେ । କହିଲେ, "ଭାଇ, ବାପ, ମା, ଆଉ ଭାଇ, ଭଉଣୀ, ପୁତୁରା, ଝିଆରୀ, ଭଣୋଇ, ଏ ସମସ୍ତେ ମତେ କ'ଣ ମନେ ପକାଂତି ? ରାମ କୃଷ୍ଣ ମୋର ପୁତୁରା, ସେମାନେ କ'ଣ ପିଇସୀ ଓ ପିଇସୀ ପୁଅ ଭାଇମାନଂକ କଥା କେବେ ଭାବଂତି ? ଭାଇ, ବଣ ଭିତରେ ବାଘଂକ ଆଗରେ ପିଲା ଗୁଡ଼ାଏ ନେଇ, ହରିଣୀ ଥିଲାପରି, ମୁଁ ଏଇ ବାପଛେଉଂଡ ପିଲା ପାଂଚଖଂଡ ନେଇ, କି ଦୁଃଖରେ ଯେ ଏଠାରେ ଅଛି, ସେ କଥା କ'ଣ ସେମାନେ କେହି ଜାଣୁ ନାହାଂତି ? କୃଷ୍ଣ ଏତେ ଏତେ ଅଦ୍ଭୁତ କାର୍ଯ୍ୟ ସବୁ କରୁଛଂତି—ସେ କ'ଣ ମତେ ଟିକିଏ ଆଉ ଆଖିରେ ଚାହିଁବେ ନାଇ ? ତାଂକ ଛଡ଼ା ମୋର ଆଉ ସାହା ହେବାକୁ କିଏ ଅଛି ? ମୁଁ ତାଂକୁ ଏଠାରେ ପ୍ରଣାମ କରୁଛି । ସେ ଧର୍ମରକ୍ଷା ପାଇଁ ଜନ୍ମ ହୋଇଛଂତି । ମୁଁ ତାଂକର ଶରଣ ଗଲି । ସେ ମତେ ରଖଂତୁ ।"

ଏହାପରେ କହୁ କହୁ କୁଂତୀ ହୋ ହୋ କାଂଦିଲେ । ସେଠାରୁ ଅକ୍ରୂର ଓ ବିଦୁର କୁଂତୀଂକ ବୁଝାଇ କରି କହିଲେ, "ହେ ଦେବୀ କୁଂତୀ, ତୁମ ପୁଅମାନେ ଦେବ ଅଂଶରେ ଜନ୍ମିଛଂତି—ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ନିଜେ ଭଗବାନ୍, ମଂଚରେ ଜନ୍ମ ହୋଇଛନ୍ତି, ତମର କିଛି ଦୁଂଖ ରହିବ ନାଇ, କାଂଦ ନାଇ—ଶାଂତ ହୁଅ ।"

ଏହା ଶୁଣି, ବୁଝି, ଅକ୍ରୂର ପାଂଡବ ଓ କୌରବ (ଧୃତରାଷ୍ଟ୍ରଂକ ବଂଶ)ଂକ ମଧ୍ୟରେ ମିଳା ମିଶା କରିଦବା ପାଇଁ ଧୃତରାଷ୍ଟ୍ରଂକ ପାଖକୁ ଗଲେ ।

ସେଠାରେ ଭୀଷ୍ମ ପ୍ରଭୃତି ବଂଧୁମାନେ ମଧ୍ୟ ଥିଲେ । ସେ ଧୃତରାଷ୍ଟ୍ରଂକୁ କହିଲେ, "ଆପଣ କୁରୁବଂଶର କୀର୍ତ୍ତି—ଆପଣଂକ ଭାଇ ପାଂଡୁ ମରିଯିବାରୁ ଆପଣ ତାହାକୁ ନ ପଚାରି ନିଜେ ସିଂହାସନରେ ବସିଛଂତି । ଭଲ କଥା ! କିଂତୁ ଏବେ ଆପଣା ପୁଅ ଓ ଭାଇପୁଅ ଦୁହିଂକ ସମାନ କରି ପାଳଂତୁ । ଯେବେ ରାଜା ହୋଇ, ଯାଂକୁ ଆପଣା, ତାଂକୁ ପର କରିବେ—ତେବେ ବଂଚିଥାଇ ନିଂଦା ପାଇବେ, ମଲେ ନରକକୁ ଯିବେ । ଏପରି କେବେ କରଂତୁ ନାଇ ।"

ଏହାପରି କେତେ ବୁଝାଇଲେ । ସବୁ ଶୁଣି ଶେଷକୁ ଧୃତରାଷ୍ଟ୍ର କହିଲେ, "ଭାଇ ଅକ୍ରୂର, ମୁଁ କଣ କରିବି ? ଆପଣଂକ ଏସବୁ କଥା ବାସ୍ତବିକ୍ ଅମୃତ ପରି; କିଂତୁ କାହିଁକି କେଜାଣି ମତେ ଏ ସବୁ ସୁଖ ଲାଗୁନାଇ । ମେଘ ଉପରେ ସୁଂଦର ବିଜୁଳି ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ରହି, ପୁଣି ଅଂଧାରରେ ମିଶିଯାଏ । ସେହିପରି ମୋ ମନ ଏତେ ଖରାପ ହୋଇଯାଉଛି ଯେ, ଆପଣଂକର ଏ ଭଲକଥା ସବୁ ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ଏ କାନ ବାଟେ ପଶି, କୁଆଡ଼େ ଚାଲି ଯାଉଛି । ମୁଁ ଜାଣେ, ଭଗବାନ୍ ନିଜେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ହୋଇ ଜନ୍ମିଛଂତି । ଯାହାର ଯେପରି କର୍ମ, ତାକୁ ସେପରି ଫଳ ସେ ଦଉଛଂତି । ମୁଁ ତାଂକୁ ଏହିଠାରେ ପ୍ରଣାମ କରୁଛି; କିଂତୁ ମୋର ଆଉ ଉପାୟ ନାଇ ।"

ଶେଷକୁ ଅକ୍ରୂର ସବୁ ବୁଝି, ଆଉ କିଛି କହିଲେ ନାଇ । ଭଉଣୀ, ଭଣଜା ଓ ବଂଧୁବାଂଧବଂକଠାରୁ ବିଦାୟ ନେଇ, ମଥୁରାକୁ ଆସି, ଯାହା ଯାହା ଶୁଣିଥିଲେ,—ବୁଝିଥିଲେ, ସବୁ ଗୋଟି ଗୋଟି କରି କହିଲେ ।

ଜରାସଂଧ କଥା

ଜରାସଂଧ ମଗଧର ରାଜା । ସେ ଭାରି ବଳବାନ୍; ବଡ଼ ଦୁଷ୍ଟ । ଅସ୍ତି ଓ ପ୍ରାପ୍ତି ବୋଲି ଜରାସଂଧର ଦୁଇ ଭଉଣୀ କଂସକୁ ବିଭା ହୋଇଥିଲେ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ କଂସକୁ ମାରିଦବାରୁ ସେମାନେ ବଡ଼ ବ୍ୟାକୁଳ ହୋଇ, ବାପ ଘରକୁ ଗଲେ—ବାପକୁ ଯାଇ, ସବୁ କଥା କହିଲେ ।

ଏକେ ଭଉଣୀ ଦୁହିଁଂକ ବିଧବା ଦେଖି, ଜରାସଂଧର ମନ ପୋଡ଼ିଗଲା । ପୁଣି ଯେତେବେଳେ ସେ ଶୁଣିଲା, ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଏହା କରିଛଂତି, ସେତେବେଳେ ଯଦୁବଂଶ ଉପରେ ରାଗିଗଲା । ସେ ଯଦୁବଂଶଯାକ ମାରି, ପୃଥିବୀକୁ ଯଦୁବଂଶ ଶୂନ୍ୟ କରିଦବ ବୋଲି, ମନେ ମନେ ଠିକ୍ କରି, ତେଇଶି ଅକ୍ଷୌହିଣୀ ସେନା ଘେନି, ଆସି ମଥୁରାପୁରୀ ଘେରିଗଲା ।

ମହାସାଗରରୁ ବଡ଼ ବଡ଼ ଲହରୀମାନ ଉଠୁଥାଏ । ତାହା କୂଳରେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଭୂମିଖଂଡ ମାନ ଯେପରି ଦିଶେ, ଜରାସଂଧ ସେନା ଘେରି ଯିବାରୁ ମଥୁରା ସେହିପରି ଦିଶିଲା । ମଥୁରାର ଏ ବିପତ୍ତି କୃଷ୍ଣ ନିଜେ ଦେଖିଲେ । କ'ଣ କରିବେ—ସେ କଥା ମନେ ମନେ ନିଜେ ଭାବିଲେ ।

ହୁହୁଁ ହୁହୁଁ ସ୍ୱର୍ଗରୁ ଆସି, ଦୁଇଟି ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ରଥ ରାମକୃଷ୍ଣଂକ ପାଖେ ପହଂଚିଗଲା । ସୁଦର୍ଶନ ଚକ୍ର ପ୍ରଭୃତି ଦିବ୍ୟ ଅସ୍ତ୍ର ସବୁ କୃଷ୍ଣଂକ ରଥରେ ଥୁଆ ହୋଇଥିଲା । ସେଠାରୁ ରାମକୃଷ୍ଣ ଦିହେଁ ଦି'ରଥରେ ବସି, ଯୁଦ୍ଧ ପାଇଁ ବାହାରି ପଡ଼ିଲେ ।

ଭଗବାନ୍ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଂକର ପାଂଚଜନ୍ୟ ଶଂଖ ବାଜି ଉଠିଲା । ଜରାସଂଧ କୃଷ୍ଣଂକୁ ଚିହ୍ନିଁ କହିଲା, "କୃଷ୍ଣ, ତୁ ପିଲା ଲୋକ । ତୋ ସଂଗେ ଯୁଝିବାକୁ ମତେ ଲାଜ ମାଡ଼ିବ । ତୁ ଏଠାରୁ ଚାଲି ଯା ।"

ତା'ପରେ ରାମଂକୁ ଚିହ୍ନିଁ କହିଲା, "ରାମ, ପିଲା ହେଲେ କ'ଣ ହେବ ତମର ବଳ ଥିଲା ପରି ଲାଗୁଚି । ମନ ହେଲେ, ତୁମେ ମୋ ସାଂଗରେ ଯୁଦ୍ଧ କର । ମୋ ହାତେ ମଲେ ସ୍ୱର୍ଗକୁ ଯିବ, ଆସ । ତୁମ ହାତେ ମଲେ ବି ଯୁଦ୍ଧରେ ମରି, ମୁଁ ସ୍ୱର୍ଗକୁ ଯିବି ।"

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ କହିଲେ, "ଜରାସଂଧ, ଡର ମାଡ଼ୁଚି କି ? ପିଲା ବୋଲି କହି ଦେଇ ମୋ ଆଗରୁ ଖସି ଯାଉଚ ଯେ । ପରଖା ପରଖି ନକରି, ଆପଣାକୁ ଏତେ ବଡ଼ ବୋଲି ବଡ଼ିମା କରିବା ଠିକ୍ ନୁହେଁ—ଜରାସଂଧ ! ତୁମରି ମରଣ କାଳ ପାଖ ହୋଇ ଗଲାଣି । ମୁଁ ତୁମ କଥା ମାନିବାକୁ ଆସିନାଇ, ଆସ, ଯୁଦ୍ଧକର ।"

ସାଂଗେ ସାଂଗେ ଜରାସଂଧର ସୈନ୍ୟସବୁ ମାଡ଼ି ଆସିଲେ । ଧୂଳି ଉଠି ଆକାଶ ଅଂଧକାର ହୋଇଗଲା । ରାମକୃଷ୍ଣ ଆଉ ଦିଶିଲେ ନାଇ ।

ଏଣେ ସହରର ମାଇପେ ସବୁ ରାମକୃଷ୍ଣ କିପରି ଯୁଦ୍ଧ କରିବେ ଦେଖିବା ପାଇଁ କିଛି ନ ଡରି, ନ ଡରି ଛାତ ଉପରେ, ଦୁଆରରେ ସବୁଆଡ଼େ ଜମା ହୋଇ ଗଲେଣି । ଏ ଧୂଳିରେ ସେମାନଂକୁ କୃଷ୍ଣଂକ ରଥର ଗରୁଡ଼ ପତାକା ଓ ରାମଙ୍କ ରଥର ତାଳବୃକ୍ଷ ପତାକା ଦିଶିଲା ନାହିଁ, ସେମାନେ ବଡ଼ ବ୍ୟାକୁଳ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ ।

ଶ୍ରାବଣ ମାସରେ ମେଘ ବରଷିଲା ପରି ଯାଦବ ସେନାଂକ ଉପରେ ଶର ସବୁ ପଡ଼ିଲା । ସେମାନେ ଅସ୍ତ ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଗଲେ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ନିଜର ସାରଂଗ ଧନୁରେ ସହସ୍ର ସହସ୍ର ଶର ଚଢ଼ାଇ, ଶତ୍ରୁ ସୈନ୍ୟ ଉପରକୁ ଛାଡ଼ିଲେ । ଶତ୍ରୁ ସୈନ୍ୟର ରଥ, ହାତୀ, ପଦାତି ଖଂଡ ଖଂଡ ହୋଇ, ଛିଡ଼ି ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଗଲା । ଯୁଦ୍ଧ-ଭୂମିରେ ରକ୍ତର ନଦୀ ବୋହିଗଲା । ସେମାନଂକର ହାତ, ଗୋଡ଼, ମୁଂଡସବୁ ସେହି ନଦୀରେ ସାପ, ମାଛ, କଇଁଛ ପରି ଭାସିଗଲା । ମଲା ହାତୀ ସବୁ ନଈପଠା ପରି ଦିଶିଲା ।

ଏହିପରି ଜରାସଂଧର ତେଇଶି ଅକ୍ଷୌହିଣୀ ସୈନ୍ୟ ଆସି ସରିବାକୁ ବସିଲା ।

ଶେଷକୁ ବଳରାମ ସିଂହ ପରି ଜରାସଂଧକୁ ଯାଇ ଧଇଲେ । ସାଂଗେ ସାଂଗେ ତାକୁ ବାରୁଣ ଓ ମାନୁଷ ଫାଶରେ ବାଂଧି ପକାଇଲେ; କିଂତୁ କୃଷ୍ଣ କଣ ବୁଝିଲେ ଏବଂ ବଳଦେବଂକୁ କଣ ବୁଝାଇ ଦେଲେ, ତା' ବୁଝି ବଳଦେବ ଫାଶ ଫିଟାଇ ଦେଇ; 'ଯା ଯା, ଏତେ ମାଇଲେ ହାତ ଗଂଧେଇବ' ବୋଲି ଜରାସଂଧକୁ ଛାଡ଼ି ଦେଲେ ।

ଜରାସଂଧ ହାରି । ତାକୁ ଏଥିରେ ବଡ଼ ଲାଜ ମାଡ଼ିଲା । ସେ ସେହିଠାରୁ ରାଜ୍ୟ ଛାଡ଼ି, ବଣକୁ ଯାଇ, ତପସ୍ୟା କରିବ ବୋଲି ବାହାରିଲା । କିଂତୁ ତା' ପାଖକୁ ଆଉ ରାଜାମାନେ ଆସି, ତାକୁ ବୁଝାଇ ସୁଝାଇ ମନାକଲେ ।

ସେମାନେ କହିଲେ, "ଜରାସଂଧ, କର୍ମ ଦୋଷରୁ ଏଥର ହାରିଗଲ, ଏଥିପାଇଁ ତୁମ ପରି ବୀର—ଏତେ ଉଦାସିବା ଠିକ୍ ନୁହେଁ ।"

ଏହା ଶୁଣି, ବୋଧ ପାଇ, ଜରାସଂଧ ପୁଣି ଆପଣା ରାଜ୍ୟକୁ ଗଲା ।

ଏଣେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ମହାଆନଂଦରେ ଶଂଖ, ତୂରୀ, ଭେରୀ, ବୀଣା, ବଜାଇ ଉତ୍ସବ କରି, ମଥୁରା ଲୋକଂକୁ ଖୁସି କଲେ । ଯୁଦ୍ଧରେ ମରିଥିବା ବୀରମାନଂକର ମଣି, ସୁବର୍ଣ୍ଣ, ଅଳଙ୍କାର ସବୁ ରାମକୃଷ୍ଣ ଆଣି, ଉଗ୍ରସେନଂକ ପାଖେ ଭେଟି ଦେଲେ ।

ଜରାସଂଧ ଏହି ଥରକ ପରାସ୍ତ ହୋଇ କିଛି ଚୁପ ହେଲା ନାହିଁ । ସେ ଏହିପରି ଥରକୁ ଥର ସତର ଥର ଆସି, ମଥୁରାପୁରୀ ଘେରିଲା । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ସତର ଥର ତାକୁ ଜିଣି, ଛାଡ଼ିଦେଲେ ।

କାଳଯବନ ବୋଲି ଗୋଟିଏ ଦୁର୍ଦ୍ଦାଂତ ମ୍ଳେଚ୍ଛମାନଂକର ରାଜା ଥିଲା । ନାରଦ ଯାଇ, ତାକୁ କେତେ କଥା କହି ମଥୁରା ଘେରିବା ପାଇଁ ମତାଇ ଦେଲେ । ସେ ଆସି କୋଟିଏ ସେନା ଘେନି ମଥୁରା ଘେରିଲା ।

କାଳଯବନ ସଂଗେ ଜରାସଂଧର ଭାରି ପଟେ । କାଳଯବନ ମଥୁରା ଘେରିବାର ଦେଖି କୃଷ୍ଣ ଜାଣିଲେ— ଜରାସଂଧ ପୁଣି ଦିନେ ନା'ଦିନେ ଆସିବ । ବଳଦେବଂକ ସଂଗେ ବିଚାର କରି, ସେ ଏବେ ଆପଣାର ପ୍ରଜା, ଜ୍ଞାତି, କୁଟୁମ୍ବଂକୁ ରକ୍ଷା କରିବାପାଇଁ, ଗୋଟିଏ ଭାରି ଦୁର୍ଗମ ଦୁର୍ଗ ତିଆରି କଲେ ।

ବହୁ ଦୂରରେ ସମୁଦ୍ରଭିତରେ ବାରଯୋଜନ ଲଂବା ଓସାରରେ କୃଷ୍ଣ ସେହି ଦୁର୍ଗଟି ତିଆରି କଲେ । ବିଶ୍ୱକର୍ମାଂକୁ ଡାକି, ତା' ମଧ୍ୟରେ ସହର ସଜାଇ ଦେଲେ । ସାଂଗେ ସାଂଗେ ସେଥିରେ ରାଜଦାଂଣ୍ଡ ତିଆରି ହୋଇଗଲା । ସଡ଼କ, ଘର ବଗିଚା, ବଜାର ସବୁ ବସିଗଲା । ବିଶ୍ୱକର୍ମା ନିଜେ ସ୍ୱର୍ଗରୁ ଗଛ, ପଥର ଆଣି, ସେ ସହରରେ ଲଗାଇ ଦେଲେ । ସ୍ଫଟିକ ମଣି ମୁକ୍ତାରେ ଘର ସବୁ ସଜାଡ଼ି ଦେଲେ । ଘର ଆଗରେ ତୋରଣ ବସାଇ ଦେଲେ । ସୁନାକଳସ ବସାଇ ସୁଂଦର ରୁପା, ପିତଳ, ଲୁହାରେ ଘୋଡ଼ାଶାଳ, ହାତିଶାଳ ସବୁ ତିଆରିହୋଇଗଲା । ସୁଂଦର ମଣିମୁକ୍ତାରେ ଉଚ ରାଜ-ପୁର ଆକାଶକୁ ଲଗି ଠିଆ ହେଲା । ଦେବତାମାନେ ସ୍ୱର୍ଗରୁ ପାରିଜାତ ଫୁଲ, ସୁଂଦର ସୁଂଦର ଘୋଡ଼ା, ଅନେକ ଧନ, ରତ୍ନ ସବୁ ପଠାଇ ଦେଲେ ।

ଏହିପରି କେହି ନ ଦେଖିବା ଭଳି ଜାଗାରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଦୁର୍ଗ ଭିତରେ ମଥୁରା ସହରକୁ ନେଇ ରଖିଦେଇ, ବଳରାମଂକୁ ମଥୁରା ସହର ଜଗାଇ ଦେଇ, ଆପେ ଅସ୍ତ୍ର ଶସ୍ତ୍ର ସବୁ ଛାଡ଼ି, ପଦ୍ମମାଳ ପକାଇ, କାଳଯବନକୁ ଭେଟିବାକୁ ମଥୁରାରୁ ବାହାରିଲେ ।

କାଳଯବନ ସଂହାର

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଅସ୍ତ୍ର ଶସ୍ତ୍ର ଛାଡ଼ି, ଚଦଂନଯାତ ଦେଖିଲା ପରି ମଥୁରାରୁ ବାହାରି ପଡ଼ିଲେ । କାଳଯବନକୁ ନାରଦ ସବୁ ବତାଇ ଦେଇଥିଲେ । ସେ କୃଷ୍ଣଂକୁ ଦେଖିଲା କ୍ଷଣି ଚିହ୍ନିପକାଇଲା; ଇଂଏ ଯୁଦ୍ଧ କରିବ କପରି ? କୃଷ୍ଣଂକର ଯାନ ବାହନ, ଅସ୍ତ୍ର ଶସ୍ତ୍ର କିଛି ନାହିଁ । ସେ ଚାଲି ଚାଲୁଚଂନ୍ତି । ରଥ ଉପରେ ବସି, ଯାନ ବାହନ, ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ର ଧରି, ତାଂକ ସଂଗେ ଯୁଦ୍ଧ କରିବାଟା ତ ବିଧି ନୁହେ । ଏହା ବିଚାରି କାଳଯବନ ରଥରୁ ଓହ୍ଲାଇ ପଡ଼ି, କୃଷ୍ଣଂକ ସାଂଗେ ଲଢ଼ାଲଢ଼ି ଯୁଦ୍ଧ କରିବ ବୋଲି ବାହାରିଲା ।

କୃଷ୍ଣ ମହାଚଞ୍ଚଳ । କାଳଯବନକୁ ଦେଖିଲାକ୍ଷଣି ଦେ ଚମ୍ପଟ୍ ! କାଳଯବନ ଗୋଡ଼ାଇଛି, କୃଷ୍ଣ ପଳାଇଚଂନ୍ତି ।

ବେଳେ ବେଳେ ଧରା ପଡ଼ଗଲା ପରି ହୋଇ, ପୁଣି ଖସି ଯାଉଚଂତି । କାଳଯବନ ପଛରୁ ଡକା ପକାଇଚ, "ହେ କୃଷ୍ଣ, ତୁମେ ଖାଲି ବୀର ବୋଲି କେତେ ଡାକ ପଡ଼ଚ । ତୁମେ ଯଦୁବଂଶରେ ଜନ୍ମ ହୋଇଚ । ଯୁଦ୍ଧକୁ ଡରି ଏପରି ପଳାଉଚ କାହିଁକି ?"

କୃଷ୍ଣ କିଛି ନ ଶୁଣିଲା ପରି ପଳାଉଥାଂନ୍ତି । ପଳାଇ ପଳାଇ ବହୁତ ଦୂରରେ ଶେଷକୁ ଗୋଟାଏ ପର୍ବତ ଗୁହା ଭିତରେ ପଶିଗଲେ । ସେ ଗୁହା ଅନ୍ଧାର, ମୁହଁକୁ ମୁହଁ ଦିଶୁନାଇ । କାଳଯବନ କରେ କ'ଣ ? ଶେଷକୁ ସେହି ଅଂଧାରରେ ପଶିଲା ।

କାଳଯବନ ଗୁହା ଭିତରେ ପଶି, କୃଷ୍ଣଂକୁ ତ ପାଇଲା ନାଇ; ଗୋଡ଼ରେ ତଉଂଡ ତଉଂଡ ଗୋଟେ କାହାକୁ ଛୁଂଇଁଲା । ଭାବିଲା—ଗୋଟେ ମଣିଷ ଶୋଇଚ; ଭାବିଲା କୃଷ୍ଣ ଡରିକରି ଶୋଇ ପଡ଼ଚଂତି । ଦେଲା ଏକ ଠିଆ ଗୋଇଠା ।

ଗୋଇଠା ଖାଇ, ଶୋଇଥିବା ଲୋକଟି ଚମକି କରି ଉଠିଲା । ଘୁରିଆଡ଼କୁ ଗୁହିଁ ଦେଖେ ତ, କାଳଯବନ ଠିଆ ହୋଇଛି । ଲୋକଟିର ଭାରି ରାଗ ହୋଇଗଲା । ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ତା ଆଖିରୁ ଗୋଟାଏ ନିଆଁ ବାହାରି କାଳଯବନ ଉପରେ ପଡ଼ିଲା । ଗୁହିଁ ଗୁହିଁ କାଳଯବନ ମୁଂଡରୁ ଗୋଡ଼ଯାଏ ଜଳି ପାଉଁଶ ହୋଇଗଲା । କୃଷ୍ଣଂକ ମାୟାକୁ କେହି କି ପାଏ ! କାହାକୁ କପରି ମାରିବାକୁ ହେବ, ତା' ତାଂକୁ ଜଣା ! ଯୁଦ୍ଧ ନ କରି ଏବେ କାଳଯବନ ମନକୁ ମଲା ।

ମୁଚୁକୁଂଦ କଥା

ସେ ଯୁଁ ଲୋକଟି ଶୋଇଥିଲା, କାଳଯବନକୁ ପୋଡ଼ି ପାଉଁଶ କରିଦେଲା, ସେ କିଏ ? ତାଂକର କେଉଁ ବଂଶରେ ଜନ୍ମ— ତାଂକର ଏତେ ତେଜ କାହୁଁ ଆସିଲା ସେ କାହିଁକି ଅଂଧାର ଗୁହାଟା ଭିତରେ ଶୋଇଥିଲେ ? ସେ କଥା ଶୁଣ ।

ଇକ୍ଷ୍ୱାକୁ ବଂଶରେ ମାଂଧାତା ବୋଲି ଜଣେ ରାଜା ଥିଲେ । ତାଂକର ମୁଚୁକୁଂଦ ବୋଲି ପୁଅଟିଏ ଥିଲା । ସେ ଏକ ମହାବୀର; କିଂତୁ ସବୁବେଳେ ଧର୍ମରେ ତାଂକର ମନ ଥାଏ । ସତ୍ୟକଥା ଛଡ଼ା ସେ କେବେ ମିଛ କହଂତି ନାଇ । ଯାହା କହଂନ୍ତି, ତା କରଂନ୍ତି ।

ଥରେ ସ୍ୱର୍ଗରେ ଅସୁରମାନେ ଭାରି ଦୌରାତ୍ମ୍ୟ କଲେ । ଦେବତାମାନେ ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ ହେଲେ, ଅସୁରଂକୁ ପାରିଲେ ନାଇ । ଯୁଦ୍ଧରେ ଅସୁର ଗୁଡ଼ାଂକୁ ମାରିଦେବା ପାଇଁ ମୁଚୁକୁଂଦଂକୁ ଡାକନେଲେ ।

ମୁଚୁକୁଂଦ ଦେବତାମାନଂକର ସେନାପତି ହୋଇ ଅସୁରମାନଂକୁ ହଟାଇ ଦେଲେ । ପରେ କାର୍ତ୍ତିକେୟ ବୋଲି ମହାଦେବଂକ ପୁଅ ହେଲା । ସେ ଦେବତା-ମାନଂକର ସେନାପତି ହେବାରୁ ଦେବତାମାନେ ନିଶ୍ଚିଂତ ହେଲେ ଏବଂ ମୁଚୁକୁଂଦଂକୁ ଆସି କହିଲେ, "ମହାରାଜ ମୁଚୁକୁଂଦ, ଆପଣ ଆମମାନଂକ ପାଇଁ ବହୁତ ଦୁଃଖ ପାଇଲେଣି । ଅସୁରମାନଂକ ହାତରୁ ଏ ସ୍ୱର୍ଗରାଜ୍ୟକୁ ଆପଣ ଏତେକାଳ ରଖି ଆସିଲେଣି । ଏବେ ଆପଣ କିଛି ଦିନ ନିଶ୍ଚିଂତ ହୋଇ ବିଶ୍ରାମ କରଂନ୍ତୁ । ଆପଣ ନିଜ ରାଜ୍ୟକୁ ଯାଂତେ; କିଂତୁ ଆପଣ ମଂର୍ତ୍ତ ଛାଡ଼ି ସ୍ୱର୍ଗରେ ଏତେକାଳ ରହିଲେଣି । ସ୍ୱର୍ଗରେ ଦେବତାମାନଂକ ମଧ୍ୟରେ ଥିବାରୁ, ଆପଣ ବୁଢ଼ା ହୋଇ ନାହାଂନ୍ତି, କି ମରିନାହାଂନ୍ତି; କିଂତୁ ମଂର୍ତ୍ତରେ ଆପଣଂକ ପୁଅ, ଭାଇଭ, ପ୍ରଜା, ମଂନ୍ତ୍ରୀ ଆଉ କେହି ନାହାଂନ୍ତି । କୁ' କାଳୁ ସମସ୍ତେ ମଲେଣି । ଆପଣ ଏବେ ମଂର୍ତ୍ତକୁ ଗଲେ ପୁଣି ମରିବେ । ତେବେ ଆପଣଂକ ମନ କ'ଣ ଆମକୁ କହଂନ୍ତୁ । ଆମେ ତା

କଣଦେବୁ । ଆମେ ଆପଣଂକୁ ସବୁ ଦେଇପାରୁ, ଖାଲି ମୁକ୍ତି ଦେଇପାରିବୁ ନାଇ । ନିଜେ ଭଗବାନ୍ ମୁକ୍ତି ଦେଇ ପାରଂତି—ଆଉ କେହି ପାରଂତି ନାଇ । ଏ କଥା ଜାଣି, ଆପଣ ଆମମାନଂକୁ କି ବର ମାଗୁଚଂତି—ମାଗଂତୁ !"

କିଂତୁ ମୁଚୁକୁଂଦ ଏ ସବୁ ଶୁଣି ମଧ୍ୟ, ମୁକ୍ତି ଛଡ଼ା ଆଉ କିଛି ମାଗିଲେ ନାଇ । ଦେବତାମାନେ କରିଂତି କଣ ? ଶେଷକୁ ମୁଚୁକୁଂଦଂକୁ ଦେବତାମାନେ ଏହି ପର୍ବତ ଗୁହା ଭିତରେ ଶୁଆଇ ଦେଲେ । ଦେବତାମାନଂକ ବରରେ ତାଂକୁ ଭୋକ, ଶୋଷ, ଦିନ, ରାତି କିଛି ନାଇ । କଥା ହେଲା, ଭଗବାନଂକୁ ଦେଖି ମୁକ୍ତି ପାଇବାଯାଏ, ଏ ଗୁହାରେ ସେ ଏହିପରି ଶୋଇଥିବେ ।

ସେତିକି ବେଳେ ମୁଚୁକୁଂଦ କହିଲେ, "ଦେବଗଣ, ଆପଣ ମତେ ପର୍ବତ ଗୁହାରେ ଶୋଇବାକୁ ବର ଦେଲେ ସତ, କିଏ ଯେବେ ଉଠାଇ ଦବ, ମୁଁ କଅଣ କରିବି ? ତେବେ ମତେ ବର ଦିଅଂତୁ, ଯେବେ କିଏ ମୋ' ନିଦ ଭାଂଗିବ, ତେବେ ମୁଁ ତାକୁ ଚାହିଁ ଦେଲେ ସେ ପୋଡ଼ିଯିବ ।" ଦେବତାମାନେ ହଁ କଲେ ।

ସେହି ଦିନଠାରୁ ମୁଚୁକୁଂଦ ସେ ପର୍ବତ ଗୁହାରେ ଶୋଇଥିଲେ । ଏବେ କାଳଯବନ ତାଂକ ନିଦ ଭାଂଗିଲାରୁ ସେ ପୋଡ଼ିଗଲା । ସେଠାରୁ ଭଗବାନ୍ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଆସି ମୁଚୁକୁଂଦକୁ ଆପଣା ରୂପ ଦେଖାଇଲେ । ମୁଚୁକୁଂଦ ଦେଖିଲେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଆଉ ପିଲାଟିଏ ନୁହଂତି । ତାଂକର ଚାରୋଟି ହାତ, ହାତରେ ଶଂଖ, ଚକ୍ର, ଗଦା, ପଦ୍ମ । ବେକରେ କୌସ୍ତୁଭ ମଣି । ସେ ପୀତାଂବର ପିଂଧି, ବନମାଳା ପକାଇ ସ୍ୱୟଂ ବିଷ୍ଣୁରୂପରେ ଠିଆ ହୋଇଚଂତି !

ମୁଚୁକୁଂଦ ଭଗବାନଂକୁ ଚିହ୍ନିପାରି, ସ୍ତୁତି କଲେ । ଭଗବାନ ସବୁ ଶୁଣି, କହିଲେ, "ହେ ରାଜା, ମୁଁ ବଡ଼ ସଂତୋଷ ହେଲି । ତୁମେ ଦେବତାମାନଂକଠାରୁ ରାଜ୍ୟ ଭୋଗ, ସ୍ୱର୍ଗ ପରମାୟୁ କିଛି ନ ମାଗି, କେବଳ ମୁକ୍ତି ପାଇବ ବୋଲି, ମତେ ଖୋଜି ପଡ଼ିଚ । ତୁମେ ପରମ ଭକ୍ତ; କିଂତୁ ତୁମର କର୍ମ କ୍ଷୟ ପାଇ ନାଇ । ତୁମେ ଏହିପରି ଭଗବାନଂକଠାରେ ମନ ରଖି କେତେକାଳ ପୃଥିବୀରେ ବୁଲ । ମୁଁ ଆଶୀର୍ବାଦ କରୁଚି, ତୁମ ମନ ସଂସାରର କୌଣସି କଥାରେ ଭୁଲି ଯିବ ନାଇ । ସବୁବେଳେ ଭଗବାନଂକ ଉପରେ ମନ ଥିବ । ତୁମେ କ୍ଷତ୍ରିୟ ଥାଇ, ବହୁତ ପାରିଧି ଆଉ ଯୁଦ୍ଧ କରି, ବହୁତ ମନୁଷ୍ୟ, ବହୁତ ଜୀବଜଂତୁ ମାରିଚ । ସେହି କର୍ମରେ ତୁମକୁ ଟିକିଏ ପାପ ଲାଗିଚି । ଏବେ ସେହି ପାପ କ୍ଷୟ କରିବା ପାଇଁ ଭଗବାନଂକଠାରେ ସର୍ବଦା ଲୟ ରଖି, ତପସ୍ୟା କର; ଆଉ ପାରିଧି ଫାରିଧି କରି, ଜୀବ ବଧ କର ନାଇ । ଏ ଜନ୍ମ ପରେ, ଆର ଜନ୍ମକୁ ତୁମେ ଗୋଟିଏ ସାଧୁ ବ୍ରାହ୍ମଣ ହୋଇ ଜନ୍ମ ପାଇବ । ସେହି ବ୍ରାହ୍ମଣ ଜନ୍ମରେ ତୁମ କର୍ମ କ୍ଷୟ ପାଇବ ଏବଂ ତୁମେ ମୁକ୍ତି ପାଇ, ବୈକୁଂଠକୁ ଯିବ ।"

ମୁଚୁକୁଂଦ ଏହା ଶୁଣି, ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଂକୁ ପ୍ରଣାମ କରି, ତପସ୍ୟା କରିବାକୁ ବାହାରିଲେ । ପ୍ରଥମେ ଉତ୍ତରକୁ ଯାଇ ଗଂଧମାଦନ ପର୍ବତର ଗୁହାରେ ପଶି, ତପସ୍ୟାରେ ଲାଗିଲେ । ତା'ପରେ ବଦରିକାଶ୍ରମକୁ ଯାଇ, ସେଠାରେ ତପସ୍ୟା ପୂର୍ଣ୍ଣ କରି, ସିଦ୍ଧି ଲାଭ କଲେ ।

ପୁଣି ଜରାସଂଧ

ମଥୁରାକୁ ଆସି, ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଦେଖିଲେ, କାଳଯବନର ସେନାମାନେ ମଥୁରା ଘେରିଚଂତି । କୃଷ୍ଣ ନିଜ ସେନାମାନଂକୁ ଯୁଦ୍ଧରେ ଲଗାଇ ସେମାନଂକୁ ନାଶ

କଲେ । ତା'ପରେ ମଣିଷ, ଗୋରୁଗାଡ଼ି ଲଗାଇ, ସେମାନଂକର ସବୁ ଧନ, ରତ୍ନ, ଅଳଂକାର ପ୍ରଭୃତି ଯାହା ଥିଲା, ତା'ସବୁ ଦ୍ୱାରକାକୁ ବୋହିବାକୁ ଲାଗିଲେ ।

ବୁହା ଲାଗିଛି, ଏତିକବେଳେ ଜରାସଂଧ ତେଇଶି ଅକ୍ଷୌହିଣୀ ସେନା ନେଇ ପୁଣି ହାବୁଡ଼ିଗଲେ । ଏଥର ରାମକୃଷ୍ଣ ଦୁହେଁ ଆଉ ଯୁଦ୍ଧ ନ କରି ଗୋଟାଏ ଚାଲାକି କଲେ । ସେମାନେ ଶତ୍ରୁ ସେନାଂକୁ ଦେଖି; ମଥୁରା ଛାଡ଼ି ବେଗେ ପଳାଇବାକୁ ବସିଲେ । ସେମାନେ ଗୋଡ଼ରେ ଦଉଡ଼ି ଦଉଡ଼ି ପଳାଉଥାଂତି । ଜରାସଂଧ ଏ କଥା ଦେଖି ଆଗ ହସିଲେ । ତା'ପରେ ସେମାନଂକୁ ସାଂଗରେ ନେଇ ରଥରେ ବସି, ରାମକୃଷ୍ଣଂକୁ ଧରିବାପାଇଁ ତାଂକ ପଛେ ପଛେ ଦଉଡ଼ିଲେ ।

ରାମକୃଷ୍ଣ ଭାରି ବେଗରେ ପଳାଉଥାଂତି । ଦଉଡ଼ି ଦଉଡ଼ି ଟିକିଏ ଥକା ପଡ଼ିଲା ପରି ହେଲେ । ବାଟରେ ପ୍ରସ୍ରବଣ ପର୍ବତ ପଡ଼ିଲା । ସେଥିରେ ସବୁ ବେଳେ ବର୍ଷା ହେଉଥାଏ । ପର୍ବତଟା ଭାରି ଉଚ । ରାମକୃଷ୍ଣ ଦୁ'ଭାଇ ସେ ପର୍ବତ ଉପରେ ଚଢ଼ିଗଲେ ।

ଜରାସଂଧ ତାଂକ ପଛେ ପଛେ ପର୍ବତ ଉପରେ ଚଢ଼ି, କେତେ ଖୋଜିଲେ । ଆଉ ରାମକୃଷ୍ଣଂକୁ ପାଇଲେ ନାଇ । ଶେଷକୁ ରାଗରେ ପର୍ବତ ତଳ ବଣରେ ନିଆଁ ଲଗାଇ ଦେଲେ । ଭାବିଲେ— ପର୍ବତତଳେ ନିଆଁ ଲାଗି ପର୍ବତ ତମାମ୍ ପୋଡ଼ିଗଲେ ରାମକୃଷ୍ଣ ପୋଡ଼ି ମରିଯିବେ ।

ଏହା କରି ଦେଇ, ଜରାସଂଧ ଚାଲିଗଲେ ସତ; କିଂତୁ ରାମକୃଷ୍ଣ ଦୁହେଁ ତ ପୋଡ଼ିଯିବା ଜଂତୁ ନୁହଂତି । ଦୁହେଁ ଖପ୍‌କିନା ପର୍ବତ ଉପରୁ ଡେଇଁପଡ଼ି ମଥୁରାରୁ ସବୁ ଧନ, ରତ୍ନ ନେଇ କୁ'ବାଟେ ପୁଣି ଦ୍ୱାରକାକୁ ଚାଲିଗଲେ ।

ଜରାସଂଧ ରାମକୃଷ୍ଣ ଦୁହେଁ ପୋଡ଼ିମଲେ ବୋଲି ଭାବିକରି, ମହା ଆନଂଦରେ ଘରକୁ ଗଲେ ।

— ——

ରୁକ୍ମିଣୀ ବିବାହ ଓ ଜରାସଂଧ ବଧ

କୃଷ୍ଣଂକର ବିବାହ ବୟସ ଏ ମଧ୍ୟରେ ହୋଇଗଲା । ଆନର୍ତ୍ତ ଦେଶ ରାଜା ରୈବତଂକର ରେବତୀ ବୋଲି ଗୋଟିଏ ଝିଅ ଥିଲା । ବ୍ରହ୍ମା ଆସି, ରେବତୀଂକୁ କୃଷ୍ଣଂକ ସଂଗେ ବିବାହ ଦେବାପାଇଁ ରୈବତଂକୁ କହିଲେ । ରୈବତ କୃଷ୍ଣଂକୁ ବିବାହ ଦେବାପାଇଁ କନ୍ୟାଟି ବଳରାମଂକ ହାତେ ଦେଲେ । ବଳରାମ ତାଂକୁ ବିଭା ହେଲେ ।

ବିଦର୍ଭ ଦେଶ ରାଜା ଭୀଷ୍ମକଂକର ରୁକ୍ମିଣୀ ବୋଲି ଗୋଟିଏ କନ୍ୟା ଥିଲା । ସେହି ଭୀଷ୍ମକଂକର ରୁକ୍ମୀ, ରୁକ୍ମରଥ, ରୁକ୍ମବାହୁ, ରୁକ୍ମକେଶ, ରୁକ୍ମମାଳୀ ବୋଲି ପାଞ୍ଚଟି ପୁଅ ଥିଲେ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଂକ କଥା ଶୁଣିଲା ଦିନୁ, ରୁକ୍ମିଣୀ ତାଂକୁ ବିଭା ହେବେ ବୋଲି, ତାଂକଠାରେ ମନ ଦେଲେ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ମଧ୍ୟ ରୁକ୍ମିଣୀଂକ କଥା ଶୁଣି, ତାଂକୁ ବିଭା ହେବେ ବୋଲି ମନେ କଲେ । କିଂତୁ ରୁକ୍ମିଣୀଂକ ବଡ଼ଭାଇ ରୁକ୍ମୀ ବଡ଼ ଦୁଷ୍ଟ ଲୋକ ଥିଲେ । ଚେଦି ଦେଶର ରାଜା ଶିଶୁପାଳ, ମଗଧର ରାଜା ଜରାସଂଧ ପ୍ରଭୃତି ରାଜାଂକ ସଂଗେ ତାଂକର ବେଶି ଭାବ । ସେ ଭଉଣୀକି ଶିଶୁପାଳଂକ ସଂଗେ ବିଭା ଦେବେ ବୋଲି ଆଗରୁ ଠିକ୍ କରିଥାଂତି ।

ଶିଶୁପାଳଂକ ସଂଗେ ବିଭାଘରର କଥା ଠିକ୍ ହୋଇଗଲା । ରୁକ୍ମିଣୀ ଏହା ଶୁଣି, ବଡ଼ ବ୍ୟସ୍ତ

ହୋଇ, ଗୋଟିଏ ବିଶ୍ୱାସୀ ବ୍ରାହ୍ମଣ ହାତେ ଖଣ୍ଡିଏ ଚିଠି କୃଷ୍ଣଙ୍କ ପାଖକୁ ପଠାଇ ଦେଲେ ।

ବ୍ରାହ୍ମଣ ଆସି କୃଷ୍ଣଙ୍କ ପାଖେ ଭାରି ଆଦର ପାଇଲେ । ସବୁ କଥା କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ କହିଲେ । ଚିଠିଖଣ୍ଡି କୃଷ୍ଣଙ୍କ ହାତେ ଦେଲେ ।

ବ୍ରାହ୍ମଣ କହିଲେ, "ହେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ, ରୁକ୍ମିଣୀ ଦେବୀ କହିଚନ୍ତି, ସେ ଆପଣଙ୍କୁ ବିଭା ହେବେ ବୋଲି ମନେ ମନେ ଠିକ୍ କରି ବସିଚନ୍ତି । ଆପଣଙ୍କୁ ନ ପାଇଲେ, ସେ ଆଉ କାହାକୁ ବିଭାହେବେ ନାହିଁ । ଅତଏବ, ଆପଣ ଯାଇ, ତାଙ୍କୁ କୌଣସି ରୂପେ ଶିଶୁପାଳ ହାତରୁ ନେଇ ଆସନ୍ତୁ । ଆପଣ ବୀର, ଆପଣ ନେଇଆସିଲେ ଶିଶୁପାଳ ତାଙ୍କୁ ଛୁଇଁ ପାରିବ ନାହିଁ । ଆପଣ କାହାରି ସଂଗେ ଯୁଦ୍ଧରେ ହାରି ନାହାଁନ୍ତି । ପଅରି ଦିନ ବିଭାଘର ଠିକ୍ ହୋଇଚି । ଆପଣ କୌଣସି ଉପାୟରେ ଯାଇ ସେଠାରେ ଯେତେ ରାଜା ସେନା ନେଇ ଜମା ହୋଇଥିବେ, ସେମାନଙ୍କୁ ପରାସ୍ତ କରି, ରୁକ୍ମିଣୀଙ୍କ ନେଇ ଆସିବେ । ଆପଣଙ୍କୁ ବିଦର୍ଭ ରାଜପୁରର ରାଣୀମହଲ ଯାଏ ଯିବାକୁ ହେବ ନାହିଁ । ରୁକ୍ମିଣୀଙ୍କ ଆପଣା ଲୋକମାନଙ୍କୁ ମାରିବାକୁ ହେବ ନାହିଁ । ରୁକ୍ମିଣୀ କହିଚନ୍ତି—ବିବାହ ପୂର୍ବଦିନ କୁଳରୀତି ଅନୁସାରେ ତାଙ୍କୁ ସମସ୍ତେ ଅମ୍ବିକା ଦେବୀଙ୍କ ପୂଜା କରିବା ପାଇଁ ବାହାରକୁ ଆଣିବେ । ଆପଣ ସେତିକି ବେଳେ ତାଙ୍କୁ ବାହାରେ ଦେଖିବେ । ଏ ସବୁ କଥା କହି ସେ ପୁଣି କହିଚନ୍ତି—ଯଦି ସବୁ ଶୁଣି ଦୟା ନ କରନ୍ତି—ତେବେ ସେ ତ ଆପଣଙ୍କୁ ଝୁରି ଝୁରି କଣ୍ଟା ହେଲେଣି । ଶିଶୁପାଳ ତାଙ୍କୁ ଛୁଇଁଲେ ସେ ପ୍ରାଣ ରଖିବେ ନାହିଁ । ଏ ଜନ୍ମରେ ହେଲେ, ନ ପାରିଲେ, ଆର ଜନ୍ମରେ ଆପଣଙ୍କୁ ପାଇବେ ବୋଲି ବିଷ ଖାଇ ମରିବେ ।"

ଚିଠିରେ ଏ ସବୁ ଲେଖା ଥିଲା । ବ୍ରାହ୍ମଣ ପଢ଼ି ସାରି କହିଲେ, "ଏଇ ଦୁଃଖର ଖବର ନେଇ ଆସିଚି । ଯାହା ମନ, ତାହା କରନ୍ତୁ ।"

କୃଷ୍ଣ ବ୍ରାହ୍ମଣଙ୍କୁ କହିଲେ, "କିଛି ଚିନ୍ତା ନାହିଁ । ଆପଣ ଭଲ ଖବର ଆଣିଚନ୍ତି । ମୁଁ ମଧ୍ୟ ରୁକ୍ମିଣୀଙ୍କ ବିବାହ ହେବ—ବିଚାରିଚି । କେହି କିଛି କରିପାରିବେ ନାହିଁ । ମୁଁ ରୁକ୍ମିଣୀଙ୍କ ନେଇ ଆସିବି ।"

ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସାରଥି ଦାରୁକକୁ ଡାକି କୃଷ୍ଣ ରଥ ସଜାଡ଼ିବାକୁ କହିଲେ । ରଥରେ ଚଢ଼ି ଏକା ରାତିକେ ଯାଇ ବିଦର୍ଭରେ ପହଞ୍ଚି ଗଲେ ।

ବିଦର୍ଭର ରାଜଧାନୀ କୁଣ୍ଡିନପୁର । ସେଠାରେ ବିଦର୍ଭରାଜ ଯୁବରାଜ ରୁକ୍ମୀଙ୍କ କଥାରେ ପଡ଼ି, ଶିଶୁପାଳକୁ ଝିଅ ଦେବେ ବୋଲି, ଉତ୍ସବ ଲଗାଇ ଦେଇଚନ୍ତି । ସହରଯାକ ଚାରିଆଡ଼େ ତୋରଣ, ଫୁଲମାଳ, ପୂର୍ଣ୍ଣକୁମ୍ଭ ବସି ଯାଇଚି, ପତାକା ଉଡ଼ୁଚି । ସବୁ ଘରୁ ଅଗୁରୁ, ଚନ୍ଦନର ଗନ୍ଧ ବାହାରୁଚି । ମାଇପି ମହଲରୁ ହୁଳହୁଳି ଶୁଭୁଚି । ରାଣୀମହଲରେ କନ୍ୟାକୁ ସ୍ନାନ କରାଇ ବେଶ କରାଉଚନ୍ତି । ପୁରୋହିତମାନେ ହୋମ କରୁଚନ୍ତି—ରାଜା ଦାନ କରୁଚନ୍ତି ।

ଚେଦିରାଜ ଦମଘୋଷ ଆପଣା ପୁଅ ଶିଶୁପାଳକୁ ନେଇ ପହଞ୍ଚି ଯାଇ, ଗୋଟାଏ ରାଜପୁର ପରି ବଡ଼ ଘରେ ଅଛନ୍ତି । ଅନେକ ସେନା, ଅନେକ ରଥ ତାଙ୍କ ସଂଗେ ଅଛନ୍ତି । ହାତୀ ଘୋଡ଼ା ଅକଳନ୍ତି । ଚେଦିରାଜାଙ୍କ ସଂଗେ ଶାଲ୍ୱ, ଜରାସନ୍ଧ, ଦନ୍ତବକ୍ର, ବିଦୁରଥ, ପୌଣ୍ଡ୍ରକ ପ୍ରଭୃତି ହଜାର ହଜାର ରାଜା ନିମନ୍ତ୍ରିତ ହୋଇ ପହଞ୍ଚିଚନ୍ତି ।

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ କନ୍ୟା ନେବାର ଚେଷ୍ଟା କଲେ ସମସ୍ତେ ଯୁଦ୍ଧ କରିବେ ବୋଲି ମନେ ମନେ ବିଚାରିଚଂନ୍ତି ।

ଏଣେ କୃଷ୍ଣ ଏକାରେ ରୁକ୍ମଣୀଂକ ଆଣିବାକୁ ଯାଇଚଂନ୍ତି ଶୁଣି, କାଳେ ଯୁଦ୍ଧ ହୋଇ ପାରେ ବିଚାରି, ବଳରାମ ସାଂଗେ ସାଂଗେ ହାତୀ, ଘୋଡ଼ା ରଥ, ସେନା ସବୁ ସଜାଡ଼ି ପଛେ ପଛେ କୁଂଡିନ ଆଡ଼କୁ ଚାଲିଲେ ।

ରୁକ୍ମଣୀଂକ ରାତିରେ ନିଦ ନାଇ । ତାଂକୁ ମୁହୂର୍ତ୍ତକ ବରଷେ ପରି ଲାଗୁଚି । ବ୍ରାହ୍ମଣ ଫେରିଲା ନାଇ; କି କୃଷ୍ଣଂକର ଆସିବାର ଖବର ନାଇ । କ'ଣ ହେଲା—ବୋଧହୁଏ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଂକର ମୋଠେଇଁ ମନ ମାନିଲା ନାଇ । ମୋତେ ଆଗରୁ ବିବାହ ହେବେବୋଲି ମନ କରିଥିଲେ । ଏବେ ମୁଁ ମାଇପି ଲୋକ ହୋଇ, ଆଗ କହି ପଠାଇବାରୁ, ତାଂକ ମନ ବଦଳି ଗଲା ପରା ! ଯେଉଁ ବ୍ରାହ୍ମଣକୁ ପଠାଇଥିଲି, ସେ ବୋଧହୁଏ ଫେରିଲେଣି । ଲାଜରେ ମୋ ପାଖକୁ ଆସୁ ନାହାଂନ୍ତି । ହେ ବିଧାତା, ହେ ମହେଶ୍ୱର, ହେ ପାର୍ବତୀ, ହେ ରୁଦ୍ରାଣୀ, କେହି ମୋ ପ୍ରତି ଦୟା କଲ ନାଇ ।”

ଏହିପରି ରୁକ୍ମଣୀ କେତେ ବିଚାରୁ ଥାଂନ୍ତି; ପୁଣି ମନେ ହୁଏ, ବେଳ ଯାଇ ନାଇ । ବ୍ରାହ୍ମଣ ଆସି ପାରଂନ୍ତି, ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ପହଂଚି ପାରଂନ୍ତି ।

ଏହିପରି ବିଚାରୁ ବିଚାରୁ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଆସି ପହଂଚିଗଲେ । ବ୍ରାହ୍ମଣଂକ ମୁହଁ ହସ ହସ । ଦେଖିଲାକ୍ଷଣି ରୁକ୍ମଣୀ ଖୁସି ହୋଇଗଲେ । ସେ ବ୍ରାହ୍ମଣଂକୁ କୃଷ୍ଣ ନିଜେ ରଥରେ ଆଣିଥିଲେ । ବାଟରେ କେତେ କଥା କହିଥିଲେ, ସବୁ କଥା ବ୍ରାହ୍ମଣ ତାଂକୁ କହିଲେ ।

ରୁକ୍ମଣୀ ବ୍ରାହ୍ମଣଂକୁ ଦେଖି ଭାରି ଖୁସି ହୋଇଗଲେ । ତାଂକୁ କ'ଣ ଦେବେ—ଠିକ୍ କରି ପାରିଲେ ନାଇ । ଶେଷକୁ କିଛି ଆଉ ନ ଦେଇ ଖାଲି ଗୋଟିଏ ପ୍ରଣାମ କଲେ ।

ଏଣେ ଶ୍ରୀରାମ, ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ କୁଂଡିନରେ ପହଂଚିବାର ଖବର ହୋଇଗଲା । ରାଜା ଭୀଷ୍ମକ ବିଚାରିଲେ, ବୋଧହୁଏ ଏ ଭାଇଯାକ ବିବାହ ମହୋତ୍ସବ ଦେଖିବାକୁ ଆସିଚଂନ୍ତି । ଏକଥା ଭାବି, ରାଜା ନିଜେ ପାଛୋଟି ଆସିଲେ । ତାଂକୁ ଭାରି ଆଦରରେ ଘର ଦେଲେ—ଚର୍ଚ୍ଚା କଲେ । ବେଳେ ବେଳେ ଭୀଷ୍ମକ ବିଚାରି ହେଉଥାଂନ୍ତି—ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ହୁଏତ ରୁକ୍ମଣୀଂକ ବିବାହ ହେବାପାଇଁ ଆସିଥିବେ । ଯା' ବିଚାରିଲା ବେଳେ ସେ ଆହୁରି ଆଦର କରୁଥାଂନ୍ତି ।

କୁଂଡିନପୁରରେ ସମସ୍ତେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଆସିବା କଥା ଶୁଣି, ତାଂକୁ ଦେଖିବାକୁ ଆସିଲେ । ଦେଖି କିଏ କେତେ କଥା ବିଚାରିଲେ । କେହି କେହି କହି ପକାଇଲେ, ଆହା ରୁକ୍ମଣୀ ଯାଂକୁ ବିଭାହେଲେ, କେଡ଼େ ସୁଂଦର ହୁଅଂନ୍ତା ! ଭଗବାନ୍ ତୁମର ହାତେ ସବୁ । ତୁମର କଲ୍ୟାଣ ହେଲେ, ଶିଶୁପାଳକୁ ବିଭା ନ ହୋଇ, ମୁହୂର୍ତ୍ତକେ ରୁକ୍ମଣୀ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଂକୁ ବିଭା ହୋଇପାରେ ।

ଅଂବିକାଂକ ପୂଜା ବେଳ ହୋଇଗଲା । କନ୍ୟା ଘେନି ଅଂବିକାଂକ ପାଖକୁ ଯିବାକୁ ହେବ । ଚାରିପଟେ ସେନାମାନେ ଘେରିଚଂନ୍ତି—ଭିତରେ ରାଣୀ ମହଲରେ ସଖୀ, ଦାସ, ଦାସୀମାନେ ରୁକ୍ମଣୀଂକ ଘେନି ଅଂବିକାଂକ ଦେଉଳ ଆଡକୁ ବାହାରିଲେ ।

ଚାରିଆଡ଼େ ଶଂଖ, ମୃଦଂଗ, ତୂରୀ, ଭେରୀ ବାଜୁଚି । ଆଗରେ ପଂଝାକୁ ପଂଝା ଗୀତ ଗାଇ

ନାଚୁଚନ୍ତି । ବ୍ରାହ୍ମଣୀମାନେ ସୁନ୍ଦର ମାଳା, ଅଳଙ୍କାର ପିନ୍ଧି ଆଶୀର୍ବାଦ କରି ପାଖେ ପାଖେ ଚାଲୁଛନ୍ତି । ଏହାପରେ ରୁକ୍ମିଣୀ ଯାଇ ଅମ୍ବିକାଙ୍କ ଦର୍ଶନ କଲେ ।

ବୁଢ଼ୀମାନେ ଥିଲେ । ସେମାନେ ରୁକ୍ମିଣୀଙ୍କ ଯେପରି କରାଇ ଦେଲେ ରୁକ୍ମିଣୀ ଲାଜରେ ମୁଣ୍ଡଟି ପୋତି, ସେହିପରି ଅମ୍ବିକାଙ୍କ ବନ୍ଦାପନା କରି ଗଲେ । ଶେଷକୁ ବ୍ରାହ୍ମଣୀମାନେ ରୁକ୍ମିଣୀଙ୍କ ନିର୍ମାଲ୍ୟ ସେବା କରାଇ ଆଶୀର୍ବାଦ କଲେ ।

ତା' ପରେ ସଖୀଙ୍କ ହାତ ଧରି ଦେଉଳ ମନ୍ଦିରରୁ ଘର ଆଡ଼କୁ ଫେରିଲେ ।

ଫେରିଲା ବେଳେ ତାଙ୍କର ମୁହଁ ହସ ହସ ଦିଶୁଥାଏ । ସେ ସହରରେ ରୁଣ୍ଡ ହୋଇଥିବା ରାଜାମାନେ କେତେ ଭଙ୍ଗି କରି ତାଙ୍କୁ ଦେଖୁଥାନ୍ତି ।

ଆସୁ ଆସୁ ବାଟରେ ଯେଉଁଠି କୃଷ୍ଣ ଥିଲେ, ସେ ସ୍ଥାନ ହୋଇଗଲା । ରୁକ୍ମିଣୀ ଟିକିଏ ଚଳ ଚଳ ହୋଇ ଚାଲି, କୃଷ୍ଣଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଲାଗି ଲାଗି ଆସିଲେ ।

ରଥ ଉପରେ କୃଷ୍ଣ ଥିଲେ । ରୁକ୍ମିଣୀଙ୍କ ଆଖି ପଡ଼ିଗଲା । ସମସ୍ତେ ବକ୍ ବକ୍ କରି ଚାହିଁଥାନ୍ତି । ହଠାତ୍ କୃଷ୍ଣ ରୁକ୍ମିଣୀ ହାତ ଧରି, ତାଙ୍କୁ ନେଇ ରଥ ଉପରେ ବସିଗଲେ ।

ବଳରାମ ଆସି, ଆଗରେ ପହଞ୍ଚିଗଲେ । ଆଉ ଯେତେ ରାଜାଙ୍କର ଯେତେ ସେନା ଥିଲେ, କୃଷ୍ଣ, ବଳରାମ କାହାକୁ ନ ମାନି ଆପଣା ସେନା ଘେନି ଚାଲିଲେ ।

ଯେଉଁମାନେ ଯୁଦ୍ଧ କରିବାକୁ ଆସିଲେ, ସେମାନେ ପରାସ୍ତ ହୋଇ ପଛକୁ ପଳେଇଗଲେ । ଜରାସନ୍ଧ ପ୍ରଭୃତି ରାଜାମାନେ ପଛକୁ ଆପଣାର ଅପଯଶ ବୁଝି, ଆପଣାକୁ ଧିକ୍କାରି ଦେଲେ ।

ରୁକ୍ମିଣୀ ବିବାହ

ଜରାସନ୍ଧ ପ୍ରଭୃତି ବୀରମାନେ ପୁଣି ସୈନ୍ୟ ସାମନ୍ତମାନଙ୍କୁ ନେଇ, ରୁକ୍ମିଣୀଙ୍କ ଛଡ଼ାଇବା ପାଇଁ କୃଷ୍ଣଙ୍କ ପଛେ ପଛେ ଗୋଡ଼ାଇଲେ । ସେମାନେ ଆସି ହାବୁଡ଼ ଦେଇ, ପର୍ବତ ଉପରେ ମେଘମାନେ ପାଣି ବରଷିଲା ପରି, ଯାଦବଙ୍କ ଉପରେ ବାଣ ବୃଷ୍ଟି କଲେ । ରୁକ୍ମିଣୀଙ୍କ ମଧ୍ୟ ଟିକିଏ ଡର ମାଡ଼ିଗଲା ।

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଜାଣିପାରି, ଚାହିଁ, ଟିକିଏ ହସି ଦେଇ କହିଲେ, 'ଡରିବାର କିଛି ନାହିଁ । କେହି କିଛି କରି ପାରିବେ ନାହିଁ ।'

ଏ ମଧ୍ୟରେ ବଳରାମ ଆଦି ଯାଦବ ବୀରମାନେ ବଡ଼ ରାଗିଯାଇ, ଶତ୍ରୁମାନଙ୍କୁ ହଟାଇବାର ଉଦ୍ୟମ କଲେ । ସେମାନଙ୍କର ଘୋଡ଼ା, ହାତୀ, ରଥ ସବୁ ହଜାର ହଜାର ତଳେ ପଡ଼ିଗଲା । ପାଇକ କେତେ ମଲେ—ତା' କିଏ କହିବ ? ବାଟଯାକ ଗଦା, ତରବାରି, ଧନୁ, ଶର, ସୈନ୍ୟଙ୍କ ହାତ ଗୋଡ଼, କାନ୍ଧ ପ୍ରଭୃତି ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଗଲା । ସମୁଦ୍ର ପରି ମୁଣ୍ଡମାଳ ଗଢ଼ିଲା ।

କୃଷ୍ଣଙ୍କ ଶତ୍ରୁମାନେ ସମସ୍ତେ ପରାସ୍ତ ହେଲେ । ଜରାସନ୍ଧ ପ୍ରଭୃତି ରାଜାମାନେ ପୁଣି ଫେରି, କୁଣ୍ଡିନକୁ ଗଲେ । ଶିଶୁପାଳ କଥା ଆଉ କହିବା କାହିଁକି ? ସେ ତ ଖାଇବ ବୋଲି, ଆଁ କରି ଗୁଣ୍ଡା ଉଠାଇଥିଲା । ସେ ଗୁଣ୍ଡାଟି ଏବେ କୃଷ୍ଣ କାଢ଼ି ନେଇ

ଚଲ୍ । ତା ମନ କଣ' ହେଉଥିବ—ସମସ୍ତ ବୁଦ୍ଧି ପାଛୁଚ ।

ଜରାସଂଧ ଦେଶରୁ ଆସି ଶିଶୁପାଳକୁ ବୋଧ ଦେଲେ । ସେମାନେ କହିଲେ, "ଜିଣିବା ହାରିବା ମନୁଷ୍ୟ ହାତରେ ନାହିଁ । ସେ ସବୁ ଦଇବ ହାତ କଥା । ଆଜି ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଂକୁ ଦଇବ ସହିଲା । କାଲି ଫେରି ଆମ କପାଳ ଫିଟିବ । ଏଥିପାଇଁ ଚିଂତା କ'ଣ ?" ଶିଶୁପାଳ ଟିକିଏ ଥଂଡ଼ା ହେଲେ । ସବୁ ରାଜାମାନେ ଆପଣା ଆପଣା ରାଜଧାନୀକି ଫେରିଲେ ।

ରୁକ୍ମିଣୀଂକ ବଡ଼ ଭାଇ ରୁକ୍ମ, କୃଷ୍ଣଂକୁ କେବେ ସୁଖ ପାଏ ନାହିଁ ; କୃଷ୍ଣ ଭଉଣୀକି ଚୋ'ରି କରି ନେଇ ଗଲେ । ଏ କଥା ତାକୁ ଭାରି ଅପମାନ ଲାଗିଲା । ସେ କାହାରି କଥା ନ ଶୁଣି, ସେନା ନେଇ, କୃଷ୍ଣଂକ ପଛେ ପଛେ ଦଉଡ଼ିଲା । ସବୁ ରାଜାଂକୁ ଡାକି କହିଲା, "ଶୁଣ ରାଜାମାନେ, ମୁଁ ପ୍ରତିଜ୍ଞା କରୁଚି, ଯଦି କୃଷ୍ଣଂକୁ ବଂଧାଇ ରଖି, ଦେଖ ରୁକ୍ମିଣୀଂକୁ ନନେଇ ଫେରେ, ତେବେ ଏ ଜନ୍ମରେ ଆଉ କୁଂଡ଼ୀନ ସହରରେ ପଶିବି ନାହିଁ ।"

ଏହିପରି ପ୍ରତିଜ୍ଞା କରି ସାରଥିକି ରଥ ଦଉଡ଼ାଇବାକୁ କହିଲା । ପଛରୁ କୃଷ୍ଣଂକୁ ଦେଖି, 'ରହ ରହ' ବୋଲି ଡକା ପକାଇ, ଧନୁରେ ଶର ବସାଇ 'ଠନ୍ ଠନ୍' କଲା ।

କୃଷ୍ଣ ପଛକୁ ଚାହିଁ ଚାହିଁ ରୁକ୍ମୀର ଶର ଆସି ପହଂଚି ଗଲାଣି । ସେ କୃଷ୍ଣଂକୁ ଡାକି କହିଲା, "ପ୍ରାଣକୁ ଯେବେ ଆଶା ଅଛି, ତେବେ ମୋ ଭଉଣୀକି ଛାଡ଼ି ଦେ ।" କୃଷ୍ଣ ଟିକିଏ ହସି, କୌତୁକରେ ଛ'ଟି ବାଣ ମାରି ରୁକ୍ମୀଂକୁ ଟିକିଏ ଜଣାଇ ଦେଲେ । ତା'ପରେ କ୍ରମେ ତାର ରଥ ଘୋଡ଼ା, ସାରଥି, ଧ୍ୱଜ, ପତାକା ପ୍ରଭୃତି ରାଜଚିହ୍ନ ସବୁ କାଟି ଫିଂଗି ଦେଲେ ।

ରୁକ୍ମୀ ନମାନି, ପୁଣି କୃଷ୍ଣଂକ ଉପରକୁ ବାଣ ମାରିଲା । କୃଷ୍ଣ ଧନୁ କାଟି ଦେଲେ; ସେ ପୁଣି ଆଉ ଧନୁ ଧରିଲା । ପୁଣି କୃଷ୍ଣ କାଟିଲେ—ପୁଣି ଧନୁ ଧରିଲା । ତା' ଉପରୁ ପରିଘ, ପଟ୍ଟିଶ, ଶୂଳ, ଚର୍ମ, ଅସି, ଶକ୍ତି, ତୋମର ପ୍ରଭୃତି ଯେ କୌଣସି ଅସ୍ତ୍ର ରୁକ୍ମୀ ଧରୁଥାଂନ୍ତି, କୃଷ୍ଣ ସଂଗେ ସଂଗେ ତାହା କାଟି ଦେଉଥାଂନ୍ତି ।

ଶେଷକୁ ରୁକ୍ମୀ ଭାରି ରାଗିଯାଇ, ଖଂଡ଼ା ଧରି, ରଥରୁ ଓହ୍ଲାଇ, କୃଷ୍ଣଂକ ଆଡ଼କୁ ଦଉଡ଼ିଲା । କୃଷ୍ଣଂକୁ ଯାଇ ହାଣିଦେଲା ବେଳକୁ, କୃଷ୍ଣ ଚଟ୍ କରି ତା ଖଂଡ଼ାଟି ଟିକି ଟିକି କରି କାଟିଦେଲେ । କାଟିଦେଇ, ରୁକ୍ମୀଂକ ଧରି, ଆପଣା ଖଂଡ଼ାରେ ହାଣିବାକୁ ବସିଲେ ।

ପାଖରେ ରୁକ୍ମିଣୀ ବସିଚଂନ୍ତି । ଆପଣା ଭାଇଟାକୁ କୃଷ୍ଣ ତାଂକ ପାଖରେ ହାଣିବେ - ଦେହ ଏହା ସହେ କେତେବେ ? ସେ ଆସି କୃଷ୍ଣଂକ ଗୋଡ଼ ଧରି ପକାଇ, ଭେଁ ଭେଁ କାଂଦିଲେ, କାଂଦି କାଂଦି କହିଲେ, "ଆଜି ମୋ ବିବାହ ଦିନ । ମଂଗଳଦିନରେ ମୋ ଭାଇକି ମାରନାହିଁ, ଆପଣ ମହାପୁରୁଷ, ମହାଭୁଜ—ମହାବୀର । ଏ ସାମାନ୍ୟ ରୁକ୍ମୀକି ମାରି, ଆପଣଂକର କି ଯଶ ହେବ ?"

କୃଷ୍ଣ ରୁକ୍ମିଣୀଂକ ଅବସ୍ଥା ଦେଖିଲେ । ସେ ଆଉ ରୁକ୍ମୀଂକ ହାଣିଲେ ନାହିଁ, କିଂତୁ ତା'ର ଲୁଗାରେ ତା'କୁ ଆପଣା ରଥରେ ବାଂଧି, ଖଂଡ଼ାରେ ତାର ଦାଢ଼ି ଚୁଟି କାଟିଦେଲେ ।

ରୁକ୍ମୀଂକର ଯେତେବେଳେ ଏ ଅବସ୍ଥା, ସେତେବେଳେ ସୈନ୍ୟମାନେ ବା କେତେ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ରହଂତେ ?

ଯଦୁବୀରମାନେ ତାଂକୁ ମୂହୂର୍ତ୍ତକ ଭିତରେ ହାତୀ ପଦ୍ମବନ ଦଳିଲା ପରି ଦଳିଦେଲେ ।

ଯୁଦ୍ଧ ସରିଲାରୁ ବଳରାମ କୃଷ୍ଣଂକ ପାଖକୁ ଆସି, ଚୁଟି ଦାଢ଼ି କଟା ରୁକ୍ମୀଂକୁ ତାଂକ ରଥରେ ବଂଧା ହୋଇଥିବାର ଦେଖିଲେ । ତାଂକ ଦେହ ସମ୍ଭାଳ ନାଇ । ସେ ସେହିକ୍ଷଣି କୃଷ୍ଣଂକୁ କହି ରୁକ୍ମୀଂକୁ ଫିଟାଇ ଦେଲେ ଏବଂ କୃଷ୍ଣଂକୁ କହିଲେ, “ଭାଇ, ଏ କି କଥା, ରୁକ୍ମୀ ଆମର ଆପଣା ଲୋକ, ତାଂକୁ ଏପରି ଚୁଟି, ଦାଢ଼ି କାଟି ବିରୂପ କରିବାଟା କି ଠିକ୍ ହେଲା ? ଛିଃ !”

ତା’ପରେ ବଳରାମ ପୁଣି ରୁକ୍ମିଣୀଂକୁ କହିଲେ, “ରୁକ୍ମିଣୀ, ଭାଇଂକ ଏପରି ଦେଖି, ତୁମ ମନ ଖରାପ ହଉଥିବ । ତୁମେ, ଆମକୁ ଗାଳି ଦଉଥିବ; କିଂତୁ କିଏ କଣ କରିବ ? ଯେଝା କର୍ମର ଫଳ ସେ ପାଇବ । ଏଥିରେ ତୁମର ଦୁଃଖ ବା ରାଗ କରିବାର କାରଣ କିଛି ନାଇ ।” ଏହିପରି ବଳଦେବ କୃଷ୍ଣ ରୁକ୍ମିଣୀଂକ ବହୁତ ବୁଝାଇ ସୁଝାଇ ଦୁହିଂକ ଥଂଡା କଲେ ।

ରୁକ୍ମୀ ସେଠାରୁ ଆସି ଆଉ କୁଂଡିନରେ ପଶିଲେ ନାଇ । ମନ ଅପମାନ ମନରେ ମାରି ଭୋଜକଟକ ବୋଲି କୁଂଡିନ ବାହାରରେ ଗୋଟିଏ ପୁରୀ ତିଆରି କରି ସେହିଠାରେ ରହିଲେ । ବଳରାମ, କୃଷ୍ଣ ରୁକ୍ମିଣୀଂକ ଏତିକଥା ବୁଝାଇଲେ । ରୁକ୍ମୀଂକ ଆପଣାର କରି ଛାଡ଼ିଦେଲେ । ସେଥିରେ ରୁକ୍ମୀର ଜ୍ଞାନ ହେଲା ନାଇ । ସେ ସବୁବେଳେ ମନେ ମନେ କୃଷ୍ଣଂକ ପ୍ରତି ରାଗ ରଖି ରହିଲା ।

ଏଣେ ଯଦୁପୁରରେ ଭାରି ଉତ୍ସବ ଲାଗିଗଲା । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ରୁକ୍ମିଣୀଂକ ବିଭା ହେବେ, ଏ ବିବାହ ଧର୍ମସଂଗତ । ପୂର୍ବେ କ୍ଷତ୍ରିୟମାନେ ଏହିପରି ଜୋର୍‌କରି କନ୍ୟା ନେଇଆସି, ବିଭା ହେବାର ବିଧି ଥିଲା । ଶାସ୍ତ୍ରରେ ଯାହାକୁ ‘ରାକ୍ଷସ ବିବାହ’ କହଂତି । କ୍ଷତ୍ରିୟଂକର ଏ ବିବାହ ଗୋଟିଏ ଭାରି ଗୌରବ ବଢ଼ାଉଥିଲା । ଯେପରି ସେପରି କ୍ଷତ୍ରିୟ ହାତେ ଏହା ହୁଏ ନାଇ । ଏତେ ଯୁଦ୍ଧ କରି, ଏତେ ରାଜାଂକୁ ମାରି, କନ୍ୟାକୁ ନେଇଆସିବା ସହଜ କଥା ନୁହେ । କୃଷ୍ଣ ତାହା ପାରିଚଂତି । ମଥୁରାରେ ଆଜି କି ଆନଂଦ !

ଘରସବୁ ସଜା ହୋଇଗଲା । ମାଳ, ପତାକା, ପୂର୍ଣ୍ଣକୁଂଭ, ଗଛ, ଧୂପ ଦୀପ, ସହରଯାକ ଚାରିଆଡ଼େ ଝଣିଗଲା । ମଂଗଳ ବାଇଦ ବାଜିଲା; ରଥ, ହାତୀ, ଘୋଡ଼ା, ପାଇକ ପ୍ରଭୃତି ସେନାମାନେ ସଜ’ଡ଼ି ହୋଇ ଦଳକୁ ଦଳ ବୁଲିଲେ । କେତେ ରାଜା, କେତେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ନିମଂତ୍ରଣରେ ଆସି, ଚର୍ଚ୍ଚା ହେଲେ । ପୁରନାରୀମାନେ ହୁଳହୁଳିରେ ଆକାଶ ଫଟାଇଦେଲେ । କାଂଗାଳ ମାନଂକ ପାଇ ଲଡ଼ୁ, ମିଠେଇ, ଖିରି ସହର ତମାମ୍ ଭାସିଗଲା, ପିଲାମାନେ କେତେ ଖାଇଲେ, କେତେ ଖୁସି ହେଲେ; ତା କିଏ କହିବ ?

ପ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନ କଥା

କାମଦେବ ବୋଲି ସ୍ୱର୍ଗରେ ଯେଉଁ ଦେବତା ଥାଂତି, ସେ ଦେଖିବାକୁ ସବୁଠାରୁ ସୁଂଦର । ତାଂକ ସ୍ତ୍ରୀର ନାମ ରତି । ତାଂକ ପରି ସୁଂଦରୀ ମଧ୍ୟ ସ୍ୱର୍ଗ, ମର୍ତ୍ତ୍ୟ ପାତାଳରେ ଆଉ କେହି ନାଇ । ଏହି କାମଦେବ ଥରେ ମହାଦେବଂକୁ ରଗାଇ ଦେଇଥିଲେ । ମହାଦେବଂକ ଆଖିରୁ ନିଆଁ ବାହାରି ତାଂକୁ ପୋଡ଼ି ଦେଇଥିଲା । ରତି ଏହା ଦେଖି, ବଡ଼ ବ୍ୟାକୁଳ ହୋଇ କାଂଦିବାରୁ କାମଦେବ ପୁଣି ଜନ୍ମହେବେ ବୋଲି ଦେବତାମାନେ କହିଥିଲେ ।

ସେହି କାମଦେବଂକର ଏବେ ପୁଣି ଜନ୍ମପାଇବାର କାଳ ହେଲା । ସେ ଆସି କୃଷ୍ଣ; ରୁକ୍ମିଣୀଂକର ପୁତ୍ର

ହୋଇ ରୁକ୍ମିଣୀଂକ ଗର୍ଭରୁ ଜନ୍ମହେଲେ । ତାଂକର ନାମ ହେଲା ପ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନ ।

ଶଂବରାସୁର ବୋଲି ଗୋଟିଏ ରାକ୍ଷସ ଥିଲା । ସେ ଜାଣିଥିଲା, କାମଦେବ ପୁଣି ପ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନ ରୂପରେ ଜନ୍ମପାଇ ତାକୁ ମାରିବେ । ସେ ଜଗିକରି ଥିଲା । ରୁକ୍ମିଣୀଂକର ପୁଅ ହେଲାକ୍ଷଣି, ଦଶଦିନ ସେ ପିଲାଟିକୁ ଚୋରାଇ ନେଇ, ସମୁଦ୍ରରେ ଫିଂଗି ଦେଇ, ଘରକୁ ଗଲା ।

ଗୋଟାଏ ବଡ଼ମାଛ ସେ ପିଲାଟି ପଡ଼ୁ ପଡ଼ୁ ଟାକୋକରି ତାଂକୁ ଗିଳି ଦେଲା । ସାଗରକୁ କେଉଟମାନେ ଜାଲ ପକାଇଲା ବେଳେ, ସେହି ମାଛଟି ଜାଲରେ ପଡ଼ି ଉପରକୁ ଆସିଲା ।

ସେ କେଉଟ ଗୁଡ଼ିକ ଶଂବରାସୁର ରାଜ୍ୟରେ ଥାଆଂତି । ବଡ଼ ମାଛଟିକୁ ବାଛିକରି, ଶଂବରାସୁର ଭଂଡାରରେ ଭେଟି ଦେଇଗଲେ । ସୁଆରମାନେ ମାଛଟି କାଟିଲାବେଳକୁ ତା'ଭିତରୁ, ଶଂଖଭିତରୁ ମୁକ୍ତା ବାହାରିଲାପରି, ଅପୂର୍ବ ସୁଂଦର ପିଲାଟିଏ ବାହାରି ପଡ଼ିଲା ।

ମାୟାବତୀ ବୋଲି, ସେହି ଶଂବରାସୁର ଭଂଡାରରେ ଗୋଟିଏ ରାଂଧୁଣୀ ଥିଲା । ସେ ସେହି ପିଲାଟିକୁ ନେଇ ପାଳିଲା । ରତିଦେବୀ ନିଜେ ଏହି ମାୟାବତୀ ହୋଇ ଜନ୍ମ ହୋଇଥିଲେ । ସେ ନାରଦଂକ ଠାରୁ ଏ ସବୁକଥା ଆଗରୁ ଜାଣି ଏଇ ପିଲାଟିକୁ ପାଇବେ ବୋଲି, ଶଂବରାସୁର ଭଂଡାରେ ଆସି ରାଂଧୁଣୀ ହୋଇଥିଲେ । ସେ ଏବେ ପିଲାଟିକୁ ରଖିପାରିଲେ ।

ପିଲାଟି କ୍ରମେ ବଡ଼ ହେଲା । ଯୁବାବୟସ ହେଲାରୁ ମାୟାବତୀ ତାଂକୁ ବୁଝାଇକରି ସବୁ କହିଲେ । ଶଂବରାସୁର ତାଂକୁ ଯେପରି ସମୁଦ୍ରକୁ ଫିଂଗି ଦେଇଥିଲା, ମାଛ ପେଟରୁ ଯେପରି ସେ ବାହାରିଲେ, ମାୟାବତୀ ତାଂକୁ ଯେପରି ପାଳିଥିଲେ, ସବୁକଥା ମାୟାବତୀଠାରୁ ଶୁଣି, ପ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନ ଭାରି ରାଗିଲେ ।

ମାୟାବତୀ କହିଲେ, "ପ୍ରାଣେଶ୍ୱର, ତମକୁ ନପାଇ, ତମ ମା' ରୁକ୍ମିଣୀ ସବୁବେଳେ କାଂଦୁଚନ୍ତି । ଏବେ ତମେ ମୋଠାରୁ ମାୟାବିଦ୍ୟା ଶିଖ । ଶଂବରାସୁରକୁ ମାରି, ଚାଲ ଦୁହେଁ ପୁଣି ତମ ମା' ପାଖକୁ ଯିବା ।"

ଏବେ ପ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନ ମାୟାବିଦ୍ୟା ଶିଖି, ଶଂବରାସୁରକୁ ଗାଳିଦେଇ ଯୁଦ୍ଧକୁ ଡାକିଲେ । ସାପଉପରେ ଗୋଡ଼ ପଡ଼ିଗଲେ, ସେ ଯେପରି ଫଁ କରି ଫଣା ଟେକି ଉଠେ, ସେହିପରି ଶଂବରାସୁର ଗଦା ଧରି ଯୁଦ୍ଧକୁ ବାହାରି-ପଡ଼ିଲା ।

ଗଦାରେ ଗଦାରେ କେତେବେଳଯାଏଁ ଭାରି ଯୁଦ୍ଧ ହେଲା । ଅସୁରକୁ ବି ଭାରି ମାୟା ଜଣାଥିଲା । ସେ ଲୁହୁଁ ଲୁହୁଁ ଲୁଚି ପ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନଂକ ଉପରେ ବାଣ ବୃଷ୍ଟିକଲା ।

ଦୁହେଁ ମାୟାବିଦ୍ୟାରେ ଧୁରଂଧର । କେତେବେଳ ଯାଏ, ମାୟା ଯୁଦ୍ଧ ଚାଲିଲା । ଶେଷକୁ ପ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନ ଦାଢ଼, ମୁକୁଟ ସହିତ ଶଂବରାସୁରର ମୁଂଡଟି ହାତରେ ଧରି, କାଢ଼ୁଁ ଆସି, ସମସ୍ତଂକ ଆଗରେ ଠିଆ ହୋଇ ଗଲେ ।

ଏବେ ମାୟାବତୀଂକ ସେନି, ପ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନ ଆକାଶରେ ଉଡ଼ି ଉଡ଼ି ଯାଇ, ଦ୍ୱାରକାର ଅଂଦର ମହଲ ଭିତରେ ଏକାବେଳକେ ପଶିଗଲେ ।

ସମସ୍ତେ ତାଂକୁ ଦେଖିଲାକ୍ଷଣି, ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ବୋଲି ବିଚାରି, ଲାଜରେ ଆଗ ଲୁଚିଗଲେ । ତା' ପରେ ଭଲ-କରି ଦେଖି, ବାହାରକୁ ଆସି, ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ରହିଲେ ।

ରୁକ୍ମଣୀ ସେ ପିଲାଂକ ଦେଖିଲେ । କାହିଁକି ତାଂକ ପୁଅକଥା ତାଂକ ମନେ ପଡ଼ି, ସ୍ତନବାଟେ ଦୁଧଧାର ଗଡ଼ିପଡ଼ିଲା । ସେ ବିଚାରିଲେ ଏ ନିଶ୍ଚୟ ଜଣେ ମହା-ପୁରୁଷ । ଆହା ! କାହା ପୁଅ ଏ; ଆଜି ଏ ସୁଂଦରଟି ବା କିଏ ? ଆହା ମୋ ପୁଅଟି ଯେବେ ଆଜିଯାଏ ଥାଂତା ସେ ଏହିପରି ବଢ଼ିଥାଂତା, ଯୁଂକରି ତ ବରାବର ମୋର ସ୍ୱାମୀପରି ରୂପ, ଆକୃତି, ହାତ, ଗୋଡ଼, ମୁହଁ । ଏ କ'ଣ ତେବେ ସେହି ମୋର ପୁଅ ? ତା' ନ ହେଲେ ମୋର ପ୍ରାଣ ଏତେ ବିକଳ ହେଉଛି କାହିଁକି ?"

ଏତିକିବେଳକୁ ଠିକ୍ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଆସି ସେଠାରେ ପହଂଚିଗଲେ । ପ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନଂକୁ ଚିହ୍ନି, ସେ ସ୍ଥିର ହୋଇ ଛିଡ଼ା ହୋଇଗଲେ । ନାରଦ ଆସି, ଏତିକିବେଳେ ପହଂଚିଯାଇ ସବୁକଥା ସମସ୍ତଂକୁ କହିଦେଲେ ।

ଯମପୁରରୁ ଫେରି ଆସିଲାପରି, ପୁଂଅକୁ ଦେଖି, ରୁକ୍ମଣୀ କୁଂଢାଇ ପକାଇ କେତେ କାଂଦିଲେ । ଦ୍ୱାରକାରେ ସମସ୍ତେ ଭାରି ଉତ୍ସବକରି, ପୁଅ ବୋହୂଂକୁ ଘରେ ରଖିଲେ ।

ସ୍ୟମଂତକ ମଣି କଥା
ଓ
ଜାଂବବତୀ, ସତ୍ୟଭାମାଂକର ବିବାହ

ସତ୍ରାଜିତ ବୋଲି ଜଣେ ରାଜା ଥିଲେ । ସେ ସୂର୍ଯଂକର ଭାରି ଭକ୍ତ । ସୂର୍ଯଂକର 'ସ୍ୟମଂତକ' ବୋଲି ଗୋଟିଏ ଭାରି ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ମଣି ଥାଏ । ସେ ଖୁସୀ ହୋଇ, ସତ୍ରାଜିତକୁ ତାହା ଦେଇଥିଲେ ।

ସତ୍ରାଜିତ ତାକୁ ବେକରେ ଭିଡ଼ିଲାବେଳେ ଗୋଟାଏ ସୂର୍ଯପରି ଦିଶଂତି । ସେ ଦିନେ ସେହି ମଣି ଭିଡ଼ି, ହଠାତ୍ ଦ୍ୱାରକାରେ ଆସି ପହଂଚିଗଲେ । ସମସ୍ତେ ତାଂକୁ ସୂର୍ଯ ବୋଲି ବିଚାରିଲେ । କୃଷ୍ଣଂକୁ ଆସି ଖବର ଦେଲେ "ହେ ଗୋବିଂଦ, ଆପଣ ଥିବାରୁ, ସବୁ ଦେବତାମାନେ ଏଠାକୁ ଆସୁଚଂତି । ଏବେ ସୂର୍ଯ ଆସି ପହଂଚି-ଲେଣି ।"

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ହସି ହସି କହିଲେ, "କିଛି ଶଂକା ନାହିଁ; ସେ ସୂର୍ଯ ନୁହଂତି । ତାଂକ ତେଜରେ କେହି ପୋଡ଼ିବ ନାହିଁ, ସେ ରାଜା ସତ୍ରାଜିତ । ସୂର୍ଯଂକ ମଣି ତାଂକ ବେକରେ ଥିବାରୁ ତୁଂଭର ସେପରି ଭ୍ରମ ହେଉଛି ।"

ସତ୍ରାଜିତ ଦ୍ୱାରକା ବୁଲି ପୁଣି ଫେରିଯାଇ, ମଣିଟି ଘରେ ରଖିଦେଲେ । ସେ ମଣିକି ପ୍ରତିଦିନ ବ୍ରାହ୍ମଣ-ମାନେ ପୂଜାକରଂତି । ସେ ମଣିର କେତେ ଗୁଣ ଥିଲା । ଯେଉଁ ଘରେ ସେ ମଣି ଇହି ପୂଜାହୁଏ, ସେ ଘରୁ ପ୍ରତିଦିନ ଆଠଭାର ସୁନା ବାହାରେ । ସେ ମଣି ଯେଉଁ ରାଜ୍ୟରେ ଥାଏ, ସେ ରାଜ୍ୟରେ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ, ମଡ଼କ ପଡେ ନାହିଁ । ସାପ, ବାଘ ପ୍ରଭୃତି ଜଂତୁମାନେ କିଛି କରି ପାରଂତି ନାହିଁ । ସେ ରାଜ୍ୟର ମଂଗଳ ହୁଏ ।

କୃଷ୍ଣ ବିଚାରିଲେ ସେ ମଣିକି ଆଣି, ମହାରାଜ ଉଗ୍ରସେନଂକୁ ଦେବେ । ସତ୍ରାଜିତ କୃଷ୍ଣଂକର ଭକ୍ତ । କୃଷ୍ଣ ତାଂକୁ ଥରକୁଥର ସେ ମଣି ମାଗି ପଠାଇଲେ । ସତ୍ରାଜିତର ମଣିରେ ଭାରି ଲୋଭ ଥାଏ । ସେ କୃଷ୍ଣଂକୁ ସେ ମଣି ଦେଲା ନାହିଁ । ଏଥିରେ ସେ କୃଷ୍ଣଂକ ପାଖେ ଅପରାଧୀ ହେଲା ସତ; କିନ୍ତୁ ମଣି ଲୋଭ ଛାଡ଼ି ପାରିଲା ନାହିଁ ।

ସତ୍ରାଜିତର ପ୍ରସେନ ବୋଲି ଗୋଟିଏ ଭାଇ ଥିଲା । ସେ ଦିନେ ସେ ମଣିକି ବେକରେ ପିନ୍ଧି, ଘୋଡ଼ା ଚଢ଼ି ବଣକୁ ପାରିଧି କରିବାକୁ ଗଲା । ସେହି ବଣରେ ସେ ଗୋଟିଏ ସିଂହ ହାବୁଡ଼ରେ ପଡ଼ିଗଲା । ସିଂହ ପ୍ରସେନ

ଆଉ ତା' ଘୋଡ଼ାକୁ ମାରି, ମଣିଟିକି ନେଇ ଯାଇ, ଗୋଟିଏ ପର୍ବତ ଗୁହାରେ ପଶିଲା ।

ମଣି ତେଜରେ ଗୁହା ଆଲୋକ ହୋଇ ଯାଉଥାଏ । ମହାବୀର ଜାଂବବାନ୍ ସେ ଗୁହାରେ ପଶି, ସିଂହକୁ ମାରି, ସେ ମଣିଟିକି ଆଣି, ଆପଣା ଗୁହା ଭିତରେ ଆପଣା ପୁଅକୁ ଖେଳିବାକୁ ଦେଲା ।

ଭାଇ ପ୍ରସେନ ନ ଫେରିବାରୁ ସତ୍ରାଜିତର ଭାରି ଦୁଃଖ ହେଲା । ସେ ଭାବିଲେ, କୃଷ୍ଣ ମଣି ଲୋଭରେ ମୋ ଭାଇକି ମାରି, ମଣିଟି ନେଇଗଲେ । ଏକଥା ଖାଲି ଭାବିଲେ ସେତିକି ନୁହେ ଲୋକଂକ ଆଗେ ମଧ୍ୟ କହିଲେ ।

ତୁଂଡ ବାଇଦ ସହସ୍ରେ କୋଶ ! ଏ କଥା କ୍ରମେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଂକ କାନକୁ ଗଲା । ତାଂକୁ ଭାରି ଲାଜ ମାଡ଼ିଲା । କୃଷ୍ଣ ଦ୍ୱାରକାରୁ କେତେ ଲୋକ ନେଇ, ପ୍ରସେନ ଯେଉଁ ବଣକୁ ପାରଧିରେ ଯାଇଥିଲେ, ସେଇ ବଣରେ ପଶିଲେ । କେତେ ବାଟ ଯାଇ ଦେଖିଲେ ପ୍ରସେନ ଓ ଘୋଡ଼ା ଦୁହେଁ ପଡ଼ିଚଂତି ।

ଜାଣିଲେ, ଗୋଟିଏ ସିଂହ ତାକୁ ମାରି ପକାଇଚି । ପୁଣି ଖୋଜି ଖୋଜି ଯାଇ ସିଂହର ଗୁହା ଦେଖିଲେ । ସେଠାରେ ମଧ୍ୟ ଦେଖିଲେ, ସିଂହ ମରି ପଡ଼ିଚି — ମଣି ନାଇ ।

ତା ପରେ ଖୋଜି ଖୋଜି ଜାଂବବାନ ଗୁହାପାଖେ ଆସି ପହଂଚିଲେ । ଜାଂବବାନ ଗୋଟାଏ ବଡ଼ ଭାଲୁ । ତାର ଗୁହାଟା ଅଂଧାରି କଟି କଟି ହୋଇ ପର୍ବତ ଭିତରକୁ ବହୁତ ଦୂର ଲଂବିଚି । ଆଉ ଆଉ ଲୋକମାନେ ବାହାରେ ରହିଲେ । କୃଷ୍ଣ ଏକା ତା ଭିତରେ ପଶିଲେ ।

ପଶି ଦେଖିଲେ, ଭାଲୁ ପିଲାଟି ସେହି ମଣିଟି ଧରି ଖେଳୁଚି । କୃଷ୍ଣ ଟିକିଏ ଠିଆ ହେଲେ । ଯେଉଁ ଧାଈ ସେ ପିଲାଟି ପାଳୁଥିଲା—ସେ ଡରି କରି ପାଟିକଲା ।

ଏବେ ଭାଲୁରାଜ ଜାଂବବାନ ଆସି, ରାଗି କରି ଗୁହାରେ ପହଂଚିଲେ । ଭାରି ଯୁଦ୍ଧ ଲାଗିଗଲା । ଯୋଡ଼ାଏ ବଡ ଶାଗୁଣା ଖଂଡେ ମାଂସ ଛଡ଼ାଛଡ଼ି ହେଲା ପରି, ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଓ ଜାଂବବାନ, ଅସ୍ତ୍ର, ଶସ୍ତ୍ର, ଗଛ ପଥର ହାତ ସବୁଥିରେ ହଣାହଣି ମରାମରି ଲଗାଇଦେଲେ ।

ଏହିପରି ଲଢ଼ାଇରେ ଅଠରଦିନ ଅଠରରାତି ଚାଲିଗଲା । ଶେଷକୁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଂକ ମୁଥମାଡ଼ ଖାଇ, ଜାଂବବାନର ଦେହ ପୀଡ଼ା ହୋଇଗଲା; ତାକୁ ବାଧିଲା । ସେ ଭାବିଲା, 'ଏତେ ବଳ କାହାର ?'

ସେଠାରୁ ସେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଂକୁ ଭଗବାନ ବୋଲି ଭାବି ସ୍ତୁତି କଲା ।

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଏବେ ଲଢ଼େଇ ବଂଦ କରି ଛିଡ଼ା ହେଲେ । ଘଷି, ଆଉଁସି ଜାଂବବାନଂକୁ ଟିକିଏ ତାଜା କଲେ ।

ତା' ପରେ ଜାଂବବାନଂକୁ କହିଲେ, "ଜାଂବବାନ, ଏହି ମଣି ପାଇଁ, ଲୋକରେ ମୋର ନିଂଦା, ଅପବାଦ ରଟନା ହଉଚି । ସେହି ଅପବାଦ ଘୁଂଚାଇବା ପାଇଁ, ମୁଁ ଆଉ ଅନେକ ଲୋକ ନେଇ; ଏହି ମଣି ପାଇଁ ତୁମ ଗୁହା ଦୁଆରେ ପହଂଚିଛୁ ।"

ସେଠାରୁ ଜାଂବବାନ ନିଜେ ଲଜ୍ଜିତ ହୋଇ ମଣିଟି ତ ଆଣି ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଂକ ହାତରେ ଦେଲା; ସଂଗେ ସଂଗେ ଦେବକନ୍ୟା ପରି, ଆପଣାର ସୁଂଦରୀ ଝିଅଟିକି ଆଣି, କୃଷ୍ଣଂକୁ ସମର୍ପଣ କରି ଦେଲା ।

ଏଣେ ସାଂଗରେ ଯାଇଥିବା ଲୋକେ, କୃଷ୍ଣ ନ ବାହାରିବାର ଦେଖି ବାରଦିନ ବାଳ ଗୁହା ଦୁଆରେ ଚକାଇଲେ; ତା'ପରେ ବହୁତ ଦୁଃଖ କରି କରି ଦ୍ୱାରକାକୁ ଫେରିଲେ ।

ଦ୍ୱାରକାରେ ଦେବକୀ, ରୁକ୍ମିଣୀ, ବସୁଦେବ, ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବନ୍ଧୁ କୁଟୁଂବମାନେ ଏହା ଶୁଣି ବ୍ୟାକୁଳ ହୋଇ ହାହାକାର କଲେ । ସମସ୍ତେ ସତ୍ରାଜିତଙ୍କୁ ବକୁଥାଂନ୍ତି; ଅଭିଶାପ ଦେଉଥାଂନ୍ତି । ଶେଷକୁ ଦେବକୀ ପ୍ରଭୃତି, ଚଂଦ୍ରଭାଗା ଦେବୀଙ୍କୁ ଯାଇ, ପୂଜାକରି ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ମଂଗଳରେ ଫେରନ୍ତୁ ବୋଲି ଜଣାଇଲେ । ଠିକ୍ ସେହିତକିବେଳକୁ ନିଜେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଜାଂବବତୀଙ୍କ ସାଂଗରେ ଧରି ଆସି ପହଂଚିଗଲେ ।

ସମସ୍ତେ ଭାରି ଖୁସି ହୋଇଗଲେ । ଉତ୍ସବ କଲେ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଜାଂବବତୀଙ୍କ ବିଭା ହେଲେ ।

ତା' ଉତ୍ତାରୁ ରାଜା ଉଗ୍ରସେନଂଙ୍କ ସଭାକୁ ରାଜା ସତ୍ରାଜିତ ଡକାହୋଇ ଆସିଲେ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ମଣି କଥା ତାଂକୁ ସବୁ କହି, ମଣିଟିକ ଦେଲେ ।

ଲାଜରେ ସତ୍ରାଜିତଂଙ୍କ ମୁଂଣ୍ଡ ତଳକୁ ହୋଇଗଲା । ସେ ସେହିପରି ମୁଂଣ୍ଡ ପୋତି ପୋତି ଘରକୁ ଗଲେ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଓ ଯାଦବମାନଂଙ୍କୁ କିପରି ସେ ସଂତୋଷ କରିବେ—ଏଇକଥା ସବୁବେଳେ ବିଚାରୁଥାଂନ୍ତି । ଶେଷକୁ ବିଚାରି ବିଚାରି ଠିକ୍ କଲେ—'ସତ୍ୟଭାମା ବୋଲି ମୋର ସୁଂଦରୀ କନ୍ୟା ଅଛି; କନ୍ୟା ମଧ୍ୟ ଗୋଟିଏ ରତ୍ନ । ଏହି ସ୍ୟମଂତକ ମଣି ସାଂଗେ କନ୍ୟା-ରତ୍ନଟି ଦେଇ ଅପରାଧ ଖଂଣ୍ଡନ କରିବି ।'

ପୂର୍ବେ କୃତବର୍ମା ପ୍ରଭୃତି ଅନେକ ରାଜା ସତ୍ୟଭାମାଂଙ୍କୁ ବିବାହ ହେବେ ବୋଲି, କେତେ ଲୋକ ପଠାଇଥିଲେ । ସତ୍ରାଜିତ ସେ ସବୁ କଥା କିଛି ନ ବିଚାରି, ସତ୍ୟଭାମା ଓ ସ୍ୟମଂତକ ମଣି ଦିଓଟି ଯାକ ନେଇ, କୃଷ୍ଣଂଙ୍କ ପାଖେ ପହଂଚି, ଦିଓଟିଯାକ ତାଂକୁ ଦେଲେ ।

କୃଷ୍ଣ ସତ୍ୟଭାମାଂଙ୍କୁ ବିଭା ହେଲେ । ସତ୍ରାଜିତ ଏବେ ତାଂଙ୍କ ଶ୍ୱଶୁର ହେଲେ । ସେ ଶଶୁରଂଙ୍କୁ କହିଲେ, "ରାଜା, ଆପଣଂଙ୍କ କନ୍ୟାରତ୍ନ ପାଇ ଆମେମାନେ ସଂତୋଷ ହେଲୁ । ସୂର୍ଯ୍ୟଦେବ ଆପଣଂଙ୍କୁ ସୁଖ ପାଆଂନ୍ତି ବୋଲି ମଣିଟି ଆପଣଂଙ୍କୁ ଦେଇଚଂନ୍ତି । ଆପଣ ଏହା ଏବେ ରଖିଥାଂନ୍ତୁ । ପରେ ହୁଏତ ଆମେମାନେ ଏହା ଭୋଗ କରିବୁ ।"

ପୁଣି ସ୍ୟମଂତକ ମଣି କଥା

ତେଣେ ହସ୍ତିନାରେ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ, କୁଂତୀ ସହିତ ପାଂଣ୍ଡବ ପାଂଚଭାଇଂଙ୍କ ଗୋଟାଏ ଜଉଘରେ ପୋଡ଼ାଇ ଦେଇଥିଲା । ସେଥିପାଇଁ ଭୀଷ୍ମ, କୃପ, ବିଦୁର, ଦ୍ରୋଣ ଓ ନିଜେ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନଂଙ୍କ ମା ଗାଂଧାରୀ ପ୍ରଭୃତି ବଡ଼ ଦୁଃଖିତ ଥାଂନ୍ତି । ବ୍ୟାକୁଳ ହୋଇ କାଂନ୍ଦି କାଂନ୍ଦି ହାହାକାର କରୁଥାଂନ୍ତି ।

କୃଷ୍ଣ ବଳରାମ ଦୁହେଁ ପାଂଣ୍ଡବମାନେ ଜଉଘରେ ପୋଡ଼ି ଯାଇଥିବା କଥା ଶୁଣି, ହସ୍ତିନାକୁ ଗଲେ ଓ ଯେଉଁମାନେ ଦୁଃଖ କରୁଥିଲେ, ସେମାନଂଙ୍କ ପାଖେ, ତାଂଙ୍କ ପରି ଦୁଃଖ କଲେ ।

ଏଣେ ସ୍ୟମଂତକ ମଣି ଯୋଗେ କୃଷ୍ଣ ଅପମାନ ପାଇଥିଲେ; ଏ କଥା ଅକ୍ରୂରଂଙ୍କ ମନରେ ଥାଏ । ତାଂଙ୍କ ମନ ସଂତୋଷ ହୋଇ ନ ଥିଲା । ଅକ୍ରୂର ଓ କୃତବର୍ମା ଦୁହେଁ ଶତଧନ୍ୱା ବୋଲି ସତ୍ରାଜିତର

ଜଣେ ଶତ୍ରୁଙ୍କୁ ଶିଖାଇଲେ, ଦେଖ, ଏ ସତ୍ରାଜିତ କେଡ଼େ ଖରାପ । କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ମଣି ନ ଦେଇ ଆପେ ଭୋଗ କରୁଚି । କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ଝିଅଟି ଦେଲା । ଝିଅ ତ ସେ ସବୁଦିନ ରଖନ୍ତା ନାଇ, କାହାକୁ ହେଲେ ଦିଅନ୍ତା, କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ଦେଲା—ଅଧିକ କ'ଣ ହେଲା ? ମଣିଟି କିଂତୁ ଆପେ ରଖିଚି । ଶତଧନ୍ୱା ଏ କଥାରେ ମାତିଗଲା । ତା'ର ବି ମଣିରେ ଲୋଭ ହେଲା ।

ସତ୍ରାଜିତ ରାତିରେ ଶୋଇଚି—ଶତଧନ୍ୱା ତାକୁ ହାଣି ଦେଲା । ସତ୍ରାଜିତର ମାଇପି ମହଲରେ କାନ୍ଦ ଉଠିଲା । ଝିଅ ସତ୍ୟଭାମା ବଡ଼ ବ୍ୟାକୁଳ ହୋଇ, କାନ୍ଦି, ଗଡ଼ି, ମୋହ ହୋଇଗଲେ । ତା'ଉତ୍ତାରୁ ବାପଙ୍କ ଦିହକୁ ତେଲ କାପଡ଼ା କରି ରଖି, ଆପେ ହସ୍ତିନାକୁ ଗଲେ । ସେଠାରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ଏ କଥା କହିଲେ ।

ରାମ କୃଷ୍ଣ ଦିହେଁ ସତ୍ୟଭାମାଙ୍କଠାରୁ ଏହା ଶୁଣି, ଦୁଃଖରେ କାନ୍ଦ ପକାଇଲେ ।

ପରେ ସତ୍ୟଭାମାଙ୍କୁ ଘେନି ଦିହେଁ ଦ୍ୱାରକାକୁ ଫେରି, ଶତଧନ୍ୱାକୁ ମାରିବେ ବୋଲି, ଉଦ୍ୟମ କଲେ । ଶତଧନ୍ୱାର ମନ ଏବେ ଡର ଧରିଲା । ସେ ଆସି କୃତବର୍ମାଙ୍କୁ ଆଶ୍ରା ମାଗିଲା । କୃତବର୍ମା କି ତା' ସଂଗେ ମିଶି କୃଷ୍ଣ ସଂଗେ ଯୁଦ୍ଧ କରନ୍ତେ ! ସେ କହିଲେ, "ଶତଧନ୍ୱା, ରାମକୃଷ୍ଣଙ୍କ ସଂଗେ ଯୁଦ୍ଧ କରିବାକୁ ପୃଥିବୀରେ ବଳ କାହାର ? ସେ ତ ନିଜେ ଭଗବାନ୍—କେତେ କେତେ କଥା କରିଚନ୍ତି, ପିଲାଦିନେ କେତେ ବୀର ମାରିଚନ୍ତି । ଗୋବର୍ଧନ ଟେକିଚନ୍ତି । ତାଂକ ସଂଗେ ଯୁଝିବାକୁ ମତେ ସାହା କରୁଚ !" ଶତଧନ୍ୱାକୁ ଆଉ ବୁଦ୍ଧି ଦିଶିଲା ନାଇ । ସେ ଏବେ ମଣିଟି ଅକ୍ରୂର ପାଖେ ରଖି, ଆପେ ଘୋଡ଼ା ଚଢ଼ି ପ୍ରାଣ ଭୟରେ ପଳାଇଲା । ରାମକୃଷ୍ଣ ଦିହେଁ, 'ଗରୁଡ଼ଧ୍ୱଜ'ରେ ବସି ତା ପିଛା ଧଇଲେ ।

ମିଥିଳା ପାଖେ ଶେଷକୁ ଶତଧନ୍ୱା ଘୋଡ଼ା ଛାଡ଼ି ଦେଇ, ଚଲେ ଦଉଡ଼ିଲା । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ରଥରୁ ଡେଇଁ, ତାକୁ ଯାଇ ଧରି, ଚକ୍ରରେ ତା'ର ମୁଂଡ କାଟି ଦେଲେ । କିଂତୁ ତା' ଦେହସାକ ମଣି ଖୋଜିଲା ବେଳକୁ ମଣି ନାଇ ।

ରଥକୁ ଫେରି ରାମଙ୍କୁ କହିଲେ, "ଶତଧନ୍ୱାଟି ବୃଥାରେ ମଲା । ତା' ପାଖେ ମଣି ନାଇ ।"

ବଳରାମ କହିଲେ, "ଦେଖ କୃଷ୍ଣ, ଶତଧନ୍ୱା ତାକୁ ଦ୍ୱାରକାରେ ନିଶ୍ଚେ କାହା ପାଖେ ରଖିଚି । ତମେ ଖୋଜ—ଏଣି ମିଥିଳା ରାଜା ମୋର ଭାରି ପ୍ରିୟ ଲୋକ । ମୁଁ ଯାଉଚି—ତାଂକ ସଂଗେ ଦେଖା କରିବି ।"

ଏହା କହି ବଳରାମ ମିଥିଳା ଗଲେ । ମିଥିଳା ରାଜା ତାଂକୁ ଭାରି ଆଦର କଲେ । ମିଥିଳାର ରାଜା ଜନକଙ୍କ ପାଖେ ବଳଦେବ କେତେ ବର୍ଷ ରହିଲେ । ସେତିକିବେଳେ ଦୁର୍ଯୋଧନ ବଳରାମଙ୍କଠାରୁ ଗଦା ଯୁଦ୍ଧ ଶିଖିଥିଲେ । କୃଷ୍ଣ ଏବେ ଦ୍ୱାରକାକୁ ଫେରି ଆସି, ଶତଧନ୍ୱା ମରିଥିବା କଥା କହି, ସତ୍ୟଭାମାଙ୍କୁ ବୋଧ ଦେଲେ ଏବଂ କହିଲେ, "ମଣିଟି କିଂତୁ ମିଳିଲା ନାଇ ।"

ତା' ଉତ୍ତାରୁ ଆପଣା ଶଶୁରଙ୍କୁ ତେଲ କାପଡ଼ାରୁ କାଢ଼ି, ତାଂକର ଦାହ, ଶୁଦ୍ଧି ତ୍ରିଭୁଜ କାର୍ଯ୍ୟ ବିଧିମତେ କରାଇଲେ ।

ଅକ୍ରୂର କୃତବର୍ମା ଦୁହେଁ, ଏ ସବୁ କଥା ଶୁଣି, ଦ୍ୱାରକା ଛାଡ଼ି, କୁଆଡ଼େ ପଳାଇଲେ । ଅକ୍ରୂର ଭାରି ଭକ୍ତ—ଭାରି ସାଧୁଲୋକ । ସେ ଦ୍ୱାରକା ଛାଡ଼ି ଯିବାରୁ ଦ୍ୱାରକାରେ ବହୁତ ବିପତ୍ତି ପଡ଼ିଲା । ବର୍ଷା ହେଲା ନାହିଁ—ଶୂନ୍ୟ ଆକାଶରୁ ବଜ୍ର ପଡ଼ିଲା—ନାନା ରୋଗ ହେଲା । ଲୋକଙ୍କ ମନ ବଡ଼ ଖରାପ ହେଲା । ଦ୍ୱାରକା ଲୋକେ ବୁଝିଲେ—ଅକ୍ରୂର ଚାଲିଯିବାରୁ, ଏ ସବୁ ଘଟିଲା ।

ସମସ୍ତେ କହିଲେ, "ପୂର୍ବକାଳରେ କାଶୀଧାମରେ ଥରେ ବର୍ଷା ନ ହୋଇ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ହୋଇଥିଲା । ସେତେବେଳେ କାଶୀରାଜା ଅକ୍ରୂରଙ୍କ ବାପ ଶ୍ୱଫଳ୍କଙ୍କୁ ଡକାଇ ନବାରୁ କାଶୀରେ ବର୍ଷା ହେଲା । ସେଥିପାଇଁ କାଶୀ ରାଜା ଝିଅ ଗାନ୍ଧିନୀଙ୍କ ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗେ ବିବାହ ଦେଇଥିଲେ । ସେହି ବାପଙ୍କ ପୁଣ୍ୟରୁ ଅକ୍ରୂର ଯେଉଁଠି ଥାଆନ୍ତି ସେଠାରେ ଭଲ ବର୍ଷା ହୁଏ । ମଡ଼କ ପଡ଼େ ନାହିଁ ।"

ପୁଣି କେହି କେହି କହିଲେ, "ଖାଲି ଅକ୍ରୂର ନ ଥିବାରୁ ନୁହେଁ, ସ୍ୟମନ୍ତକମଣି ଚୋରି ଯିବାରୁ ବି ଏପରି ଘଟୁଛି ।" ଫଳ କଥା—ମଣି ଓ ଅକ୍ରୂର ଦୁଇକଥା ପାଇଁ ସମସ୍ତେ ବ୍ୟସ୍ତ ହେଲେ ।

ଶେଷକୁ କୃଷ୍ଣ ଅକ୍ରୂରଙ୍କୁ ଡକାଇ ଆଣି ପଚାରିଲେ, "ଅକ୍ରୂର, ତୁମେ ବଡ଼ ସାଧୁଲୋକ । ଶତଧନ୍ୱା ତମର ପାଖେ ମଣି ରଖି ଯାଇଥିଲା । ସତ୍ରାଜିତ ମଲା ପରେ ସତ୍ୟଭାମା ଓ ତା' ପୁଅମାନେ ତା' ପାଇବାର କଥା ! ହଉ, କିଛି ଚିନ୍ତା ନାହିଁ—ମଣି ତମରି ପାଖେ ଥାଉ; କିନ୍ତୁ ତାକୁ ଥରେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଦେଖାଅ । ତାହାହେଲେ ସମସ୍ତଙ୍କ ମନ ଶାନ୍ତ ହେବ ।"

ଅକ୍ରୂର ଲୁଗା ଭିତରୁ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ମଣିଟି କାଢ଼ିଲେ । କେତେ ଲୋକ ଭାବୁଥିଲେ—କୃଷ୍ଣ ନିଜେ ଲୁଚାଇଛନ୍ତି । ସେମାନେ ସବୁ ଜାଣିଲେ । କୃଷ୍ଣ ମଣିଟିକି ପୁଣି ଅକ୍ରୂରଙ୍କ ପାଖେ ରଖିଦେଲେ ।

କାଳନ୍ଦୀ, ମିତ୍ରବିନ୍ଦା, ସତ୍ୟା, ଭଦ୍ରା ଓ ଲକ୍ଷ୍ମଣାଦେବୀ

ଏ ମଧ୍ୟରେ ଖବର ମିଳିଲା—ପାଣ୍ଡବମାନେ ଜତୁଘରେ ପୋଡ଼ି ଯାଇ ନ ଥିଲେ । ସେମାନେ ବଣେ ବଣେ ବୁଲି ବୁଲି ଦ୍ରୌପଦୀଙ୍କ ବର ହୋଇ, ପୁଣି ହସ୍ତିନା ଆସିଲା ଉତ୍ତାରୁ, ଧୃତରାଷ୍ଟ୍ର ପୁଅମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ବିଚାର କରି, ପାଣ୍ଡବମାନଙ୍କୁ ଇନ୍ଦ୍ରପ୍ରସ୍ଥରେ ରାଜ୍ୟ ଦେଲେ; କୃଷ୍ଣ ଏବେ ଅନେକ ସେନା ଓ ସାତ୍ୟକି ପ୍ରଭୃତିଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଘେନି, ଇନ୍ଦ୍ରପ୍ରସ୍ଥରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଥିଲେ ।

ପାଣ୍ଡବମାନେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ଦେଖି, ଭାରି ଖୁସି ହେଲେ । କେତେ ଆଦର କଲେ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ, ଯୁଧିଷ୍ଠିର, ଭୀମ ପ୍ରଭୃତି ଆପଣାଠାରୁ ବଡ଼ମାନଙ୍କୁ ପ୍ରଣାମ କଲେ । ଅର୍ଜୁନ ପ୍ରଭୃତି ପିଲାମାନେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ପ୍ରଣାମ କଲେ । ଦ୍ରୌପଦୀ ଏବେ ନୂଆବୋହୂଟିଏ । ସେ ଆସି ଲାଜକୁଳୀ ବୋହୂଟି ପରି, ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ଓଳକ ହେଲେ । ଆଉ କିଛି କହିଲେ ନାହିଁ ।

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଯାଇ, କୁନ୍ତୀଙ୍କ ପାଖେ ପହଞ୍ଚି, ତାଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଣାମକଲେ । କୁନ୍ତୀ ଦ୍ୱାରକାର ସମସ୍ତଙ୍କ ଖବର ପଚାରି ଗଲେ । ସମସ୍ତେ କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ଦେଖିଲେ କେତେ କଥା କହିବେ ବୋଲି ଭାବୁଥିଲେ । ଏବେ ଆନନ୍ଦରେ ସମସ୍ତଙ୍କ ପ୍ରାଣ ପୂରିଗଲା—କେହି କିଛି

କହିଲେ ନାହିଁ । କୃଷ୍ଣ, ଭଲ, ମନ୍ଦ ପଚାରିବାରୁ, କୁନ୍ତୀ ଖାଲି କହିଲେ, "କୃଷ୍ଣ, ବିପଦ ବେଳେ ତମେ ଆମକୁ ମନେ ରଖିଚ; ଆମ ପାଇଁ ଧୃତରାଷ୍ଟ୍ରଙ୍କ ପାଖେ କେତେ ବୁଝାଇଲ । ଏବେ ମନକୁ ଆମକୁ ଦେଖିବାକୁ ଆସିଚ । ଆମର ଏତିକରେ ସବୁ ଭଲ—ଆଉ ଦୁଃଖ କଣ ?"

କୃଷ୍ଣ ସେଠାରେ କେତେ ମାସ ରହିଲେ । ଦିନେ ଅର୍ଜୁନଙ୍କ ସାଙ୍ଗେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ବଣକୁ ପାରିଧି କରି ଯାଇଚନ୍ତି—ଦିହିଙ୍କ ଭାରି ଭୋକ ଓ ଶୋଷ ହବାରୁ ଦିହେଁଯାକ ଯାଇ ଯମୁନା କୂଳେ ପହଞ୍ଚିଲେ । ସେଠାରେ ଯାଇ ପାଣି ପିଇ, କୂଳରେ ବୁଲିଲେ ।

ସେଦିନ ପୂର୍ଣ୍ଣମୀ—ଚନ୍ଦ୍ର ପଡ଼ରେ ସେ ଦିହେଁ ଦେଖିଲେ, ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ସୁନ୍ଦରୀ ଯୁବତୀ ବାଳିକା ସେଇ ନଈ କୂଳରେ ବୁଲୁଚି । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଏହା ଦେଖି, ସେ କିଏ, ଏକଥା ଜାଣିବା ପାଇଁ ଅର୍ଜୁନଙ୍କୁ ତା'ପାଖକୁ ପଠାଇଲେ । ଅର୍ଜୁନ ଯାଇ, ପଚାରିବାରୁ, ବାଳିକାଟି କହିଲା—"ମୋର, ମୁଁ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଦେବଙ୍କ ଝିଅ; ମୁଁ ବହୁତ ତପସ୍ୟା କଲିଣି, ଏବେ ବି ତପସ୍ୟା କରୁଚି । ମୋ ମନ, ମୁଁ ସବୁ ଦେବତାଙ୍କର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଶ୍ରୀବିଷ୍ଣୁଙ୍କୁ କିପରି ବିଭା ହେବି । ତାଙ୍କ ଛଡ଼ା ଆଉ କାହାକୁ ବିଭା ହେବି ନାହିଁ । ଏଥିପାଇଁ ତପ କରୁଚି । ଏହି ତପସ୍ୟା ପାଇଁ, ମୋ ବାପା ଏହି ପାଣି ଭିତରେ ଗୋଟିଏ ଘର ଦେଇଚନ୍ତି । ମୁଁ ତା'ରି ଭିତରେ ଅଛି । ମୋ'ନାଆଁ କାଳିନ୍ଦୀ ।"

କୃଷ୍ଣ ଏହା ଜାଣି ସେ କନ୍ୟାକୁ ରଥରେ ବସାଇ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଆଣିଲେ ।

କୃଷ୍ଣ ଇନ୍ଦ୍ରପ୍ରସ୍ଥରେ ଥିଲାବେଳେ, ଅଗ୍ନି ଆସି ଖାଣ୍ଡବ ବନ ଖାଇବେ ବୋଲି ତାଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ ମାଗିଲେ । ସେ ବଣ ଇନ୍ଦ୍ର ଜଗିଥାନ୍ତି । ତାଙ୍କୁ ପୋଡ଼ିବା ସହଜ ନୁହେଁ । ଅଗ୍ନି ସେଥିପାଇଁ ଅର୍ଜୁନଙ୍କୁ ଗାଣ୍ଡୀବ ଧନୁ କପିଧ୍ୱଜ ରଥ, ଅକ୍ଷୟ ତୂଣୀର (ଯେଉଁ ଶରମୁଣାରୁ ଶର ସରେ ନାହିଁ) ଏବଂ ଅଭେଦ୍ୟ ବର୍ମ (ଯେଉଁ ସାଞ୍ଜୁରେ କୌଣସି ଅସ୍ତ୍ର ଫୁଟେ ନାହିଁ) ଦେଲେ ।

ଅର୍ଜୁନ ଜଗି ରହିଲେ । ଅଗ୍ନି ସେଇ ବଣ ଖାଇଗଲେ । ମୟଦାନବ ବୋଲି ଜଣେ ଭାରି ସକ୍ଷା କାରିଗର ସେ ବଣରେ ଥିଲେ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ କଥାରେ ଅର୍ଜୁନ ତାଙ୍କୁ ଛାଡ଼ି ଦେଇଥିଲେ ।

ସେଇ ମୟ ଏବେ ସନ୍ତୋଷ ହୋଇ, ଯୁଧିଷ୍ଠିରଙ୍କ ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ରାଜସଭା ତିଆରି କରି ଦେଲା । ସେ ସଭା ଦେଖି, ଦୁର୍ଯୋଧନ ବି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଗଲା । ସେ ସଭା ଏପରି ତିଆରି ହୋଇଥିଲା ଯେ, ନିଜେ ଦୁର୍ଯୋଧନ ସେଥିରେ ପଶି, ଜଳକୁ ସ୍ଥଳ ଓ ସ୍ଥଳକୁ ଜଳ ବୋଲି ଭୁଲ କରିଥିଲା ।

ଏହା ପରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଦ୍ୱାରକାକୁ ଆସି, କାଳିନ୍ଦୀଙ୍କ ବିଭା ହେଲେ ।

ବିନ୍ଦ, ଅନୁବିନ୍ଦ ବୋଲି ଦୁଇଭାଇ ଭାରି ପରାକ୍ରମୀ ଥିଲେ । ସେମାନେ ଦିହେଁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ପିଉସୀ ପୁଅ ଭାଇ । ଦୁର୍ଯୋଧନ ପାଖେ ଯାଇ, ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ହିଂସା କରୁଥିଲେ । ତାଙ୍କର ଭଉଣୀ ମିତ୍ରବିନ୍ଦା ସ୍ୱୟମ୍ବର ସଭାରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ବେକରେ ବରଣମାଳା ପକାଇବାକୁ ଗଲାବେଳେ, ସେ ଦି ଭାଇ ମନା କରିଥିଲେ । କୃଷ୍ଣ ସମସ୍ତଙ୍କ ଆଗରେ ସ୍ୱୟମ୍ବର ସଭାରୁ ସେହି ମିତ୍ର-ବିନ୍ଦାଙ୍କୁ ନେଇ ଚାଲିଗଲେ; ଏବଂ ତାଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ବିଭା ହେଲେ ।

ଅଯୋଧ୍ୟା ଦେଶ ରାଜା ନଗ୍ନଜିତ ବଡ଼ ଧାର୍ମିକ ଥିଲେ । ତାଙ୍କର ସତ୍ୟା ବୋଲି ଗୋଟିଏ ଝିଅ ଥିଲା ।

ସେ ରାଜା ବଡ଼ ବଡ଼ ସାତୋଟି ଷଣ୍ଢ ରଖିଥିଲେ ଏବଂ ପ୍ରତିଜ୍ଞା କରିଥିଲେ, ଏ ସାତୋଟିଯାକ ଷଣ୍ଢ ଯେ ଜିଣିବ ତାକୁ ମୁଁ ଝିଅ ଦେବି ।

କୃଷ୍ଣ ଯାଇ, ସତ୍ୟାଙ୍କୁ ବାହାହେବା ଇଚ୍ଛାରେ ନଗ୍ନଜିତଙ୍କ ଘରେ ପହଂଚିଲେ । ନଗ୍ନଜିତ କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ଦେଖି ଭାରି ସମ୍ଭାବନା କଲେ । କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ଝିଅ ଦେଇ ପକାଇବା ପାଇଁ ମନ ହେଲା ସତ; କିଂତୁ ସେ ରାଜା — ପ୍ରତିଜ୍ଞା କରିଚନ୍ତି । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କୁ କହିଲେ—"ଗୋଟିଏ କଥା ଆପଣଙ୍କୁ କରିବାକୁ ହେବ । ମୁଁ ପ୍ରତିଜ୍ଞା କରିଚି, ମୋର ଏ ସାତୋଟି ଷଣ୍ଢ ଯେ ପରାସ୍ତ କରି ଜିଣିବେ, ତାଂକୁ ମୁଁ ଝିଅ ଦେବି । ଆପଣଙ୍କୁ ଜୋଇଁ କରିବା-ଠାରୁ ବଡ଼ ଭାଗ୍ୟ ମୋର ଆଉ କ'ଣ ହେବ ? ଆପଣ ତ ନିଜେ ଭଗବାନ—ସବୁ ଜାଣଂତି । ମୋ ପ୍ରତିଜ୍ଞା ରଖିବା ପାଇଁ, ଏ କାମଟି ଆପଣଙ୍କୁ କରିବାକୁ ହେବ । କେତେ ରାଜାର ପୁଅ ମୋ ଝିଅକୁ ବାହା ହେବେ ବୋଲି ଆସି, ଷଣ୍ଢଙ୍କ ସାଂଗେ ଲଢ଼ିଲେଣି; କିଂତୁ କେହି ପାରି ନାହାଂନ୍ତି । ଆପଣ ଏ ସାତୋଟି ଷଣ୍ଢ ଜିଣିଲେ, ମୁଁ ଜାଣିବି ମୋ ଝିଅ ଭାଗ୍ୟରେ ଆପଣଙ୍କ ପରି ସାଇପାନ୍ଥ ଘଟିପାରେ ।"

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ସଂଗେ ସଂଗେ ଆପଣାର ବଳ ସାତ ଗୁଣ କରି ଯାଇ ଷଣ୍ଢଙ୍କ ପାଖେ ଠିଆ ହେଲେ । ସାଂଗେ ସାଂଗେ ସାତଟାଯାକ ଷଣ୍ଢଙ୍କୁ ବାଂଧି, ବୁଲାଇ ବୁଲାଇ, ଆକଟ କରିଦେଲେ ।

ନଗ୍ନଜିତ ଭାରି ଖୁସି ହୋଇ, ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ସଂଗେ ସତ୍ୟାଂକର ବାହା କରିଦେଲେ । କେତେ ଯଉତୁକ, କେତେ ହାତୀ, ଘୋଡ଼ା, ରଥ, ଚାକର, ଚାକରାଣୀ ଦେଲେ ତା' କଏ କହିବ ? କୃଷ୍ଣ ସତ୍ୟାଂକୁ ନେଇ ଦ୍ୱାରକାକୁ ଫେରିଲେ ।

ଯେଉଁ ରାଜାମାନେ ଏହା ପୂର୍ବରୁ ଷଣ୍ଢ ପାଖେ ହାରିଥିଲେ,ସେମାନେ ସୈନ୍ୟ ନେଇ କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ଘେରିଲେ । ଏଥର କୃଷ୍ଣଙ୍କ ପାଖେ ଅର୍ଜୁନ ଥିଲେ । ସବୁ ରାଜା ମିଶି ଅର୍ଜୁନଙ୍କୁ ବା କ'ଣ କରିବେ ! ଅର୍ଜୁନ ଗାଂଡୀବ ଧନୁ ଧରି, ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଏକା ପାନକେ ଥଂଡା କଲେ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ କନ୍ୟା ଆଉ ଯୌତୁକ ନେଇ ଦ୍ୱାରକାରେ ପହଂଚିଲେ ।

କେକୟ ଦେଶର ରାଣୀ କୃଷ୍ଣଙ୍କର ଆଉ ଗୋଟିଏ ପିଉସୀ । ସେଇ ଦେଶର ରାଜା ଶ୍ରୁତକୀର୍ତ୍ତିଙ୍କର ଭଦ୍ରା ବୋଲି ଗୋଟିଏ ଝିଅ ଥିଲା । ସେ ନିଜ ପୁଅଙ୍କୁ ପଚାରି, ମହାନଂଦରେ ଭଦ୍ରାକୁ କୃଷ୍ଣଙ୍କ ସଂଗେ ବାହା କରାଇ ଦେଇଥିଲେ ।

ମଦ୍ର ଦେଶ ରାଜାଂକର ଗୋଟିଏ ଲକ୍ଷ୍ମଣା ବୋଲି ସୁଲକ୍ଷଣୀ କନ୍ୟା ଥିଲା । ତାଂକର ସ୍ୱୟଂବରରେ ତାଂକ ବାପ ପଣ କରିଥିଲେ, "ତଳେ ପାଣିରେ ଛାଇକୁ ଚାହିଁ ଉପରେ ବୁଲୁଥିବା ଚକ୍ରର ଅର ଭିତର ବାଟେ ଉପରେ ଥିବା ମାଛକୁ ଯେ ଶର ବିଂଧିବ, ସେ ଲକ୍ଷ୍ମଣାକୁ ବାହା ହେବ ।"

ସ୍ୱୟଂବରକୁ କେତେ ରାଜା ଆସିଥିଲେ । କାହାର ଶର ମାଛ ଯାଏ ଗଲା ନାହିଁ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ସେଇ ମାଛକୁ ବିଂଧି ଲକ୍ଷ୍ମଣାଙ୍କୁ ବାହା ହେଲେ । ଏହିପରି କୃଷ୍ଣଙ୍କର ଆଠୋଟି ରାଣୀ ବା ପଟ୍ଟମହିଷୀ ହୋଇଥିଲେ ।

ନରକାସୁର ବଧ ଓ ପାରିଜାତ ହରଣ

ନରକାସୁର ବୋଲି ଗୋଟିଏ ଦୁର୍ଦ୍ଦାଂତ ଅସୁର ଥିଲା । ସେ ହଜାର ହଜାର ଯୁବତୀଙ୍କ ବାହା ହବ ବୋଲି ବଂଦୀ କରି ରଖିଥିଲା । ପୂର୍ବେ ସେ ଅସୁର

ବହୁତ ତପସ୍ୟା କରି, ଦେବତାଂକଠାରୁ କେତେ ବର ପାଇଥିଲା । ସେଥିରେ ତାକୁ ତ୍ରିଭୁବନରେ କେହି ଜିଣି ପାରୁ ନଥିଲେ । ସେହି ବଳରେ ସେ ଇଂଦ୍ରଂକ ମାଳ, ବରୁଣଙ୍କ ଛତା, ଦେବମାତା ଅଦିତିଂକର କୁଂଡଳ ପ୍ରଭୃତି ନେଇଆସିଥିଲା । ମଂଦରର ମଣିପର୍ବତ ବୋଲି ଗୋଟିଏ ଶୃଂଗ ଭାଂଗି ନେଇଥିଲା ।

ଏଣେ ଇଂଦ୍ର ନରକାସୁର ହାତେ ଥରକୁ ଥର ପରାସ୍ତ ହୋଇ, ଦିନେ ଆସି, ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଂକୁ ଏ ସବୁ କଥା ଜଣାଇଲେ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଏ କଥା ଶୁଣିଲାକ୍ଷଣି ଗରୁଡ଼ରେ ବସି, ଅସୁର ରାଜଧାନୀ 'ପ୍ରାଗ୍‌ଜ୍ୟୋତିଷ' ପୁର ଆଡ଼କୁ ଗଲେ ।

ସେ ପୁରରେ ପଶିବା ସହଜ କଥା ନୁହେଁ । ତା' ପୁରପାଖେ ଆଗେ ଗିରିଦୁର୍ଗ, ତା' ପରେ ଜଳଦୁର୍ଗ, ତା' ପରେ ଅଗ୍ନି-ଦୁର୍ଗ, ତା' ପରେ ଚଣ୍ଡବାୟୁ ଦୁର୍ଗ, ତା' ପରେ ମାୟାପାଶ (ଅର୍ଥାତ୍ କୌଶଳ ଜାଲରେ ତିଆରି) ଦୁର୍ଗ ।

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ପ୍ରଥମେ ପ୍ରଚଂଡ ଗଦା-ପ୍ରହାରରେ ଗିରି-ଦୁର୍ଗ ଭାଂଗିଦେଲେ । ପରେ ଶର ମାରି, ଶସ୍ତ୍ର ଦୁର୍ଗ ଫିଟାଇ ଦେଲେ । ତା ଉତ୍ତାରୁ ସୁଦର୍ଶନ ଚକ୍ରରେ ଅଗ୍ନି, ଜଳ ଓ ବାୟୁ ଦୁର୍ଗ ଧ୍ୱଂସ କଲେ । ଶେଷକୁ ଖଂଡାରେ କୌଶଳ ଜାଲି ଟିକି ଟିକି କରି କାଟିଦେଲେ ।

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଅସୁର ପୁର ପାଖେ ପ୍ରଚଂଡ ପାଂଚଜନ୍ୟ ବଜାଇଲେ । ଘନ ଘନ ଶବ୍ଦ ଶୁଭିଲା । ତ୍ରିଶୂଳ ନେଇ, ଅସୁରର ଦୁଆରୀ ମୁରାସୁର ପଛୁ ବାହାରି ପଡ଼ିଲା । ସେ ଅସୁର କି ଭୟଂକର ଜଂତୁ । ତାକୁ ଚାହିଁ ହେଉ ନାହିଁ । ସେ ଗୋଟିଏ ପର୍ବତ ଗୁହା ପରି ଆଁ କରିଦେଇ କୃଷ୍ଣଂକ ଆଡ଼କୁ ଦଉଡ଼ିଲା । ଗରୁଡ଼କୁ ଏକ ତ୍ରିଶୂଳ ଭୁଷିଦେଲା ।

ସଂଗେ ସଂଗେ କୃଷ୍ଣ ସେ ତ୍ରିଶୂଳ ଖଂଡ ଖଂଡ କରି କାଟିଦେଲେ; ପରେ ଅସୁର ମୁହଁ ଭିତରକୁ ଶର ମାରିଲେ । ଅସୁର କୃଷ୍ଣଂକ ଉପରକୁ ଗୋଟିଏ ଗଦା ଫିଂଗିଲା । କୃଷ୍ଣ ଆପଣା ଗଦାରେ ତାକୁ ବାଡ଼େଇ ଛତୁ କରିଦେଲେ । ଶେଷକୁ ଚକ୍ରରେ ତା'ମୁଂଡଟି କାଟିଦେଲେ ।

ଏବେ ନରକାସୁର ନିଜେ ତାମ୍ର, ଅନ୍ତରୀକ୍ଷ, ଶ୍ରବଣ, ବିଭାବସୁ, ବସୁ, ନଭସ୍ୱାନ ଓ ଅରୁଣ ନାମକ ମୁରାସୁରର ସାତଟି ପୁଅଂକୁ ନେଇ, ସେନାପତି ପିଠାସୁର ସହିତ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଂକୁ ଆସି ଘେରିଲା । ଶର, ଅସି, ଗଦା, ଶକ୍ତି, ଶୂଳ ପ୍ରଭୃତି ଧାରାଶ୍ରାବଣ ପରି କୃଷ୍ଣଂକ ଉପରେ ବୃଷ୍ଟି ହେଲା ।

ଚାହୁଁ ଚାହୁଁ କୃଷ୍ଣ ସେ ସବୁ ଅସ୍ତ୍ର କାଟିଦେଲେ । ମୁରାସୁରର ସାତୋଟିଯାକ ପୁଅ କ୍ରମେ କ୍ରମେ ମରି ପଡ଼ିଲେ । ଶେଷକୁ ନରକାସୁର ଭାରି ରାଗିଯାଇ ଆସିଲା । ଏଥର ଯୁଦ୍ଧରେ କୃଷ୍ଣଂକ ସଂଗେ ଗରୁଡ଼ ଉପରେ ସତ୍ୟଭାମା ଯାଇଥିଲେ ।

ଏହା ଦେଖି ଅସୁର ଓ ସେନାପତି ଦୁହେଁ ମିଶି, ଶତଘ୍ନୀ ଅସ୍ତ୍ରମାନ କୃଷ୍ଣଂକ ଉପରକୁ ଜୋରରେ ଛାଡ଼ିଲେ । କୃଷ୍ଣ ଟିକିଏ ସୁଦ୍ଧା ଟଳିଲେ ନାହିଁ । କ୍ରମେ କ୍ରମେ କୃଷ୍ଣଂକ ବାଣରେ ତାଂକର ଘୋଡ଼ା, ହାତୀ ସବୁ କଟିଗଲେ ।

ଏଣେ ଗରୁଡ଼ ତୁଂଡ, ନଖ, ପକ୍ଷରେ ହାତୀମାନଂକୁ ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ କରିବାରୁ ହାତୀମାନେ ଆପଣା ସେନାମାନଂକୁ ଦଳି ଦଳି, ପୁର ଭିତରକୁ ପଳାଇଲେ ।

ଏବେ ନରକାସୁର ନିଜେ ଆସି ଛୁଡ଼ାହେଲା । ବଜ୍ରପରି ଏକ ଶକ୍ତି ଗରୁଡ଼ ଉପରକୁ ପକାଇଲା । ସେ ନିଜେ ଏକା ବଡ଼ ହାତୀ ଉପରେ ବସି ଯୁଦ୍ଧ କରୁଥିଲା ।

ଶକ୍ତିରେ ଗରୁଡ଼ର କଛି ହେଲା ନାହିଁ ଦେଖି, ନରକ କୃଷ୍ଣଂକ ଉପରକୁ ଗୋଟାଏ ଗଦା ଫିଂଗିଲା ବେଳକୁ ସୁଦର୍ଶନ ଚକ୍ରରେ କୃଷ୍ଣ ଥିବା କରି, ତା’ ମୁଂଡଟି କାଟିଦେଲେ ।

ସେ ମୁଂଡରେ ମୁକୁଟ କୁଂଡଳ ସବୁ ଚକ୍ ଚକ୍ ହେଉଥିଲା । ଆକାଶରୁ ତାହା ଖସିଲା ପରି ମୁଂଡଟି ହାତୀ ଉପରୁ ପଡ଼ିଗଲା । ସାଧୁଲୋକେ କୃଷ୍ଣଂକୁ ଧନ୍ୟ ଧନ୍ୟ କଲେ । ଇଂଦ୍ର ପ୍ରଭୃତି ଦେବତାମାନେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଂକ ଉପରେ ଫୁଲ ବୃଷ୍ଟି କଲେ ।

ଏବେ ନରକାସୁରର ମା’ ଭୂମିଦେବୀ ଆସି, ନରକାସୁର ଯେଉଁ ଦେବତାଂକ ଠାରୁ ଯାହା ଆଣିଥିଲେ, ସବୁ ଆଣି, ଗୋଟି ଗୋଟି କରି କୃଷ୍ଣଂକୁ ଭେଟିଦେଇ ଓ କୃଷ୍ଣଂକୁ ପ୍ରଣାମ କରି, ବହୁତ ସ୍ତୁତି କଲେ । ଭୂମିଦେବୀ ସ୍ତୁତି କରସାରି କହିଲେ,

“ଏବେ ନରକାସୁରର ପୁଅ ସୋମଦତ୍ତ ଆପଣଂକ ପାଖେ ଶରଣ ପଶୁଛି । ଆପଣଂକ ପାଦପଦ୍ମରେ ତାକୁ ଟିକଏ ଆଶ୍ରା ଦିଅ । ବାପ ଦୋଷରୁ କାଳେ ଆପଣ ରାଗିଥିବେ ବୋଲି, ସେ ଡରିକରି ଆପଣଂକ ପାଖକୁ ଆସୁ ନାହିଁ । ଆପଣ ଟିକଏ ଦୟା କରଂତୁ ।”

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଭୂମିଦେବୀ କଥାରେ ସଂତୋଷ ହେଲେ । ତା’ ପରେ ନରକାସୁରର ଘର ଦେଖିବା ପାଇଁ, ତା’ର ଅଂଦର ମହଲ ଭିତରକୁ ପଶିଲେ । ଓଃ ! କି ଆଶ୍ଚର୍ଯ ! କେତେ ଦେଶରୁ ଗୋଟାଇ ଗୋଟାଇ ଦୁର୍ଦାଂତ ନରକାସୁର ଷୋଳହଜାର ଯୁବତୀଂକ ଆଣି, କଏଦ କରିଛି । ସେମାନେ କୃଷ୍ଣଂକୁ ଦେଖିଲାକ୍ଷଣି, କଏଦ ହେବାର ଦୁଃଖ କୁଆଡ଼େ ଭୁଲିଗଲେ ।

କୃଷ୍ଣ ଜଣେ; କିଂତୁ ଷୋଳ ସହସ୍ର ଯୁବତୀ ତାଂକୁ ଷୋଳ ସହସ୍ର ରୂପରେ ଦେଖିଲେ । ସମସ୍ତେ କହୁଥିଲେ

“ମତେ ନେବାପାଇଁ, ଏ କୃଷ୍ଣ ଆସିଛଂତି । ହେ ବିଧାତା ! ମୋ କପାଳେ କି ଏକଥା ଅଛି ! ସତେ ଏ କୃଷ୍ଣ ମତେ ଆଦର କରିବେ ! ମୁଁ ଯାଂକୁ ବର ବୋଲି କହିବି !”

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ନିଜେ ଭଗବାନ୍ । ସେ ସମସ୍ତଂକ ମନ ଜାଣଂତି । ସମସ୍ତଂକ ମନ ଅନୁସାରେ ଫଳ ଦିଅଂତି । ସେ ଏବେ ସମସ୍ତଂକୁ କଏଦରୁ ଫିଟାଇ ଦେଲେ ! ଗୋଟି ଗୋଟି କରି, ସ୍ନାନ କରାଇ, ଲୁଗା ପିଂଧାଇ, ଅଳଂକାର ପିଂଧାଇ, ଦ୍ୱାରକାପୁରକୁ ପଠାଇ ଦେଲେ ।

ନରକାସୁର ବହୁତ ଧନ ରତ୍ନ ସଂଚିଥିଲା । ସେଥିରୁ ଭଲ ଭଲ ହାତୀ ଘୋଡ଼ା ଓ କେତେକ ସଂପତ୍ତି ସେହି ଯୁବତୀମାନଂକ ସଂଗେ କୃଷ୍ଣ ଦ୍ୱାରକାକୁ ମଧ୍ୟ ପଠାଇ ଦେଲେ ।

ତା’ ଉତ୍ତାରୁ ସତ୍ୟଭାମାଂକୁ ସଂଗେ ନେଇ, ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ସ୍ୱର୍ଗପୁରକୁ ଗଲେ । ସେଠାରେ ଦେବମାତା ଅଦିତିଂକ ତାଂକ କୁଂଡଳ ଦିଓଟି ଦେଲେ । ଅଦିତି, ଇଂଦ୍ର ଓ ଶଚୀ ଭାରି ଖୁସୀ ହୋଇ, ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଂକୁ ବହୁତ ସମ୍ଭାବନା କଲେ ।

କୃଷ୍ଣ ଇଂଦ୍ର ପ୍ରଭୃତିଂକୁ ସେନି ଇନ୍ଦ୍ରଂକ ନଂଦନ କାନନରେ ବୁଲୁ ବୁଲୁ, ପାରିଜାତ ଗଛପାଖେ ଆସି ପହଂଚିଗଲେ ।

ସେ ଗଛ ଦେଖିବାକୁ କି ସୁଂଦର ! ତା ଫୁଲର ବାସନା ଚାରିକୋଶ ଯାଏ ଚହଟୁଛି । ସତ୍ୟଭାମାଂକର ସେ ଗଛଟି ନେବାପାଇଁ ଭାରି ଲୋଭ ହେଲା । ସେ ଗଛ ନେବାପାଇଁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଂକୁ କହିଲେ । କୃଷ୍ଣ ସାଂଗେ ସାଂଗେ ଗଛଟି ଉପାଡ଼ି, ଗରୁଡ଼ ଉପରେ ଥୋଇ ଚାଲିଲେ ।

ଦେବତାମାନେ ଯା’ ଦେଖି ରାଗିଗଲେ; କିଂତୁ ରାଗିଲେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଂକର କଣ କରିବେ ! ନିଜେ ଇଂଦ୍ର

ଦେବତାମାନଂକୁ ଘେନ ଆସି ଯୁଝିଲେ; କିଂତୁ ଫଳ କିଛି ହେଲନାଇ ।

କୃଷ୍ଣ ଯେ ଗଛଟି ଆଣି, ସତ୍ୟଭାମାଂକ ଘର ବଗିଚାରେ ପୋତିଦେଲେ । ନରକାସୁର ଘରେ ଯେଉଁ ଷୋଳ ସହସ୍ର ଯୁବତୀ ଥିଲେ, ସେମାନେ କିଏ କେତେ ରୂପରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଂକୁ ଦେଖିଥିଲେ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଦ୍ୱାରକାରେ ସମସ୍ତଂକୁ ଏକା ଦିନକେ ବିଭାହେଲେ ସତ; କିଂତୁ ଏକ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଷୋଳ ସହସ୍ର ରୂପରେ ସବୁ ଯୁବତୀଂକ ଏକା ଲଗ୍ନରେ ବିଭା ହୋଇଥିଲେ ବୋଲି, କଥା ଅଛି ।

———

ବଳରାମ ରୁକ୍ମୀଂକୁ ମାଇଲେ

କେତେଦିନ ପରେ, କୃଷ୍ଣଂକର ଯେତେ ରାଣୀ ଥିଲେ, ସମସ୍ତଂକର ଦଶୋଟି ଲେଖାଏଁ ପୁଅ ହେଲ । କୃଷ୍ଣ ସବୁ ରାଣୀ ଓ ପୁଅମାନଂକୁ ଏପରି ସୁଖପାଉଥିଲେ ଯେ, ପ୍ରତି ରାଣୀ ବିଚାରୁଥିଲେ, କୃଷ୍ଣ ସବୁଠାରୁ ମତେ ବେଶି ସୁଖ ପାଂତି ।

ସେ ରାଣୀମାନଂକର ସେବା କରିବା ପାଇଁ, ଶହ ଶହ ଦାସୀ ଥାଆଂତି । ତଥାପି ରାଣୀମାନେ ନିଜେ ସବୁ ସେବା କରଂତି; ନିଜେ ପାଣି, ଆସନ ଦିଅଂତି; ନିଜେ ଗୋଡ଼ ଧୋଇ ଦିଅଂତି । କୃଷ୍ଣ ଶୋଇଲେ, ସେମାନେ ହାତରେ ବିଂଚ ଦିଅଂତି । ନିଜେ ଗାଧୁଆଇ ଦିଅଂତି; ନିଜେ ଆଣି ଖାଇବାକୁ ଦିଅଂତି ।

କୃଷ୍ଣଂକର ଯେତେ ପୁଅ ଥିଲେ ତା' ମଧ୍ୟରେ ରୁକ୍ମଣୀଂକ ପୁଅ ପ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନ ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ । ସେହି ପ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନ ଭୋଜ କଟକ ପୁରରେ ଥିବା, ରୁକ୍ମୀଂକ ଘର, ମହାବୀର ରୁକ୍ମୀଂକ ଝିଅ ରୁକ୍ମବତୀଂକ ବିଭା ହୋଇଥିଲେ । ତାଂକର ଅନିରୁଦ୍ଧ ବୋଲି ପୁଅ ହେଲ ।

ଏହିପରି କୃଷ୍ଣଂକର ସବୁ ପୁଅଂକର ପୁଅ, ନାତି କ୍ରମେ ଜନ୍ମ ହୋଇଗଲେ । ଯଦୁବଂଶ ବ୍ୟାପିଗଲ ।

ପ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନ ଯେ ରୁକ୍ମବତୀଂକ ବିଭାହେଲେ, ଏକଥା କିଛି କୃଷ୍ଣଂକ ଯୋଗେ ହୋଇ ନ ଥିଲ । ରୁକ୍ମୀ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଂକୁ ଜମା କେବେ ସୁଖ ପାଉ ନ ଥିଲେ; କିଂତୁ ଭଉଣୀଂକ ଭାରି ସୁଖ ପାଉଥିଲେ । ସେଥିପାଇଁ ଭଉଣୀ ସ୍ନେହରେ ଆପଣା ଝିଅ ରୁକ୍ମବତୀଂକ ପ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନଂକୁ ଦେଲେ । ପୁଣି ରୋଚଣା ବୋଲି, ରୁକ୍ମୀଂକର ଗୋଟିଏ ନାତୁଣୀ ଥିଲ । ତାକୁ ମଧ୍ୟ ରୁକ୍ମୀ ପ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନଂକ ପୁଅ ଅନିରୁଦ୍ଧଂକ ସଂଗେ ବିଭା ଦେଇଥିଲେ ।

ସେହି ରୋଚଣାଂକ ବିଭାବେଳେ, ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ, ଶ୍ରୀରାମ, ରୁକ୍ମଣୀ, ପ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନ, ଜାଂବବତୀ ପୁଅ ଶାଂବ, ଆଉ କେତେ ଯାଦବ ଭୋଜ କଟକ ନଗରକୁ ଯାଇଥିଲେ । ସେତିକିବେଳେ ରୁକ୍ମୀଂକର ଭାରି ପ୍ରିୟ କଳିଂଗ ଦେଶ ରାଜା ଓ ଆଉ କେତେ ରାଜା ମିଶି ରୁକ୍ମୀଂକ ଶିଖାଇଲେ—

“ଏବେ ସୁବିଧା ପଡ଼ିଛି, ତୁମେ ପଶାଖେଳ ଖୁବ୍ ଭଲ ଜାଣ । ବଳଦେବ ଜାଣଂତି ନାଇ । ପଶାଖେଳକୁ ତ ଛାଡ଼ିବ ନାଇ କହିବ ନାଇ, ତୁମେ ବଳଦେବଂକୁ ପଶାଖେଳକୁ ଡାକ । ଏଥର ଯାଦବଂକୁ ଥାନେ ଦବା ।”

ପଶାଖେଳ ପାଇଁ ବଳଦେବଂକୁ ଡାକରା ଆସିଲ । ରୁକ୍ମୀ ବରାବର ଜିଣୁଥାଂତି । ଶେଷକୁ ଅକସ୍ମାତ୍ ବଳଦେବ ଥରେ ଜିଣିଲେ । ରୁକ୍ମୀ ଗୋଳିଆ ଫୋଳିଆ

କରିଦେଲେ, ଆଉ ସେ କଥା ମାନିଲେ ନାହିଁ। ବଳଦେବ ସହିଗଲେ, ପୁଣି ଆଉଥରେ ବଳଦେବ ଜିଣିଲେ।

ବଳଦେବ କହିଲେ, "ମୁଁ ଜିଣିଲି"; କିଂତୁ ରୁକ୍ମୀ କଳିଂଗ ହେଶରକେ ପୁଣି ଗୋଳଆ ପୋଳଆ କଲେ। ଶେଷକୁ ରୁକ୍ମୀ ବଳଦେବଂକୁ କହିଲେ, "ବୁଝିଲ ବାବୁ, ପଶାଖେଳ କିଛି ବଣରେ ଗୋରୁ ଚରାଇବା କାମ ନୁହେଁ।"

ବଳଦେବ କି ଏହା ସହଂତି ? ତାଂକ ହାତରେ ପରିଘ ବୋଲି ଶସ୍ତ୍ର ଥିଲା। ସେ ରାଗରେ ଉଠି, ରୁକ୍ମୀଂକ ମୁଂଡ଼ଟି ଦେହରୁ ଅଲଗା କରିଦେଲେ। କଳିଂଗ ରାଜା ପାଖରେ ବସି ହସୁଥିଲେ—ଦାଂତଗୁଡ଼ିକ ଦିଶୁଥିଲା। ବଳଦେବ ପରିଘ ବାଡ଼ିରେ ତାଂକ ଦାଂତଯାକ ଭାଂଗିଦେଲେ।

ସବୁ ରାଜାଯାକ ରାଗି ଯୁଦ୍ଧପାଇଁ ଠିଆ ହୋଇଗଲେ। ବଳଦେବ ପରିଘରେ କାହା ଦାଂତ, କାହା ମୁଂଡ଼, କାହା ନାକ, କାହା କାନ ସବୁ ଗୁଂଡ଼ା କରିବାରେ ଲାଗିଲେ। ସମସ୍ତେ ଭୟରେ ପଳାଇଲେ।

ଏଣେ କୃଷ୍ଣ ଦେଖିଲେ ରୁକ୍ମିଣୀଂକ ଭାଇ ଆପଣା ଶଳାକୁ ଶ୍ରୀରାମ ମାରିଚଂତି। ରାମ ଅବଶ୍ୟ ଠିକ୍ କରିଚଂତି; କିଂତୁ ଠିକ୍ ବୋଲି କହିଲେ ରୁକ୍ମିଣୀଂକ ଦୁଃଖ ବଢ଼ିବ ! ସେ ଆଉ କିଛି କହିଲେ ନାହିଁ। ନାତି ନାତୁଣୀ ବୋହୂଂକୁ ଶୀଘ୍ର ରଥରେ ବସାଇ ଦ୍ୱାରକାର ରାଜଧାନୀ କୁଶସ୍ଥଳୀକି ଛାଡ଼ିଦେଲେ।

ବାଣାସୁର କଥା ଓ ଉଷା ବିବାହ

ପୂର୍ବେ ବଳୀ ବୋଲି ଜଣେ ପରାକ୍ରମୀ, ଭାରି ଦାନୀ ରାଜା ଥିଲେ, ବିଷ୍ଣୁ ସେଥିପାଇଁ ବାମନ ରୂପଧରି ତାକୁ ତିନିପାଦ ଭୂମି ମାଗି, ପାତାଳକୁ ଛାଡ଼ି ଦେଇଥିଲେ। ସେହି ବଳୀର ଶହେ ପୁଅ ଥିଲେ। ସେମାନଂକ ଭିତରେ ବାଣାସୁର ସବୁଠାରୁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ।

ସେହି ବାଣ ମହାଦେବଂକୁ ଭାରି ତୁଷି କରି ତାଂକଠାରୁ ବର ପାଇଥିଲା, ତ୍ରିଭୁବନରେ କେହି ତାକୁ ଜିଣି ପାରିବେ ନାହିଁ। ସେ ଆପଣା ରାଜଧାନୀ ଶୋଣିତପୁରରେ ରହି, କାହାକୁଇ ମାନିଲା ନାହିଁ। କଥାଅଛି-ତାର ହଜାରେ ହାତ ଥିଲା। ସେ ସମସ୍ତଂକୁ ମାରି, ଆପଣାର ଅଧୀନ କଲା, ଶେଷରେ ଦିନେ ଯାଇ ମହାଦେବଂକୁ କହିଲା, "ମୁଁ ଆପଣଂକର ଭକ୍ତ; ପ୍ରଣାମ କରୁଚି, ଆପଣ ତ ମତେ ବରଦେଲେ, କେହି ମତେ ଜିଣି ପାରିବେ ନାହିଁ; ମୁଁ କାହାସଂଗେ ଯୁଦ୍ଧ କରିବ ? ମୋ ସାଂଗେ ତ କେହି ଠିଆ ହେଲେ ନାହିଁ। ଆପଣ ଅନୁଗ୍ରହ କଲେ, ମୁଁ ଆପଣଂକ ସଂଗେ ଟିକିଏ ଯୁଦ୍ଧ କରଂତି।"

ମହାଦେବ ରାଗିହୋଇ ତା'କୁ କହିଲେ, "ଅଚ୍ଛା, ତୁ ଯା। ତୋ' ରଥ ଉପରେ ମୟୂର ପତାକା ଯୁ'ଦିନ ଭାଜିବ, ସେଦିନ ମୋ'ରି ସମାନ ଜଣେ ଲୋକ ଯୁଦ୍ଧ କରିବାକୁ ପାଇବୁ; ଫଳାଫଳ ବୁଝିବୁ।"

ବାଣ କି ଏହାର ଅର୍ଥ ବୁଝେ। ସେହିଦିନ ଯେ ତାର ଗଡ଼ ଭାଜିବ, ବୁଝିପାରିଲା ନାହିଁ। ଜଣେ ଯୋଦ୍ଧା ପାଇବ ବୋଲି, ଆନଂଦରେ ସେଇ ଦିନକୁ ଚାହିଁ ବସିଥାଏ।

ବାଣାସୁରର 'ଉଷା' ବୋଲି, ଗୋଟିଏ ସୁଂଦରୀ ଝିଅ ଥାଏ। ସେ ହର ପାର୍ବତୀଂକ ଠାରୁ ବର ପାଇ

କୃଷ୍ଣଂକ ନାତି ଅନିରୁଦ୍ଧକୁ ବିଭା ହେବ ବୋଲି ମନ କରିଥାଏ । ଅନିରୁଦ୍ଧକୁ ସେ ଜମା ଦେଖି ନାଇ । କିଂତୁ ତା'ର କଥା ସେ ସବୁଦିନ ଶୁଣୁଥାଏ ।

ଦିନେ ରାତିରେ ଅନିରୁଦ୍ଧକୁ ସେ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖି, ବଡ଼ ବ୍ୟାକୁଳ ହେଲା । 'ଚିତ୍ରଲେଖା' ବୋଲି ତା'ର ଜଣେ ସଖୀ ଥିଲା । ସେ ସବୁ କଥା ଶୁଣି, 'କେଉଁ ପୁରୁଷକୁ ତୁ ସ୍ୱପ୍ନରେ ଦେଖିଲୁ କହ, ମୁଁ ଆଣିଦେବି' ବୋଲି କହିଲା । ଉଷା କିପରି କହିବ ! ଚିତ୍ରଲେଖା କିପରି ବୁଝିବ ! ଶେଷକୁ ଚିତ୍ରଲେଖା ଗୋଟି ଗୋଟି କରି, ସେ କାଳର ଯେତେ ସୁଂଦର ଲୋକଂକୁ ଜାଣିଥିଲା, ସମସ୍ତଂକ ଚିତ୍ର ଲେଖି ଉଷାକୁ ଦେଖାଉଥାଏ ।

ଚିତ୍ରଲେଖା ସୁଂଦର ଚିତ୍ର ଲେଖି ଜାଣେ, କେତେବେଳ ଉତ୍ତାରୁ ସେ ଅନିରୁଦ୍ଧ ଚିତ୍ର ଲେଖି, ଉଷା ଆଗରେ ଥୋଇ ଦେବାରୁ, ଉଷା ମନକୁ ପାଇଗଲା ।

ଚିତ୍ରଲେଖା ବହୁତ ମାୟା ଜାଣେ । ସେ ରାତି ରାତି ମାୟାରେ ଦ୍ୱାରକାରେ ପହଂଚିଲା । ଅନିରୁଦ୍ଧ ଘରେ ଶୋଇଥିଲା; ସେ ତା'କୁ ମାୟାରେ ଆଣି, ଉଷା ଘରେ ଶୁଆଇ ଦେଲା । ଏବେ ଉଷା, ଅନିରୁଦ୍ଧ ଦିହେଁ ମହାସୁଖରେ କେତେଦିନ ରହିଲେ । ଶେଷକୁ ଏ କଥା ବାଣାସୁର କାନକୁ ଗଲା । ବାଣାସୁର ରାଗିଯାଇ, ଅନିରୁଦ୍ଧକୁ କଇଦି କରି ପକାଇଲା ।

ଅନିରୁଦ୍ଧ କେତେ ଯୁଦ୍ଧ କଲେ । କେତେ ସୈନ୍ୟ ମାଇଲେ; କିଂତୁ ଶେଷକୁ ବାଣର ମାୟାଯୁଦ୍ଧରେ ପାରିଲେ ନାଇ । ନାଗପାଶ ବାଣରେ ବଂଧାହୋଇ, କଇଦି ହେଲେ ।

ଏଣେ ଦ୍ୱାରକାରେ ଅନିରୁଦ୍ଧ ନ ମିଳିବାରୁ ସମସ୍ତେ ଭାରି ବ୍ୟସ୍ତ ହେଲେ । ଶେଷକୁ ନାରଦ ଆସି କହିବାରୁ ନିଜେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଯାଦବଂକୁ ଘେନି, ଯୁଦ୍ଧ କରିବାପାଇଁ ଶୋଣିତପୁରକୁ ଗଲେ ।

ଯାଦବମାନେ ଯାଇ, ଶୋଣିତପୁରକୁ ଘେରିଗଲେ । ବାଣ ଏବେ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ସେନା ଘେନି ଯୁଦ୍ଧକୁ ଆସିଲା । ନିଜେ ମହାଦେବ ବୃଷଭରେ ବସି, କାର୍ତ୍ତିକେୟଂକୁ ଘେନି ବାଣ ପକ୍ଷରେ ଯୁଝିଲେ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଂକ ସଂଗେ ମହାଦେବଂକର, ପ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନଂକ ସଂଗେ କାର୍ତ୍ତିକେୟଂକର ଭାରି ଯୁଦ୍ଧ ହେଲା । ବାଣ ସେନାପତି କୁଂଭାଂଡ ଓ କୂପକର୍ଣ୍ଣ ସଂଗେ ବଳଦେବଂକର, ବାଣପୁଅ ସଂଗେ ଶାଂବର ଓ ସାତ୍ୟକୀ ସଂଗେ ବାଣର ଭାରି ଯୁଦ୍ଧ ଲାଗିଗଲା ।

ବହୁତ କାଳ ଯୁଦ୍ଧ ହେଲା । ମହାଦେବ ଓ କାର୍ତ୍ତିକେୟ ପ୍ରଭୃତି ବଡ଼ ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ, ହଟିଯିବାକୁ ବସିଲେ । ବାଣାସୁର ଏବେ ସାତ୍ୟକୀକି ଛାଡ଼ି ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଂକ ପାଖେ ଆସି ପହଂଚିଗଲା ।

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ବାଣକୁ ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ କରି ପକାଇଲେ । ସେତିକିବେଳେ ବାଣର ମା' କୋଟରା ଦେବୀ ପୁଅ ପ୍ରାଣ ରଖିବାପାଇଁ ଲଂଗଳା ହୋଇ ଆସି ଯୁଦ୍ଧ ଭୂମିରେ ଠିଆ ହୋଇଗଲା । ଲଂଗଳା ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ ଦେଖିଲେ ଯୁଦ୍ଧ ମନା । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ମୁହଁ ବୁଲାଇ ଦେଲେ ।

ଏବେ ବେଳ ପାଇ ବାଣ ନିଜ ପୁରୀ ଭିତରେ ପଶିଗଲା । ମହେଶ୍ୱର ପୁଣି ଆସି, ଯୁଦ୍ଧରେ ଲାଗିଲେ । ଉତ୍ତପ୍ତ ଜ୍ୱର ବୋଲି ତାଂକର ଗୋଟିଏ ଜ୍ୱର କୃଷ୍ଣ ପକ୍ଷକୁ ଆକ୍ରମଣ କଲା । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଗୋଟିଏ ଶୀତଳ ଜ୍ୱର ସୃଷ୍ଟି କଲେ; ସେଥିରେ ଉତ୍ତପ୍ତ ଜ୍ୱର ପରାସ୍ତ ହେଲା । ଶୀତଳ ବିଷ୍ଣୁ ଜ୍ୱରରୁ ରକ୍ଷା ନାଇ; ଏ କଥା ଜାଣି, ମହାଦେବ ଜ୍ୱର ଆସି, କୃଷ୍ଣପାଖେ ଶରଣ ନେଲା ।

ଏହି ମଧ୍ୟରେ ବାଣ ପୁଣି ଏକ ରଥରେ ଚଢ଼ି, କୃଷ୍ଣଙ୍କ ଆଗେ ଯୁଦ୍ଧ କରିବାକୁ ପହଂଚିଲା । ଏବେ ତା'ର ମୟୂର ଧ୍ୱଜ ଭାଙ୍ଗି ଯାଇଛି । ଶୀଘ୍ର ଶୀଘ୍ର ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ବାଣର ହଜାରେ ବାହୁ କାଟିଦେଲେ । ମହେଶ୍ୱର ଆଉ ସଂଭାଳି ନପାରି, ଆସି ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ସ୍ତୁତିକଲେ । ମହାଦେବଙ୍କ ସ୍ତୁତି ଶୁଣି, ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ କହିଲେ, "ମୁଁ ବଡ଼ ସଂତୋଷ ହେଲି; ଆପଣ ଯା'କୁ ହଜାରେ ବାହୁ ଦେଇଥିଲେ, ମୁଁ ସବୁ କାଟିଦେଇଚି । ଏବେ ଏହାର ଚାରୋଟି ବାହୁ ରହୁ । ମୁଁ ଏହାକୁ ଆଶୀର୍ବାଦ କରେଁ; ଏ ବୁଢ଼ା ହବ ନାଇଁ କି ମରିବ ନାଇଁ । ଏ ଆପଣଙ୍କ ପାଖେ ରହି, ଆପଣଙ୍କର କାଳେ କାଳେ ସେବା କରୁଥିବ ।"

ବାଣାସୁର ଏବେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ଭକ୍ତିଗଦ୍‌ଗଦ୍ ହୋଇ ପ୍ରଣାମ କଲା । ଅନିରୁଦ୍ଧ, ଉଷା ଦୁହିଁଙ୍କି ଆଣି, ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ପାଦରେ ସମର୍ପି ଦେଲା । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ସେଠାରୁ ବାଇଦ ବଜାଇ, ରଥ ଚଢ଼ି, ନାତି, ନାତୁଣୀ ବୋହୂଙ୍କୁ ନେଇ, ଦ୍ୱାରକାକୁ ଆସିଲେ ।

ନୃଗ ଉପାଖ୍ୟାନ

ଦିନେ ପ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନ, ଶାଂବ, ଚାରୁ, ଭାନୁ, ଗଦ ପ୍ରଭୃତି କୃଷ୍ଣଙ୍କ ପୁଅମାନେ ବଗିଚାରେ ଖେଳୁଥିଲେ । ତାଂକୁ ଭାରି ଶୋଷ କଲା । ଖୋଜି ଖୋଜି ଗୋଟିଏ କୂଅ ପାଖକୁ ଯାଇ କୂଅ ଭିତରକୁ ଚାହାଂନ୍ତି ତ—ଆରେ ବାବା ! କୂଅରେ ପାଣି ଫାଣି କିଛି ନାଇଁ । କାଂଥର ଫାଟ ଏଡ଼େ ବଡ଼ ଜଂତୁ ଜଳ୍ ଜଳ୍ ଚାହିଁଚି । ତାକୁ କୂଅରୁ କାଢ଼ିବା ପାଇଁ ସେମାନେ ଫାଶ ପକାଇ, ବହୁତ ଉଦ୍ୟମ କଲେ । ସେ ବାହାରିଲା ନାଇଁ । ଶେଷକୁ ଯାଇ, ସମସ୍ତେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ଆଗେ କହିଲେ ।

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଆସି, ଫାଶରେ ହାତ ଲଗାଇ ଦବାରୁ, ଜଂତୁଟି ଆସି ଉପରେ ହାଜର ।

କଥା ଅଛି—ଶୀଘ୍ର ଶୀଘ୍ର ସେ ଜଂତୁର ରୂପ କୁଆଡ଼େ ଗଲା । ଏକ ସୁଂଦର ପୁରୁଷ ବାହାରି ଠିଆ ହୋଇଗଲା । କୃଷ୍ଣ ତାକୁ ପଚାରିଲେ, "ଆପଣ କିଏ ? ଏଠାରେ କାହିଁକି ଥିଲେ ?" ତାପରେ ସେ କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ପ୍ରଣାମ କରି ଧୀରେ ଧୀରେ କହିଲା, "ହେ ପ୍ରଭୁ, ମୁଁ ଜଣେ ରାଜ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ ଥିଲି । ମୁଁ ଇକ୍ଷ୍ୱାକୁଙ୍କ ପୁଅ—ମୋ ନାଁ ନୃଗ । ମୁଁ ଭାରି ଦାତା ଥିଲି । ସମୁଦ୍ର କୂଳ ବାଲି ଯେପରି କଳି ହେବ ନାଇଁ—ଆକାଶର ତାରା ଯେପରି ଗଣି ହେବ ନାଇଁ—ସେହିପରି ମୁଁ କେତେ ଗାଈ ଦେଇଚି—ତା' କହି ହେବ ନାଇଁ । ଗାଈଙ୍କ ଦେହରେ ସୁନା ରୁପା ଅଳଂକାର, ପାଟଲୁଗା କେତେ ଦେଇଚି—ତା' କିଏ କହିବ ? ଏହିପରି ସବୁବେଳେ ହଉଥାଏ । ଦିନେ ଭୁଲରେ ଗୋଟିଏ ବ୍ରାହ୍ମଣର ଗାଈ ମୋ ଗୋଠ ସଂଗେ ଆସି ରହିଲା । ମୁଁ କାହିଁକି ଜାଣିବି ! ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଗାଈ ଦେଲାବେଳେ ସେ ଗାଈଟିକି ମଧ୍ୟ ଦାନ କରି ଦେଲି । ଦାନ ନେଇଥିବା ବ୍ରାହ୍ମଣ ଗାଈଟିକି ନେଇ ଯାଉଚି । ଯାହାର ଗାଈ ସେ ଆସି ଧରିଲା । ଦାନ ନେଇଥିବା ବ୍ରାହ୍ମଣ କହିଲେ, 'ମୁଁ ରାଜାଂକଠାରୁ ଏ ଗାଈ ଦାନ ଆଣିଚି ।' ଆର ବ୍ରାହ୍ମଣ କହିଲେ, 'ରାଜା ତେବେ ଗାଈ ଚୋରି କରିଚନ୍ତି ।' ମୁଁ ଏ କଥା ଶୁଣି, କିଛି ବୁଝିପାରିଲି ନାଇଁ । ମତେ ଗୋଟିଏ ଧର୍ମ ସଂକଟ ପଡ଼ିଗଲା । ଦେଖିଲି ଗାଈ ଦାନ କରିଚି । ଫେରାଇ ଆଣି ପାରିବି ନାଇଁ, ପୁଣି ଚୋରି ଦୋଷ ଲାଗିଲେ ମହାବିଷମ । ବହୁତ କ୍ଷମା ପ୍ରାର୍ଥନା କଲି । ଗୋଟିଏ ପାଇଁ, ଲକ୍ଷେ ଗାଈ ଦେବାକୁ କହିଲି; କିଂତୁ ସେ ଦୁଇ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଯାକ ମତେ କେହି ଦୟା କଲେ ନାଇଁ । ଶେଷକୁ ଦିହେଁ ଗାଈଟି ଛାଡ଼ି ଚାଲିଗଲେ । କାଳରେ ମୁଁ ମଲି । ଯମଦୂତମାନେ ମତେ ଘେନି

ଗଲେ । ଧର୍ମରାଜାଂକ ଆଗେ ଏ କଥା ସବୁ ପଡ଼ିବାରୁ ସେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ପଚାରିଲେ, 'ଆପଣ ବହୁତ ଧର୍ମ କରିଚଂନ୍ତି । ସେଥିରେ ବହୁତ ଶୁଭଫଳ ହେବ; କିଂନ୍ତୁ ଆପଣ ପରର ଗାଈ ଦାନ କରି ଯେ ପାପ କରିଚଂନ୍ତି ତା'ର ଫଳ ମଧ୍ୟ ଭୋଗ କରିବେ । ଆପଣ ପାପ କି ଧର୍ମ କାହାର ଫଳ ଆଗ ଭୋଗ କରିବାକୁ ଚାହାଂନ୍ତି ?' ମୁଁ କହିଲି, 'ପାପର ଫଳ ଆଗ ଦିଅ ।' ସେହି ଫଳରେ ମୁଁ ଗୋଟିଏ କୃକଳାଶ (କଂଖାର) ହୋଇ ଏହିଠାରେ ପଡ଼ିଥିଲି । ଏବେ ଆପଣଂକ ହାତରେ ମୋର ଉଦ୍ଧାର ହେଲା ।"

ଏହା କହି ନୃଗ କୃଷ୍ଣଂକୁ ପ୍ରଣାମ କରି ଗୋଟିଏ ବିମାନରେ ସମସ୍ତଂକ ଆଗରେ ସ୍ୱର୍ଗକୁ ଗଲେ । ଭୁଲରେ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ୟର ଜିନିଷ ନେଇଗଲେ ଏହିପରି ଫଳ ହୁଏ ବୋଲି, ସମସ୍ତେ ବୁଝିଲେ ।

ଶ୍ରୀରାମଂକ ବ୍ରଜପୁର ଗମନ ଓ ପୌଂଡ୍ରକ କଥା

ପିଲାଦିନେ ରାମ କୃଷ୍ଣ ବ୍ରଜରେ ଥିଲେ । କେତେ-କାଳରୁ ବ୍ରଜପୁର ଛାଡ଼ି ଆସିଲେଣି । ସେଥିପାଇଁ ଶ୍ରୀରାମ ଏବେ ଯାଇ ବ୍ରଜପୁରରେ ପହଂଚିଲେ । ସମସ୍ତେ ଭାରି ଖୁସି ହେଲେ । ନଂଦ ଯଶୋଦାଂକର ଆନଂଦରେ ଗୋଡ଼ ତଳେ ପଡ଼ିଲା ନାଇ ।

ବଳଦେବ ଯାଇ ଟାଁରେ ବୁଢ଼ା ବୁଢ଼ା ଗଉଡ଼ଂକୁ ପ୍ରଣାମ କଲେ । ଆଉ ସମସ୍ତଂକ ସାଂଗେ କେତେ କଥା ବାର୍ତ୍ତା, କେତେ ଦୁଃଖ ସୁଖ ପଚରା ପଚରି ଲାଗିଗଲା ।

ଗୋପୀମାନେ ଆସି ଶ୍ରୀରାମଂକ ପାଖେ ରୁଂଡ ହୋଇ ଗଲେ । କିଏ ଆସି, କେତେ କଥା ପଚାରିଲେ । ସମସ୍ତଂକ ମୁହଁରେ ସବୁବେଳେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଂକ କଥା । ବଳରାମ ଯେତେ ପାରୁଥାଂନ୍ତି, ସମସ୍ତଂକୁ କହୁଥାଂନ୍ତି । ତଥାପି ସେମାନେ ପୁଣି ପଚାରୁଥାଂନ୍ତି । ଏହିପରି ସଂଭାବନା ପାଇ ସେଠାରେ ବଳରାମ କେତେକାଳ ରହିଲେ ।

ଯମୁନାକୂଳ, ବୃଂଦାବନ, ଗୋବର୍ଧନ—ସବୁ ବୁଲୁଥାଂନ୍ତି । କେତେ ସ୍ଥାନରେ ପିଲାଦିନର କେତେ କଥା ମନେ ପଡ଼ୁଥାଏ ।

ଦିନକର ଗୋଟିଏ କଥା ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ । ଚଂଦ୍ର ପଷ ରାତି । ଖୁସିବାସିରେ ଗୋପୀଂକ ସଂଗେ ବଳରାମ ଯମୁନାକୂଳେ ବୁଲୁଚଂନ୍ତି । ବଣରେ ବୁଲୁ ବୁଲୁ ତାଂକର ପାଣି ଦରକାର ହେଲା । ସେ ଯମୁନାକୁ ଆଜ୍ଞା ଦେଲେ, 'ଯମୁନା, ତୁମେ ମୋ ପାଖକୁ ଆସ' । ଯମୁନା ଆସିଲା ନାଇ ।

ଶେଷକୁ ବଳରାମ ଭୂମିରେ ହଳ ଭର୍ତ୍ତି କରି ଯମୁନାକୁ ଓଟାରି ଆଣିବେ ବୋଲି ବାହାରିଲେ । ଯମୁନା ବ୍ୟାକୁଳ ହୋଇ, ଏକେ ବଳରାମଂକ ପାଖେ ଆସି ହାଜର ହେଲା ।

ଏବେ ବି ଯମୁନାର ସେହି ସ୍ଥାନରେ ବଳଦେବ ତାକୁ ଟାଣି ବୁଲାଇ ଦେବାର ଚିହ୍ନ ରହିଛି ।

କରୁଷ ଦେଶରେ ପୌଂଡ୍ରକ ବୋଲି ଜଣେ ରାଜା ଥିଲା । ସେ ଖୋସାମଦିଆମାନଂକ କଥାରେ ପଡ଼ି, ଆପେ ଏକ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ସାଜି ବସିଲା । ସୁଦର୍ଶନ ବୋଲି ଗୋଟାଏ ଚକ ଧରିଲା । ଗରୁଡ଼ ବୋଲି ଗୋଟେ ଶାଗୁଣା ପୋଷିଲା । ଗୋଟେ ହାତରେ ଶଂଖ, ଗୋଟେ

ହାତରେ ଚକ୍ର ଧରିଥାଏ; ଏହିପରି ବିଷ୍ଣୁଂକର ଯାହା ଯାହା ଚିହ୍ନ ସବୁ ଥିଲା, ସବୁ ସୁଆଂଗ ସଜାଡ଼ି, କୃଷ୍ଣଂକ ପାଖକୁ ଦ୍ୱାରକାକୁ ଏକ ଦୂତ ପଠାଇ ଦେଲା ।

ବଳଦେବ ସେତେବେଳେ ବ୍ରଜପୁରକୁ ଯାଇଥିଲେ, ସେହି ସମୟରେ ଏ ଦୂତ ଆସି ପହଂଚିଲା । ଉଗ୍ରସେନ ପ୍ରଭୃତି ସମସ୍ତେ ସଭାରେ ବସିଚଂତି, ସେ ଦୂତ କହିଲା, "ଆମ ରାଜା ପୌଂଡ୍ରକ କହୁଚଂତି, ଏ ସଂସାରରେ ପ୍ରଜାଂକୁ ପରିତ୍ରାଣ କରିବାକୁ ସେହି ବାସୁଦେବ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ହୋଇ ଜନ୍ମିଚଂତି, ହେ କୃଷ୍ଣ ! ଆପଣ ଆଜିଠାରୁ ବାସୁଦେବ ନାମ ଛାଡ଼ଂତୁ; ନ ହେଲେ ମୋ ସଂଗେ ଯୁଦ୍ଧ କରଂତୁ ।"

ସମସ୍ତେ ଟିକିଏ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲେ । କୃଷ୍ଣ ହସି ହସି କହିଲେ, "ଯାଅ ଦୂତ କହିବ, ମୁଁ ଶୀଘ୍ର ସୁଦର୍ଶନ ପ୍ରଭୃତି ଅସ୍ତ୍ରସବୁ ତୁମ ରଜାଂକ ପାଖକୁ ପଠାଇ ଦଉଚି । କିଏସେ ବାସୁଦେବ—ସେ ବୁଝିପାରିବେ ।"

ପୌଂଡ୍ରକ ସେତେବେଳକୁ ଆପଣାର ମିତ୍ର କାଶୀରାଜଂକ ଘରେ ଥିଲେ । କୃଷ୍ଣ ତାହାଁକ ମାରିବାକୁ କାଶୀରେ ଯାଇ ପହଂଚି ଗଲେ ।

କାଶୀରାଜା ସୈନ୍ୟ ଦେଲେ । ପୌଂଡ୍ରକ କାଶୀରାଜା ଉଭେଁ ଯୁଦ୍ଧକୁ ବାହାରିଲେ । ପୌଂଡ୍ରକ ଶଂଖ ଚକ୍ର ଧରିବେ ନା ଯୁଦ୍ଧ କରିବେ । କେତେବେଳ ଯାଏ ଭାରି ଯୁଦ୍ଧ ଲାଗିଲା । ଶେଷକୁ କୃଷ୍ଣ ସୁଦର୍ଶନ ଚକ୍ରକୁ ପଠାଇ ଦେଇ କହିଲେ, "ଆହେ ପୌଂଡ୍ରକ, ତୁମେ ଦୂତ ହାତେ ଖବର ଦେଇଥିଲ । ଏବେ ତୁମ ପାଖକୁ ମୁଁ ସୁଦର୍ଶନ ପଠାଇ ଦେଲି ।"

ପୌଣ୍ଡ୍ରଂକ ଆଉ ସୁଦର୍ଶନ ଧରିବେ କଣ, ସୁଦର୍ଶନ ତାଂକ ବେକ କାଟି ଆରପାଖକୁ ଚାଲିଗଲା । ପୌଂଡ୍ରକଂକ ମୁଂଡଟି ଗଂଡରୁ ଖସି ତଳେ ପଡ଼ିଗଲା ।

ତା' ପରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ କାଶୀରାଜାଂକୁ ମାରି, ପୁଣି ଦ୍ୱାରକାକୁ ଫେରିଲେ ।

କାଶୀରାଜାଂକର ସୁଦକ୍ଷିଣ ବୋଲି ପୁଅଟିଏ ଥିଲା । ସେ ଏବେ ଯାଇ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଂକୁ ମାରିବ ବୋଲି, ମହାଦେବଂକୁ ସଂତୋଷ କରିବା ପାଇଁ ଭାରି ତପସ୍ୟା କଲା । ମହାଦେବ ଶେଷକୁ କହିଲେ, "କୁହୁକ ଜାଣିଥିବା ଅଥର୍ବବେଦୀ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଡାକି ତୁମେ ଗୋଟିଏ ଯାଗ କର । ସେହି ଅଗ୍ନି ପ୍ରସନ୍ନ ହେଲେ ତୁମ ମନସ୍କାମନା ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେବ ।"

ସୁଦକ୍ଷିଣ ସେହିପରି କୁହୁକ ଯାଗ ଆରଂଭ କଲେ । ଲହଲହ ରଂଗଜିଭ ସବୁ ହଲାଇ ହଲାଇ ଅଗ୍ନି ଉଠିଲା । ଆହୁତିରୁ ଧୂଆଁ ବାହାରି ଆକାଶ ଅଂଧାର ହୋଇଗଲା । ଶେଷକୁ ଅଗ୍ନିପୁରୁଷ ବାହାରି ଛିଡ଼ାହେଲେ । ତାଂକର ହାତରେ ତ୍ରିଶୂଳ । ଜିଭ ଲହ ଲହ ହୋଇ ଖେଳୁଚି । ବଣରେ ନିଆଁ ଜଳିଲା ପରି ଦାଢ଼ିମାନ ଲଂବିଚି ! ତାଳଗଛ ପରି ଗୋଡ଼, ତୁମ୍ବପରି ପେଟ । ସାଂଗରେ ପ୍ରମଥମାନେ ତ୍ରିଶୂଳ ଧରି ନାଚୁଚଂତି ।

ଅଗ୍ନି ସଂଗେ ସଂଗେ ଦ୍ୱାରକାକୁ ଚାଲିଲେ । ଦ୍ୱାରକାବାସୀ ଡରିଲେ ରାଜ୍ୟ ପୋଡ଼ିଯିବ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଶୁଣି ଟିକିଏ ହସିଲେ, ସାଂଗେ ସାଂଗେ ସୁଦର୍ଶନଚକ୍ରକୁ ପଠାଇ ଦେଲେ । ଚକ୍ରର ବିଷ୍ଣୁତେଜ । ସେ ତେଜରେ କୁହୁକ ଅଗ୍ନି କେତେ ମାତ୍ର ? ସେ ତେଜ ସଂଭାଳି ନ ପାରି ସେ ଅଗ୍ନି କାଶୀପୁରେ ପହଂଚିଲା । ସୁଦର୍ଶନ ପଛେ ପଛେ ଆସି ସେଠି ହାଜର । କାଶୀପୁରେ ପ୍ରଳୟ ଅଗ୍ନି ଜଳିଲା ।

ଘର ଦ୍ୱାର, କୋଠାବାଡ଼ି ଛିଡ଼ିପଡ଼ି ଭସ୍ମ ହୋଇଗଲା । କାଶୀରେ ଆଉ କେହି ବଂଚିରହିଲେ ନାଇ । ମହାଦେବଂକ କୁହୁକ ସଫଳହେଲା । ଚକ୍ର ପୁଣି ଦ୍ୱାରକାକୁ ଫେରିଗଲା ।

ଦ୍ୱିବିଦ ବଧ

ପୂର୍ବକାଳରେ ବାନରରାଜ ସୁଗ୍ରୀବର ମନ୍ତ୍ରୀ ମହାବୀର ମୈନ୍ଦର ଭାଇ ଦ୍ୱିବିଦ ବୋଲି, ଏକ ଭାରି ବଳୁଆ ବାନର ଥିଲା । ଏ କାଳରେ ସେ ନରକାସୁରର ଭାରି ଆପଣାର ଥିଲା । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ନରକାସୁରକୁ ମାରିବା ଦିନୁଁ ଦ୍ୱିବିଦ କୃଷ୍ଣଙ୍କ ଉପରକୁ ଭାରି ରାଗି କରି ରହିଲା । ସେହି ଦିନୁ ସେ ଭାରି ଦୁଷ୍ଟାମି କରୁଥାଏ ।

କୃଷ୍ଣଙ୍କ ଅଧୀନରେ ଥିବା ଦେଶମାନଙ୍କରେ ଦ୍ୱିବିଦ ଭାରି ଦୁଷ୍ଟାମି କରୁଥାଏ । ଲୋକଙ୍କ ଘର ପୋଡ଼ି ଦିଏ । ପାହାଡ଼ରୁ ପଥର ସବୁ ଆଣି ଘର ଉପରେ ଛେଚିଦିଏ । ଦ୍ୱାରକାରେ ଯାଇ, ସମୁଦ୍ର ପାଣିକି ଦେଶଭିତରକୁ ମଡ଼ାଇ ଦେଇ, ଗାଁ ଗଣ୍ଡା ବୁଡ଼ାଇ ଦିଏ । ବଣରେ ଋଷିମାନଙ୍କ ଆଶ୍ରମକୁ ଯାଇ, ଋଷିମାନଙ୍କ ଯଜ୍ଞ କୁଣ୍ଡରେ ହଗି ମୁତି ଦିଏ । ପ୍ରଜାଙ୍କୁ କେତେବେଳେ ଧରି ନେଇ ପାହାଡ଼ ଖୋଲ ଭିତରେ ପକାଇ ଦେଇ ଖୋଲ ମୁହଁରେ ପଥର ଚାପିଦିଏ ।

ବଳଦେବ ଥରେ ରାଣୀମାନଙ୍କୁ ନେଇ, ରୈବତକ ପର୍ବତକୁ ଯାଇଥିଲେ । ସେଠାରେ ସେ ମଉଜ ମଜଲିସ କରୁଥାନ୍ତି, ସଂଗୀତ ମଧ୍ୟ ହେଉଥାଏ । ଦିନେ ସେହି ସଂଗୀତ ଶୁଣି, ଦ୍ୱିବିଦ ରୈବତକ ପର୍ବତକୁ ଗଲା ।

ବଳଦେବ 'ବାରୁଣୀ' ବୋଲି ଗୋଟିଏ ମଦ ଖାଉଥିଲେ । ରୈବତକ ପର୍ବତରେ ବଳଦେବଙ୍କ ଆଗେ ମଦର ମାଠିଆ ସବୁ ଥୁଆ ହୋଇଥାଏ । ଦ୍ୱିବିଦ ଯାଇ, ସେଠାରେ ଗଛମାନ ହଲାଇ, ବଳଦେବ ଓ ତାଙ୍କ ରାଣୀମାନଙ୍କୁ ଦାନ୍ତ ଦେଖାଇ, କଳକଳା ଶବ୍ଦ କଲା । ରାଣୀମାନେ ହସିଲେ । ବଳଦେବ ମାଙ୍କଡ଼କୁ ଟିକଏ ଚାହିଁଲେ ।

ମାଙ୍କଡ଼ ଦାନ୍ତ ନିକୁଟି ହେଉଥାଏ; ଗାଣ୍ଡି ଦେଖାଉଥାଏ । ବଳଦେବ ବିରକ୍ତ ହୋଇ, ତା' ଉପରକୁ ଗୋଟାଏ ପଥର ଫିଙ୍ଗିଲେ । ସେଠାରୁ ସେ ମଦ ମାଠିଆଟି ନେଇ, ଗୋଟିଏ ପଥର ଉପରେ ଛେଚି ଦେଲା ।

ଗୋଟାଏ ମାଙ୍କଡ଼ ଏପରି କରୁଛି ଦେଖି, ବଳଦେବ ଖାତିରି କରୁ ନଥାନ୍ତି । ସେତେ ରାଗ ବି ହେଉ ନଥାନ୍ତି । ଶେଷକୁ ମାଙ୍କଡ଼ଟି ଆସି ରାଣୀମାନଙ୍କ ଲୁଗାକାନି ଟାଣି, ଦାନ୍ତରେ ଲୁଗା ସବୁ ଛଡ଼ ଛଡ଼ କରି ଚିରିଲା । ଶେଷକୁ ବଳଦେବ ରାଗି-ଯାଇ, ଗୋଟାଏ ପରିଘ ଅସ୍ତ୍ର ନେଇ ମାରିବାକୁ ବାହାରିଲେ ।

ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ମାଙ୍କଡ଼ ଏକ ଶାଳଗଛ ଉପାଡ଼ି, ବଳଦେବଙ୍କୁ ପିଟିଲା । ବଳଦେବ ନିଜ ମୁଷଳରେ ସେ ଗଛଟାକୁ ବାଡ଼େଇ ଭାଙ୍ଗିଦେଲେ । ତା' ଉତ୍ତାରୁ ମାଙ୍କଡ଼ ମୁଣ୍ଡକୁ ଜବରଦସ୍ତ ଏକ ପାହାର ଦେଲେ । ମାଙ୍କଡ଼ର ମୁଣ୍ଡ ଫାଟି ଝରଝର ରକ୍ତ ବୋହିଲା । ମାଙ୍କଡ଼ ସେକଥା ନମାନି, ଗୋଟାକୁ ଗୋଟା ଶାଳଗଛ ଉପାଡ଼ି ଆଣୁଥାଏ । ବଳଦେବ ତାକୁ ଭାଙ୍ଗି ଟିକି ଟିକି କରି ଦେଉଥାନ୍ତି ।

ଗଛ ସରିଗଲା । ତା'ପରେ ମାଙ୍କଡ଼ ପଥରମାନ ଫିଙ୍ଗିଲା । ବଳଦେବ ମୁଷଳରେ ପଥରଯାକ ଗୁଣ୍ଡା କରିଦେଲେ । ଶେଷକୁ ମାଙ୍କଡ଼ ଗୋଟାଏ ମୁଥ ଉଞ୍ଚାଇ, ବଳଦେବଙ୍କୁ ହାତରେ ମାରିବ ବୋଲି ଆସିଲା । ବଳଦେବ ଭାରି ରାଗିଯାଇ, ଲଙ୍ଗଳ ମୁଷଳ ଫିଙ୍ଗି ଦେଇ ମାଙ୍କଡ଼ ବେକରେ ଗୋଟାଏ ମୁଥ ବସାଇ ଦେଲେ । ସେତିକିରେ ମାଙ୍କଡ଼ ରକ୍ତବାନ୍ତି କରି, ତଳେ ପଡ଼ିଗଲା—ତା' ପ୍ରାଣ ଛାଡ଼ିଗଲା ।

ମାଙ୍କଡ଼ଟି ଲୋକଙ୍କର ବଡ଼ ଅନିଷ୍ଟ କରୁଥିଲା । ଲୋକେ ଏବେ ବଳଦେବଙ୍କୁ ଧନ୍ୟ ଧନ୍ୟ କଲେ ।

କୌରବ ନସୂଦନ ଓ ସୁଭଦ୍ରାହରଣ

କୌରବ ଦୁର୍ଯୋଧନର ଝିଅ ଲକ୍ଷ୍ମଣାବତୀ ବିବାହ ହବାପାଇଁ ଗୋଟିଏ ସ୍ୱୟଂବରର ସଭା ଡକା ହୋଇଥିଲା । ସେଥିରେ କୃଷ୍ଣଙ୍କପୁତ୍ର ଶାଂବ କ୍ଷତ୍ରିୟ ବିଧି ଅନୁଯାରେ ଲକ୍ଷ୍ମଣାବତୀକ ନେଇ, ରଥରେ ବସାଇ, ଚାଲିଗଲେ । କୌରବଙ୍କ ଭିତରେ ଭାରି ଚହଳ ପଡ଼ିଗଲା । ଦୁର୍ଯୋଧନ ହେରିକା କହିଲେ, "ଦେଖ ଏ ଟୋକାଟାର କେଡ଼େ ବଡ଼େଇ । ଆମମାନଙ୍କୁ ଅପମାନ ଦେଇ ଜୋରକରି, ଏ ଆମ ଜେମାକୁ ନେଇଗଲା । ଆମ ଅନୁଗ୍ରହରୁ ଯାଦବମାନେ ଖଂଡେ ଭୂଇଁପାଇ, ରଜା ବୋଲାଇଚନ୍ତି । ଏ ଟୋକାର ଟିକିଏ ହେଲେ ଖାତିର ନାଇ । ଆଚ୍ଛା ଦେଖାଯାଉ ।"

ଏହି ଖବର ସଂଗେ ସଂଗେ କୁରୁବୃଦ୍ଧ ଭୀଷ୍ମ, କର୍ଣ୍ଣ, ଶଲ୍ୟ, ଭୂରିସେନ, ଯଜ୍ଞକେତୁ, ଦୁର୍ଯୋଧନ ହେରିକେ ସୈନ୍ୟ ନେଇ ଶାଂବ ପିଛା ଧରିଲେ ।

ବାଟରେ ଭାରି ଯୁଦ୍ଧହେଲା । ଶାଂବ ଟୋକାହେଲେ କ'ଣ ହେବ—ସେ କୃଷ୍ଣଙ୍କ ପୁଅ । ଗୋଟି ଗୋଟି କରି କୌରବଙ୍କୁ ଥଣ୍ଡା କରିଦେଲା । ଶେଷକୁ ଆଉ ଉପାୟ ନଦେଖି, ସବୁ କୌରବ ସାରଯାକ, ଏକାବେଳକେ ଶାଂବକୁ ଆସି ଘେରିଗଲେ ।

ଏବେ ଶାଂବ ଆଉ କ'ରେ କ'ଣ ? ତା'ର ରଥ ଗଲା—ଘୋଡ଼ା ଗଲା, ସାରଥି ଗଲା । ଶେଷକୁ ସେ କୌରବମାନଙ୍କ ହାତେ ଧରା ପଡ଼ିଲା । କୌରବମାନେ ଲକ୍ଷ୍ମଣାବତୀକ ଛଡ଼ାଇ ନେଲେ । ଶାଂବକୁ ନେଇ କଇଦୀ କଲେ ।

ନାରଦ ସଂଗେ ସଂଗେ ଦ୍ୱାରକାରେ ଆସି ଖବର ଦେଲେ । ଦ୍ୱାରକାର ସାରଯାକ ସମସ୍ତେ କୌରବଙ୍କ ସାଂଗେ ଯୁଦ୍ଧ କରିବାପାଇଁ ସଜ ହୋଇଗଲେ, କିନ୍ତୁ ବଳଦେବଙ୍କୁ ଏକଥା ସୁଖ ଲାଗିଲା ନାଇ । ସେ କହିଲେ, "କୌରବମାନେ ଆମ ଆପଣା ଲୋକ । ମୁଁ ଯାଉଚି, ତାଙ୍କୁ ବୁଝାଇ ଥଣ୍ଡା କରିଦେବି । ଯୁଦ୍ଧ କରିବା ଦରକାର ହେବ ନାଇ ।"

ବଳଦେବ କେତେକ କୁଳବୃଦ୍ଧ ଯାଦବ ଓ ବ୍ରାହ୍ମଣଙ୍କୁ ନେଇ, ରଥରେ ବସି, ହସ୍ତିନାପୁରକୁ ଗଲେ । ଧୃତରାଷ୍ଟ୍ରଙ୍କ ମନ ଜାଣିବାପାଇଁ ସେ ଆଗ ଉଦ୍ଧବଙ୍କୁ ପଠାଇ ଦେଲେ । ଉଦ୍ଧବ ଯାଇ, ଧୃତରାଷ୍ଟ୍ର, ଭୀଷ୍ମ, ଦ୍ରୋଣଙ୍କୁ ପ୍ରଣାମ କରି, ଶ୍ରୀରାମ ଆସିଚନ୍ତି ବୋଲି ଜଣାଇ ଦେବାରୁ ସମସ୍ତେ ଭାରି ଖୁସୀ ହେଲେ । ବଳଦେବଙ୍କୁ ସଂଭାବନା କରିବାପାଇଁ ସହରରୁ ବାହାରି ସମସ୍ତେ ବଗିଚାକୁ ଆସିଲେ ।

ବଳଦେବଙ୍କୁ ସମସ୍ତେ ଭାରି ଆଦର ସଂଭାବନା କଲେ । ଦୁଇପକ୍ଷ ଭଲମନ୍ଦ ପଚରାପଚରି ହୋଇଗଲେ । ତା' ପରେ ସମୟ ଦେଖି, ଧୀର ଭାବରେ ବଳଦେବ ଦୁର୍ଯୋଧନ ହେରିକାଙ୍କୁ କହିଲେ, "ଦେଖ କୌରବମାନେ, ରାଜା ଉଗ୍ରସେନ ସବୁ ରାଜାଙ୍କ ଭିତରେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ । ସେ ଯାହା ଆଜ୍ଞାକରିଚନ୍ତି, ମୁଁ ସେଇକଥା ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କୁ କହୁଚି । ସେ କହିଚନ୍ତି—ବାଳକ ଶାଂବ ଏକାରେ ଧର୍ମ ଅନୁସାରେ କନ୍ୟା ହରଣ କରିଚି—ଯୁଦ୍ଧ ବି କରିଚି; କିନ୍ତୁ ଆପଣମାନେ ଅଧର୍ମରେ ମାତି, ଛଜଣ ମହାରଥୀ ମିଶି, ସେଇ ବାଳକକୁ କଇଦୀ କରିଚନ୍ତି । ଆପଣମାନେ ଆମର ଚିରକାଳର ବନ୍ଧୁ । ଏ ସାମାନ୍ୟ ଅପରାଧରେ ଆପଣମାନଙ୍କ ସାଂଗେ, ଶତ୍ରୁ ହବାକୁ ମନ ହଉନାଇ । ଆପଣମାନେ ଏବେ କନ୍ୟାସଂଗେ ଶାଂବକୁ ଛାଡ଼ି ଦିଅନ୍ତୁ ।"

କୌରବମାନେ ଏକଥା ଶୁଣି, ଗୋଟାକ ସାତୋଟା ହୋଇଗଲେ । ସେମାନେ କହିଲେ, "ଲୁହା

କଅଁଳ ହେଲାରୁ, ତାକୁ ବରାଡ଼ କାମୁଡ଼ିଛି । ପାଦତଳେ ସୁ'ଯୋଗ ଥାଏ, ସେ ଏବେ ଆପଣାକୁ ମୁଂଡରେ ମୁକୁଟବୋଲି ବିଚାରିଲାଣି । ଆଂଭେମାନେ ଅନୁଗ୍ରହରେ ଭୂଇଁ ଖଂଡେ ଦବାରୁ ସେ ରାଜା ହୋଇ ସିଂହାସନରେ ବସି, ରାଜ୍ୟ ଭୋଗ କରୁଚଂତି । ତାଂକର ପୁଣି ଏତେ ହିମ୍ମତ ! ଦେବରାଜ ଇଂଦ୍ର ମଧ୍ୟ ଏକଥା କହିବାକୁ ସାହସ କରଂତେ ନାଇ । ଯାଦବଂକର ମୁହଁରେ ଏଡ଼େବଡ଼ କଥା !"

ବଳରାମ ଏକଥା ଶୁଣି, ତାଂକୁ ଲାଜ ବି ମାଡ଼ିଲା, ତାଂକର ରାଗ ବି ହେଲା, ସେ ରାଗରେ ସାଂଗେ ସାଂଗେ ଲଂଗଳ ଧରି, ହସ୍ତିନାକୁ ଟାଣି ଗଂଗା ଭିତରକୁ ଫିଂଗିଦେବାକୁ ବାହାରିଲେ,ସମସ୍ତ ହସ୍ତିନାପୁର ଟଳମଳ କଂପିଲା । ସମସ୍ତଂକୁ ଭୂମିକଂପ ପରି ଲାଗିଲା । ଏଇତ ଏଣୁକ୍ଷଣି ହସ୍ତିନାସୁଦ୍ଧା ଗଂଗା ମଧ୍ୟରେ ପଡ଼ିବ । ଏବେ ଉପାୟ କଅଣ ?

କୌରବମାନେ 'ରକ୍ଷାକର—ରକ୍ଷାକର' ବୋଲି ଡାକ ପକାଇଲେ । ସେମାନେ ଶାଂବ ଓ ଲକ୍ଷ୍ମଣାଙ୍କୁ ଦୁହିଁଙ୍କ ଆଣି, ବଳଦେବଂକ ପାଖେ ସମରପି ଦେଲେ; କହିଲେ, "ଆମକୁ ଦୁର୍ବୁଦ୍ଧି ଘୋଟିଥିଲା; ଏବେ ଆମକୁ କ୍ଷମାକର; ଆମେ ତୁମର ଶରଣ ନଉଚୁ !"

ବଳଦେବଂକ ରାଗ ଶାଂତ ହୋଇଗଲା । ଦୁର୍ଯୋଧନ ଶାଂବକୁ ଘୋଡ଼ା, ହାତୀ, ଦାସ, ଦାସୀ, ଧନ-ରତ୍ନ ସବୁ ଯୌତୁକ ଦେଲେ । ଫେରି ବଂଧୁ ବଂଧୁରେ ମେଳାପହୋଇଗଲା । ବଳରାମ ପୁଅ ବୋହୂ, ଯୌତୁକ ନେଇ ଆନଂଦରେ ଦ୍ୱାରକାକୁ ଫେରିଲେ ।

ହସ୍ତିନାକୁ ଦେଖିଲେ ଏବେ ମଧ୍ୟ ଦକ୍ଷିଣ ଆଡ଼ ଟେକିଆ ହୋଇ ଉତ୍ତର ଆଡ଼ ଗଂଗା ଆଡ଼କୁ ଢଳି ଯାଇଥିବା ପରି ଦିଶେ । ଲୋକ କହଂତି ବଳଦେବ ଟାଣିଦବା ଦିନଠାରୁ ଏମିତି ହୋଇ ଯାଇଅଛି ।

ଥରେ ଅର୍ଜୁନ ଏମିତି ରାମକୃଷ୍ଣଂକ ଭଉଣୀ ସୁଭଦ୍ରାଂକୁ ମଧ୍ୟ ପୂର୍ବ ବଳାତ୍କାରରେ ନେଇଯାଇ, ବିଭା ହୋଇଥିଲେ । ଅର୍ଜୁନ ସେତେବେଳେ ତେର-ବର୍ଷକାଳ ବନବାସ କରି ତୀର୍ଥଯାତ୍ରାରେ ବୁଲୁଥିଲେ । ଦିନେ ସେମିତି ବାବାଜୀ ବେଶରେ ବୁଲିବୁଲି ଆସି, ପ୍ରଭାସତୀର୍ଥରେ ପହଂଚି, ବଳରାମଂକ ଘରେ ଅତିଥି ହୋଇଥିଲେ । କେହି ତାଂକୁ ଅର୍ଜୁନ ବୋଲି,ଚିହ୍ନିପାରି ନଥିଲେ ।

ଅର୍ଜୁନ ବଳରାମଂକ ଘରେ ଥିଲାବେଳେ, ଦିନେ ହଠାତ୍ ବଳରାମଂକ ଭଉଣୀ ସୁଭଦ୍ରା ଆସି ସେଠାରେ ପହଂଚିଲେ । ଦିହେଁ ଦିହିଁଙ୍କ ଚିହ୍ନିଲେ । ସାଂଗେ ସାଂଗେ ଦିହେଁ ଦିହିଁଙ୍କ ବିଭାହେବେ ବୋଲି ବିଚାରିଲେ; କିଂତୁ ସେତେବେଳେ ଅର୍ଜୁନ କରଂତି କ'ଣ ? ପୁଣି ବଳରାମ ସେହି ଭଉଣୀ ସୁଭଦ୍ରାଂକୁ ଦୁର୍ଯୋଧନକୁ ଦେବେ ବୋଲି ଠିକ୍ କରିଚଂତି । ଅର୍ଜୁନ କିଛି ନ କରି, ତୁନିହୋଇ ରହିଲେ ।

ପରେ ଦିନେ ରାଣୀମାନେ ସୁଭଦ୍ରାଂକୁ ନେଇ, ଦେବ ପୂଜା କରିବାକୁ ବାହାରକୁ ବାହାରିଥିଲେ; ହଠାତ୍ ଅର୍ଜୁନ ସୁଭଦ୍ରାଂକୁ ନେଇ ଚଳି । ଏକାବେଳକେ ରଥରେ ବସାଇ ଇଂଦ୍ରପ୍ରସ୍ଥ ଆଡ଼କୁ ଗଲେ । ବଳରାମ ଏହା ଶୁଣି, ଘାରି ରାଗିଗଲେ । ସତେ ଯେପରି ପୃଥିବୀ ଧ୍ୱଂସ କରିଦେବେ । କୃଷ୍ଣ ଠିକ୍ ସେତିକିବେଳେ ଆସି; ବଳରାମଂକ ଗୋଡ଼ ହାତ ଧରି, ଅର୍ଜୁନଂକୁ ଛଡ଼ାଇ ଦେଇ ସବୁ ଥଂଡା କରିଦେଲେ ।

ଜରାସଂଧ ବଧ

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଦିନମତେ ସବୁ ନିତ୍ୟକର୍ମ ସାରି, ସଭାରେ ବସିଚଂତି । ପ୍ରତିହାରୀ ଆସି, ଖବର ଦେଲା, "ଜଣେ

କିଏ ଦେଖାକରିବାକୁ ଆସିଛି ।" ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ସେ ଦେଖା କରିବାକୁ ଆସିଥିବା ଲୋକକୁ ପାଖକୁ ଆସିବାକୁ କହିଲେ ।

ସେ ଲୋକଟି ଗୋଟିଏ ଦୂତ । ଜରାସଂଧ ହଜାର ହଜାର ରାଜାଙ୍କୁ ଜିଣି, ବନ୍ଦୀ କରି ବୋଲି ଆଣି, ଆପଣାର ଗିରିବ୍ରଜନାମକ ଦୁର୍ଗରେ ବାନ୍ଧିକରି ରଖିଥିଲେ । ସେ ରାଜାମାନେ ସମସ୍ତେ ବିଗ୍ରହ କରି, ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ପାଖକୁ ସେ ଦୂତକୁ ପଠାଇ ଥିଲେ ।

ଦୂତ ଆସି କହିଲା, "ହେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ, ଆପଣ ଦୁଷ୍ଟନିବାରି, ସଂଥ ପାଳିବା ପାଇଁ, ଜନ୍ମ ହୋଇଛନ୍ତି । ଜରାସଂଧ ଯେଉଁ ସହସ୍ର ସହସ୍ର ରାଜାଙ୍କୁ କଇଦ କରିଛି, ସେମାନେ ସମସ୍ତେ ଖବର ଦେଉଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର ଆପଣଙ୍କ ଛଡ଼ା ଆଉ ଉପାୟ ନାଇ । ଆପଣ ନ ରଖିଲେ ସେମାନେ ଏହିପରି କଇଦ ଘରେ ସଡ଼ୁଥିବେ । କଣ କରିବେ ଆପଣ ତା ଜାଣନ୍ତି । ତାଙ୍କର ଆଉ କିଛି କହିବାର ନାଇ । ସେମାନେ ଆପଣଙ୍କ ପାଦପଦ୍ମରେ ଶରଣ ନେଇଛନ୍ତି ।"

"ଜରାସନ୍ଧ ସେ ରାଜାମାନଙ୍କୁ ଆପଣଙ୍କବିପକ୍ଷରେ ଯୁଝିବାକୁ କହିଲା । ସେମାନେ ନ ମାନିବାରୁ ଏ ଦୁଃଖରେ ପଡ଼ିଛନ୍ତି । ଏତିକି ମାତ୍ର ଆପଣ ଜାଣନ୍ତୁ ।"

ଠିକ୍ ଦୂତ ଏକଥା କହିଲା ବେଳକୁ, ଦେବର୍ଷି ନାରଦ ଆସି କୃଷ୍ଣଙ୍କ ସଭାରେ ପହଂଚିଗଲେ । ସମସ୍ତେ ଉଠି, ନାରଦଙ୍କୁ ପ୍ରଣାମ କଲେ । ନାରଦଙ୍କୁ ବସାଇ, ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ପାଣ୍ଡବମାନଙ୍କ ଖବର ପଚାରିଲେ ।

ନାରଦ କହିଲେ, "ପାଣ୍ଡବପତି ଯୁଧିଷ୍ଠିର ଏବେ ଗୋଟିଏ ରାଜସୂୟ ଯଜ୍ଞ କରିବେ ବୋଲି ବିଚାରିଛନ୍ତି; କିନ୍ତୁ ଆପଣଙ୍କୁ ନପଚାରି, ସେ ତ କିଛି କରିବେ ନାଇ । ସେ ଆପଣଙ୍କୁ ପଚାରିବେ । ସବୁ ଦେବତା ସବୁ ଧାର୍ମିକ ରାଜାଙ୍କର ଇଚ୍ଛା ଯେ ଆପଣ ଯୁଧିଷ୍ଠିରଙ୍କୁ ନିବର୍ତ୍ତାଇବେ ନାଇ । ତାଙ୍କ ରାଜସୂୟ ଯଜ୍ଞ କରିବାପାଇଁ ହଁ କରିବେ ।"

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ସବୁ ଶୁଣିଲେ । ତା' ଉତ୍ତାରୁ ମନ୍ତ୍ରୀ ଉଦ୍ଧବଙ୍କୁ ପଚାରିଲେ, "ଉଦ୍ଧବ ତୁମ୍ଭେ ବଡ଼ ଚତୁର । ତୁମ କଥା ଅନୁସାରେ କାମ କଲେ, ସବୁ ମଙ୍ଗଳ ହୁଏ । ତୁମେ ତ ଏବେ ମଗଧରୁ ଆସିଥିବା ଦୂତ ଓ ନାରଦ ଋଷିଙ୍କ କଥା ଶୁଣିଲ । କ'ଣ କରିବା ତେବେ କହ ।"

ଉଦ୍ଧବ ଟିକିଏ ତୁନି ହେଲେ । ଉଗ୍ରସେନ, ସାତ୍ୟକୀ ପ୍ରଭୃତି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଟିକିଏ ଚାହିଁଲେ । ତା'ପରେ କହିଲେ, ଜରାସଂଧ ବାନ୍ଧି କରି ରଖିଥିବା ରାଜାମାନଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାର କରିବା, ଆପଣଙ୍କର ଉଚିତ । ଯୁଧିଷ୍ଠିରଙ୍କର ରାଜସୂୟ ଯଜ୍ଞ ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ହଁ କରିବାକୁ ହେବ । ସେହି ରାଜସୂୟ ଯଜ୍ଞକୁ ସବୁ ରାଜାମାନେ ଭେଟି ଘେନି ଆସିବେ । ଜରାସଂଧକୁ ମାରି ରାଜାଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାର ନ କଲେ, ରାଜସୂୟ ଯଜ୍ଞ ବି ହୋଇ ପାରିବ ନାଇ । ଅତଏବ ଗୋଟିକରେ ଯୋଡ଼ିଏ କାମ ହେବ । ଏଥିରେ ଲୋକଙ୍କର ଉପକାର ହେବ, ଯାଦବମାନଙ୍କର କୀର୍ତ୍ତି ବଢ଼ିବ ।"

ଏକଥା କୃଷ୍ଣଙ୍କ ମନକୁ ପାଇଲା । ସେ ସେହିକ୍ଷଣି ଯୁଧିଷ୍ଠିରଙ୍କ ପାଖକୁ ଯିବା ପାଇଁ ରଥ ସଜାଡ଼ିବାକୁ କହିଲେ । ରଥ ସଜଡ଼ା ହେଲା । ରାଣୀମାନେ ଓ ପୁଅମାନେ ସାଙ୍ଗରେ ଯିବାକୁ ବାହାରିଲେ । ସୈନ୍ୟ, ସାମନ୍ତ କେତେ ଯେ ସାଙ୍ଗରେ ଗଲେ ତା'ର କଳନା ନାଇ । ରଥ, ହାତୀ, ଘୋଡ଼ା ହଜାର ହଜାର ଚାଲିଲେ । ବାଟଯାକ ସମୁଦ୍ର ଗର୍ଜିଲା ପରି କୋଳାହଳ ଉଠିଲା । କ୍ରମେ ସମସ୍ତେ ଆନର୍ତ୍ତଦେଶ, କୁରୁଜାଙ୍ଗଳ

ସୌରାଷ୍ଟ୍ର, ମରୁଦେଶ ଓ କୁରୁକ୍ଷେତ୍ର ପାରହୋଇ, ବାଟରେ କେତେ ପୁର, ବଣ, ନଈ, ଦେଶ, ପର୍ବତ ସବୁ ଡେଇଁ ଦୃଷଦ୍‌ବତୀ ନଦୀକୂଳେ ପହଞ୍ଚିଲେ । ଦୃଷଦ୍‌ବତୀ ଗାଡ଼ି ସରସ୍ୱତୀ, ତାପରେ ଜଂଗଲ ଓ ମତ୍ସ୍ୟ ଦେଶ ଦେଇ ଇଂଦ୍ରପ୍ରସ୍ଥ ପାଖରେ ହେଲେ ।

ଯୁଧିଷ୍ଠିର ଶୁଣା ପାଇଲେ । ଧୌମ୍ୟ ପ୍ରଭୃତି ପୁରୋହିତ ଓ ବଂଧୁ ବାଂଧବଂକୁ ନେଇ ପାଛୋଟି ଆସିଲେ । ଭାରି ଉତ୍ସବ ଚହଳ ଲାଗିଗଲା । କ୍ରମେ କ୍ରମେ ଭାରି ଆଦର ସଂଭାବନାରେ ଯାଦବମାନେ ଇଂଦ୍ରପ୍ରସ୍ଥ ପୁରରେ ପଶିଲେ ।

କୃଷ୍ଣ ଯାଇ କୁଂତୀଂକ ପ୍ରଣାମ କଲେ । ଦ୍ରୌପଦୀ, ରୁକ୍ମିଣୀ, ସତ୍ୟଭାମା ପ୍ରଭୃତି ରାଣୀମାନଂକୁ ଦେଖି ଭାରି ଖୁସୀ ହେଲେ ।

ଯୁଧିଷ୍ଠିର ଯାଦବମାନଂକ ରହିବା ପାଇଁ ଭଲ ଘରମାନ ଦେଲେ । ଆଗରୁ ତ ମୟ ଦାନବ ତିଆରିଥିବା ସଭାର କଥା କୁହା ଯାଇଛି । ସେହି ସଭା ଭିତରେ କୃଷ୍ଣ କେତେ ମାସ ରହିଲେ । ମଝିରେ ମଝିରେ ଅର୍ଜୁନଂକ ସଂଗେ ବୁଲି ବାହାରୁଥାଂତି ।

କେତେ ଦିନ ଗଲାରୁ ଦିନେ ଯୁଧିଷ୍ଠିର କୃଷ୍ଣଂକୁ ଆସି କହିଲେ, "ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ, ଆପଣ ଆମର ବଂଧୁ ସତ; କିଂତୁ ଆପଣ ଦେବତା—ଆପଣ ଭଗବାନ ! ଆପଣ ସମସ୍ତଂକ ମନବାଂଛା ପୂର୍ଣ୍ଣ କରଂତି । ମୁଁ ଗୋଟିଏ ରାଜସୂୟ ଯାଗ କରିବାକୁ ଠିକ୍ କରିଛି । ଆପଣ ସାହା ହେଲେ କିଛି ଅଟକିବ ନାହିଁ ।"

ରାଜସୂୟଯଜ୍ଞ କରିବାକୁ ହେଲେ ସବୁ ଦିଗର ରାଜାଂକୁ ଜିଣି 'ଦିଗ୍‌ବିଜୟ' କରିବା ଦରକାର । ଏବେ କୃଷ୍ଣଂକ ସାଂଗେ ବିଚାର କରି, ଯୁଧିଷ୍ଠିର ଚାରି ଦିଗକୁ ଜିଣିବା ପାଇଁ ଚାରି ଭାଇଂକ ପଠାଇ ଦେଲେ ।

ସହଦେବ ଦକ୍ଷିଣକୁ, ନକୁଳ ପୂର୍ବକୁ, ଅର୍ଜୁନ ଉତ୍ତରକୁ ଏବଂ ଭୀମ ପଶ୍ଚିମକୁ ଦିଗ୍‌ବିଜୟ କରିବାକୁ ଗଲେ । ଅଳ୍ପଦିନେ ସେମାନେ ସବୁ ରାଜାଂକୁ ଜିଣି ଫେରିଲେ । ଖାଲି ଜରାସଂଧକୁ କେହି ଜିଣି ପାରିଲେ ନାହିଁ । ଏହା ଶୁଣି ଯୁଧିଷ୍ଠିର ଟିକିଏ ଚିଂତାରେ ପଡ଼ିଗଲେ ।

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଏବେ ଯୁଧିଷ୍ଠିରଂକୁ ଉପାୟ ବତାଇଲେ । ଉଦ୍ଧବ ବିଦୁର ଦେଲାବେଳେ, କୃଷ୍ଣଂକୁ କହିଥିଲେ— "ଜରାସଂଧର ସେତିକି ଦୁର୍ଗୁଣଥାଉ ପଛକେ, ତା' ଘରେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ବେଶରେ ପହଂଚ, ଆପଣମାନେ ଯାହା ମାଗିବେ ତାହା ସେ ନିଶ୍ଚୟ ଦେବ । ସେତିକିବେଳେ ଭୀମସେନଂକ ସଂଗେ ଯୁଦ୍ଧ କରିବାକୁ ମାଗିବେ । ଭୀମସେନ ସଂଗେ ଯୁଦ୍ଧ କଲେ ସେ ମରିବ ।"

ଏବେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଯୁଧିଷ୍ଠିରଂକୁ ସେଇ ପରାମର୍ଶ ଦେବାରୁ, ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ, ଭୀମ, ଅର୍ଜୁନ, ତିନିଜଣଯାକ ବ୍ରାହ୍ମଣ ବେଶରେ ମଗଧ ଯାଇ ଜରାସଂଧ ପାଖେ ପହଂଚି, କହିଲେ, "ମହାରାଜ ଜରାସଂଧ, ଆପଣଂକର ସବୁ ମଂଗଳ ହେଉ । ଆମେମାନେ ତିନିଜଣ ଅତିଥି ଆସିଚୁ । ଆମେ କିଛି ମାଗିବୁ, ଆପଣ ତାହା ଦେବେ କି ? ଆପଣ ଭାରି ଦାତା—ଅତିଥିକି ଦାନ କଲେ, ମହା ପୁଣ୍ୟ ହୁଏ । ହରିଶ୍ଚଂଦ୍ର, ରଂତିଦେବ, ଉଂଛବୃତ୍ତି, ମୁଦ୍‌ଗଳ, ଶିବି, ଅସୁର-ପତି ବଳି ଏମାନେ ଏହି ଦାନ ଫଳରେ ସ୍ୱର୍ଗକୁ ଯାଇ, ଧ୍ରୁବ-ଲୋକରେ ବସିଚଂତି । କାପେତା ଚଢ଼େଇ ମଧ୍ୟ ଅତିଥି ପାଇଁ ନିଜେ ନିଆଁକୁ ଡେଇଁଥିଲା—ସେ ସ୍ୱର୍ଗକୁ ଗଲା । ଅତିଥି ଶବର ବି ସେହି ଦିନରୁ ବୈରାଗୀ ହୋଇ ସ୍ୱର୍ଗକୁ ଗଲା । ଆପଣ ନିଶ୍ଚେ ଆମର ମନବାଂଛା ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବେ ।"

ଜରାସଂଧ ଏହା ଶୁଣି, ଅତିଥିଙ୍କ ଟିକଏ ଚାହିଁଲେ, ସମସ୍ତଙ୍କ ହାତରେ ଧନୁ ଗୁଣ ବାଜି ଚିହ୍ନ ବସିଛି। ତିନିଜଣଯାକ ବ୍ରାହ୍ମଣ ବେଶ ଧରିଥିବା କ୍ଷତ୍ରିୟ ବୋଲି, ତାଙ୍କର ସଂଦେହ ହେଲା। ପଛକୁ ସେ ଭାବିଲେ— 'ଯାହାହେଉ ବ୍ରାହ୍ମଣ ହୁଅନ୍ତୁ, କ୍ଷତ୍ରିୟ ହୁଅନ୍ତୁ, ଯେତେବେଳେ ଅତିଥି ହୋଇ ଆସି ମାଗୁଛନ୍ତି— ମୁଁ ତ ଆଉ ନାହିଁ କରିବି ନାହିଁ। ମୋ ମୁଣ୍ଡ ପଛକେ ମାଗନ୍ତୁ, ଦବାକୁ ତ ହେବ।'

ତାପରେ ସେ କହିଲେ, "ଯାହା ତମର ଇଚ୍ଛା ମାଗ। ମୋ ମୁଣ୍ଡ ମାଗିଲେ ବି ଦେବି। କିଛି ଚିନ୍ତା ନାହିଁ।"

ତାପରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ହସିହସି କହିଲେ, "ମହାରାଜ, ଆମ୍ଭେ ମାନେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ନୋହୁଁ। ଆମେ ତିନିଜଣଯାକ କ୍ଷତ୍ରିୟ। ଆମ୍ଭେମାନେ ତୁମକୁ ଧନ,ରତ୍ନ,ଗାଈ,ସଂପତ୍ତି ମାଗିବାକୁ ଆସି ନାହୁଁ। ଆମେମାନେ ତୁମକୁ ତୁମ ସଂଗେ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱଯୁଦ୍ଧ (ଦି' ଜଣରେ ଲଢ଼ାଲଢ଼ି) ମାଗୁଛୁ। ଆମ ତିନିଙ୍କ ଭିତରୁ ଯାହା ସଂଗେ ଇଚ୍ଛା—ତା' ସଂଗେ ଆପଣ ଲଢ଼ନ୍ତୁ। ମୋ ନାଁ, ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—ୟାଙ୍କ ନାଁ ଭୀମ—ୟାଙ୍କ ନାଁ ଅର୍ଜୁନ। ଆମମାନଙ୍କ ନାଁ ତୁମେ ଶୁଣିଥିବ।"

ଜରାସଂଧ ବିରକ୍ତ ହେଲା ପରି ଟିକଏ ଚାହିଁଲା। ତା'ପରେ ରାଗ ହୋଇ କହିଲା, 'ଏଇ ଦୁଷ୍ଟାମି କରିବାକୁ ଆସିଥିଲ! ହଉ, ମୁଁ ତ କହିଛି, ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱଯୁଦ୍ଧ କରିବି। ଦେଖ କୃଷ୍ଣ, ତୁମେ ଆଗରେ ଛିଡ଼ାହୋଇ କେବେ ଯୁଦ୍ଧ କରିନାହଁ। ତୁମେ ବଡ଼ ଭୟାଳୁ। ମୋତେ ଡରି, ମଥୁରା ଛାଡ଼ି, ସମୁଦ୍ରରେ ଲୁଚିଲ ପୁରୀ ତିଆରି କରି, ସେଠାରେ ଅଛ। ମୁଁ ତୁମ ସଂଗେ ଯୁଦ୍ଧ କରିବି ନାହିଁ। ଏ ଅର୍ଜୁନ ତ ପିଲାଲୋକ, ଦୁର୍ବଳଆ ଦିଶୁଛି। ୟା' ସଂଗେ ଲଢ଼ିବା ମୋତେ ମାନିବ ନାହିଁ। ଏଇ ଭୀମସେନ ବଳୁଆ ଦିଶୁଛି। ୟା'ର ସଂଗେ ମୁଁ ଲଢ଼ିବି।"

ଏହା କହି ଜରାସଂଧ ସଂଗେ ସଂଗେ ଯୁଦ୍ଧ ପାଇଁ ଠିଆହେଲା। ଭୀମ ହାତକୁ ଗୋଟିଏ ଗଦା ଦେଇ, ଆପେ ଗୋଟିଏ ଧରିଲା। ଗଦାଯୁଦ୍ଧ ଚାଲିଲା।

କେହି କାହାକୁ କମ୍ ନୁହନ୍ତି। ଗଦାରେ ଗଦା ବାଜୁଛି। କେତେବେଳେ ବା ଦେହରେ ବାଜୁଛି। କିଏ ବୁଲିପଡ଼ିଲାବେଳେ ଆଉ କିଏ ଚାରିମାଡ଼ ଡେଇଁ ପଡ଼ୁଛି। ଗଦାରେ ଗଦା ବାଜି, କେତେବେଳେ ନିଆଁ ବାହାରୁଛି। ଦୁହେଁ ହୁଁକାର କରି ପୃଥିବୀ କଂପାଇ ଦଉଛନ୍ତି। ଏହିପରି ସତର ଦିନ ସତର ରାତି ଯୁଦ୍ଧ ହେଲା। କେହି କାହାକୁ ଜିଣି ପାରୁ ନାହାନ୍ତି। ସତର ଦିନ ଯାକ ଦହିଁକି ଗୋଟିଏ ଦିନ ପରି ଲାଗୁଛି।

ଶେଷକୁ ଭୀମ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କୁ କହିଲେ, "କାହିଁ, ଏତେ ଯୁଦ୍ଧ କରି ତ ମୁଁ ଜରାସଂଧକୁ ହଟାଇ ପାରୁନାହିଁ। କ'ଣ କରାଯିବ?"

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଜାଣିଥିଲେ, ଜରାସଂଧ ଜନ୍ମବେଳେ ଦି'ଫାଳ ହୋଇ ଜନ୍ମିଥିଲା। ପରେ ଜରା ରାକ୍ଷସୀ ଯୋଡ଼ି ଦେବାରୁ, ଗୋଟିଏ ହୋଇଥିଲା। ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଏବେ ବୁଝିଲେ, ଦି'ଖଣ୍ଡ କରି ଚିରି ନ ଦେଲେ ସେ ମରିବ ନାହିଁ। ସେଥିପାଇଁ ଭୀମକୁ ଦେଖାଇ ଦବାଲାଗି, ଖଣ୍ଡିଏ କାଠି ଧରି ତାକୁ କୌତୁକରେ ଦି'ଫାଳ କରି ଚିରିଦେଲେ।

ଭୀମ ବୁଝି ପାରି, ସଂଗେ ସଂଗେ ହୁଁକାର ଗର୍ଜନ କରି ଜରାସଂଧକୁ ତଳେ ପକାଇ ଦେଇ, ତା'ର ଗୋଟାଏ ଗୋଡ଼ ଗୋଡ଼ରେ ମାଡ଼ିବସି, ଆଉ ଗୋଡ଼ ହାତରେ ଧରି, ଘରେ ବଟା କରିବା ପାଇଁ ବାଉଁଶ ଚିରିଲା ପରି ଜରାସଂଧକୁ ଦି'ଫାଳ କରି ଚିରି ପକାଇ

ଦେଲେ । ଗୋଟିଏ ଫାଳରେ ଗୋଟିଏ ଗୋଡ଼, ଗୋଟିଏ ହାତ, ଗୋଟିଏ କାନ, ପୁଡ଼ାଏ ନାକ, ଗୋଟିଏ ଆଖି । ସମସ୍ତେ ଏହା ଦେଖିଲେ ।

ଜରାସଂଧର ବଂଧୁ କୁଟୁଂବମାନେ ହାହାକାର କଲେ । ନଅର ଭିତରେ କାଂଦ, କୋଳାହଳ ଲାଗିଗଲା । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଏବେ ଜରାସଂଧକୁ ମାରିବା କାର୍ଯ ସାରି, ତା' ପୁଅ ସହଦେବକୁ ରାଜା କଲେ । ଜରାସଂଧ ଯେଉଁ ରାଜାମାନଂକୁ କଇଦୀ କରିଥିଲା, ଆଗେ ଯାଇ ସମସ୍ତଂକୁ ଫିଟାଇଲେ ।

ବଂଦୀ ରାଜାଂକୁ ବାହାର କରି, ତାଂକର ସ୍ନାନ, ଭୋଜନ, ବେଶଭୂଷା ସବୁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ କରାଇଦେଲେ । ସମସ୍ତେ ଆସି, କୃଷ୍ଣଂକୁ ପ୍ରଣାମ କରି, ସ୍ତୁତି କଲେ । ଶେଷକୁ କୃଷ୍ଣ ସେବାଲାଗି, ସେମାନଂକୁ ଦାସଦାସୀ ଦେଲେ । ସହଦେବଂକୁ କହି, ହାତୀ ଶାଳରୁ ହାତୀ, ଘୋଡ଼ା, ରଥ ସବୁ ଆଣି, ସେଥିରେ ବସାଇ, ସୈନ୍ୟସାମଂତ ଦାସଦାସୀ ସହିତ ରଜାମାନଂକୁ ଆପଣା ଆପଣା ଦେଶକୁ ପଠାଇ ଦେଇ, ଭୀମ, ଅର୍ଜୁନଂକୁ ନେଇ, ଇଂଦ୍ରପ୍ରସ୍ଥକୁ ଫେରିଲେ ।

ଇଂଦ୍ରପ୍ରସ୍ଥରେ ଭାରି ଉତ୍ସବ ଲାଗିଲା । ଯୁଧିଷ୍ଠିର ଆନଂଦରେ କାଂନ୍ଦି ପକାଇଲେ । ସମସ୍ତେ ଜରାସଂଧ ମରିବା ଶୁଣି 'ଜୟ, ଜୟ' ଶବ୍ଦରେ ସେ ଦିନ ଆକାଶ ଫଟାଇ ଦେଇଥିଲେ ।

ଶିଶୁପାଳ ବଧ

ଏବେ ରାଜସୂୟ ଯଜ୍ଞ ପାଇଁ ଆଉ କିଛି ବାଧା ନାହିଁ । ମହାରାଜ ଯୁଧିଷ୍ଠିର ମହର୍ଷିମାନଂକୁ ଡାକି, ଯଜ୍ଞରେ ବରଣ କରାଇ ଦେଲେ । ଏ ଯଜ୍ଞରେ ବ୍ୟାସଦେବ, ଭରଦ୍ୱାଜ, ସୁମଂତ, ଗୌତମ, ଅସିତ, ବଶିଷ୍ଠ, ଚ୍ୟବନ, କଣ୍ୱ, ମୈତ୍ରେୟ, କବଷ, ତ୍ରିତ, ବିଶ୍ୱାମିତ୍ର, ବାମଦେବ, ସୁମତି, ଜୈମିନୀ, କ୍ରତୁ, ପୈଲ, ପରାଶର, ଗର୍ଗ, ବୈଶମ୍ପାୟନ, ଅଥର୍ବା, କଶ୍ୟପ, ଧୌମ୍ୟ, ଭାର୍ଗବ, ଆସୁରୀ, ବୀତିହୋତ୍ର, ମଧୁଛନ୍ଦ, ବୀରସେନ, ଅକୃତ, ବ୍ରଣ ପ୍ରଭୃତି ଋଷିମାନେ ଯଜ୍ଞ ଦେଖିବାକୁ ଓ ଯଜ୍ଞରେ କାର୍ଯ କରିବାକୁ ଆସିଥିଲେ ।

ଦ୍ରୋଣାଚାର୍ଯ, ଭୀଷ୍ମ, କୃପାଚାର୍ଯ, ବିଦୁର, ଦୁର୍ଯୋଧନ ପ୍ରଭୃତି ଭାଇ କୁଟୁଂବଂକ ସହିତ ଯଜ୍ଞକୁ ଆସିଥିଲେ । ସବୁ ରାଜାମାନେ ନିମଂତ୍ରଣ ପାଇ, ପ୍ରଧାନ ପ୍ରଧାନ ପ୍ରଜା, ସେନାପତି, ପଂଡିତ, ପୁରୋହିତମାନଂକୁ ନେଇ ପହଂଚିଥିଲେ । ଆଉ କେତେ ବ୍ରାହ୍ମଣ, କ୍ଷତ୍ରିୟ, ବୈଶ୍ୟ,ଶୂଦ୍ର ଗୃହଆଡ଼ୁ ଯଜ୍ଞ ଦେଖିବା ପାଇଁ ଆସିଥିଲେ ।

ସମସ୍ତଂକ ପାଇଁ ଯୁଧିଷ୍ଠିର ଵିଧିମତେ ରହିବା, ଖାଇବା, ପିଇବା ପ୍ରଭୃତି ସବୁ ଠିକ୍ କରିଦେଲେ । ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଲୋକ ଜମା ହୋଇ, ଯଜ୍ଞସ୍ଥଳରେ ଗୋଟାଏ ବଡ଼ ରାଜ୍ୟ ବସିଗଲା ।

ଯଜ୍ଞ ଆରଂଭ ହୋଇଗଲା । ପ୍ରଥମରୁ ସବୁଠାରୁ ଯେଉଁ ଲୋକ ପ୍ରଧାନ ସମସ୍ତେ ଯାହାଂକୁ ମାନ୍ୟ କରଂତି, ସେହି ଲୋକକୁ ଅର୍ଘ ଦେବାକୁ ହେବ । ଯୁଧିଷ୍ଠିର ନିଜେ ଅର୍ଘ ଦେବେ ।

ଯୁଧିଷ୍ଠିର ଏବେ ହାତରେ ଅର୍ଘ ଧରି ଠିଆହୋଇ, ପଚାରିଲେ—"ଆପଣମାନେ କହଂତୁ, ମୁଁ ଏ ସଭାରେ କାହାକୁ ଅର୍ଘ ଦେବି ?"

ସମସ୍ତେ ବିଚାର କରିଲେ । ଶେଷକୁ ଯୁଧିଷ୍ଠିରଂକ ସାନ ଭାଇ ସହଦେବ କହିଲେ, "ମହାରାଜ, ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ସ୍ୱୟଂ ଭଗବାନ୍ । ଏ ଦେହରେ ସେ ମଧ୍ୟ କ୍ଷତ୍ରିୟମାନଂକ

ମଧ୍ୟରେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ । ତାଙ୍କୁଇ ଅର୍ଘ ଦେବା କଥା ମୋ ମନକୁ ପାଉଛି । ତାଙ୍କୁଇ ପୂଜା କରାହେଉ ।"

ଏକଥା ଶୁଣି ସଭାରେ ସମସ୍ତେ ପସନ୍ଦ କଲେ; ଯୁଧିଷ୍ଠିରଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଭାରି ଆନନ୍ଦ ଲାଗିଲା । ଯୁଧିଷ୍ଠିର ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ କୃଷ୍ଣଙ୍କ ପାଦ ଧୋଇଦେଇ, ପାଣିନେଇ ଆପଣାର ମୁଣ୍ଡରେ ଲଗାଇ, ଦ୍ରୌପଦୀ ଆଉ ଭାଇ କୁଟୁମ୍ବ ସମସ୍ତଙ୍କ ମୁଣ୍ଡରେ ଛିଞ୍ଚିଦେଲେ ।

ଶିଶୁପାଳ ସେ ସଭାରେ ଥିଲେ । ତାଙ୍କୁ ଏକଥା ସୁଖ ଲାଗିଲା ନାହିଁ । ସେ ଏକାବେଳକେ ରାଗରେ ପାଗଳ ହୋଇଗଲେ । ଠିଆହୋଇ, ନାଚି ନାଚି, ଯୁଧିଷ୍ଠିର, ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—ସମସ୍ତଙ୍କ ଗାଳିଦେଲେ; କହିଲେ, "ସହଦେବ ଟୋକାଟାଏ; ତା'ର କଥାରେ ସମସ୍ତେ ମାତିଗଲ । ପିଲାଦିନେ ଯେ ଗଉଡ଼ ଘରେ ବଢ଼ିଥିଲା, ତାକୁଇ ଅର୍ଘ ଦେବାକୁ ସମସ୍ତେ 'ହଁ' କରିଦେଲ ! ସେ ଫେର୍ ରାଜା ନୁହେଁ । ତାଙ୍କ କୁଳରେ କେହି ରାଜା ହେବେ ନାହିଁ ବୋଲି ଅଭିଶାପ ଅଛି ।"

ଏକଥା ଶୁଣି, ସମସ୍ତେ ବଡ଼ ବିରକ୍ତ ହେଲେ । ପାଣ୍ଡବ, ମତ୍ସ୍ୟ, କୈକେୟ ପ୍ରଭୃତି ବଂଶର ବୀରମାନେ ଶିଶୁପାଳ ସଙ୍ଗେ ଯୁଦ୍ଧ କରିବାକୁ ବାହାରି ପଡ଼ିଲେ । ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଶିଶୁପାଳ ଢାଲ, ଖଣ୍ଡା ଧରି ଯୁଦ୍ଧକୁ ବାହାରି ପଡ଼ିଲେ । କୃଷ୍ଣ ଦେଖିଲେ, ବଡ଼ ଗୋଳମାଳ ହେଲା । ଆଉ ସମ୍ଭାଳ ହେବନାହିଁ, ଯଜ୍ଞ କାର୍ଯ୍ୟରେ ବାଧା ହେବ । ସେ ସେଠାରୁ ନିଜେ ଉଠି, ପାଣ୍ଡବ-ମାନଙ୍କୁ ଯୁଦ୍ଧରୁ ନିବର୍ତ୍ତାଇ ଆପେ ଶିଶୁପାଳର ମୁଣ୍ଡଟି କାଟିଦେଲେ ।

ଏହା ଦେଖି, ଶିଶୁପାଳ ପକ୍ଷର ଲୋକେ ଭୟରେ ପଳାଇଲେ । ମହାରାଜା ଯୁଧିଷ୍ଠିର ତା'ପରେ ବିଧିମତେ ଯଜ୍ଞ କାର୍ଯ୍ୟ ଶେଷକରି, ସମସ୍ତ ରାଜାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଏକା ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ ରାଜା ହେଲେ ।

ଯଜ୍ଞ ସରିଲା । ପାଣ୍ଡବମାନେ ରାମ କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ଆଉ କେତେଦିନ ରହିବା ପାଇଁ କହିବାରୁ, ରାମ କୃଷ୍ଣ ଦିହେଁ ଇନ୍ଦ୍ରପ୍ରସ୍ଥରେ ରହିଲେ ଏବଂ ସମସ୍ତଙ୍କ ଠାରୁ ବିଦାୟ ନେଇ, କୃଷ୍ଣଙ୍କ ରାଣୀ, ପୁଅ, ନାତି ବନ୍ଧୁ, କୁଟୁମ୍ବ ସମସ୍ତେ ଦ୍ୱାରକାକୁ ଫେରିଲେ; ଏ ଯଜ୍ଞରେ ସମସ୍ତେ ସନ୍ତୋଷ ହେଲେ । ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଏହା ଖୁସି ଲାଗିଲା । ଏକା ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ଯୁଧିଷ୍ଠିରଙ୍କର ଏତେ ବିଭବ ଦେଖି, ବ୍ୟାକୁଳ ହେଲା । ସେ ଏହା ସହି ପାରୁ ନଥିଲା ।

ଯୁଧିଷ୍ଠିରଙ୍କର ଆତ୍ମୀୟ ଭାଇ, କୁଟୁମ୍ବମାନେ ସବୁ ଯଜ୍ଞରେ କାମ କରୁଥିଲେ । ଭୀମ ନିମନ୍ତ୍ରିତ ଲୋକ-ମାନଙ୍କର ଖାଇବା ପିଇବା ଯୋଗାଡ଼ୁଥିଲେ; ନକୁଳ ଜିନିସ ଆୟୋଜନ କରୁଥିଲେ; ଅର୍ଜୁନ ଚର୍ଚ୍ଚା କରୁଥିଲେ—ଏହିପରି ସମସ୍ତେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିଲେ । ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ସେଥି ମଧ୍ୟରେ ଟଙ୍କା ପଇସାର ବେଉରା କରୁଥିଲେ । ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଟଙ୍କା ପଇସା ଦବାର ଭାର ତାଙ୍କ ଉପରେ ଥିଲା ।

ଏକେତ ପାଣ୍ଡବମାନଙ୍କୁ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ପିଲା ଦିନରୁ ସୁଖ ପାଏ ନାହିଁ । ସେଥିରେ ପୁଣି, ଯୁଧିଷ୍ଠିରଙ୍କର ଏ ବିଭବ, ଧନ, ରତ୍ନ ଦେଖି, ତା' ମନରେ କିଛି ସୁଖ ନଥାଏ । ଏତିକିବେଳେ ପୁଣି ଆଉରି ଗୋଟିଏ କଥା ଘଟିଲା । ସେଥିରେ ତା'ମନ ଏକାବେଳକେ ପୋଡ଼ିଗଲା ।

ମୟ ଦାନବ ଯୁଧିଷ୍ଠିରଙ୍କ ପାଇଁ ଯେଉଁ ସଭାଘର କରିଥିଲା, ସେ ଘରକୁ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ଦେଖିବାକୁ ଗଲା । ଗୋଟାଏ ଜାଗା ମାରବଲ୍ ପଥରରେ ତିଆରି ହୋଇ, ସଫା ଗୋଟାଏ ପାଣି ପୋଖରୀ ପରି ଦିଶୁଛି । ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ସେବାଟେ ଗଲାବେଳକୁ ଦୂରରୁ ଲୁଗାପଟା ଟେକିଲା । ସମସ୍ତେ ଠୋ ଠୋ ହସିଲେ । ପୁଣି

ଯେତେବେଳେ ପାଣି ପଡ଼ିଲା, ସେତେବେଳେ ତାକୁ ମାଡ଼ିବଲ୍ ପଥର ବୋଲି ବସ୍ତୁଶ, ଗୋଡ଼ ପକାଇ ଦେଇ, ଦୁମ୍‌କର ପାଣିରେ ପଡ଼ିଗଲା । ଲୁଗାପଟା ସବୁ ଓଦା ହୋଇଗଲା । ମାଇକିନିଆମାନେ ସୁଦ୍ଧା ଓ୍ବା'ଦେଖି ହସି ପକାଇଲେ ।

ଦୁର୍ଯୋଧନ ଭାରି ମାନୀ ଲୋକ । ତାଂକର ଭାରି ରାଗ ହେଲା । ସେ ରାଗ କଥା କହିବେ କାହାକୁ ? ମନକଥା ମନରେ ମାରି, ସେ ଭାଇ, କୁଟୁଂବମାନଂକୁ ନେଇ, ହସ୍ତିନାକୁ ଫେରିଲେ ।

ଶାଲ୍ୱ କଥା

ଶାଲ୍ୱ ରାଜା ଶିଶୁପାଳର ଭାରି ସାଂଗ ଥିଲା । କୃଷ୍ଣ ଶିଶୁପାଳକୁ ମାରିଦବାରୁ ତା' ମନ ଏକାବେଳକେ କୃଷ୍ଣଂକ ଉପରକୁ ବଗିଡ଼ି ଗଲା । ସେ ପୃଥିବୀରୁ ଯାଦବଂକୁ ଧ୍ୱଂସ କରିବ ବୋଲି ପ୍ରତିଜ୍ଞା କରି, ଲଂବେ ଲଂବେ ବଣରେ ଯାଇ, ମହାଦେବଂକୁ ସୁମରି ଅଧିଆ ପଡ଼ିଲା । ବହୁତ ତପସ୍ୟା କଲା । ମହାଦେବ ସଂତୋଷ ହୋଇ ଆସି, ତାକୁ ବର ଯାଚିଲେ । ଶାଲ୍ୱ ମାଗିଲା, "ହେ ଦେବଦେବ ମହାଦେବ, ଯେବେ ମୋ ଉପରେ ସଂତୋଷ ହେଲ, ତେବେ ମତେ ଗୋଟିଏ ଏପରି ବିମାନ ଦିଅଂତୁ, ଯହିଁରେ ବସିଲେ, ମୁଁ ଜଳ ସ୍ଥଳ ଆକାଶ, ସବୁଆଡ଼େ ବୁଲି ପାରିବି । ବିଗୁଡ଼ିଲେ ବଢ଼ିବ – ନହେଲେ ନବଢ଼ିବ । ମାୟାରେ ଯାହା ବିଗୁଡ଼ିବ, ତାହା ହୋଇ ପାରିବ ।"

ମହାଦେବ ସେଠାରୁ ମୟଦାନବ ବୋଲି, ଗୋଟିଏ କାରିଗର ହାତରେ ସୌଭ ବୋଲି ଗୋଟିଏ ବିମାନ ତିଆରି କରାଇ, ଶାଲ୍ୱକୁ ଦେଲେ । ଶାଲ୍ୱ ସଂଗେ ସଂଗେ ସେହି ବିମାନରେ ବସି, ଦ୍ୱାରକାରେ ଆସି, ପହଂଚିଗଲା । ଆକାଶରେ ରହି ଦ୍ୱାରକା ଉପରେ ବାଣ ବୃଷ୍ଟିକଲା । ଦ୍ୱାରକାରେ ଘରସବୁ ଖଂଡ ଖଂଡ ହୋଇ ଭାଜିଗଲା ।

ଏଣେ ଶାଲ୍ୱର ସୈନ୍ୟ ସେନାପତିମାନେ ଦ୍ୱାରକାକୁ ବେଢ଼ିଗଲେ । କୃଷ୍ଣ ବଳରାମ ଇଂଦ୍ରପ୍ରସ୍ଥରୁ ଫେରି ନାହାଂତି—ଉପାୟ କଣ ? ଦ୍ୱାରକାରେ ହାହାକାରପଡ଼ିଗଲା । ପ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନ ଦ୍ୱାରକାର ସୈନ୍ୟମାନଂକୁ ଏକାଠି କରି ସବୁ ବୀରଂକୁ ଧରି, ଯୁଦ୍ଧକୁ ବାହାରିଲେ ।

ଭାରି ଯୁଦ୍ଧ ହେଲା । 'ଦ୍ୟୁମନ୍' ବୋଲି ଶାଲ୍ୱର ଜଣେ ସେନାପତି ପ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନ ଉପରେ ଭାରି ରାଗ ରଖିଥିଲା । ସେ ଆସି, ପ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନଂକୁ ଭେଟି ଗୋଟାଏ ଶକ୍ତି ମାରି, ପ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନଂକୁ ମୋହ କରିଦେଲା । ପ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନର ସାରଥି ରଥ ଫେରାଇ ନେଇ, ଦ୍ୱାରକା ଭିତରକୁ ବାହାରି ଗଲା ।

ପ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନ ମୋହରୁ ଉଠି 'ରଥ କାହିଁକି ଫେରାଇଲ ? ଲୋକେ ମତେ କ'ଣ କହିବେ ?' ବୋଲି ବହୁତ ବ୍ୟସ୍ତ ହେଲା । କିଂତୁ ସାରଥି ତା'ର କରିବା ଭଳି କାମ କରିଛି—ସେଥିରେ ଦୋଷ କିଛିନାହିଁ ।

ପୁଣି ପ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନ ରଥରେ ବସି, ଏଥର ଦ୍ୟୁମନକୁ ମାରିବି ବୋଲି ବାହାରିଲା । ଯୁଦ୍ଧ ଲାଗିଲା; କିଂତୁ ଦ୍ୟୁମନ୍ ଏଥର ଆଉ ରକ୍ଷା ପାଇଲା ନାହିଁ; ସେ ମଲା ।

ତେଣେ କୃଷ୍ଣ ଅମଂଗଳ ଚିହ୍ନ ଦେଖି, ଦ୍ୱାରକାରେ ବିପତ୍ତି ପଡ଼ିଲା ବୋଲି ଜାଣି, ବଳରାମଂକ ସଂଗେ ତରତର ହୋଇ ବାହାରିଲେ ।

ଦ୍ୱାରକାକୁ ପଶୁ ପଶୁ ସବୁକୁ ସବୁ ଦେଖିଲେ—ବିପତ୍ତି କିଛି ଉଣା ନୁହେ । ଶ୍ରୀରାମଂକୁ ଦ୍ୱାରକା ଜଗାଇ ଦେଇ ଏବେ ଆପେ ଯୁଦ୍ଧକୁ ବାହାରି ପଡ଼ିଲେ ।

ଶାଲ୍ୱ ଇଆଡ଼େ ଚଳେ ଥିଲେ, ଇ'ଆଡ଼େ ଆକାଶରେ ରହୁଚ । କୁଆଡ଼ୁ ଶର ମାରୁଚ, କଛି ଜଣାପଡ଼ୁନାଇ । କୃଷ୍ଣ ଟିକଏ ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଗଲେ । ଶାଲ୍ୱ ଥରେ ଶର ମାରି, କୃଷ୍ଣଙ୍କ ହାତରୁ ଧନୁ ଖସାଇ ଦେଲା । ଯୁଦ୍ଧରେ କୃଷ୍ଣଙ୍କ ହାତରୁ ଧନୁ ଖସାଇଦବା—କେହ୍ଲ କେବେ ଦେଖି ନଥିଲା । ଏବେ ଏହା ଦେଖି, ଦ୍ୱାରକାରେ ହାହାକାର ପଡ଼ିଗଲା ।

କୃଷ୍ଣ ଭାରି ରାଗ ହୋଇ, ଏବେ ପୁଣି ଧନୁ ଧରି ଆଗ ସୌଭଟାକୁ ଭାଂଗିଦେବେ ବୋଲି ଗଲେ । ଦୁଇସେନା ଭିତରେ ଭାରି ଯୁଦ୍ଧ ଲାଗିଲା । ଏତିକିବେଳେ ଶାଲ୍ୱ ଗୋଟିଏ ମାୟାଦୂତ ରୂପ ଧରି, କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ କହିଲା, "ହେ କୃଷ୍ଣ, ଆଉ ରକ୍ଷା ନାଇ । ମା' ଦେବକୀ ମୋତେ ପଠାଇଚନ୍ତି । ଶାଲ୍ୱ ହାଣିବ ବୋଲି, ବସୁଦେବଙ୍କୁ ନେଇ ଯାଇଚ—କେଉଁଠେ କ'ଣ ଉପାୟ କର ।"

କୃଷ୍ଣ ଏହା ଶୁଣି, ଟିକଏ ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଗଲେ । କେତେବେଳ ଉତ୍ତାରୁ ମାୟା ବୋଲି ଜାଣିପାରିଲେ । ସ୍ୱହୁଁ ସ୍ୱହୁଁ ଆଉ ଦୂତ ନାଇ । ଏବେ କୃଷ୍ଣ ଗଦାରେ ଏକା ପାହାରକେ ସୌଭକୁ ଗୁଂଡ଼ା କରିଦେଲେ ।

ଶାଲ୍ୱ ତଳେ ଠିଆ ହୋଇ ଯୁଦ୍ଧ କଲା । ଆଉ ଏବେ ତା'ର ସେତେ ବଳ ନାଇ । କେତେବେଳ ଯୁଦ୍ଧ କରି, ଶେଷକୁ କୃଷ୍ଣଙ୍କ ହାତେ ମଲା ।

ଶାଲ୍ୱ ମରିବାରୁ ଦଂତାବକ୍ର ବୋଲି ତା'ର ଜଣେ ସାଂଗ, ସେ ଆସି କୃଷ୍ଣକୁ ଘେରିଗଲା । ଦୁହିଁଙ୍କର କେତେବେଳ ଯାଏଁ ଯୁଦ୍ଧ ହେଲା । ଦଂତାବକ୍ର ଭାରି ବୀର ! ହେଲେହେଁ, ଶେଷକୁ କୃଷ୍ଣ ତା'ର ମୁଂଡ କାଟି ଦେଲେ ।

ଦଂତାବକ୍ର ମରେ, ବିଦୂରଥ ବୋଲି ତା'ର ଜଣେ ସାଂଗ ପୁଣି ଯୁଦ୍ଧକରିବାକୁ ଆସି, କୃଷ୍ଣଙ୍କ ହାତେ ପ୍ରାଣ ଦେଲେ ।

କୃଷ୍ଣ ଏପରି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ମାରି, ମହାବିପତ୍ତିରୁ ଦ୍ୱାରକାକୁ ଉଦ୍ଧାର କରି, ମହା ଆନଂଦରେ ଦ୍ୱାରକାରେ ପଶିଲେ । ଦ୍ୱାରକାରେ ଭାରି ଆନଂଦ ଉତ୍ସବ ହେଲା ।

—*—

ଯାଦବମାନଂକର ତୀର୍ଥସ୍ଥାନ

ଥରେ ଗୋଟିଏ ପୂର୍ଣ୍ଣଗ୍ରାସ ସୂର୍ଯ୍ୟପରାଗ ପଡ଼ିଲା । ସେଦିନ ସ୍ନାନ ଦାନ ପ୍ରଭୃତି କରିବାପାଇଁ, ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଯାଦବମାନଂକୁ ଘେନି ସ୍ୟମଂତପଂଚକ ତୀର୍ଥକୁ ଗଲେ ।

ଏହି ସ୍ୟମଂତପଂଚକ ତୀର୍ଥ ସଂବଂଧରେ ଗୋଟିଏ କଥା ଅଛି । ପୂର୍ବକାଳରେ ପରଶୁରାମ ଯେତେବେଳେ କ୍ଷତ୍ରିୟମାନଂକୁ ବୁଲି ବୁଲି ଏକୋଇଶିଥର ମାରିଥିଲେ, ସେହି ରାଜାମାନଂକ ରକ୍ତରେ ପାଂଚୋଟି ହ୍ରଦ ତିଆରିକରି, ସେହିଠାରେ ଯଜ୍ଞ କରିବାଦ୍ୱାରା ନିଜର ପାପ କ୍ଷୟ କରିଥିଲେ । ସେହି ହ୍ରଦ ଓ ଯଜ୍ଞସ୍ଥାନକୁ ସ୍ୟମଂତପଚକ ବୋଲି ଲୋକେ କହୁଥିଲେ । ସେହିଦିନୁଁ ସେ ଗୋଟିଏ ମହାପବିତ୍ର ତୀର୍ଥ ହୋଇଥିଲା ।

ସମସ୍ତ ଯାଦବମାନେ ରଥ, ହାତୀ, ଘୋଡ଼ା, ସୈନ୍ୟ, ସାମଂତ, ରାଣୀ, ପିଲା, ଅଂତାକରୀ ସମସ୍ତଂକୁ ନେଇ ଗ୍ରହଣଦିନ ସେହି ତୀର୍ଥରେ ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇ, ଓପାସେ ରହିଲେ । ଗ୍ରହଣବେଳେ ବହୁ ଦାନ ଦେଲେ, ବ୍ରାହ୍ମଣ ଭୋଜନ କରାଇଲେ ।

କେବଳ ଯେ ଯାଦବମାନେ ସେଦିନ ସେ ତୀର୍ଥକୁ ଆସିଥିଲେ ତା' ନୁହେ । ସବୁଆଡ଼ୁ ରାଜାମାନେ ସୈନ୍ୟ, ସାମଂତ, ପ୍ରଜା, ବଂଧୁ କୁଟୁଂବ ଘେନି ସେଠାରେ ପହଂଚିଥିଲେ । ମତ୍ସ୍ୟ, ଉଶୀନର, କୋଶଳ,

ବିଦର୍ଭ, କୁରୁ, ସଂଜୟ, କାଂବୋଜ, କୈକୟ, ମଂଦ୍ର, କୁଂତୀ, ଆନର୍ତ୍ତ, କେରଳ ବଂଶୀୟ ଲୋକେ ଯାଦବଂକର ଆପଣାର ଲୋକ । ସେମାନେ ସମସ୍ତେ ଆସିଥିଲେ । ବ୍ରଜପୁରରୁ ନଂଦ, ଯଶୋଦା, ଗୋପ, ଗୋପୀ ମଧ୍ୟ ଆସି ପହଂଚିଥିଲେ । ସମସ୍ତେ ସମସ୍ତଂକୁ ଦେଖି, ଭାରି ଆନଂଦ ଉତ୍ସବ ହେଲେ । ବ୍ରଜପୁର ଲୋକେ କୃଷ୍ଣଂକୁ ଦେଖି, କେତେକାଳ ପରେ ସତେ ଅବା ଆଖି ପାଇଲେ । ନମସ୍କାର, ଆଶୀର୍ବାଦ, ଭଲମଂଦ ପଚରା ଧୁମ୍‌ଧାମରେ ଚାଲିଲା ।

କୁଂତୀ ବସୁଦେବଂକୁ ଦେଖି, ଟିକିଏ ଅଭିମାନରେ କହିଲେ, "ଭାଇ ହୋଇ, ଭଉଣୀକି ଟିକିଏ ମନେ ପକାଅ ନାଇ । କେତେ ବିପତ୍ତି ପଡ଼ିଲା; ଥରେ ଟିକିଏ ପଚାରିଲ ନାଇ । ହଁ, ଦଇବ ପ୍ରତିକୂଳ ହେଲା ବେଳେ ସମସ୍ତେ ଏଇପରି ପର ହୋଇଯାଂତି ।" ବସୁଦେବ କହିଲେ;—

"ମୋ ମା, ଏତେ ଅଭିମାନ କରନା । ଦଇବ ସବୁ କରୁଚି । ମଣିଷ, କ'ଣ କରିପାରେ ? କଂସ ପୀଡ଼ାରେ ତ ପ୍ରାଣଭୟରେ କିଏ କୁଆଡ଼େ, ଲୁଚିଥିଲୁ ! ଆମେ ବା କି ସୁଖରେ ଥିଲୁ ! ଏବେ ତ କେତେଦିନ ହେଲା ଘରେ ଅଛୁ ।"

ଭୀଷ୍ମ, ଦ୍ରୋଣ, ଧୃତରାଷ୍ଟ୍ର, ଦୁର୍ଯୋଧନ ପ୍ରଭୃତି ଶହେ ଭାଇ; ଗାଂଧାରୀ, କୁଂତୀ, ପାଂଡବ ପାଂଚଭାଇ; ସଂଜୟ ବିଦୁର, କୃପାଚାର୍ଯ୍ୟ, କୁଂତୀ ଭୋଜ, ବିରାଟ, ନଗ୍ନଜିତ, ପୁରୁଜିତ୍, ଦ୍ରୁପଦ, ଶଲ୍ୟ, ଧୃଷ୍ଟକେତୁ, କାଶୀ-ରାଜ, ଦମଘୋଷ, ବିଶାଳାକ୍ଷ, ମିଥିଳାରାଜ, ମଦ୍ରରାଜ, କେକୟ, ଯୁଧାମନ୍ୟୁ, ସୁଧର୍ମା, ବାହ୍ଲୀକ ଓ ତାଂକର ପୁଅମାନେ, ଆଉ ଯେତେ ରାଜା ଯୁଧିଷ୍ଠିରଂକର ସାମଂତ ଓ ଅନୁଗତ ଥିଲେ, ସମସ୍ତେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଓ ଯାଦବମାନଂକୁ ଆସି ଦେଖିଲେ । ତାଂକ ବ୍ୟବହାରରେ ସମସ୍ତେ ସଂତୋଷ ହୋଇ ଧନ୍ୟ ଧନ୍ୟ କଲେ । ମହାରାଜ ଉଗ୍ରସେନଂକୁ କେତେ ପ୍ରଶଂସା କଲେ ।

ମହାରାଜ ନଂଦ ଯାଦବଂକ ପାଖେ ଆସି ପହଂଚିଲେ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଂକୁ ଦେଖିବା ପାଇଁ, ନଂଦ ଯଶୋଦା, ଗୋପ ଗୋପୀମାନେ ସବୁବେଳେ ବ୍ୟାକୁଳ ହେଉଥାଂତି । ବସୁଦେବ ନଂଦଂକୁ କୁଂଢାଇପକାଇ, ଘଡ଼ିଏଯାଏ କାଂଦିଲେ । ଯଶୋଦା ରାମକୃଷ୍ଣଂକୁ କୁଂଢାଇ, ଆନଂଦରେ ବୁଢ଼େ ପ୍ରସ୍ଥେ ଗଢ଼ିଗଲେ । ବହୁତ ବେଳଯାଏଁ ଦୁହିଂକ କୋଳରେ ବସାଇ କାଂଦିଲେ ।

ରୋହିଣୀ ଦେବକୀ ଦୁହେଁ ଆସି, ଯଶୋଦାଂକ ପାଖେ ମିଳିଗଲେ; କହିଲେ, "କଂସ ପୀଡ଼ା ଦେଲା-ବେଳେ, ତୁମେ ନ ଥିଲେ, କାହାପାଖେ ଆମେ ଶରଣ ପଶିଥାଂତୁ ! ତମେ ଯୁ ଉପକାର କରିଚ, କ'ଣ କରି, ତା' ଆମେ ଶୁଝେଇବୁ ! ପୁଅକୁ ଆମେ ଜନ୍ମ ଦେଇଚୁ; ତଥାପି ତୁମେଇ ତାଂକର ମାଆ ।" ଏହିପରି କହି କାଂଦିଲେ ।

ଗୋପୀମାନେ ଆସି, କେତେ ବେଳଯାଏ, କୃଷ୍ଣଂକୁ କୋଡ଼ି ଛାଡ଼ିଦେଲେ । ସେମାନେ ଏକଲୟ କରି କୃଷ୍ଣଂକୁ ଚାହିଁଥାଂତି । କେତେ କଥା ପଚାରୁଥାଂତି । କୃଷ୍ଣ ବୋଧ ଦେଉଥାଂତି । କୃଷ୍ଣଂକ କଥା ଶୁଣି, ସେମାନେ କଇଁ କଇଁ ହୋଇ କାଂଦି ଉଠୁଥାଂତି ।

ରୁକ୍ମିଣୀ, ସତ୍ୟଭାମା ପ୍ରଭୃତିଂକର ଦ୍ରୌପଦୀଂକ ସଂଗେ ଦେଖାହେଲା । କେତେଦିନର କେତେ କଥା ପଡ଼ିଗଲା । ସତେ ଅବା ପିଲାଦିନରୁ, ସମସ୍ତେ ଆପଣେଇ । କୃଷ୍ଣଂକ ରାଣୀମାନେ ଆପଣା ଆପଣା ବିଭାକଥା ସବୁ ଗୋଟି ଗୋଟି କରି କେତେ ଖୁସୀରେ କହିଲେ ।

ତା ପରେ ନାରଦ ପ୍ରଭୃତି ଋଷିମାନଂକୁ ଘେନ ବସୁଦେବ ଗୋଟିଏ ଯଜ୍ଞ କଲେ । ଯଜ୍ଞରେ ବିଷ୍ଣୁ ପୂଜାକରି, ଦେବତା ଋଷିମାନଂକୁ ସଂତୋଷ କଲେ ।

କୃଷ୍ଣ ଗୁରୁଂକ ପୁଅକୁ ଯମପୁରରୁ ଆଣି ଦେଇ-ଥିବା କଥା ଦେବକୀ ଶୁଣିଥିଲେ । ଏବେ କୃଷ୍ଣଂକର ଅଦ୍ଭୁତ କାର୍ଯ୍ୟମାନ ଦେଖି, ଦେବକୀ ଦିନେ କହିଲେ, "ମୋ ପୁଅ ଗୁଡ଼ିକ ସବୁ ଜନ୍ମହେଲାକ୍ଷଣି କଂସ ମାରିଦେଇଛି । ସେ ପୁଅ ଗୁଡ଼ିକଂକୁ ମୁଁ ଟିକିଏ ଦେଖଂନ୍ତି ।"

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ସେହିକ୍ଷଣି ସେ ପୁଅ ଗୁଡ଼ିକଂକୁ ଆଣି ମାଂ'କୁ ଦେଖାଇଦେଲେ । ଦେବକୀ ତାଂକୁ ଦେଖି ଆନଂଦରେ ଗଦ୍‌ଗଦ୍ ହୋଇଗଲେ । ତା'ପରେ କୃଷ୍ଣ ବୁଝାଇ ଦେଲେ, ଏ ସଂସାରରେ କେହି କାହାରି ନୁହେଁ । ଆଉ ମଲାପୁଅଂକ ପାଇଁ ବ୍ୟସ୍ତ ହେବା ଦରକାର ନାଇ । ସେ ପୁଅଂକୁ ଆଉ ମଂଚରେ ରଖିବାକୁ ଇଚ୍ଛାକରିବା ଠିକ୍ ନୁହେଁ ।" ଦେବକୀ ଏବେ ସଂତୋଷ ହେଲେ, ପୁଅ ଗୁଡ଼ିକ ତାଂକ ଆଗରୁ ପୁଣି ଉଭେଇ ଗଲେ ।

ବଳରାମଂକ ତୀର୍ଥ ଯାତ୍ରା

କୁରୁପାଂଡବଂକ ଭିତରେ ଯୁଦ୍ଧହେବାର ସଂଭାବନା, ଏ କଥା ଶୁଣି ଦୁଇପକ୍ଷର ବିବାଦ ମେଂଟାଇବା ପାଇଁ, ବଳରାମ ହସ୍ତିନାକୁ ଯିବେ ବୋଲି ବାହାରିଲେ । ବାଟରେ ଚାଲୁବେଳେ ଯେତେ ତୀର୍ଥ ପଡ଼ିବ, ସବୁ ଟିକିଏ ଦେଖିଯିବେ ବୋଲି ବିଚାରିଲେ ।

ସେ ପ୍ରଥମେ ପ୍ରଭାସକୁ ଆସିଲେ । ତା' ପରେ ସରସ୍ୱତୀ ନଦୀ କୂଳ ବାଟେ ପୃଥୁଦକ, ବିଂଦୁ ସରୋବର, ତ୍ରିତକୂପ, ସୁଦର୍ଶନ, ବିଶାଳା, ବ୍ରହ୍ମତୀର୍ଥ, ଚକ୍ରତୀର୍ଥ ପ୍ରଭୃତି ହୋଇ, ସବୁଠାରେ ସ୍ନାନ ଦାନ ପ୍ରଭୃତି କାର୍ଯ୍ୟ କରି, ପୁଣି ସରସ୍ୱତୀ ତୀର୍ଥବାଟେ ଗଂଗା ଯମୁନା ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ନୈମିଷାରଣ୍ୟରେ ଆସି ପହଂଚିଲେ ।

ସେତେବେଳେ ଶୌନକାଦି ଋଷିମାନେ ନୈମିଷା-ରଣ୍ୟରେ 'ଦୀର୍ଘସତ୍ର' ବୋଲି ଏକ ମହାଯଜ୍ଞ ଆରଂଭ କରିଚଂନ୍ତି । ସେମାନେ ବଳରାମଂକୁ ଦେଖି, ଭାରି ଆଦର ସଂଭାବନା କରି ରଖିଥିଲେ ।

ବଳରାମ ଦେଖିଲେ, ସେଠାରେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ସଭା ଭିତରେ ଲୋମହର୍ଷଣ ବୋଲି ଜଣେ ଶୂଦ୍ର ବ୍ରହ୍ମାର ଆସନ ପାଇ, ସବୁଠାରୁ ଉଚ୍ଚରେ ବସିଚଂନ୍ତି । ବ୍ରାହ୍ମଣମାନେ ତଳେ ବସି, ତାଂକଠାରୁ ପୁରାଣ, ଇତିହାସ ସବୁ ଶୁଣୁଚଂନ୍ତି । ବଳରାମ ଯେତେବେଳେ ଯାଇ, ସଭାରେ ପହଂଚିଲେ, ସେତେବେଳେ ଲୋମ-ହର୍ଷଣ ସ୍ଥାନରୁ ଉଠିଲେ ନାଇ, କି ବଳରାମଂକୁ ଖାତିର କଲେ ନାଇ ।

ବଳରାମ ଜାଣିଥିଲେ, ଲୋମହର୍ଷଣ ବ୍ରାହ୍ମଣ ନୁହଂନ୍ତି । ସେ ସୂତ ନାମକ ଏକ ଶୂଦ୍ର ଜାତିର ଲୋକ । ଏପରି ନୀଚ ଜାତିର ଲୋକ ବ୍ରାହ୍ମଣମାନଂକୁ ପୁରାଣ, ଇତିହାସ, ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ର ଶୁଣାଇବା ତାଂକୁ ସୁଖ ଲାଗିଲା ନାଇ । ବିଶେଷରେ ସେ ଉଠି, ବଳରାମଂକୁ ନମସ୍କାରାଦି ନ କରିବାରୁ ବଳରାମ ବେଶି ରାଗିଗଲେ ।

ବଳରାମ ଜୀବନରେ ଆଉ ଯୁଦ୍ଧଫୁଦ୍ଧ, ମାରିଧରି କରିବେ ନାଇ, ମନୁଷ୍ୟ, ଜୀବଜଂତୁ ଆଉ କେବେ ମାରିବେ ନାଇ ବିଚାରି, ତୀର୍ଥଯାତ୍ରାରେ ବାହାରିଥିଲେ, କିଂତୁ ଲୋମହର୍ଷଣଂକର ବ୍ୟବହାର ସହି ନ ପାରି, ସେ ତାଂକର ମୁଂଡଟି କାଟି ଦେଲେ ।

ଏହା ଦେଖି ସେଠାରେ ଯେଉଁ ମୁନି, ଋଷିମାନେ ଥିଲେ, ସମସ୍ତେ ହାହାକାର କଲେ । ବ୍ୟାକୁଳ ହୋଇ

ବଳରାମଙ୍କୁ କହିଲେ, "ହେ ଯଦୁନଂଦନ, ଏ ଲୋକ ଜାତିରେ ସୂତ ସତ; କିଂତୁ ବ୍ରାହ୍ମଣଙ୍କୁ ବଳି ଏହାର ଶାସ୍ତ୍ରଜ୍ଞାନ ଦେଖି ଆମ୍ଭେମାନେ ଏହାଙ୍କୁ ଡାକି, ବହୁତ କହିଥୋଇଛୁ, ଏହାଂକଠାରୁ ପୁରାଣ, ଇତିହାସ, ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ର ଶୁଣୁଥିଲୁ । ଏ ପୁଣି ଯଜ୍ଞ ସରିବା ଯାଏ, ଆମକୁ ପୁରାଣ କଥା ଶୁଣାଇବେ ବୋଲି, କଥା ଥିଲା । ସେ ପର୍ଯଂତ ଏହାଂକୁ ବାଧିବ ନାଇ କି ଏହାଂକ ଆୟୁଷ କ୍ଷୟ ପାଇବ ନାଇ ବୋଲି, ଆମ୍ଭେମାନେ ଆଶୀର୍ବାଦ କରିଥିଲୁ । ଶୂଦ୍ର ହେଲେହେଁ ଆମ୍ଭେମାନେ ଯାଂକୁ ବ୍ରାହ୍ମଣ ପରି କରିଚୁ । ଅତଏବ ଏବେ ଆପଣଂକୁ ବ୍ରହ୍ମହତ୍ୟା ଦୋଷ ଲାଗିଲା । ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ କରିବାକୁ ହେବ ।

ଶ୍ରୀରାମ ଏହା ଶୁଣି, ବଡ଼ ବ୍ୟସ୍ତ ହେଲେ; ତାଂକୁ ଲାଜ ବି ମାଡ଼ିଲା । ସେ କହିଲେ, "ଆପଣମାନେ ଯାହା କହିବେ, ସେ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ ମୁଁ କରିବାକୁ ରାଜି ଅଛି । ଆପଣମାନେ ମୋଠାରେ ସଂତୋଷ ହୁଅଂତୁ ।"

ମୁନିମାନେ କହିଲେ, "ପ୍ରଥମ କଥା ଆମମାନଂକୁ ପୁରାଣ ଶୁଣାଇବ କିଏ ? ଆମ୍ଭେମାନେ ଯେ ଲୋମ-ହର୍ଷଣଂକୁ ଆଶୀର୍ବାଦ କରିଥିଲୁ, ସେ କ'ଣ ମିଛ ହେବ ?"

ଶ୍ରୀରାମ କହିଲେ, 'ଦେଖଂତୁ, ମୁଁ କହୁଚି, ଏଇ ଲୋମହର୍ଷଣଙ୍କ ପୁଅ ମୋ ବରରେ ବାପେ ଜାଣିଥିବା ସବୁ ପୁରାଣ ଇତିହାସ, ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ର କଥା ଜାଣି ପାରିବେ । ସେ ଠିକ୍ ବାପଂକ ପରି, ଆପଣମାନଂକୁ ସବୁ ଶୁଣାଇବେ । ଆପଣମାନେ ଯାହା ଯାହା ଆଶୀର୍ବାଦ କରିଅଛଂତି, ସବୁ ତାଂକଠାରେ ଫଳିବ । ଶାସ୍ତ୍ରରେ ତ ଅଛି, ମନୁଷ୍ୟ ନିଜେ ଆପଣାର ପୁଅ ହୋଇ ଜନ୍ମ ହୁଏ । ଅତଏବ ଯାଂକ ପୁଅ ଠିକ୍ ଯାଂକରି ପରି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବେ । ମୁଁ ଆଉ କଣ କରିବି— କହଂତୁ ।"

ମୁନିମାନେ କହିଲେ, "ହେ ବଳଦେବ, ମହା ଦାନବ ଇଲ୍ୱଳର ପୁଅ ବଲ୍ୱଳ ବଡ଼ ଅତ୍ୟାଚାର କରୁଚି । ଆମ୍ଭେମାନେ ଯଜ୍ଞ କଲାବେଳେ ସେ ଆସି ଯଜ୍ଞ କୁଂଡରେ ପୂଜ, ରକ୍ତ, ଗୁହ, ମୂତ୍ର, ମଦ, ମାଂସ ପକାଇ ଦେଉଚି । ଆପଣ ସେହି ବଲ୍ୱଳକୁ ମାରି ଦେଲେ, ଆମ୍ଭେମାନେ ପରମ ସଂତୋଷ ହେବୁ । ତା ପରେ ଆପଣ ବ୍ରହ୍ମହତ୍ୟା ପାପ ଛଡ଼ାଇବା ପାଇଁ ଭାରତବର୍ଷ ଯାକ ବୁଲି ସବୁ ତୀର୍ଥରେ ସ୍ନାନ କରିବେ ।"

ବଳଦେବ ସେହି ଅସୁର ଆସିଲା ବେଳଯାଏ ସେଠାରେ ଠାକି ରହିଲେ । ଦିନେ ଆସି ସେହି ଅସୁର ପହଂଚିଲା । ବଳଦେବ ଦେଖିଲେ, ସେ ଅସୁର ଦେଖିବାକୁ ଗୋଟେ ପାହାଡ଼ ପରି; ତା' ଦେହ ହାଂଡିକଳା ପରି । ଦାଢ଼ିବାଳ ସବୁ ରଂଗ ଟକ୍ ଟକ୍ ଦିଶୁଚି । କଳା କଳା ଭାଲୁ ପରି ଆଖିପତା ଦେଖିଲେ ଡର ମାଡ଼ୁଚି ।

ବଳଦେବ ଏବେ ଆପଣାର ଶସ୍ତ୍ର ହଳ ମୁଷଳକୁ ସ୍ମରଣା କଲେ । ହଳମୁଷଳ ଆସି, ପହଂଚିଲାରୁ ହଳରେ ରାକ୍ଷସକୁ ଟାଣିଆଣି, ମୁଷଳରେ ଧରି ଏକା ପାହାରକେ ତା'ର ମୁଂଡ ଛେଚୁ କରିଦେଲେ । ମୁନି-ଋଷିମାନେ ସମସ୍ତେ ଏହା ଦେଖି ସଂତୋଷ ହେଲେ ।

ତହିଁ ଉତ୍ତାରୁ ବଳଦେବ ମୁନିମାନଂକୁ କହି, ପୋଛି, ତୀର୍ଥଯାତ୍ରାରେ ବାହାରିଲେ ।

କୌଶିକୀ ବୋଲି, ଗୋଟିଏ ହ୍ରଦରୁ ସରଯୂ ନଦୀ ବାହାରିଛି । ବଳରାମ ସେହିଠାରେ ଯାଇ, ପ୍ରଥମେ ସ୍ନାନ କଲେ । ତହୁଁ ଆସି, ପ୍ରୟାଗରେ ପହଂଚି, ତ୍ରିବେଣୀରେ ସ୍ନାନ ତର୍ପଣ କରି; ପୁଲହ ଆଶ୍ରମକୁ ଗଲେ । ତା'ପରେ ଗୋମତୀ, ଗଂଡକୀ, ବିପାଶା ଓ ଶୋଣ ନଦୀମାନଂକରେ ସ୍ନାନାଦି କରି, ଗୟା ଧାମରେ ଯାଇ, ପିତୃଲୋକଂକୁ ଶ୍ରାଦ୍ଧ କଲେ । ସେଠାରୁ

ଗଂଗାସାଗରସଂଗମ ସ୍ଥାନ ବାଟେ ମହେଂଦ୍ର ପର୍ବତରେ ପହଂଚିଲେ । ସେଠାରେ ପରଶୁରାମଂକୁ ଦେଖି, ତାଂକୁ ପ୍ରଣାମ କରି ତା'ପରେ ସପ୍ତ ଗୋଦାବରୀ, ବେଣ୍ୟା, ପଂପା, ଭୀମରଥୀ ପ୍ରଭୃତି ପବିତ୍ର ନଦୀ ଓ ପୁଷ୍କରିଣୀମାନ ଦେଖିଲେ । ପରେ ସ୍କଂଧ ତୀର୍ଥରେ କାର୍ତ୍ତିକେୟଂକୁ ଦର୍ଶନ କରି, ଶିବକ୍ଷେତ୍ର, ଶ୍ରୀଶୈଳ ଓ ଦ୍ରାବିଡ଼ କ୍ଷେତ୍ର ବାଟେ ବେଂକଟ ପର୍ବତ ଦେଖି, କାମକୋଷ୍ଣି ଓ କାଂଚି ପୁରୀ ହୋଇ, କାବେରୀରେ ଯାଇ ସ୍ନାନ କଲେ । ତାପରେ ହରିକ୍ଷେତ୍ର, ଶ୍ରୀରଂଗ ଦେଖି, ଋଷଭ ପର୍ବତ ବାଟେ ଦକ୍ଷିଣ ମଥୁରା ହୋଇ, ସେତୁବଂଧ ରାମେଶ୍ୱର-ଠାରେ ପହଂଚିଲେ । ସେଠାରେ ବହୁତ ଦାନ, ଧ୍ୟାନ କରି ଉତ୍ତରକୁ ଫେରିଲେ ।

କ୍ରମେ କୃତମାଳା ଓ ତାମ୍ରପର୍ଣ୍ଣୀ ନଦୀମାନ ପାରି ହୋଇ ମଳୟ କୁଳାଚଳରେ ଆସି, ଅଗସ୍ତ୍ୟ ମହର୍ଷିଂକ ଦର୍ଶନ କଲେ ।

ତା'ପରେ ଦକ୍ଷିଣ ସମୁଦ୍ରକୂଳରେ କନ୍ୟା ନାମକ ଦୁର୍ଗା ଦେବୀଂକ ଦେଖି ଫାଲ୍‌ଗୁନ ବା ଅନଂତପୁରତୀର୍ଥ ବାଟେ ଆସି, ପଂଚପ୍‌ସର ପୋଖରୀରେ ସ୍ନାନ କଲେ । ସେଠାରେ ସ୍ନାନ ସାରି, ଦଶ ସହସ୍ର ଗୋଦାନ କଲେ ।

ପରେ ବଳରାମ ପବିତ୍ର କେରଳ ଦେଶ ଓ ତ୍ରିଗର୍ତ୍ତ ଦେଶବାଟେ ଆସି, ଶିବକ୍ଷେତ୍ର, ଗୋକର୍ଣ୍ଣରେ ଦ୍ୱୈପାୟନୀ ଦେବୀଂକ ଦର୍ଶନ କରି, ଶୂର୍ପାରକ ତୀର୍ଥରେ ପହଂଚିଲେ । ତହୁଁ ତାପୀ, ପୟୋଷ୍ଣି ଓ ନିର୍ବିଂଧ୍ୟ ପ୍ରଭୃତି ନଦୀ ଜଳରେ ଆଚମନ କରି, କ୍ରମେ ଆସି ଦଂଡକାରଣ୍ୟରେ ଭେଟିଲେ ।

ଦଂଡକା ପାରି ହୋଇ, ରେବା ନଦୀରେ ସ୍ନାନ କଲେ । ତାପରେ ମାହେଷ୍ମତୀ ପୁରୀ ଦେଖି, ମନୁ ତୀର୍ଥରେ ସ୍ନାନ କରି, ପୁଣି ଆସି ପ୍ରଭାସ ଧଇଲେ । ଏଇଠାରେ ତୀର୍ଥ ଯାତ୍ରା ଶେଷ ହେଲା ।

ପ୍ରଭାସ ତୀର୍ଥରେ ଆସି ବଳରାମ ଶୁଣା ପାଇଲେ, କୁରୁ ପାଂଡବ ଯୁଦ୍ଧ ଶେଷ ହୋଇଅଛି । ପୃଥିବୀର କ୍ଷତ୍ରିୟ ରାଜାମାନେ ମରିଚଂତି । ଆଉ ଖାଲି ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ସଂଗେ ଭୀମର ଗଦାଯୁଦ୍ଧ ବାକି ଅଛି ।

ଏହା ଶୁଣି ବଳରାମ ତରତର ହୋଇ, ଯୁଦ୍ଧ ସ୍ଥାନରେ ଅସି ପହଂଚିଲେ । ଯୁଧିଷ୍ଠିର ହେଶରକା ତାଂକୁ ଦେଖି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲେ; କିଂତୁ ବଳଦେବ କାହାକୁ କିଛି ନ କହି ଭୀମ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନଂକର ଯେଉଁଠାରେ ଗଦା ଯୁଦ୍ଧ ହେଉଥିଲା, ସେହିଠାରେ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ, ଭୀମ ଦୁହିଂକୁ ଯୁଦ୍ଧ କରିବାକୁ ମନାକରି କହିଲେ, "ହେ ରାଜା ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ, ହେ ଭୀମ, ତୁମେ ଦୁହେଁ ବୀର; ଦୁହିଂକ ବଳ ସମାନ । ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ମୋର ପ୍ରିୟ ଶିଷ୍ୟ । ମୁଁ ମଧ୍ୟ ଜାଣେ, ଭୀମ, ଗଦାଯୁଦ୍ଧରେ ବୀର ଠାଣ୍ । କେହି କାହାକୁ ଜିଣି ପାରିବ ନାଇ । ବୃଥା କାହିଁକି ଲଗିଚ ? ଆଉ ଯୁଦ୍ଧ କର ନାଇ ।"

ବଳଦେବ ଏହା କହିଲେ ସତ; କିଂତୁ ଭୀମ କି ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ କାହା କାନରେ ଏହା ପଶିଲା ନାଇ । ଅଦୃଷ୍ଟରେ ଯାହା ଅଛି—ଭୋଗ ହବ । ତା ପାଖେ କାହାରି ବଳ ନାଇ । ଏହା ବିଚାରି ବଳରାମ ସେ ସ୍ଥାନ ଛାଡ଼ି ପୁଣି ଦ୍ୱାରକାରେ ଆସି ପହଂଚିଲେ ।

ଦ୍ୱାରକାରେ ଆସି ଶୌନକ ପ୍ରଭୃତି ଯାଜ୍ଞିକ ଋଷିମାନଂକୁ ଡାକି ଜ୍ଞାତି ବଂଧୁ, ଭାର୍ଯ୍ୟା, କୁଟୁଂବଂକ ସହିତ ଗୋଟିଏ ଯଜ୍ଞ କଲେ । ଯଜ୍ଞ ପରେ ଅବଭୃଥ୍ ସ୍ନାନ କରି ବ୍ରହ୍ମହତ୍ୟା ପାପରୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ମୁକ୍ତ ହୋଇ, ନିଶ୍ଚିଂତ ହେଲେ ।

ସୁଦାମା ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଭଂଜନ

ଶ୍ରୀରାମ, ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ, ଯେତେବେଳେ ଗୁରୁଘରେ ରହି, ବଣରେ ପାଠ ପଢ଼ୁଥିଲେ, ସେତେବେଳେ ସୁଦାମା (ଶ୍ରୀଦାମ) ବୋଲି ଜଣେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ପିଲା ସଂଗେ ପାଠ ପଢ଼ୁଥିଲେ । ସେ ଗୁରୁ ଗୃହରେ ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯରେ ରହି, ସବୁ ପାଠ ପଢ଼ି ସାରି ଆସି ବିଭା ହୋଇ ଗୃହସ୍ଥାଶ୍ରମ କରି ରହିଲେ ।

ସେ ଗୃହସ୍ଥାଶ୍ରମ କଲେ ସତ, କିଂତୁ ତାଂକର ସଂସାର, ଧନ, ସଂପଦ, ଭୋଗ ସୁଖରେ ସେତେ ମନ ନ ଥାଏ । ଯାହା ଯେତେବେଳେ କିଛିଟା ମିଳେ, ଗଂଡେ ଖାଇ ଦିଅଂତି । ସବୁବେଳେ ଭଗବାନଂକୁ ଧ୍ୟାନ କରୁଥାଂନ୍ତି ।

ବ୍ରାହ୍ମଣ ବଡ଼ ଗରିବ । କେବେ ତାଂକୁ ପେଟପୂରା କରି ଖାଇବାକୁ ମିଳେ ନାଇ । ଛିଂଡାକନା ଗୁଡ଼ାଏ ଗଇଂଠେଇ କରି ପିଂଧିଥାଂନ୍ତି । ତାଂକ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ବି ପିଂଧିବାକୁ ଖଂଡେ ଭଲ ଲୁଗା ନ ଥାଏ । ସ୍ତ୍ରୀ ଟି ବି ସେତେ ଉତ୍କଟ ନୁହେଁ, ବର ଯେପରି ଚଳାଉ ଥାଏ ସେହିପରି ଚଳି ଯାଉଥାଏ; କିଂତୁ ଗରିବ ହେବାରୁ ମନେ ମନେ ତା'ର ଟିକିଏ ଦୁଃଖ ଥାଏ । କାଳେ ବର ବିସୁକ ପାଇବେ ବୋଲି, ତାଂକୁ କେବେ କିଛି କହେ ନାଇ ।

ଦିନେ ବହୁତ ମନ ଦଂଭ କରି ବର ପାଖକୁ ଆସି କହିଲା, "ଶୁଣିଥିଲି, ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ତୁମର ପିଲାଦିନେ ପାଠ-ପଢ଼ା ସାଂଗ ଥିଲେ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ତ ନିଜେ ଭଗବାନ୍ । ଯେ ଯାହା ମନବାଂଛା କରି ତାଂକୁ ଭଜୁଛି, ସେ ତା'କୁ ତା' ଦେଉଚଂନ୍ତି । ସେ ତ ସାଧୁ, ସଂଥ ଲୋକଂକର ଆଶ୍ରା । ତମେ ଦିନେ ହେଲେ ତାଂକ ପାଖକୁ ଯାଆଂତ । ସେ ଟିକିଏ ବୁଝିଲେ ଆମର ଏ ଦଶା ରହଂତା ନାଇ । ଦରପୂରା କରି ଖାଇ, ଛିଂଡାକନା ପିଂଧି, ଆଉ କେତେକାଳ ଚଳିବା ? ତୁମକୁ ଦେଖିଲେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଅବଶ୍ୟ ଦୟା କରିବେ । ଧନ ମାଗିଲେ, ଧନ ଦେବେ । ତମେ ତେବେ ଦିନେ ଯାଅ ।"

ବ୍ରାହ୍ମଣ ଏ କଥା ଶୁଣି, ତୁନି ହେଲେ । ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ଥରକୁ ଥର ବ୍ରାହ୍ମଣଂକୁ ମତାଇବାରୁ ଶେଷକୁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଂକ ପାଖକୁ ଆସିବେ ବୋଲି, ବ୍ରାହ୍ମଣ ବିଚାରିଲେ ! ଯିବେ ତ, ଖାଲି ହାତରେ ଯିବେ କିମିତି ? ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ କହିଲେ, "ଦେବତା ଓ ରାଜାଂକ ପାଖକୁ ଖାଲିହାତରେ ଯାଆଂନ୍ତି ନାଇ । କ'ଣ ଘରେ ଅଛି ଦିଅଂତ—ମୁଁ ତାକୁ ନେଇ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଂକ ପାଖକୁ ଯାଆଂନ୍ତି ।"

ଘରେ କ'ଣ ଥିଲା ଯେ ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ଦେବେ । ବହୁତ ଖୋଜି, ଦଉଡ଼ି ବଡ଼ କଷ୍ଟରେ ଯାଇ, ପଡ଼ିଶା ଘରୁ ଚାରିମୁଠି ଖୁଦ ମାଗି ଆଣିଲେ । ବ୍ରାହ୍ମଣ ଯେଉଁ କନାଗୁଡ଼ିକ ଗଇଂଠେଇ ବୋହଡ଼ା କରିଥିଲେ, ସେହି କନାରେ ଖୁଦତକ ବାଂଧି ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଦ୍ୱାରକା ଆଡ଼କୁ ବାହାରିଲେ ।

ବ୍ରାହ୍ମଣ ଯାଇ, ଦ୍ୱାରକାରେ ପହଂଚିଲେ । ବ୍ରାହ୍ମଣଂକ ଦେହସାରା ଛିଂଡାକନା । କେତେଦିନରୁ ପେଟପୂରା କରି ମୁଠିଏ ଖାଇବାକୁ ନ ପାଇ ଦେହ ଶୁଖି ପଂଜରାହାଡ଼ ଦିଶୁଚି, ପେଟ ଲାଗି ଯାଉଚି; କିଂତୁ ବ୍ରାହ୍ମଣ ବାଟ ସାରା ଭାବୁଚଂନ୍ତି—"କି ଭାଗ୍ୟ, ଆଜି ଭଗବାନ୍ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଂକୁ ଦେଖିବି ।"

ମନରେ ଭାରି ଆନଂଦ । ଖାଇବାକୁ ନ ପାଇ, ମୁହଁ ଶୁଖି ଯାଇଚି ସତ—କିଂତୁ ସେ ଶୁଖିଲା ମୁହଁଟି ଆନଂଦରେ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଜଣୁଚି ।

ଦ୍ୱାରକାରେ ଯେ ତାଂକୁ ଦେଖିଲା, ସେ ବାଟ ଦେଖାଇ ଦେଲା । ବ୍ରାହ୍ମଣ ଯାଇ ରାଜପୁରେ ପହଂଚି,

ବଡ଼ ବଡ଼ କୋଠାଘର, ତାଂବା ପିତଳରେ ହାତୀଶାଳ, ଘୋଡ଼ାଶାଳ, କୋଠିମାନ ଦେଖି, ଝିକଏ ଗୁହୁଁ ଥାଂନ୍ତି; ପୁଣି ପ୍ରଶ୍ନକୁ ପ୍ରଶ୍ନ ଅଗଣା ଡେଇଁ ଯାଉଥାଂନ୍ତି, ସବୁବେଳେ ପଚାରୁଥାଂନ୍ତି—"ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ କାହାଂନ୍ତି ? ମୁଁ ତାଂଙ୍କୁ ଦେଖିବ ବୋଲି ଆସିଛି ।"

ଦୁଆରୀମାନେ ବାଟ ଗୁଡ଼ଦେଲେ । ଯାହାକୁ ପଚାରିଲେ ସେ ବାଟ ଦେଖାଇ ଦେଲା । ମହଲାକୁ ମହଲା ପାରହୋଇ, ଶେଷକୁ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଆସି, ସଭା ଭିତର ରାଣୀମହଲାରେ ପହଂଚି ଗଲେ ।

କୃଷ୍ଣ ସେତେବେଳକୁ ରୁକ୍ମଣୀଂକ ଘରେ ଯାଇ ପଲଂକରେ ବସିଚଂନ୍ତି । ପଲଂକ ଉପରେ ଆଂଠୁଏ ଉଚ ଗଦି—ତା' ଉପରେ ଚକ୍ ଚକ୍ ଶକ୍‌କଣ ମଖମଲ ପଡ଼ିଛି । ସେ ମଖମଲ ଧଡ଼ ଯାକ ହୀରା, ମାଳା କାମରେ ଚକ୍ ଚକ୍ ଦିଶୁଛି । କୃଷ୍ଣ ତା ଉପରେ ମାଂଣ୍ଡକୁ ଝିକଏ ଆଉଜି ବସିଚଂନ୍ତି । ରୁକ୍ମଣୀ ଠିଆ ହୋଇ, ଚଅଁରରେ ବିଂଚୁଚଂନ୍ତି । ଦୂରରୁ ବ୍ରାହ୍ମଣଂକ ଉପରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଂକ ଆଖି ପଡ଼ିଗଲା ।

କି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ! ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କ ଲକ୍ଷଣି କୃଷ୍ଣ ପଲଂକରୁ ଉଠି, ଚାଲି ଆସିଲେ । ବ୍ରାହ୍ମଣ ଚାଲି ଚାଲି, ତାଂକ ଆଂଠୁଯାଏ ଧୂଳି ଲାଗିଛି । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ତାଂଙ୍କୁ କୁଂଢାଇ ପକାଇ, ମହା ଆଦର ସଂଭାଷଣାରେ ପଲଂକ ଉପରେ ବସାଇ ଦେଲେ । ଆପେ ଯାଇ ପାଣି ନେଇ ଆସି, ବ୍ରାହ୍ମଣଂକ ଗୋଡ଼ ଧୋଇ, ଆପଣା ଲୁଗାରେ ପୋଛି ଦେଲେ, ବ୍ରାହ୍ମଣଂକ ଦେହ ପୋଛି ଦେଇ ଆପଣା ହାତରେ ତାଂକ ଦେହରେ ଚଂନ୍ଦନ କର୍ପୂର ଲଗାଇ ଦେଲେ । ଆପେ ତର ତର ହୋଇ ପାନ ଭାଂଗି ଆଣିଲେ ।

ବ୍ରାହ୍ମଣ ଏବେ ସୁସ୍ଥ ହୋଇ ବସିଲେ । ରୁକ୍ମଣୀ ନିଜେ ବ୍ରାହ୍ମଣଂକୁ ପଂଖାକଲେ । ବ୍ରାହ୍ମଣ ଅବାକ୍ । କହିବାକୁ ତାଂଙ୍କୁ କଥା ଆସୁ ନାଇ । କ୍ରମେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ସୁସ୍ଥ ହୋଇ ବସିଲାରୁ କୃଷ୍ଣ ତାଂଙ୍କୁ କେତେ ଭଲ ମଂନ୍ଦ କଥା ସବୁ ପଚାରିଲେ । ଯେ ଦେଖୁଥାଏ, ତାକୁ ତାଜବ୍ ଲାଗୁଥାଏ । ଏ କି କଥା । କାହୁଁ ଛିଂଡାକନା ପିନ୍ଧି ଗୋଟିଏ ଦରିଦ୍ର ଆସି ପହଂଚିଲା । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ତାକୁ ବଡ଼ ଭାଇରୁ ବଳି କେତେ ସେବା କରୁଚଂନ୍ତି ।

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଏବେ ପଚାରିଲେ, "ଆପଣ ପାଠପଢ଼ା ସାରି, ଏବେ ବୋଧ ହୁଏ, ଗୃହସ୍ଥାଶ୍ରମରେ ଅଛଂନ୍ତି । ଆପଣଂକ ଭାର୍ଯ୍ୟା ଭଲ ଅଛଂନ୍ତି ତ ? ଆପଣ ଗୃହସ୍ଥ ହେଲେ ମଧ୍ୟ, ମତେ ଲାଗୁଚି, ସଂସାର ଜଂଜାଳରେ ଆପଣଂକ ମନ ନାଇ ।"

"ଗୁରୁକୁଳରେ ପାଠ ପଢ଼ି, ଆପଣଂକର ପ୍ରକୃତ ଜ୍ଞାନ ହୋଇଚି । ଆଚ୍ଛା ଭାଇ ! ଗୁରୁକୁଳ କଥା ଏବେ ମନେ ପଡ଼ୁଚି ନା ? କପରି ଆମେମାନେ ଗୁରୁଂକର ସେବା କରୁଁଥିଲେ ! ଆମ ଉପରେ ସେ କେଡ଼େ ଖୁସୀ ହୁଅଂନ୍ତି ! ମନେ ଅଛି ନା ଭାଇ, ସେ ଦିନ ଗୁରୁପତ୍ନୀ ଆମକୁ ଜାଳ ଆଣିବାକୁ କହିଲେ, ଆମେ ତିନହେଁ ଯାକ କାଠପାଇଁ ଜଂଗଲ ଭିତରକୁ ଗଲେଇଁ । ମେଘ ଉଠାଇ ଆସିଲା । କମିତି ବରଷା, ବତାସ, ବଜ୍ରାଘାତ, ଘଡ଼ଘଡ଼ି ! ରାତି ହୋଇଗଲା । କଟି କଟି ଅଂଧାର, ବାଟ ଦିଶିଲା ନାଇ । ତିନହେଁ ଯାକ ହାତ ଧରାଧରି ହୋଇ ସାରାରାତି ଜଂଗଲଯାକ ବୁଲିଲେଇଁ । ଶୀତରେ ଦାଂତପାଟି ଧରି ଯାଉଥିଲା ! ମନେ ପଡ଼ୁଚି ନା ? ତହିଁ ଆରଦିନ ସକାଳୁ ଗୁରୁ ସଂନ୍ଦିପନୀ ମହାଶୟ କେଡ଼େ ବ୍ୟାକୁଳ ହୋଇ, ଆମକୁ ଖୋଜି ଡାକି ଡାକି ଆମପାଖେ ଆସି ପହଂଚିଲେ । ତାଂକ ଆଖି ଛଳ ଛଳ ହୋଇଗଲା । ଆମକୁ କୁଂଢେଇ ପକେଇ କହିଲେ, "ପ୍ରାଣ ବାହାରି ଯାଇଥାଂନ୍ତା । ରାତିଯାକ କାଠ ନେବ ବୋଲି, ଏଇ ବରଷାରେ ବୁଲୁଚ ! ଯାହାହେଉ ବାପା ! ପ୍ରକୃତ ଶିଷ୍ୟ ତୁମେ—ଗୁରୁସେବା କରି ଜାଣ । ଯାଅ ବାବୁ, ତୁମର

ସବୁ ବିଦ୍ୟା ହୋଇ ଗଲାଣି । ମୁଁ ସଂତୋଷ ହୋଇଛି । ତୁମମାନଂକ ମନବାଂଛା ପୂର୍ଣ ହେଉ । ଏସବୁ ମନେ ପଡୁଛି ନା ଭାଇ ?"

ଏହିପରି ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ କେତେ ପୁରୁଣା କଥା ସବୁ କହିଗଲେ । ବ୍ରାହ୍ମଣ ଖାଲି ଶୁଣୁଁ ଥାଂତି । କେତେବେଳେ ତାଂକ ପ୍ରେମ ଅଂକୁର ଉଠୁଥାଏ । କେତେବେଳେ ଗଦ୍‌ଗଦ ହୋଇ, ଆଖି ଛଳଛଳ ହୋଇ ଯାଉ ଥାଏ । ଶେଷକୁ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଗଦଗଦ ହୋଇ କହିଲେ, "ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ, ଆପଣ ନିଜେ ଭଗବାନ୍, ଆପଣଂକ ସଂଗେ ଯେ ଥରେ ହେଲେ ରହିଛି, ତା'ର ଗୁରୁସେବା ଦରକାର କଣ ? ସତେ ମୁଁ ଆପଣଂକୁ ଆଜ ଦେଖିଲ ।"

ଏହିପରି କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେଉହେଉ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ବ୍ରାହ୍ମଣଂକର ଖୁଦ ବୁଜୁଳିଟି ଝିଂଚିଲେ । ହସି ହସି କଉତୁକରେ କହିଲା ପରି କହିଲେ, "ଭାଇ, କେତେକାଳକେ ଆସିଚ, ମୋ ପାଇଁ କଣ ଆଣିଛ—ଦିଅ । ତୁମ ପାଖରୁ କଣିକାଏ ତୁଳସୀ ପାଇଲେ ତ ମୋହର ସେ ବହୁତ ।"

ବ୍ରାହ୍ମଣଂକୁ ଭାରି ଲାଜ ମାଡ଼ିଲାଣି । ଭଗବାନ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଂକୁ ଛିଂଡାକନାରୁ ଖୁଦ ଫିଟାଇ କମିତି ଦେବେ ! ବ୍ରାହ୍ମଣ ଲାଜରେ ମୁଂଡ ପୋତି ଦେଇଚଂତି । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ବୁଝିଲେ, ଏ ବ୍ରାହ୍ମଣ ମତେ କିଛି ମାଗିବାକୁ ଆସିଛଂତି, ଏହା ଭାବିଣ ସାଂଗେ ସାଂଗେ ବ୍ରାହ୍ମଣଂକ ବୁଜୁଳିଟି ଧରି କହିଲେ, ଏଇ ତ ଆଣିଚ—ଦଉନ କାହିଁକି ?"

ଏହା କହୁ କହୁ ବୁଜୁଳାଟି ଫିଟାଇ ଆନଂଦରେ ସେଥିରୁ ମୁଠିଏ ଖୁଦ ଖାଇଲେ । ବ୍ରାହ୍ମଣ ଅବାକ୍ ହୋଇ ଚାହିଁଚଂତି । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଖାଇବେ ବୋଲି ଆଉ ମୁଠିଏ ଧରିଲା ବେଳକୁ ନିଜେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ରୁକ୍ମଣୀ ଆସି, ତାଂକ ହାତ ଧରି ପକାଇ, କହିଲେ, "ଭଗବାନ୍, ଆପଣ ଯାହା ଖାଇଚଂତି ସେଥିରେ ଏ ବ୍ରାହ୍ମଣଂକର ଇହ ପରଲୋକରେ ସବୁ ମଂଗଳ । ସବୁ ସଂପତ୍ତି ହୋଇ ଯାଇଛି । ଆଉ ମୁଠିଏ ଖାଇଲେ ଆମେମାନେ ତାଂକର ଦାସୀହୋଇ ରହିବୁ ସିନା ! ତାଂକର ଆଉ ଦରକାର ନାଇ ।"

ଏସବୁ କଥା ବ୍ରାହ୍ମଣ କିଛି ଶୁଣିଲେ ନାହିଁ, ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଂକୁ ଦେଖି, ତାଂକର ମନ ଉନ୍ମତ୍ତ । ଆନଂଦରେ ତାଂକର ଜ୍ଞାନ ନାଇ ।

ବ୍ରାହ୍ମଣ ଏହିପରି ମହା ସମାଦରରେ ରାତିକି ରହିଲେ । ଧନ ସେ କାହିଁକି ମାଗିବେ ? ତାଂକର ସେ କଥା ମନେ ନାଇ । ସକାଳୁ ବିଦା ଘେନି ଦ୍ୱାରକାରୁ ବାହାରି, ଘରଆଡ଼କୁ ଚାଲିଲେ ।

ବାଟରେ ଭାର୍ଯ୍ୟା କହିଥିବା କଥା ମନେ ପଡ଼ିଲା । ଟିକିଏ ଲାଜ ମାଡ଼ିଲା; କିଂତୁ ପୁଣି କୃଷ୍ଣଂକ କଥା ଭାବି, ସେ ଲାଜ ଚାଲିଗଲା । ବ୍ରାହ୍ମଣ ଭାବୁଥିଲେ, "ଆହା ଧନ କ'ଣ ମାଗଂତି ? କାହିଁ ମୁଁ ଗରିବ-କାହିଁ ଭଗବାନ୍ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ! ସେ ଆସି ମୋ ଗୋଡ ଧୋଇଦେଲେ ? ମୋର କି ଭାଗ୍ୟ ! ମତେ କୁଂଢେଇ ନେଇ, ଭାଇପରି ପଲଂକରେ ବସାଇଲେ ! ରୁକ୍ମଣୀ ମତେ ଚଅଁର ପକେଇଲେ । ମୁଁ ତାଂକୁ ଧନ ମାଗଂତି କ'ଣ ? ସେ କ'ଣ ଭାବୁଥିଲେ ମତେ ଦେଇ ନଥାଂତେ । ଧନ ପାଇଲେ ପଛକୁ ମନମୋଟ ହୋଇ, ମୁଁ ଭଗବାନଂକୁ ଭୁଲି ଯାଂତି ସିନା ।"

ସେହିପରି ଭାବିଲି ଭାବିଲି ବ୍ରାହ୍ମଣ ଆସି ଘରପାଖେ ପହଂଚିଲେ; କିଂତୁ ଘର କାହିଁ ? ଆଗରେ ଦେଖିଲେ, ରାଜପୁରି ପରି ଗୋଟାଏ ଅଟ୍ଟାଳିକା ଛିଡା ହୋଇଛି । ଉପରକୁ ଆଖି ପାଉ ନାଇ, ଦୁଆରରେ ମର୍ମର ପଥର ।

କାନ୍ଥରେ ମଣି ମାଣିକ୍ୟ ଝଟକୁଛି । ଅଟ୍ଟାଳିକା ଚାରିପାଖେ ହାତୀ ବୁଲୁଛି ।

ତା' ଭିତରେ ବଗିଚା । ବଗିଚା ଭିତରେ ପୋଖରୀ । କେତେ ଫୁଲ ଫୁଟିଛି । କେତେ ଚଢ଼େଇ ବୋବାଉଛନ୍ତି ! କେତେ ହଂସ ପହଁରୁଛନ୍ତି ! ଦାସ, ଦାସୀ କେତେ ସେ ଘରେ ଯିବା ଆସିବା କରୁଛନ୍ତି । ସମସ୍ତଙ୍କର ସୁନ୍ଦର ଲୁଗା, ସୁନ୍ଦର ଅଳଙ୍କାର ।

ବ୍ରାହ୍ମଣଙ୍କୁ ଆଉ ବୁଦ୍ଧି ଦିଶିଲା ନାଇ; ସେ ଥଙ୍ଗେଇ ଥଙ୍ଗେଇ ଠିଆ ହଉଥାନ୍ତି । ଯିବେ କୁଆଡ଼େ ?

ଘରଭିତରୁ ଦାସଦାସୀମାନେ ଆସି ପ୍ରଣାମ କଲେ । ଆଦରରେ ବ୍ରାହ୍ମଣଙ୍କୁ ଘରଭିତରକୁ ଡାକିଲେ । ବ୍ରାହ୍ମଣ ଯାଇ, ଘରଭିତରେ ପଶିଗଲାରୁ, କିଏ ଗୋଡ଼ ଧୋଇଦେଲା—କିଏ ବିଂଚିଦେଲା । ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ତର ତର ହୋଇ ଆସି ପହଂଚିଗଲେ । ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ଏବେ ସୁନ୍ଦର ଲୁଗା, ଦିବ୍ୟଅଳଙ୍କାର ପିନ୍ଧିଛନ୍ତି ।

ବ୍ରାହ୍ମଣଙ୍କୁ ଚାହିଁଦେଇ, ତାଙ୍କ ଆଖି ଛଳ ଛଳ ହୋଇଗଲା । ବ୍ରାହ୍ମଣଙ୍କୁ ସବୁ ତାଜବ୍ ଲାଗୁଥାଏ । ଏବେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଘରର ଭିତରମହଲକୁ ଗଲେ । ସେଠାରେ ଦେଖିଲେ, ହାତୀଦାନ୍ତ ପଲଂକ, ଚଅଁର, ଆଲଟ ସବୁ ସରଂଜାମ ରହିଛି । ସୁନାରେ କାମ ହୋଇ ଆସନ— ତା' ଉପରେ ମଣିମୁକ୍ତାର ଝାଲର, ତଳଯାକ ମାର୍ବଲ ପଥର । ବ୍ରାହ୍ମଣ କିଛି ବୁଝି ନପାରି, ବହୁତ ବିଚାରି ବିଚାରି ଠିକ୍ କଲେ, 'ମୋର ତ ଆଉ କିଛି ପୁଣ୍ୟ ନାଇ । ଦରିଦ୍ର ବ୍ରାହ୍ମଣ ମୁଁ । କେବଳ ଭଗବାନ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ଦେଖିଛି ! ସେତିକରେ ଏ ଫଳ ! ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ମତେ ଏତେ କଥା ଦେଲେ । ଆସିଲାବେଳେ ପଦେ ହେଲେ କହିଲେ ନାଇ । ହଁ, ସେ କାହିଁକି କହନ୍ତେ ! ସେ ତ ନିଜେ ଭଗବାନ୍; ତାଙ୍କୁ ଏ କେତେ ମାତ୍ର ! ଅତି ସାମାନ୍ୟ ଦାନ ବୋଲି ବିଚାରି ମତେ ବୋଧହୁଏ କହିଲେ ନାଇ ।' ଏହିପରି ଭାଳି ଭାଳି, ଶେଷକୁ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଠିକ୍ କଲେ, 'ମୋର ଧନରେ କି ଦରକାର ! ଭଗବାନ୍ ଟିକିଏ ବିଚାରିବାରୁ ତ ଏ ସବୁ ମତେ ମିଳିଗଲା ! ସେହି ଭଗବାନଙ୍କ ପାଖେ ଏ ଧନ କ'ଣ ? ମହାପ୍ରଭୁ, ମୋର ସବୁବେଳେ ତୁମଠାରେ ମନ ରହୁ । ଧନ ଭୋଗରେ ମତେ ଭୁଲାଇ ଦିଅ ନାଇ ।' ଏହା ଠିକକରି ବ୍ରାହ୍ମଣ ସବୁବେଳେ ଭଗବାନଙ୍କୁ ଭାବୁଥିଲେ । ଧନ ଭୋଗକରି ମଧ୍ୟ, ସେଥିରେ ସେ ଭୁଲି ନଥିଲେ ।

ସୁଦାମା ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ଭାଳି ଭାଳି ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ପାଖକୁ ଆସିଥିଲେ । ମିଥିଳାର ରାଜା ବହୁଲାଶ୍ୱ ଓ ସେହି ମିଥିଳାର ଜଣେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଶ୍ରୁତଦେବ ସବୁବେଳେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ଧ୍ୟାନ କରୁଥାନ୍ତି । ଭକ୍ତପାଖକୁ ଭଗବାନ ଯାଆନ୍ତି । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ସେମାନଙ୍କର ଭକ୍ତି ଜାଣି ଆଉ ରହିପାରି ନଥିଲେ । ସେ ନିଜେ କେତେ ମୁନି ଋଷିଙ୍କ ସଂଗେ ନେଇ, ରଥରେ ବସି, ସେ ଦିହିଙ୍କି ଦେଖିବେ ବୋଲି ଦ୍ୱାରକାରୁ ମିଥିଳା ଯାଏ ଯାଇ, ତାଙ୍କୁ ଦେଖା ଦେଇଥିଲେ । ସେମାନେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ଦେଖି, କୃତାର୍ଥ ହୋଇଗଲେ, ତାଙ୍କ ଜନ୍ମ ସଫଳ ହେଲା ।

ଦୁଷ୍ଟ ନିବାରି ସନ୍ଥ ପାଳିବା ପାଇଁ, ନିଜେ ଭଗବାନ ବିଷ୍ଣୁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ରୂପରେ ଜନ୍ମ ହୋଇଥିଲେ । ସେ ଏହିପରି ଦୁଷ୍ଟଙ୍କୁ ମାରି ସନ୍ଥମାନଙ୍କୁ ତାରି, ସଂସାରକୁ ଠିକକଲେ । ଏବେ ମର୍ତ୍ତରେ ତାଙ୍କର ଦେହଧରି ରହିବା ଆଉ ଦରକାର ନାଇ । ସେଥିପାଇଁ ସେ କିପରି ଦେହ ତ୍ୟାଗକରି ସଂସାର ଛାଡ଼ି ଯାଇଥିଲେ, ତାହା କୁହାଯାଉଅଛି ।

ଯଦୁବଂଶରେ ବ୍ରହ୍ମଶାପ

ଯଦୁବଂଶ ଏବେ ବହୁତ ବ୍ୟାପିଗଲା । ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଘର ସେଥିରେ ଜନ୍ମ ହୋଇ, ବସୁଦେବ ପ୍ରଭୃତିଂକର ପୁଅ, ନାତି, ଅଣନାତି, ପଣନାତି ପର୍ଯ୍ୟଂତ କେତେ ହେଲେ, ତା'କଏ କହିବ ? ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଦୁଷ୍ଟ ମାନଂକୁ ମାରି ପୃଥିବୀକି ଶାଂତକଲେ; କିଂତୁ ଆପଣାର ଯଦୁବଂଶ କଥା ଭାଳି, ଏବେ ତାଂକୁ ଟିକଏ ଚିଂତା ପଡ଼ିଲା । ସେ ଦେଖିଲେ ଯଦୁବଂଶ ଲୋକେ ଆଉ କାହାକୁ ମାନୁନାହାଂତି, ପରେ ଏମାନେ ପୃଥିବୀରେ ଫେରି ଅତ୍ୟାଚାର ଯେ ନ କରିବେ ତା କଏ କହିବ ?

ଏହିପରି ସମୟରେ ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ କଥା ଘଟିଲା । ନାରଦ, ବିଶ୍ୱାମିତ୍ର ପ୍ରଭୃତି ଋଷିମାନେ ଥରେ କୃଷ୍ଣଂକ ପାଖକୁ ଆସିଥିଲେ । ସେମାନେ ଫେରିଗଲା ବେଳେ, ବାଟରେ ତାଂକୁ କୃଷ୍ଣଂକ ପୁଅ, ନାତିମାନେ ଦେଖିଲେ ।

ସେମାନେ ହୁଂଡାପଣିଆ କରି ଖେଳୁଥିଲେ । ହଠାତ୍ କୃଷ୍ଣଂକ ପୁଅ ଶାଂବକୁ ଗୋଟିଏ ମାଇକିନିଆ ଲୁଗା ପିଂଧାଇ ଦେଇ, କନା ବୁଜୁଳାଟିଏ ଭିଡିକରି, ତା' ପେଟଟି ବଡ଼ କରିଦେଇ, ଋଷିମାନଂକ ପାଖକୁ ଘେନିଆସି କହିଲେ, "ହେ ହେ ଋଷିମାନେ, ଆପଣଂକୁ ତ ସବୁ କଥା ଜଣା । ଏ ମାଇପିଟିର ଗର୍ଭହୋଇଛି, ଦଶମାସ ଆସି ହୋଇ ଗଲାଣି, ତାକୁ ଲାଜମାଡୁଛି, ସେ ଆପେ ପଚାରୁନାଇ, ଆପଣମାନେ ଟିକଏ କହଂତୁ, ୟାର ପୁଅ ହବ କି ଝିଅ ହବ ।"

ଋଷିମାନଂକୁ ତ ତିନିକାଳର କଥା ଜଣା । ସେମାନେ ବୁଝିପାରି, ମନେ ମନେ ଟିକଏ ରାଗ ହୋଇ ରହିଲେ । ତା'ଉତ୍ତାରୁ କହିଲେ, "ଦୁଷ୍ଟ ଯାଦବ ଟୋକାଯାକ ! ଏ ମାଇକିନିଆ ପେଟରୁ ମୁଷଳ ଜନ୍ମହେବ । ସେଇ ମୁଷଳ ତୁମ କୁଳକୁ ଖାଇବ ।"

ଋଷିମାନେ ଏହିପରି ଶାପ ଦେଲେ । ଯାଦବ ଟୋକାଯାକ ଟିକଏ ଡରିଗଲେ । ଡରି ଆଉ କଣ ହବ ? ଶାଂବ ପେଟ ଫିଟାଇଲା ବେଳକୁ ତା, ଭିତରେ ସତକୁ ସତ ଏକ ଲଂବ ଲୁହା ମୁଷଳ ।

ଏବେ ଟୋକାଯାକଂକର ଜ୍ଞାନ ପଶିଗଲା । ସେମାନେ ଭାରି ବ୍ୟାକୁଳ ହେଲେ । ମୁଷଳଟିକି ନେଇ, ହାଉଳାଉ ରାଜସଭା ଭିତରେ ଥୋଇ ଦେଇ ମୁହଁ ଶୁଖାଇ, ସବୁ କଥା କହିଲେ ।

ସମସ୍ତେ ଏକଥା ଶୁଣି ବ୍ୟାକୁଳ ହେଲେ । ଆଉ ଉପାୟ ବା କ'ଣ ଅଛି ! ଶେଷକୁ ଆହୁକ ବୋଲି ଯଦୁବଂଶର ଜଣେ ଗୋଟାଏ ବୁଦ୍ଧି ଫାଂଦ ସେ ମୁଷଳ-ଟାକୁ ନେଇ, ସମୁଦ୍ରକୂଳରେ ପଥରରେ ଘଷି ଘଷି ପାଣିରେ ମିଶାଇ ଦେଲେ । ଶେଷକୁ ଯେଉଁ ଲୁହାଟିକି ବଳିଲା—ସେ ଆଉ ଟିପରେ ଲାଗିଲା ନାଇ । ତାକୁ ସେ ସମୁଦ୍ର ଭିତରେ ଫିଂଗିଦେଲେ ।

ଲୁହାଖଂଡ ଫିଂଗିଦେଲା ମାତ୍ରକେ ଗୋଟାଏ ମାଛ ତାକୁ ଟାକୁକିନା ଗିଳିଦେଲା । ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟକୁ କେଉଟ-ମାନେ ମାଛ ଧରିଲା ବେଳକୁ ସେଇ ମାଛଟି ଧରାପଡ଼ିଲା । ଗୋଟିଏ କେଉଟ ମାଛ ପେଟରୁ ସେ ଲୁହାଟି ପାଇ, ସେଥିରେ ନେଇ ଗୋଟିଏ ଢିଓଟି ଶରର ମୁନ ତିଆରିକରି, କେତେବେଳେ ବଣରେ ଜଂତୁ, ଫଂତୁ ମାରିବ ବୋଲି, ସେ ଶରକୁ ରଖିଦେଲା ।

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଂକୁ ତ ସବୁ ଜଣା । ସେ ଚାହିଁଥିଲେ, ଏ ବ୍ରହ୍ମଶାପ ଖଂଡନ କରାଇ ପାରିଥାଂତେ; କିଂତୁ ସେ କିଛି କହିଲେ ନାଇ ।

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଲୀଳାର ମୂଳ ଓ ଶେଷ

କଥା ଅଛି, ନିଜେ ବିଷ୍ଣୁ ଦୁଷ୍ଟଂକୁ ମାରି, ପୃଥିବୀର ଭାର ଉଶ୍ୱାସିବା ପାଇଁ; ମଂତରେ ଜନ୍ମିଥିଲେ । ସେ କାହିଁକି, କପରି ମଂତକୁ ଆସିଲେ ତାହା ଜାଣିରଖିବା ଦରକାର । କଂସ, ଜରାସଂଧ ପ୍ରଭୃତି ଦୁଷ୍ଟ ମାନଂକ ଦାଉରେ ପୃଥିବୀ ବଡ଼ ବ୍ୟାକୁଳ ହୋଇ, ଗୋଟିଏ ଗାଈରୂପ ଧରି ବ୍ରହ୍ମାଂକ ଆଗେ ଯାଇ, ଗୁହାରି କଲା । ବ୍ରହ୍ମା ପୃଥିବୀର ଦୁଃଖରେ ବଡ଼ ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ, ଦେବତାମାନଂକୁ ଧରି କ୍ଷୀରସାଗର କୂଳରେ ଯାଇ ବିଷ୍ଣୁଂକୁ ସ୍ତୁତିକଲେ ।

ବିଷ୍ଣୁ କ୍ଷୀରସାଗର ମଧ୍ୟରେ ଅନଂତ ବା ଶେଷ ଦେବଂକ ଉପରେ ଶୋଇଥିଲେ । ବ୍ରହ୍ମା ସ୍ତୁତି କରିସାରି ଧ୍ୟାନରେ ଜାଣିଲେ ବିଷ୍ଣୁ ପୃଥିବୀର ଭାର ଉଶ୍ୱାସିବା ପାଇଁ ଆପେ ପୃଥିବୀକି ଆସିବାର ଠିକ କଲେ । ଆଉ ଆଉ ଦେବତାମାନେ ଆଗରୁ ଯାଇ, ଯଦୁବଂଶରେ ଜନ୍ମ ହୁଅଂତୁ—ଏହାହିଁ ତାଂକର ଇଚ୍ଛା ହେଲା ।

ବ୍ରହ୍ମା ଏହା ଦେବତା ମାନଂକୁ କହିଲେ ଏବଂ ପୃଥିବୀକି ବୋଧ ଶୋଧ ଦେଇ ଛାଡ଼ିଦେଲେ ।

ତା ଉତ୍ତାରୁ ଦେବତାମାନେ ଆଗରୁ ଆସି ଯଦୁ-ବଂଶରେ ଜନ୍ମ ହେଲେ ଏବଂ ନିଜେ ଶେଷଦେବ ବଳରାମ ଓ ବିଷ୍ଣୁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ହୋଇ ସେହି ଯଦୁକୁଳରେ ପହଂଚିଲେ ।

ଏବେ କଂସ, ଜରାସଂଧ ଏବଂ ତାଂକଭଳି ଆଉ ଯେତେ ଯେତେ ଦୁଷ୍ଟ ଥିଲେ, କୃଷ୍ଣ ସମସ୍ତଂକୁ ମାରି ପୃଥିବୀକୁ ଶାଂତ କଲେ । ତାଂକ କାମ ଆସି ସରିଲା । ତାଂକର ଏବେ ମଂତ ଛାଡ଼ିଯିବାର କଥା । ସେଥିପାଇଁ ଆଉ ଆଉ ଦେବତାମାନଂକୁ ଧରି, ଦିନେ ବ୍ରହ୍ମା ଆସି କୃଷ୍ଣଂକପାଖେ ପହଂଚିଲେ । କୃଷ୍ଣଂକୁ ବହୁତ ସ୍ତୁତି କରି ସାରି କହିଲେ, "ଆପଣଂକର ମଂତଲୀଳା ଏବେ ସରିଲାଣି, ଆଉ ଏଠାରେ କିଛି କାମ ଥିଲାପରି ଜଣାପାଉ ନାହିଁ । ଏବେ ବୈକୁଂଠ ଖାଲି ପଡ଼ିଛି— ଆପଣ ମଂତ ଛାଡ଼ ଚାଲଂତୁ ।"

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଏକଥା ଶୁଣି କହିଲେ, "ମୁଁ ଏକଥା ଆଗରୁ ଜାଣି ମଂତ ଛାଡ଼ିଯିବି ବୋଲି ଠିକ୍ କରିଛି । ମଂତର ଭାର ମୁଁ ଉଶ୍ୱାସ କରିଛି; ମାତ୍ର ଆପଣ ଏ ଯଦୁବଂଶକୁ ଦେଖୁଂଛଂତି । ରକ୍ତବୀଜ ବଂଶ ପରି ଏ ବଂଶ ବ୍ୟାପିଯାଉଛି । ଏ ବଂଶର ଲୋକେ ମୁଁ ଗଲାପରେ ଆଉ କାହାକୁ ମାନିବେ ନାହିଁ । ଏମାନେ ପୁଣି ପୃଥିବୀର ଭାର ବଢ଼ାଇବେ । ଏମାନଂକୁ ଏହିପରି ଛାଡ଼ି ଦେଇ ମୁଁ ଯିବି କପରି ?—ତେବେ ମତେ ବେଶି କିଛି କରିବାକୁ ନାହିଁ । ଏ ବଂଶରେ ଆଗରୁ ବ୍ରହ୍ମଶାପ ପଡ଼ିଛି । ସେଇଥିରେ ହିଁ ସବୁ ଠିକ୍ ହୋଇଯିବ ।"

ବ୍ରହ୍ମା ଓ ଆଉ ଆଉ ଦେବତାମାନେ ଏକଥା ଶୁଣି ସଂତୋଷ ହୋଇ ସ୍ୱର୍ଗକୁ ଗଲେ ।

ଯଦୁ ବଂଶ ନାଶ

ଏବେ ଦ୍ୱାରକାରେ ବହୁତ ଅମଂଗଳ ଚିହ୍ନ ଦେଖାଗଲା । ଆକାଶରେ ମେଘ ନ ଥାଇ ବଜ୍ର ଶୁଭିଲା । ଦିନରେ ସବୁ ତାରା ଖସି ପଡ଼ିଲା ପରି ଦିଶିଲା । ଲୋକଂକର ଭାରି ଭୟ ହେଲା । ସମସ୍ତେ ବିଚାରିଲେ ଗୋଟାଏ କିଛି ବଡ଼ ବିପତ୍ତି ପଡ଼ିବ ।

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ସବୁ ଯାଦବଂକୁ ଡାକି କହିଲେ, "ବଡ଼ ଅମଂଗଳ ସବୁ ଦେଖା ଯାଉଛି । ଚାଲ ସମସ୍ତେ ଯାଇ ପ୍ରଭାସ ତୀର୍ଥରେ ସ୍ନାନ ଦାନ ସବୁ କରିବା ।"

ସମସ୍ତେ ବାହାରିଲେ । କେତେ ରଥ, ହାତୀ ଘୋଡ଼ା, ପାଇକ ବାହାରିଲେ । ଖାଲି ବସୁଦେବ ପ୍ରଭୃତି ବୁଢ଼ାମାନେ ଘରେ ରହିଲେ । ଆଉ ସବୁ ଯାଦବଯାକ ଆପଣା ଆପଣା ରଥରେ ବସି ସୈନ୍ୟ ସାମଂତ, ଭାର ନେଇ ପ୍ରଭାସକୁ ଗଲେ ।

ଦ୍ୱାରକାରୁ ଖଂଡେ ସମୁଦ୍ର ପାରହୋଇ ପ୍ରଭାସ ଯିବାକୁ ହୁଏ । ହଜାର ହଜାର ନାଆ ସଜ ହୋଇଥିଲା । ସମସ୍ତେ ବସି ପ୍ରଭାସ ତୀର୍ଥକୁ ଯିବାକୁ ସମୁଦ୍ର ପାରହେଲେ ।

ପ୍ରଭାସରେ ଯାଇ ପଦ୍ମଂଶ ସ୍ନାନକରି ଯାଦବମାନେ ବହୁତ ଦାନ, ଧ୍ୟାନ, ବ୍ରାହ୍ମଣଭୋଜନ ଓ ଉତ୍ସବ କଲେ । ମନ ଟିକିଏ ଶାଂତ ହେଲାରୁ, ମୈରେୟ ବୋଲି ଗୋଟିଏ ମଦ ଥିଲା, ସମସ୍ତେ ମଉଜରେ ତାକୁ ପିଇଲେ ।

ଏବେ ଯାଦବମାନେ ମଦ ନିଶାରେ ଅଠିକଣା ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ । ମଦୁଆଂକର କୁ ଠିକ୍ ଥାଏ । ଟିକିଏ ଟିକିଏ କଥାରେ ଆପଣା ଆପଣି ଭିତରେ କଳି ଲଗାଇ, କଳି କରୁ କରୁ ତେଜିଗଲେ । ରାଗରେ ଧନୁଶର, ଖଂଡା ନେଇ ହଣାହଣି ମରାମରିରେ ଲାଗିଗଲେ । ଧନୁ ଶର, ଖଂଡାରେ କିଛି ହେଲା ନାଇ । ଯାଦବମାନେ ଅକାଟ । ତାଂକ ଦେହରେ କି ଖଂଡା ଭୁଷୁଚି ?

ଶେଷକୁ ସମସ୍ତେ କାହିଁରେ ମରାମରି ହେବେ ବୋଲି କିନିଷ ଖୋଜି ବସିଲେ । ସେହି ସମୁଦ୍ରକୂଳେ ସେହି ଲୁହାମୁଷଳ ଫାଣି ଲାଗି 'ଏରକା' ବୋଲି ଗୁଡ଼ାଏ ଘାସ ଉଠିଥିଲା । ଶେଷକୁ ସେହି ଘାସରୁ ମୁଠାଏ ମୁଠାଏ ଧରି ଫିଂଗାଫିଂଗି ହେଲେ । ବ୍ରହ୍ମଶାପର କି ମହିମାଟି ! ସେ ଘାସ ଯାହା ଉପରେ ପଡ଼ିଲା ସେ ମରି ଶୋଇଲା ।

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ବଳରାମ ଆସି ତାଂକୁ ନିବର୍ତ୍ତାଇ ବସିଲେ । ମଦୁଆଂକୁ ନିବର୍ତ୍ତାଇବ କିଏ ? ପଛକୁ ସମସ୍ତେ କୃଷ୍ଣ ବଳରାମଂକୁ ମାରିବାକୁ ବାହାରିଲେ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ସେଠାରୁ ନିଜେ ରାଗହୋଇ ମୁଠାଏ ମୁଠାଏ ଘାସ ଫିଂଗି କେତେ ଲୋକଂକୁ ମାଇଲେ । ବୃଷ୍ଣି ବୃଷ୍ଣି ଯଦୁବଂଶ ଏବେ ଏକାଦିନକେ ନିପାତ !

ବଳରାମ ଏହା ଦେଖି ସମୁଦ୍ର କୂଳେ ଯାଇ ଗୋଟିଏ ନିକାଂଚନ ଜାଗାରେ ବସି ଦେହ ଛାଡ଼ିଲେ ।

କୃଷ୍ଣ ବଳରାମଂକୁ ଖୋଜି ଖୋଜି ଯାଇ ଦେଖିଲେ, ବଳରାମ ଆଉ ନାହାଂନ୍ତି । ସେଠାରୁ ଆସି ଗୋଟିଏ ଜଂଗଲ ଭିତରେ ଗୋଟିଏ ଅଶ୍ୱତ୍ଥ ଗଛମୂଳେ ଶୋଇଲେ ।

ଜରା ବୋଲି ଗୋଟିଏ ଶବର ସେହି ବଣରେ ମିରିଗ ମାରିବ ବୋଲି ଖୋଜି ବୁଲୁଥିଲା । କୃଷ୍ଣଂକ ପାଦତଳ ସବୁବେଳେ ଅଳତା ପରି ଦିଶୁଥାଏ । ଜରା ତାକୁ ଦୂରରୁ ଦେଖି ଗୋଟାଏ ମୃଗର କାନ ବୋଲି ବସ୍ତରି ଏକ ଶର ମାଇଲା ।

ସମୁଦ୍ରରେ ମୁଷଳଟି ଘଷିଲାବେଳେ ଯେଉଁ ଲୁହା ଟିକକ ମାଛ ଗିଳି ଦେଇଥିଲା, ସେହି ଲୁହାରେ ଏ ଶରଟି ହୋଇଥିଲା । କୃଷ୍ଣଂକ ପାଇଁ ସେହି ଶରଟି ଏବେ ଶରହେ ବଜ୍ରରୁ ବଳିଲା ।

ଜରା ଦଉଡ଼ି ଆସି ଦେଖିଦିଏ ତ ଭଗବାନ୍ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଂକ ପାଦରେ ଶର ଫୁଟିଯାଇଛି । "ଉଃ କି ଅକାର୍ଯ୍ୟ କଲି" ବୋଲି କାଂଦି କାଂଦି ଜରା ପଡ଼ିଲା; କହିଲା, "ମହାପ୍ରଭୁ ! ମତେ ରକ୍ଷାକର, ମୁଁ କିଛି ଜାଣିନାଇଁ; ମିରିଗ ବୋଲି ମାରିଦେଲି । ମୁଁ ଅଜ୍ଞାନ ପାପୀ ଶବର; ମତେ କ୍ଷମାଦିଅ; ମତେ ଉଦ୍ଧାର କର ।"

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ କହିଲେ, "ଶବର, ତୁମର କିଛି ଦୋଷ ନାହିଁ । ଏ ସଂସାରରେ କେହି କାହାକୁ ମାରୁନାହିଁ । ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଈଶ୍ୱର ମାରୁଛନ୍ତି – ଈଶ୍ୱର ଯାହାକୁ ଯାହା କରାଉଛନ୍ତି—ସେ ତାହା କରୁଛି । ଯାହାକୁ ମରାଉଛନ୍ତି ସେ ମାରୁଛି । ତୁମର କିଛି ଦୋଷ ନାହିଁ । ତୁମେ କିଛି ଅକର୍ମ କରିନାହଁ । ବ୍ୟସ୍ତ ହଉଛ କାହିଁକି—ଶାନ୍ତ ହୁଅ ।"

ଏତିକି ବେଳକୁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ସାରଥି ଦାରୁକ ଖୋଜି ଖୋଜି ଯାଇ, ସେଠାରେ ପହଞ୍ଚିଥିଲେ । କୃଷ୍ଣଙ୍କ ଅବସ୍ଥା ଦେଖି, ତା'ର ଆଗ ଜ୍ଞାନମୋଷ ହୋଇଗଲା । ତା'ଉପରୁ ଉଠି, କାନ୍ଦି କହିଲା, "ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ, ଏ କି କଥା ? ଦ୍ୱାରକାର ଲୋକେ କ'ଣ କରିବେ ? ବସୁଦେବ ଦେବକୀ କ'ଣ କରିବେ ? ମୁଁ କୁଆଡ଼େ ଯିବି ? ତୁମେ ଶେଷକୁ ଏଇଆ କରୁଥିଲ ! ଯଦୁବଂଶ ଗଲା ! ଶେଷକୁ ତୁମେ ବି ! ହେ ବିଧାତା ! ଏଇଆ ଦେଖିବାକୁ ମୁଁ ବଞ୍ଚିଥିଲି !"

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ତାଙ୍କୁ ବୁଝାଇ କହିଲେ, "ଦାରୁକ, ବ୍ୟସ୍ତ ହୁଅ ନାହିଁ । ଜାଣିବା ଶୁଣିବା ଲୋକ ହୋଇ, ତୁମେ ଏପରି କାନ୍ଦୁଛ କାହିଁକି ? ଏ ମଞ୍ଚରେ କ'ଣ କେହି ସବୁଦିନ ରହେ—ନା, ତମେ ରହିବ ? ଜନ୍ମମରଣ ତ ଲାଗିଛି । ତୁମେ ବ୍ୟସ୍ତ ହୁଅ ନାହିଁ । ମୋ କଥା ଶୁଣ । ଯାଅ ବାପା ମାଙ୍କୁ ବୋଧ କରିବ । ଅର୍ଜୁନଙ୍କ ହାତରେ ଦ୍ୱାରକାର ପିଲା ମାଇପିଙ୍କୁ ଯୁଧିଷ୍ଠିରଙ୍କ ପାଖକୁ ପଠାଇ ଦେବ । ତୁମେ ନକଲେ, ଏ କାମ ଆଉ କେହି କରିବେ ନାହିଁ । ଏ ଦ୍ୱାରକା ପାଣିରେ ବୁଡ଼ିଯିବ । ଏଠାରେ ଆଉ କେହି ରହିବ ନାହିଁ ।"

ଦ୍ୱାରକାରେ ଖବର ବାଜିଗଲା । ବସୁଦେବ, ଦେବକୀ, ରୋହିଣୀ ଆଉ ଆଉ ମାଇପିମାନେ ସମସ୍ତେ ଆସି ପ୍ରଭାସରେ ପହଞ୍ଚିଲେ । ଆଉ କ'ଣ ଦେଖିବାକୁ ଆସିଲେ ? କାହା ସ୍ୱାମୀ, କାହା ପୁଅ, କାହା ଶଶୁର, କାହା ଦେଅର ଗୋଟି ଗୋଟି ହୋଇ ମରି ଶୋଇଛନ୍ତି । ଓହୋ ! ମାଇପିମାନେ ଯାହା ଦେଖି, ଆଉ କି ଠିକଣା ରଖନ୍ତି !

ଝୁଂହୁ ଝୁଂହୁ କିଏ କାହା ପୁଅ ଉପରେ, କିଏ କାହା ବର ଉପରେ ଦୁମ୍ ଦାମ୍ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ । କାନ୍ଦର ଏକ ରୋଳ ଉଠିଲା । କେହି କାହାକୁ ବୁଝାଇବାକୁ ନାହିଁ । କିଏ କାହା କଥା କେତେ ବାହୁନୁଛି ।

ବସୁଦେବ, ଦେବକୀ, ରୋହିଣୀ, କୃଷ୍ଣ, ବଳରାମଙ୍କୁ ଦେଖିଲେ । ସେ କି ଆଉ ଦେହ ଧରି ରହିପାରନ୍ତି ? ଆଉ କାହା ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ ହସିବେ ! ଆଉ ବିପତ୍ତି ପଡ଼ିଲେ କାହାକୁ ଆଶ୍ରା କରିବେ । କୃଷ୍ଣ ବଳରାମଙ୍କପରି ପୁଅ ! ତାଙ୍କ ମୁର୍ଦ୍ଦାରକୁ ଚାହିଁ ଦେଲାକ୍ଷଣି, ଆହା ଦଇବ ଏଇଆ କଲୁ, ବୋଲି ଗଛ କାଟିଲାପରି, ତିନିହେଁ ଯାକ ପଡ଼ିଗଲେ । ପଡ଼ିଗଲାକ୍ଷଣି ତାଙ୍କ ପ୍ରାଣ ଛାଡ଼ିଗଲା ।

ଏବେ ଶବଦାହ ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ବରମାନଙ୍କ ନିଆଁ ଜାଳିଦେଇ ମାଇପିମାନେ ସେଥିରେ ପଡ଼ିଗଲେ । ବସୁଦେବଙ୍କ ରାଣୀମାନେ ବସୁଦେବଙ୍କ ନିଆଁରେ, ରୁକ୍ମିଣୀ ପ୍ରଭୃତି କୃଷ୍ଣଙ୍କ ନିଆଁରେ, ପ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନଙ୍କ ଭାର୍ଯ୍ୟା, ଅନିରୁଦ୍ଧ, ସାତ୍ୟକୀ ସମସ୍ତଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀମାନେ ତାଙ୍କ ବରମାନଙ୍କ ନିଆଁରେ ପଡ଼ିଗଲେ । ପ୍ରଭାସରେ ଯାଦବମାନଙ୍କ ଚିତାନଳ ଦପ୍ ଦପ୍ ହୋଇ, ଆକାଶରେ ସହସ୍ର ଜିଭ ମେଲାଇ ଜଳି ଉଠିଲା—ସବୁ ଶେଷ ହୋଇଗଲା ।

ଯେଉଁ ମାଇପିମାନଂକ କୋଳରେ ପିଲା ଥିଲେ, ସେହିମାନେ କେବଳ ଯୋଡ଼ି ମରିଲେ ନାହିଁ । ଏବେ ଅର୍ଜୁନ ଯାଇ, ସବୁ ପିଲା ମାଇପିଂକ ଧରି ଦ୍ୱାରକା ଛାଡ଼ିଲେ । ଅର୍ଜୁନଂକ ପଛେ ପଛେ ଦ୍ୱାରକା ସମୁଦ୍ରରେ ବୁଡ଼ିଗଲେ ।

ଅର୍ଜୁନ ଆସି, ହସ୍ତିନାରେ ପହଂଚିଲେ । କୃଷ୍ଣ ତ ଗଲେ, ଆଉ ପାଂଡବମାନଙ୍କର ସଂସାରରେ କଣ ଅଛି ? ପାଂଡବମାନେ ଏବେ କୃଷ୍ଣଂକ ବଂଶର 'ବଜ୍ର' ବୋଲି ଗୋଟିଏ ପିଲାକୁ ମଥୁରାରେ ନେଇ, ରଜା କରିଦେଲେ । ଆପଣାର ଅଣନାତି ପିଲା 'ପରୀକ୍ଷିତଂକୁ' ହସ୍ତିନାର ସିଂହାସନରେ ବସାଇ ଦେଇ, ଦ୍ରୌପଦୀଂକ ସାଙ୍ଗେ ସ୍ୱର୍ଗକୁ ଯିବାପାଇଁ ବାହାରିଲେ ।

ଏହିପରି ଏ ସଂସାରରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଂକ ଲୀଳା ଶେଷ ହେଲା ।